

De anshelmo cautuaf. et boīs eius mītijs .lxvii.
De miraculis eiusdem. .lxviii.
Adhuc de eodem. .lxix.
Qualiter abbatē quendam de correptionis austeritate redarguit. .lxx.
De promotione eius in archiepiscopum et scriptis eiusdem. .lxxi.
Exhortatō eius ad secretū contemplatōis. .lxxii.
Inquisitō diuine potentie mīe et iusticie. .lxxiii.
Inquisitō vitatis eternitatis et boītatī. .lxxiiii.
Inquisitō sūmi boni ī quo sūt oīa bona. .lxxv.
Inquisitio plenī gaudiū quod de illo bono habetur. .lxxvi.
Explozato miserie pntis et future. .lxxvii.
Inuocatō filij dei cū mēoria passiois ei? .lxxviii.
Inuocatō mris vginis simul et filij. .lxxix.
Item inuocatō vtriusqz. .lxxx.
Plact? ppij lapsus et pene future. .lxxxi.
De qbusdaz icidentib? sub ipio henrici. .lxxxii.
De translatōe beati nicolai et e? miraculis. .lxxxiii.
De ceteris euētibz illius tps. .lxxxiiii.
De guillerino pestilente rege anglie. .lxxxv.
De actibus eius nequissimis. .lxxxvi.
De pestilentijs que tps? ei? acciderūt. .lxxxvii.
De fulcone comite andegauenfi. .lxxxviii.
De clerico cui sodal' damnatus apparuit. .lxxxix.
De muliere laudunēsi q ab igne euasit. .xc.
De pcilio claremōtensi et statutis eius. .xci.
De innumerabilibus populis in occidente cruce signatis. .xcii.
De ceteris euētibz illius tps. .xciii.
De monachis molerniensib? qui ad heremū cistercij conuolarunt. .xciiii.
De constructōe abbacie et mīto ordīs. .xcv.
De causa itineris transmarini et signis precedentibus. .xcvi.
De itinere transmarino et primo de cōgressu cōtra thurcos. .xcvii.
De transitu exercitus dei p loca grecie. .xcviii.
Qualiter antiochia capta est a xpianis et postea a thurcis obsessa. .xcix.
De inuentione lancee saluatoris. .c.
De fuga thurcorū et descriptione vrbis anchiochie. .ci.
Qualiter capta est hierusalem a xpianis. .cii.
De descriptione illius vrbis et godefrido ibi ī regem electo. .ciii.
De interitu impij regis guillerini et signis precedentibus. .ciiii.
De baldewino hierosolimozū rege. .cv.
De clerico per quandam visionem ad ordinē cistēciensem conuerso. .cvi.
De clade fuldēsi et vultāo epō wigornēsi. .cvii.
De hildebto epō cenomanēsi et scriptis ei? .cviii.
Versus eiusdē de exilio suo. .cix.
De miseria anime degētis in corpe. .cx.
Dicta eiusdē de septem actib? anime. .cxii.
De vita corpis et eius appetitu vltēdio. .cxiii.
De misterio hostie sacre. .cxiiii.
De pfessione sancte trinitatis. .cxv.
Oratō eiusdem ad xpm dñm. .cxvi.
De quibusdam prodigijs et morte henrici impetatoris. .cxvii.
De moribus eiusdem et aduersario eius a murib? deuorato. .cxviii.
De conuersione petri alfonfi quondam iudei et editōe libelli sui. .cxviiii.

De errore iudeorū circa legis intellectū. .cxix.
De errore eorū circa naturā dei simplicē. .cxx.
Item de erroribus eorum circa diuinitatis immensitatem. .cxxi.
De hoc q fingunt deū vt infirmū irasci et quoti die flentē orare p ipoz captiuitate. .cxxii.
Suggillatō eorundē sup pfato errore. .cxxiii.
Qz corpalia de deo dicunt in scriptura non pprie sed tropice. .cxxiiii.
Ratōnes de deo philosophice. .cxxv.
De creatōe mundi. .cxxvi.
De formatōe rez p iterualla sex diez. .cxxvii.
De quibusdā fabulis libri charuth. .cxxviii.
De quibusdam alijs fabulis eiusdem. .cxxix.
Item de ceteris eiusdem. .cxxx.
Qz causa vltime captiuitatis non fuit eadem que prioris. .cxxxi.
Qz vltia fuerit gūior et diuturnior q por. .cxxxii.
De portentis que vltimā captiuitatē precesserūt et de tolerantia dei erga iudeos. .cxxxiii.
Quibus testimonijs probari possit q eius causa xpi passio fuit. .cxxxiiii.
Qz iudei male intelligunt articulum d resurrectōne mortuorum. .cxxxv.
Expositō sup hoc in pphetia ezechielis. .cxxxvi.
Improbato pfati erroris eorum. .cxxxvii.
Item suggillatō de eodem. .cxxxviii.
De vacuatōe cult? iudeorū. .cxxxix.
Expositō legis saracenorum. .cxl.
De pmo eius obseruatorū et pena pemptorum scdm machometum. .cxli.
Descriptō vite machometi. .cxlii.
Qz non fuit verus ppheta sed falsus. .cxliii.
Disputatō contra legem ipsius. .cxliiii.
Adhuc de eodem et de fallacia eiusdem. .cxlv.

C. I. De imperio henrici secundi et bonis mītijs sancti elphegi.

Henricus igit dux cōciliatīs sibi animis quorūdaz principū regni vngie in regem a wiligiso maguntino archiepo et imperauit annis. xxi. Cepit autem impare henric? āno domini. M. iij. Mūdi. s. quartimillesimo. dccc.

lxvi. hic potētiores regni viros bella sibi cōcitare volentes celeriter deuicit. et reges gentiliū in interiori germania amozātes qui dicunt vundi tribu carios sibi facit. **Ex** gestis sancti elphegi.
Hoc tempe floruit sanct? elpheg? cantuariēsi archiep? qui quondā splendidissimis natalib? ortus literalī sciētia ībuendus tradit? lectis et plectis que salutē sufficiens videbant totū phie studiū quertit ad diligendū deum. Cūqz artioris vite sermitam arripe veller puenit ad locū qui balneū dicitur. ibiqz habitaculū cōstruxit. et inclusū se mirabili rigore strinxit. nec mora. nobiles quiqz ad consiliū spirituale eius pquirendū pfluūt. plesqz sub eius disciplīna vitam simul et habitū imitatur accedunt. Vbi autem aplissima māione pfecta sobrietatis legem discipulis indixit. et moderari carnales appetitus edocuit. Ipse ī angustissimā domunculaz se stulit delegato preposito qui eis victualia ferret. summoz tamen negociorū cause ad illum deferbantur. **C. II. De discipulo eius qui furtim coebat a demonib? rapto.**

Derique autem discipulorum eius moesta sper-
nentes professionis imemores. nichilque co-
munem vitam habentes medijs noctibus co-
sueverant furtivos cibos edere. ebrietati opera dare
lasciuires. et propter inhonestam quantam latenter sinebat
audacia perpetrare. Sed ira dei illum qui in hoc sce-
le re capitalis erat. horrendo subitoque iudicio inuo-
uens occidit. Nocte vero que diei sepulture illi
successerat elphego sacras de more excubias cele-
brante et se domino sacrificium offerente corripit in-
fra ambitum monasterij validas voces audiri quae
si vim inferentium. vel illata sustinentium vir dei igno-
ras quid esset pater ad monasterium redire. Attonitis
que auribus sonum captas verba discernit domum irru-
pit. Et ecce is qui nup obierat misere afflictus so-
lo iacebat. Super quem horrendi aspectus homines sta-
bant. qui taureis et ignitis serpentibus eum flagella-
bant. Illoque pro doloris angustia volubere hoc illi im-
perabatur. Nec tu deo nec nos tibi. Eadem que sepi-
us repetentes e loco captiuum extraxerunt. Tunc factus
recedens quod reliquum erat noctis flens in somno du-
xit. Oro autem sole discipulos insimul opulit. et
que manifestate deo viderat retulit. videns alios
psallere. alios flere. omnes trepidare. At hi quos
mortui scelus sodales habuerat medijs psallunt. et
rore fatent. prae gesta postulat vlcisci ne diuise
ultio remaneret obnoxii. Requisiti autem ubi pueni-
endi et puiuandi locum habuissent. illum ei locum desi-
gnant quo defuncti animam spiritus nequa cruciauerant
Sic pater deus propter optima viri merita dum vni-
us noluit latere omnia mala voluit detegere. et dum
vni noluit peccare. omnium morbos voluit sanare.

**III. Qualiter idem sanctus factus est
wintoniensis episcopus.**

Interea mortuo wintoniano episcopo sanctus dun-
stanus cantuariensis archiepiscopus qui vniuersis
tribus in anglia constitutus. necnon et in
alijs regionibus anglorum regno suppositus primus
sistebat. coperto quod wintoniano pontifice eligendo ma-
gna partium dissensio fieret. metuens hoc scandalum plu-
rimarum ruinarum fieri animarum orauit dominum ut digna-
ret ostendere. quis regende ecclesie deberet idem
neus pastor succedere. Cumque monachi et clerici li-
tem. et ille prece multiplicaret. ecce affuit adieas
apostolus tali oraculo usus. Quid carissime patri-
stas et tam ingubres questus lacrimando effaris.
Surge et elphego abbati manum impone. eumque deso-
late ecclesie sacerdotem constitue. Nec te prohibeat ali-
quorum potentia. quia non ab homine sed a deo hec po-
cessit sententia. Tunc letissimus pontifex effectus pa-
latinis auribus hec exposuit. factoque conventu omnia
in sententiam transferunt clamantes id se velle quod deus
vellet quodque pontifex deliberaret. Factus ergo pon-
tifex elphegus tam strenue se in cunctis agebat ut
nemo dubitaret quin is cordi eius moderator sede-
ret. cuius electione pater fuisset ita se omnium
moribus donauit ut et omnibus carus esset. et nemo
quod rarum est inter homines eius glorie inuideret
Cumque summe misericordie ac beneficentie in omnia
esset in se crudelis et ipius apparebat. nam hiberno
tempore cum terra glaciali frigore rigeret. et profundus ce-
teros somnus occuperet. ipse clam de stratu consuevit
surgere. et extraneum locum petens. ibi nudis pedibus
ac simplici veste indutus. in oratione pnoctare. tunc
cum veluti praesens intraret. tunc vacuus fere a mensa
surrexit quod vacuus accessit. ita ut nec edisset. nec
ebisset a confidensibus redargui posset. Omnibus

pauperibus ita subuenit. ut nec prochialiū quēpiam
publice mendicare. nec extranei loci pauperem va-
cui abire pmitteret horrendum nephas reputans. si
quod natura commune instituit. hoc sibi homo priuatum
usurpare velit. Vbi autem illa defecissent que ex iure
ecclesie ministerio pauperum competere possent the-
sauros ecclesie quos multiplices pauperat iussit di-
stribui. docens ad hoc ornatisissima quęque ecclesias
possidere. ut tempore felicitatis sint honestati. tempe-
re vero necessitatis sint utilitati. Prefatus igitur deien-
sor iusticie dunstanus accepto rumore quo beatus
elphagus in populo predicabat. excelsas deo laudes
referens. eius misericordiam postulauit ut eum patri-
archatui sui herede per obitum suum quem prescuerat reli-
queret. cui statim quod postulat pmitteret quous non statim
sed tempore decurso adimpleret. Nam quinquennio quo
similiter vixerat pontifices dunstanus et elphagus supra
to. dunstano autem in gaudium domus sui ingresso
tres sibi post illum ex ordine successerunt.

**III. Qualiter factus archiepiscopus pa-
tientem se et liberalem exhibuit.**

Anno igitur incarnate diuinitatis. M. vij. el-
phagus de wintonia cantuariam translatus
ibi archiepiscopus leuatus post paucos dies
urbem romam adire instituit. Iamque aufoniā ingres-
sus cum in quodam opido ex itinere fessus quiesceret
opidani hominem incognitum habentes auaricie sue
consulentes domum irrupunt. res diripiunt. ipsumque
omni suppellectili priuatum verbis et verberibus ex-
ire compellunt. At ille orumelias suas leuiter ferens
suorum vero mediocriter dolens. via qua venit redi-
re cepit. necdum ab opido longe secesserat et ecce
horrende voces menia corripuit. que cinerem edifi-
ciorum et ciuibus minantem iacturam excitat. ergo po-
pulus ab igne strata reliquit. et precepit ad omnia
discurrit. Cumque multa iam flama populata fuisset
nec euadendi incendij spes aliqua ciuibus inesset
saniori sensu effecti qui virum perturbauerant. ne for-
te ignis eis ad viduam deflueret animo tractant
exercentes hominem inquirunt inuenerunt adorant. plorant
ille vero ut semper pietatis animo tenerim habere
redeamus inquit ut ignem eminens videamus. Statim
ergo ignem intruere lacrimas distillat. deum compellit
primus in aere ignis suspendit. et per innumeras do-
mos traiecit extra menia inuenit. Tunc omne
vulgus cepit per portas effluere. et sancto munera
offerre. Quibus ille ait. Sint vestra vobis. nobis
autem sufficiat nostra. Verumtamen si quod offensa pro-
meruit laxari vultis. neminem deinceps e domibus ve-
stris perturbetis. quin potius omnes suscipe. et su-
sceperis que officij sunt impendere curetis. sic factus
sua recepit. turbamque redire precepit. Tante autem
fuit liberalitatis et misericordie ut cum nichil superes-
set iam quod de suo largiri proximis posset hoc ipsum quod
erat dare non metueret. malens hinc moriendo de-
esse. quam proximis suis viuendo non posse. Itaque cum
pirate pessimum genus produm cum duce turcillo da-
norum principe portus maris oberarent. per omnes
angliam gens illa spargit. et quidquid obstatet cum
cede. cum incendio amittit. Deserta igitur ab inco-
lis terra ad vrbes vicinas confugit. iacuitque terra
produm furori obnoxia nullo cultore beata. Nam
rex anglorum echelredus ibellis quia ibecillis. mda-
chum potius quam militem actione pretegebat. In
tanto rerum discrimine elphagus hostes adibat. vbi
vite eis predicabat. captiuos dato pretio redimebat
et eos quos fames opprimebat alebat. tantumque

placendi hostibus diuina gratia ei concessit. ut non solum captiuos a temporalibus. verum etiam captiuatores ab eterna seruitute liberaret. dum fidei expertes ad fidem reuocaret. **IV De constantia eius in persecutione danorum et aglorum.**

Dars tamen eorum non modica infidelitatis errore detenta sociorum salutem iudebat actorumque salutis eorum inficere cogitabat. metuens ne sublati his quibus auxiliariis bellae solebant minorem nocendi licentiam vel resistendi potentiam haberent. Sed dum infidelium paucitate ad iniustam hominum iustam necem propter fidelium copiam diabolus non posset impellere. aliam patriam sceleris viam aggreditur. Nam edictum totius regni prefectus cuius fratrem nobilitas cunctuorum eorum ei in presentia regis gratuito maledixisset. et bona quorumdam inuallisset aggressus interfecerat. et edes eius succenderat. ultionem sanguinis eius a rege postulabat. at rex postulata denegat iure fratrem promptum pronuncians. qui tantam nobilitatem regali palatio ipetere presumisset. perfectus colore mutatur palatium egreditur. iunctisque secum decem milibus viris armatis fratrem ulcisci conatur. Sed dum resistentibus aduersariis cogitatus suos parum processisse conspiceret. elatus in iram danorum periliabula expetit et auxilia perquiri. regnum post victoriam eque sorte diuidendum promittit se orientalibus anglis participari. illos vero aquilone potius. Quid plura. Dextras dant et accipiunt. sacramenta exigunt et porrigunt. hostes pontifici. perfectus nobilitati. omnes cantuarii necem intentant. cuius rei fama ciuitate vehementer promota. mox vniuersa nobilitas quam in legis violatorem vindictam exercuerat. lacrimabili questu pontificem circumdat. orat ut urbem exeat. et vite sue omnem inter vitas excellentius consulat. At ille. Alia iam michi gradiendum via puto. dum preteritos mecum labores reputatis eternam dei retributionem cogito. nec enim sceleratorum maleficia commisiimus ut hinc mortis supplicia timere debeamus. an forte illud in crimine illorum est quod eorum dilectos a pagano errore retraximus et ad veri dei cultum attraximus. An ibi offendimus cum captiuos libertati restitimus. et quos restituere non potuimus in captiuitate paruimus. Sed utinam pro tali offensa tot in me mortis defuerint vulnera. quot in me membrorum varietates formauit natura. Ceterum mercenarius esse potero si uident oues meas a lupis deuorari incipiam fugam meditari. Proinde quibus inspirauit deus ut bona malaque propter velint. hec que nobis preparata sunt patienter expectent. **VI Qualiter anima uic populum ad patientiam de ferocitate hostium.**

Unc quibusdam ad alia loca se transferentibus. alijs placandi gratia ad danos accedentibus elphag. conuocatis pauperibus populi sui hortabatur eos bono animo esse deum pro oculis habere. nichil preter eum formidare exemplum humilitatis et patientie christi sumere. qui cum esset omnium dominus. non solum de inimicis ulcisci se noluit. sed et seuientem petri amorem ab ultione prohibuit. proponebat eis constantiam martirum et victorias eorum. His illos sermonibus institutos ad quecumque tormenta persecutor impelleret reddidit patientissimos. Deinde epistola benedictione super eos effusa. pacisque communionem in osculo sancto libata dum diuini epuli omnes participes effecisset. se illis illos sibi et utrosque omnium protectori deo commendauit. Urbe autem ab hostibus circumuallata ciues per muris persisten-

tes persistendi audaciam non tam ostendebant quam silabant. Iam vero exhausto quidquid ad usum vite pauperant. missus est a pontifice qui dano suggereret. ut ab incepto desisteret. et iudicium dei timeret. fieri enim plebemque ut pater filium baculo percutiat. et ipsum baculum in ignem proieciat. Sed angli qui ad impietatem perliuiores erant eo ferociores instabant vias agere murum arietibus ferire. igneas faces iacere inde feralis per contiguas domos ignis conceptus per omnia loca dilatando spargitur. Tunc miseranda in ciues ciuitatis vix desertis propugnaculis ad domos proprias puolarent. an eis neglectis munitionibus incuberent. vixit dulcis filiorum recordatio. tunc de familie innata passio. Currit furor precipites. rapiunt e medijs ignibus coniuges. et caros liberos hostili statim gladio trucidandos. Sed illis ad ciues edificiorum attentis occupatis. effracta urbe exercitus ingreditur. Alii ferro iugulant. alii flammis consumunt. plures vero super muros precipites dant. Matrone nobiliores dum thesauros quos non habent prode coguntur capillis per plateas distracte ad vicinorum flammis iniecte moriuntur. puuli a matrum vberibus euulsi. aut lanceis excipiuntur. aut supato plaustris minutatim conteruntur. **VII Qualiter per grege se opposuit et in hostes etiam liberalis fuit.**

Pontifex autem non ferens tantam suorum depopulationem ad locum cadaveribus plenum currit inter densissimos hostium cuneos se ingerit clamans. Parcite prope si viros vos esse cognoscitis innocentem etatem persequi desinite. Non est ista victoria. qua lactantium perimur infantia enim me qui ut christianum populum augetis multo vos milite spoliaui. En qui vestra crimina semper libero ore danavi qui captiuos pauperum redemi. Si gratis malos esse delectat. in me precipue vestra ira defuerit. quem tot modis vos offendisse constat. Protinus ergo innumeris manibus athleta dei carpitur et intercepto gutture vox loquentis prepediit palme vinculis innectuntur. genua vnguib. dissecantur. pugnis et calcibus latera tunduntur. Inter hec seruus dei muto similis impiorum manibus ad atrium templi impulsus iubetur flagitium noui spectator assistere ut mortem ante mortem videret. nullumque mortis genus existeret quod eum siue patientem siue suis condolentem preteriret. Accedunt igitur et cupas super inuicem positas inflamant. ut tectus inde comburant. Iamque plumbum ab igne resolutum cepit introversus defluere. cum sancta monachorum plebs caput pallio coopta lacrimis faciem rigata egreditur. data per saluatorem quod ille per omnibus digressus est impendere. ad quam ferro excipienda trux carnifex occurrens misabili cede deuastat. Igitur ex omni numero qui ad octomilia hominum predebantur quatuor sol. monastice professionis. et decem infirmitatis ordinis viros remansisse acceperunt. Quos verberibus acriter exaratos. aut pecuniaria redemptione dignos iudicauerunt. aut seruilibus opibus mancipando secum adduxerunt. Iam populo cesso et urbe flamata. templo violato. percurato spoliato. dum sanctus toto corpore vinculus ad portam septentrionis trahitur. ecce hi quos ex ruina super fuisse dixi. pedes trahibus inserti sub militari custodia tenebantur. Qui viso pontifice et quod contra eum agebatur. eleuatis in celum manibus cum rugitu exclamant. deum tante crudelitatis inspectorem fore postulant. pontifex autem subsistens ut fractus eorum animos ore firmaret. repente ab impellentibus se

gravi p humeros ulnere saucia. adeo vt pfluente sanguinis vnda. humer? a corpe diuisus appareat. Exhorrent facin? opediti. exhorrent etiā dani. Ducit sanctus ad carcerē. quem sedabat horroz tenebrarū. agustia pietum. imprunitas ranarum. ibi eū septem mensib? seruauerūt. rati illū ecclesie patrimoniu spoliaturū et pro sui liberatōe eis daturū. Interea incepit ira dei in homicidā p̄lm adeo defuere vt puo tpe duob? eorū milib? p diros internozū cruciat? pstratis. cetera quoq? multitudo simili morbo p̄cussa. simile experire exitiū. Tandem omnes ad eū currūt ei? supplicatōez ad deum petūt. Tūc eorū manib? ad publicū honorem delatus. et in sella gestatoria positus ait. Et si vestra insatiabilis crudelitas nullū sibi pmerende venie locū relinquat. nostri tam interest officiū non tam q? vos pati cōueniat q? vos agere deceat intueri. Inuocato ergo mundi actore christo datoq? eis pane a se benedicto omnes de exitiali clade liberauit. **¶ VIII. ¶ De martirio eiusdem.**

Negant itaq? principes. iij. qui pontifice adito primo quidem p̄impeso beneficio gratias agāt. deinde p̄ditōez pponāt. vt si velit vita et libertate potiri. lx. argenti talenta p̄soluat. singulis talentis. l. librarū p̄dere appens. Quibus ille sic respōdisse ferē. Si ad explendā cupiditatem vestra existimatis me ecclesiasticas possessiones spoliaturū fallim. quia xpiani non est xpianozū carnes paganis dentib? p̄terendas dare. Ego autē id faciā si qd paup̄as ad vitā pauerat vestris moribus abutendū tradā. Q? si beat? laurentius quos acceperat thesauros laudabili oculū it. ego quos nō accepi crudeli exquirā crudelius p̄dā. et si ille que nō habebāt egentib? p̄tulit. ego que habent eis diripiā. hostes furibūdi ceperunt clamorē dentiū stridore attollere. fuitq? miserabilis rei ūditō. vt qua die omnia mūdi elementa d̄ resurrectione domi letabant. ea beatus inauditis tormentozū questionib? puniret. Sed ille p̄p̄t sp̄e quā habebat in deo omib? his malis quasi epulis delectabat. aggrediē eū dyabolus in sp̄e āgeli mēti se de sup̄nis sedib? destinātū vt illum ad amunem gēis salutē de squalore carceris educat. His ille sermōib? delibut? carcerē egrediē. illū sequē p̄reuiū itineris. plurib? aut aquarū alluuiōib? obscura nocte trāsnadatis. is q? se ore lucifery aiebat repente dispuit. Elphegus autē ad locū certamis ab angelo reuocat? cū p̄pe esset vt antrū terzifi. cū intraret p̄phens? a carnificū ēba plagis magnis afficiē. et cerebro violato semianimis ergasculo in cludiē. vbi accēso foco et qdqd fumū fetidissimū generaret vel genitū nutiret per singulas horas diei iniecto ianuās claudūt relicto illo intrisec? il luccescēte sabbato cepit horrifica domus celestis gratie p̄cipiū suscipe eterne vite odoramēta spirare. hīnos mellifluis sanctorū vocib? modulatos p̄sonare. quos sanctus intuit? dunstanū quondā archiep̄m vltu ac veste gloriosum aspicit assistentem p̄tensiq? ad illū manib? dicentē. Ad te miles xpī venimus nostro honozandū obsequio missi ab eo qui tibi victoriam dedit et coronam preparauit in celo. En ciues hierusalē quozū post morez collegio frueris si patiēter ea que d̄sunt passionū sup̄leueris. Inter hec laxatur nodi vinclozū. strigantē hiātia vlnera et absoluta ad integrum omni corporis plaga elpheg? p̄fallēs cū p̄fallētib? exul

tans incedit custodes pauefacti p̄cib? incum bunt. p̄ntem dī virtutē cernere volētes. s? eadem citius dictū p̄cūsi reniūt. tandē elpheg? iumēto impoit? ad cōsiliū furoris cū ingenti planctu si deliū ducit. lapidat. et martir efficit. cui? sanguine stillante lignū aridū mox reuixit. cuius corpus p̄ tanto miraculo p̄miserūt dani reptari londoniā vbi sepultū est. post decē annos incorruptū re p̄tum. vsq? ad hoc tempus durat et recens sāguis et corporis illibata integritas. **¶ IX. ¶ De quibusdam incidentibus illius temporis.**

Sigibertus. **H**anno henrici. ij. gerard? cameracens episcopus et adelbono? vleraiactis ep̄us magni in ecclesia et in palatō habent. Anno. iij. cometes horribili sp̄e flamas huc illucq? iactās in australi pte visus est. Mortuo othone duce ducatus lotharigie dā comiti godefrido filio godefridi ardenneis. hilp? libzū de rōne cōpōti hoc anno scripsit vt apparet ex argumēto. ad inueniendos ānos domini p̄ inditōes. Si vis inquit scire quot sint anni incarnati xpī. lxvj. ordies iditōnum qui fluxerūt ab eius incarnatōne mltipli. ca p. xv. et fiunt nongēti nonaginta. his adde. xij. quia millesima inditōne natus est xp̄us. Adde etiam inditōni p̄ntis anni. i. terciā. et ecce habes hoc anno annos xpī. M. et. v. Anno. iij. famēs et mortalitas tam grauitē p̄ totū pene orbē inualuit. vt sepelientū tedio viui adhuc spiritū trabentes obruerent cū mortuis. Anno. vij. eclipsis solis facta est diei hora scda. gens hungarozū hactenus ydolatrie dedita hoc tpe ad fidē xpī p̄uertit p̄ gil lam sororem impatoris que nupta hungarozū regi ad hoc sua instantia regē adduxit. vt se et totam hungarozū gentem baptisari expeteret qui in baptismo stephan? est vocat? cui? merita p̄ hungariā multa miraculozū gloria p̄mendat. Anno. ix. in lotharigia iuxta montem castri locū fonticulus aque multis saluberrim? in sanguinē p̄uersus est. Qd p̄bauit mulier que faciez suā ex huius fontis aqua lotā ostēdit multis sanguinolentā. Anno. x. benedictus romane ecclesie. cxlvij. p̄fident.

¶ X. ¶ De vltōne dei sup̄ ducentes choreas in cimiterio. **G**uillerinus. **H**De anno cōtigit in quadam villa faxonie vbi erat ecclesia magni martiris tale qd in vigilia natalis domi. Robert? p̄sbite primā missam de nocte inchoauerat. at in cimiterio othberibus quidā cū. xviij. sodalib? viris. xv. et seīs trib? choreas ducens et cantilenas seculares p̄strepēs ita sacerdotē impediēbāt. vt ip̄e v̄ba eorū inter sacra missarū solēnia inuit? resonar. Ille mādauit eis vt tacerēt. Quo neglecto imp̄catus est dicēs. Placeat deo et sancto magno vt ita cantātes p̄maneat vsq? ad annū. Verba pond? habuerūt filius p̄sbitei iohānes sororē suam cantantem p̄ brachiū arripuit. et statū illud a corpore auulsi sed gutta sanguinis inde nō exiuit. Illa vero toto anno cum ceteris p̄māsit choreas ducens et cantēas. pluuia nō cecidit super eos. nō frigus non calor. nō famēs. nō sitis. nō lassitudo eos affecit. Indumenta v̄l calciāmēta nō sunt attrita. s? q̄si vecordes cantabāt. Primū vsq? ad genua. Deinde vsq? ad femora terre demersi sunt. fabrica te cti aliquando sup̄ eos nutu dei erigebāt vt pluuas arceret. Euoluto anno herbert? coloniē ep̄? eos absoluī a nodo quo manus eozū ligabant.

et ante altare sancti magni reconciliavit. Filia p[ro]bi-
teri cum alijs duobus cōtinuo exanimata est. Ce-
teri p[ro]tinuis trib[us] noctib[us] dormierūt. aliqui post
ea obierūt. et miraculis ut ferē chorusc arūt. quia
valde p[er]nituerūt. Ceteri penā suā in mēbroz[um] tre-
more p[ro]dierūt. hoc ita scriptū reliquit othbert[us]
ipse qui fuit vn[us] ex eis. In cui[us] scripti fine sic scri-
ptum est. Date sunt nobis li[tte]re a dom[ino] p[er]grino
beati herberti successore. Anno d[omi]ni. M. xii.

XI. De ceteris euentibus illi[us] t[em]p[or]is

Hoc t[em]p[or]e sanct[us] guideb[er]c[us] qui et adelber-
tus p[re]s[bi]ter[us] apud bruchnos mar-
tin[us]. Comitatus beluacens[is]. d[omi]ni roge-
ro p[ro]p[ri]o. Dux godefrid[us] comitatū mōtensem depo-
pula[re]. quem ragmen[us] cū paterno suo lābertolo-
uaniensi insecut[us] apud florinas pugnam cōseruit
vbi plusquā. cccc. viri occisi sunt. et ipse lābertus
occubuit. vbi res mira p[re]stigit. Cū lābert[us] spem vi-
cto[ri]e iam haberet. Habebat quippe filateriū a col-
lo vsq[ue] ad pect[us] pendēs sanctoz[um] reliquijs refer-
tū quoz[um] patrocinio se in p[er]iculis tutū fore crede-
bat. Instante ei termino vite filateriū illud a collo
eius exiliēs sup[er] tumulū campi exiliuit. et mox co-
mes antea inuict[us] p[er]im[us]. Quidā militū filateriū
accipiēs in caliga abscondit. sed coxa ei[us] et crure i
tumescēte rem p[ro]didit. et filateriū d[omi]no suo othe-
loni fratri ducis dedit. Simeon siracus[us] sicilie ori-
und[us] et postea monach[us] in mōte sina hoc t[em]p[or]e cla-
rebat. qui hierosolimā veniēs longā p[er] xpo p[er]grina-
tione suscepit et cū p[ro]pone treuerorū archiep[iscop]o
ad gallias veniēs treueris in altitudine turris in-
clusus est. ibiq[ue] post multas hoīm p[er]secutōes. post
multas demonū tēptatōes beato fine quieuit. cu-
ius merita frequēs miraculoz[um] gl[ori]a declarauit.
Anno henrici. xv. comes solico mirabilior i mo-
dum trabis maxime p[er] iiii. mēses apparuit. Anno
xvi. in frisonia deoderico comite filio arnulphi gā-
deuensis debellāte frisiones in vindictā patris sui
ab eis occisi godefrid[us] dux ad eū debellandū ab i-
patore mittit. et p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o voce(nescit vñ) emis-
sa fugite fugite. cunctis fugiētib[us] a paucis friso-
nibus p[er]imuntur. dux vero capit[ur].

XII. De heriberto coloniensi et alio p[ro]pheta qui i ea-
dem p[re]fuit ecclesia.

Anno. xix. henric[us] imp[er]ator colonie nata-
le domi celebrās heribertū archiep[iscop]m a se
iniuriose tractatū humili satisfactione
placat. cui reconciliat[us] archiep[iscop]s p[ro]dixit se p[ro]pe dies
morigerū. et nō multo post mortu[us]. magnis cepit
clarere virtutibus. p[er]grin[us] ei in ep[iscop]atu succedit.

Guillelmus. Colonia p[ro]p[ri]a dicta est agrip-
pina ab agrippa genero augusti. Postea a traiano
qui ibi impio allec[t] colonias ciuiū romanorū eo
deduxit colonia. In hac fuit quidā ep[iscop]us clarus re-
ligione. sed turpis corpe. qui fuit factus ep[iscop]o
pus hoc modo. Imp[er]ator domica quinquagesime ve-
nat[us] p[ro]gens solus ad areā silue puenit. comitibus
hac illacq[ue] disp[er]sis. ibi habebat ecclesiā. p[re]s[bi]ter ille
agrestis deformis valde et quasi portentū nature
imp[er]ator se militē mentit[us] supplicie missam rogat.
Ille p[re]stet se par. Imp[er]ator interi[us] cogitabat qua-
re deus a quo formosa cūcta p[re]cedūt tam defor-
mē hominē p[re]ficere sacramēta sua sineret. Ventū
est ad illū versuz tractus. Scitote qm domi[us] ipse
est deus. In quib[us] verbis cū discordar[et] puer p[ro]bi-
teri. sacerdos p[ro]citato[rum] voce respōdit quasi impa-
tori cogitāt[us]. Ipse fecit nos et nō ipi nos. q[uod] dicto

repercuss[us] imp[er]ator et p[ro]pheticū virū estimās iuis-
tū fecit cū ep[iscop]m. Huius hoc factū fuit. Erat i mo-
nasterio sanctimoialiū eiusdē v[er]b[is] quedā virgo q[ui]
sp[irit]u et dulci ad omnes sermōe amatores suos mē-
debat. quoz[um] vn[us] diues et generosus eā abduxit
et loco iuste coniugis habuit. Mandat ep[iscop]o[rum] ut
mulier mōasterio restitua[re]t et sit. Itēz absente p[ro]-
fice repetit[us]. excoicac[us] raptor ita ut nullus ciuiū
cū eo coniuari aut colloqui auderet. tūc excōmuni-
catus in p[re]dia ruris sui abiit. Veniente aut ep[iscop]o
ad exitum vite pueniūt patriote orātes p[er] excō-
municato. quib[us] ille respondit. Si miser ille male
dictā illā mulierē deseruit sit absolut[us]. si aut p[er]-
stiterit. sequēte anno hac eadem die et eadē hora
qua ego decedā sit ante domi[n]ū ratōz reddere pa-
tus. Videbitis aut me quādo signū ad sextā m[en]-
suerit sp[irit]u efflare. sic omia impleta sūt v[er]oq[ue] sic
moriēte. Anno em sequēte eadē die et eadem ho-
ra qua p[ro]dixerat excōicac[us] ille cū amica sua iētus
et exanimatus est.

XIII. De religio-
so duce normānie richardo.

Et t[em]p[or]e echelred[us] danos fugiēs venit nor-
māniā ad richardū fratrem vxoris sue em-
me filiū richardi ducis qui cenobiū fiscā-
nense q[uod] pater inchoauerat perfecit. Hic noctib[us]
custodias famulorū fallens. ad matutinas monacho-
rum ibat. genua flectens in oratōne vsq[ue] ad lucez
quadā nocte sic faciēs ostiū mōasterij inueit ob-
fatu[us] qui excusso violētē pessulo soporem sacriste
turbauit. qui surgens a sōno et videns eū plebeio
amictu vestitū in capillos inuolat et mltos illi co-
laphos infregit. Ille incredibili patientia nec r[ati]ō-
nem dedit. Postero die in capitulo querelā deposuit.
et monachū illum ad vicū argēnas sibi p[re]cepit oc-
curzere. mīnistras se sic vindicare q[uod] tota d[omi]n[us] hoc gal-
lia loqueret[ur]. Die dicto monachus a iudicib[us] ad
iudicatus est. quē ille mox absoluit. et vicū eundē
qui optimi vini ferax est officio sacriste addixit p[er]
nunciās eū optimū esse monachū. qui bene custo-
diens mun[us] inuictū nec etiā irat[us] fregit silentiū
Iste richard[us] post. xxviii. ānos ducat[us] sui mortu[us]
est. Iussitq[ue] se sepeliri ante ostiū ecclesie ut ab oī-
bus oscularet[ur] et sup[er] se plueret. quē postea will[el]-
mus abbas tulit inde et ante altare locauit. Hui[us] fra-
ter robert[us] archiep[iscop]s rothomagi fuit. qui honore ab-
usus multa flagitia omisit. sed postea in seniū v[er]-
gens multis elemosinis q[uod]dam deleuit. Richard[us]
iste filiū habuit sui nomis qui fuit dux. Anno p[ro]-
mo q[ui] dicit[ur] fuisse inuenenat[us] a fratre suo roberto
vnde ipse robertus post. viii. annos hierosolimam
prexit. qui domū reuertens apud nicheā v[er]bez bi-
thinie veneno interceptus est. Huic roberto suc-
cessit wilhelmus puer. Anno quoq[ue] p[ro]notato. Du-
randus fit leodicensiū ep[iscop]us. qui quasi fabu-
la in theatro mundi fuit. q[uod] vir ex humilio et pau-
p[er]imo seruilis p[ro]ditōis genere d[omi]ni suis carnalibus
domiabat[ur]. Anno. xx. aquisgranī cōuentu genera-
li et sinodali per aliquot dies celebrato tāta sicci-
tas et intemperies aeris excanduit. ut multi p[er]
nīo ardore deficerent. Multa etiā aīalia subito in-
terirent. pauimento et marmoreis colūnis tāto su-
dore madentibus ut aqua esse respersa crederet[ur]
a nescientib[us]. Anno. xij. i gallia beluacensi v[er]be
iclitus rogerus decessit ep[iscop]s. qui inē alia beneficia
dedit ecclesie sancti petri cui p[re]siedeat alliacum
in northmannia et mōsiacum in vermadensi p[ro]u[er]bia.
comitatū quoq[ue] eiusdē v[er]bis ab odone cāpaniēsi

comite impetrauit. Dato ei pro onerario castro
sinterio in bituricensi territorio sito qd sibi patri:
monij iure spetebat. **EXIII.** De im-

perio conradi secundi et viris illustribus illi? tps

Henricus impator hoc ano consulens si
bi picipib? sup substitucione regni desi-
gnans coradu viru regij generis et egre-
gie libertatis. quippe qui nunq se submiserat ali:
cuius seruituti morie. Huius vita adelbold? eps
ultraiecten? scribit. Cono vero dux cu ad impiuz
aspirare vellet. repudiare insticu albonis magun-
tini archiepi. et aliquoru regni primatu. Et contra
dus ad impium anno domi. **M. xxv.** Mundi vero
quartimillesimo. **deccc. lxxxviii.** sublimat. Impera-
uit anis. **xv.** Florebat hoc tpe ecclesiastica religio
p abbates notabiles in francia quide et in burgu
dia p odilonē cluniacen. pietate insignē p guille-
rinu diuionensē seueritate reuerendu. In lotharin-
gia richardu virduinensē. pia gratuitate et graui
pietate discretu. p poponē stabulensē. p helia co-
loniensem. p olbertu et stephanu leodicenses. p
bernone augiensē. Claruit hoc tpe in italia guido
aretinus multi inter musices nomis. in hoc etiam
phis pferendus. q ignotos catus etiā pueri facili-
us discant p eius regulā quā p vocē magistri. aut
p vsum alicui? instrumenti dum sex literis vl sil-
bis modulati appositis. ad sex voces quas solas re-
gulariter musica recipit. hisq vocibus p flexuras
digitoru leue manus distinctis. p integz diapaso-
se oculis et aurib? ingerit intente et remisse ele-
uatōes vel depositōes earūdem. modulātes. An-
no impij sui. **v.** coradus impator rebellatib? sclā-
uis ad eos debellādos pficiscit. et eodē anno simi-
liter cōtra hūgaros rebellātes. **EXV.**

**De cinione rege anglie et fulberto carnotensi
Guillerinus.**

Cinione vero rex anglie romā pfect? nau-
gio in anglia redijt. et mox malcolinu re-
gē scotoru rebellantē subegit. Erat tūc
in anglia vir sapiētissim? egeluct? eps cantuari. se-
cundus post linigū post elphegu martirem terci?
ex decano assumpt? in epim. qui sanctū elphegu
a londonia reuexit cantuariā. Qui romā rediens a
pud papiā brachiū sancti augustini doctois ma-
gni. c. talentis argenti et talento auri compatum
apud venturiā misit. Huius etiā monitu rex cin-
to ad trāsmarinas ecclesias pecūas misit. et maxi-
me ad ecclesiā carnotensē. vbi tunc florebat fulb-
tus eps sanctitate et pphetia nomiatissim? q fū-
damenta ecclesie sancte dei genitricis iecit. et ean-
dem pfecto miro lapideo tabulatu. qui etiā ab ea-
dem dei genitrice in infirmitate sua visitat? fuisse
diciē. et de eius sanctissimo lacte recreatus. Hic
em multo amore et felicissimo. in honore beate vir-
ginis dei genitricis exarsit. qd ostendūt cant? de
ea quos ille edidit celestia vota sonātes. Inter ce-
tera eius opuscula extat epistolarū volumē. In q
rum vna grāas agit cinioni q largitatis sue vi-
scera in expensis ecclesie carnotensē effuderit. Hu-
ius ciniois anno. **xv.** mortu? est robert? rex frā-
coru. hugonis filius vir elemosinis dedit? ado ve-
diebus festis cū exueret se vel indueret vestibus
regijs. si non aliud ad manū haberet. ipas vestes
paupib? distribuerz. nisi ex industria vestiarij ege-
nos importune petentes arcerēt. **EXVI.**

**De concilio triburiensi et quibusdam statutis
episcopalibus. Sigibertus.**

Hno conradi. **vj.** roberto rege frācoru
mortuo henric? filius eius regnat in frā-
cia annis. **xxx.** Hoc tempe iussu coradi i-

peratoris. regali et sinodali ouentu habito apud
triburias. inter cetera epi hoc capitulū decernere
voluerūt. vt siqn ieiuniū primi mensis veniret in
fra ebdomadā qua caput ieiunij i quarta feria cō-
stat ambozū ieiunioz celebras vnius officij exple-
tōne plerēt. sed gerard? cameracē et pauci cūz
eo huic multoz decreto ptradcentes. obtinuerūt
vt ieiuniū primi mensis in altera ebdomada i qua
habez officiū celebrēt. scdm antiquā osuetudinem
Anno. **viii.** istiusmodi decretū a francie epis da-
tum est seruari subiectis sibi popul. Vnus eozū
dixit celitus sibi delatas esse literas que pacē mo-
nerēt. renouandā in terza. quā rem mādauit cete-
ris. et hec tradenda dedit pps. arma quisquā nō
ferret. direpta nō repeteret sui sanguinis vel cu-
iuslibet p. uni vltor minime exns pculsioz? co-
gere? indulgere. ieiuniū in pane et aqua omni se-
xta feria suaret. et in sabbato a carne et liquamie
abstinerent. soloqz pnti hoc ieiunio in omnium
peccatorū remissionē. nullā sibi scirēt aliā adijcien-
dam penitentiā. et hoc se seruare sacramēto firma-
rent. qd qui nollet xpianitate priuaret et exeūtez
de seculo nullus visitaret. nec sepulture traderet
Alia quoqz importabilia q plura dedere manda-
ta que oneri visa sunt replicare. Hanc mādatozū
nouitatē cum multi cupidī nouarū rerū libentius
iusto amplecterent. Gerhard? cameracensis epus
qui solus lotharensiū appendebat ad prochiā fran-
coru. nullius hortatu potuit adduci ad hec susci-
pienda sed singula capitula refellebat. dicēs gen?
hoim ab initō trifariā esse diuisum. in oratoribus
pugnatorib? et agricultorib?. Et vnum duozū et
duos vnius egerere auxilio. Ideo debere arma ferre
et rapinas reddi p autozitatez legis et gratie vltor
rem pculsi vel occisi nō exacerbari cogendo. sed se-
cundū euangeliū ei recōciliari. Ieiuniū in. **vj.** vl i
vij. feria nec omnib? vnū esse imponendū. q non
est vna omnib? possibilitas. nec omnes hoc vno
ieiunio pntes esse. quia non est vna omniū peni-
tendi qualitas hoc sacramento firmare vel sacra-
menti violatōez piurio augere nō esse vtile his cō-
tradcentes excōmunicari. infirmis visitatōez. mor-
tuis sepulturā negari esse detestabile. sufficere au-
tentica patrū decreta. et sup his neglectis impoi-
tum pgruenter penitentie modū. **Sigibertus.**
Anno **xij.** heuric? rex conradi filius vxorē ducis
filiam regis anglozum. **EXVII.**

**De ceteris euentib? sub imperio conradi et de
morte eius. Guillerinus.**

Hardemict? rex sorore suā gunhildē cini-
tonis ex enina filiam henrico coradi filio
omisit que ad nauem ducta est stipanti-
bus omib? anglie pcerib? et in expensis multa
pferentibus que ad sponsum pueuient multo tē-
pore cū eo fuit. Tandē adulteriū accusata pueru-
lum quendā sturni sui alumnū quē secū ex anglia
duxerat contra delatorē gigantem molis hominē
ad monomachiam opposuit. ceteris clientib? mar-
tis timore refugientib? sub certo duello insilator
p miraculū dei succiso poplice eneruat? est. Gun-
hildis aut post victoriam viro suo repudiū dedit
et nec minis nec blandicijs cū eo manere vltorius
psensit. sed sanctimoialis habitū sumens i suicio
dei permansit. **Sigibertus** Hoc tempore in

apulia erat tunc quedam statua marmorea circa ca-
put suū habens circuli erē in quo erat scriptum
kl. maij oriente sole habebat caput aureum. quod
quidā saracenus a roberto wiscardo duce norman-
norū captus quid protenderet intelligens. iij. kl.
may oriente sole diligenter notato termino vni-
us illi statue infinitū thesaurū effossa ibidez hu-
mo repperit. quē pro sua redemptione eidem duci
obtulit. Anuo. xv. in mense aprilis. viij. ydus vi-
sa est in celo inter australes et orientales plagā ig-
nea trabes mire magnitudinis que currens super
solem iā ad occasū vergentē visa est in terzā cade-
re. cuius vestigia diu videri poterāt. Conradus i-
pator ytalīa adijt. vt rebellionem meditantes de-
bellaret. Et quia omnes longobardi cōiurauerāt
vt non paterentur quemlibet dominū qui aliud q̄
ipsi vellent contra se ageret. quosdā episcopos i-
uincula coniecit. Et quia episcopus mediolanē.
fuga lapsus est. impator suburbia mediolani incē-
dit. Die vero penthecostes cū impator i parua ec-
clesia secus vrbez coronaret ad missā tam grauiā
fuerūt tonitrua et fulgura vt aliqui mente exce-
derent. aliqui spiritū exalarēt. Bruno vero ep̄s q̄
missā celebrabat. et secretarius impatoris cū alijs
tribus dixerūt se inter missarū solēnia vidisse s̄-
ctū ambrosiū impatori indignādo comminantem.
Tūc impator ab ytalīa discessit. Prīdie yd. may
eclipsis solis fuit. Et prīdie nonas iunij impator
obiit. **CXVIII.** De imperio henrici tercij
et actibus eius.

Post quē filius eius henric? impauit ānis
xviij. Cepit autē anno domī. M. xl. Mūdi
vero quintimillesimo. iij. Helimand?
Hic henricus windelicos s̄begit p̄p̄os suenīs oter-
minos. qui windelici vt ait guillerin? vsqz hodie
fortunā adorāt. cui? ydolū in loco notatissimo po-
nentes. cornu dextre illius apponūt plenū potu il-
lo qd ex aqua et melle p̄fectum greco vocabulo
idromellū vocāt. Idē fecisse egyptios et omēs pe-
ne oriētales populos affirmat sanct? hieronimus
sup̄ eiaīam. Vnde vltio die nouēbris mēsis seden-
tes in omni p̄gustāt. et si coruū plenū inuenerit
magno strepitu applaudūt. q̄ eis scz in futuro an-
no pleno cornu copia responsura sit in omibz. si
p̄tra gemūt. hos poplōs henric? tributarios fecit
ita vt omibz solēnitatibz quibz coronabāt quat-
tuor reges eorū leberēt quo carnes p̄diebant i hu-
meris suis duobz vectibz p̄ ānulos quattuor idu-
ctis ad coquinā vectitaret. Idem henric? iocūd?
et hilaris erat. Habebat sororē sanctimoialē. qui
dum hieme quadam que niuibz et pruīnis inhor-
ruerat. vno in loco diu detinere. cleric? quidam
ferialis familiarior iusto puelle. crebras i cubiclō
ei? p̄relabat vigiliās. et quonā difficile est crimē
non p̄dere vltū. aduertit hoc aliquis. et iam rem
vlgō vētilātē solus impator non credebat. Qua-
dam nocte dū diuti? simul dormirēt vsqz in ma-
ne. ecce nix totā terzā opuerat. Tūc cleric? qui se
dephendendū in niue p̄ vestigia tēbat p̄suasit ami-
ce vt dorso illis impositus āgustias illas euaderet
que a tergo leuans amasiū extra curiam extulit. et
forte tunc impator mictū surxerat. et vidit eōs
p̄ fenestrā. Postea euenit occasio vt ep̄atū vacan-
tem daret cleric? ita ei insurzās. Accipe ep̄atū
hunc. et vide ne vltēri? inequites mulierē. Simili-
ter dās abbatīā germane. esto ait abbatissa. et vl-
tra nō patieris clericū equitē. Cōfusi illi a flagitō

destiterūt. Idem impator habebat clericū? satis li-
teratū et bone vocis. sed vilem meretriculaz amā-
tem ardentē. Cum qua nocte quadam solēni vo-
luptatus. mane ad missā impatoris astabat. Im-
perator dissimulata sciētia mandat ei vt se ad euā-
gelij legendū paret. q̄ scz eius melodia delectare-
tur. erat autē diacon? Abnuīit ille vt male sibi cō-
sciūs. vrget impator vt p̄baret eius cōstantiam.
Ad extremū parere renuentē iubet a patria exula-
re. quam sentētiā amplexus continuo recessit.
mittitur post eum qui iam cōpilatis omibz & i-
sarcinulas cōpositis iter maturauerat. Violenter
ergo retractus ante impatorem sistit. qui letum
subridens p̄be inquit fecisti. & ego gratulor p̄bi-
tati tue q̄ timorem dei pluripenderis q̄ patriam
plus iram dei q̄ meam. Quapropter habeto ep̄i-
scopatū qui primus in ip̄erio vacauerit. tantū
indecenti amorī renuncies.

CXIX. Adhuc de eodem.

Idem henricus celebrabat penthecostē
apud magūtiam. paulo ante missā cū
sedilia pararent in ecclesia ortum est iur-
gium inter cubicularios archiepiscopi et abbatis
fuldenis cenobij. vtrozū domū? iuxta impatorē
federet. Nam fuldense cenobium est in saxonīa s̄-
cti galli corpore insigne et p̄iis dicitur p̄ magni-
ficis. cuius loci abbas. lx. milia armatorum p̄bet i
hostem impatori. et habet ex antiquo p̄uilegium.
vt in magnis festiuitatibz ad dexterā eius sedeat.
Itaqz ventum est ad pugnam. furore qz per ecclesi-
am grassante. paup̄etum sanguine inundauit. s̄z
statim episcopis cōuolantibz pace inter reliquos
dissidentes statuta templū purgatum. et missa fe-
stius clamoribz est acta. Sequentia autē cantata
et vltimo eius versu dicto. Hūc diem gloriosum
fecisti. vox ab aere lapsa est. Hūc diem bellicosū
ego feci. Rigentibz omnibz p̄ timore. impator di-
ligenter intendens leticiā inimici. tu inquit oīs
malicie inuentor simul et inuentor diem bellicosū
et arrogantibz luctuosū fecisti. Sed nos per dei
gratiā qui illum gloriosum fecit. pauperibz gra-
tiosū reddem. et mox reincepta sequentia solen-
ni ploratu spiritus sancti gratiā inuitabat. Intelli-
gens illū aduentasse illis plorantibus. Illis cantā-
tibus omnibus simul pectora tundentibus missa
egenis per precones conclamatis. omnes dapes
que sibi et curialibus pabantur in vsus eorum ex-
hausit. ipse obsonia apponēs. ipse iuxta disciplinā
ministrozū delonge consistēs. ipse superflua cibo-
rum abstergens. Idem henricus tēpore coradi pa-
tris sui a quodam clerico fistulā tulerat argēteaz
qua pueri ludentes aquam iaculātur. pact? ei ep̄i-
scopatū cum foret impator. Aductus repetēti pol-
licitū impigre dedit. non multo post aspero mor-
bo corruptus decubuit. et morbo crescēte triduo
exensis et mutus iacuit. Ep̄i p̄sentes triduo iei-
iunio indicto pro vita eius domino supplicabant.
Cōualecens accitū ep̄m quem p̄ fistula fecerat.
conciliū sententia deposuit. cōfessus se toto illo tri-
duo demones infestos sibi vidisse flamā in se p̄ fi-
stulam iaculantes. flamam dico adeo pertinacem
ut noster ignis respectu illius iocus putetur. In-
terim uero iuuenem semiustulatum aduentasse fe-
rentes calicem aureum immense magnitudinis ple-
num aqua. Cuius uisione et laticis aspersione ex-
tinctos ardores euaserat. hic erat beatus lauren-
cius martir gloriosus cuius ecclesie tectum lōga

carie dissolutū cōpaginari fecerat. et p̄ter alia mu-
nera calice aureo eandem ecclesiam honorauerat.
Eundem henricum aliquādo inimicos fugit antem
cerua q̄dā ultra inuadibile fluiū euexit.

Sigibertus Anno henrici. iij. gnatho ex de-
ro sancti lamberti vir sapiētie et sciētie et feruo-
re religionis insignis fit leodicen̄s episcopus.

XX. De sancto edwardo rege āglie
et eius p̄phetia. **Guillerinus.**

Hoc anno regnare incepit edward⁹ elge-
redi filius qui regnavit annis fere. xxiiij.
Hic adeo māfuetus fuit. vt nec viles ho-
mines verbo ledere nosset. Et tamē erat ei⁹ apud
domesticos reuerētia vehemēs. apud extos metus
ingens. Nā fouebat eius simplicitatē deus. vt pos-
set timeri qui nesciret irasci. Die sancto pasce ap̄d
londoniā magna pompa coronat⁹ est ab edisio ar-
chiep̄o. Egitham filiā godwini duxit in vxorē. in
quā pene omnes liberales artes ofluxerāt. que vi-
uo et mortuo marito p̄bri suspitōne nō caruit. s;.
moriens tempore guilli. vltro iureiurādo de inte-
gritate satisfecit. rex eam ita tractauit vt nec tho-
ro amoueret. nec virili more agnosceret. Goduif⁹
iste aliquādo sedēs ad mensaz iuxta regē orto ser-
mone de elfredo fratre regis. Tu inquit o rex ad
omnem memoriā fratris tui rugato vt video vl-
tu me aspicias. Sed nō patiat⁹ deus vt istam offam
trāsglutiā si fui p̄ficius alicui⁹ rei que spectat⁹ ad
ei⁹ piculū vl tuū incōmodū. Hoc dicto. offa quā
in os miserat suffocat⁹ oculos inuertit ad mortē.
Inde ab ip̄o filio eius aroldo qui regi astabat sub
mensa abstract⁹ ē. Hic godwin⁹ habuit p̄i⁹ vxo-
rem sororē cintonis ex qua puerū genuit. qui dū
equo puerili iactantia supbiret. ab eodem porta-
tus in tamensem fluiū suffocat⁹ interiit. Mater
quoq; eius ictu fulmis exaiata est. Hec dicebat⁹
agmina mancipiorū in anglia cōcepta danemarchi
am solere mittere maxie puellas pulcras. Iste rex
edwardus miraculis et p̄phetie spiritu claruit. pau-
pib⁹ hospitib⁹q; maxime trāsmarinis benign⁹
et munific⁹. Die sancto pasche sedens ad mēsam
apud west mōasteriū diademate coronat⁹ et opti-
matū turma valla⁹. ceteris audius omedentibus
auocato a terzenis animo diuinū quoddā specula-
tus effusus est in risum. remotis mensis tres opti-
mates eū p̄secuti sciscitant⁹ cur riserit cūctat⁹ ml-
tum diuq; respōdit. vij. dormiētes in mōte celyō
requiescūt. et iam ducentis annis in dextero iacē-
tes latere. tūc in ip̄a hora risus mei latus inuerte-
runt sinistrū futurūq; est. vt. lxxiiij. annis ita ia-
ceant. Dirū nimirū miseris mortalib⁹ omen. Nā
in his. lxxiiij. annis omnia vctura sūt. que dñs cir-
ca finem mūdi p̄dixit vctura. gentē. s. cōtra gen-
tem surrecturā. regnū aduers⁹ regnū. et terremo-
tus et pestilentia et famē et terrores de celo. gen-
tiliū in xpianos bella. xpianorū in eosdē victorias
et alia mirātib⁹ inculcās. septē dormientiū passio-
nem et habitudies singulorū qd nulla docet litera
ita eis differuit. acsi quotidie cum eis victitaret.
Erant autē tres optimates qui eum sciscitabant.
Arolous et abbas vnus et ep̄s vnus. His auditis
comes arolous misit ad inquirendā veritatē mili-
tem vnū. abbas monachū. ep̄s clericū ad impato-
rem cōstātinopolitanū adiectis regis sui literis et
munerib⁹. quos ille secū benigne habitos ad ep̄m
ephesi destinauit epistola quā sacra vocāt comitā-
te vt ostenderent legatis regis anglie. vij. dormi-

entiū corpa. Factumq; est scdm p̄phetiā regis ed-
wardi. Nam greci omnes tūc iurabāt se accepisse
a patrib⁹ illos. vij. sup dextrū latus quiescere. sed
post introitū angloz in speluncā sup sinistrū cos
inuenisse. Nec moza omia illa secuta sunt que p̄di-
xerat. Agarenī et arabes et turli siriā et liciā et mi-
norē asiā et maioris multas vbes inter quas ephe-
sum et hierosolimā depoplati sunt. vij. annis. po-
stea p̄ximis tres pape. id est. victor. stephan⁹. &
nicolans mortui sunt. **XXI.** De be-
nedicto papa maiore et minore **Sigibertus.**

Hno henrici. vij. benedict⁹ qui simonia-
ce papatū romanū inuaserat. cū esset ru-
dis literarū. alterū ad vices ecclesiasticū
officij exequēdas secū papā siluestrū scz cōsecran-
fecit. Quod cū multis nō placeret. terci⁹ supduci-
tur Gregori⁹ qui solus vices duorū impleverat.
Acto. Iste benedict⁹. ix. vt ait petrus da-
mian⁹ nepos fuit supioris petri octauī. Et dict⁹
est benedict⁹ minor respectu illi⁹ maioris d quo
maiore bñdicto idem petrus damian⁹ refert. Ep⁹
inquit quidam capuan⁹ vidit benedictū maiorez
papam nigro quasi corpalit equo insidentē. Heus
inquit nōne tu es papa benedict⁹ quē iam defū-
ctum nouimus. Ego sum inquit infelix ip̄e. Quo-
modo inquit est tibi pater. Grauitur inquit torq;
or. sed de dei misericordia non despo si michi ad-
iutoriū p̄beat. Sed pge queso ad fratrem meū iohā-
nem qui nūc sedē apostolicā occupat. ei⁹ de mea
pte vices. vt illaz summā que potissime in tali the-
ca ip̄osita est p me in paupes distribuat. sicq; me
redimentū esse quādocūq; cū hoc miseratō diuina
decreuerit cognoscat. Nam cetera que p me indi-
gentib⁹ tradita sunt. nichil michi penit⁹ p̄stiterūt
quia d rapinis et iniusticijs acquisita sunt. His au-
ditis ep̄s romā impiger adiit. et ichanni pape fra-
tris verba narrauit et episcopatū mox dseruit &
monachū inuuit. Eiusdem vero benedicti nepos
qui post eū terci⁹ iohanni vero secundo in papa-
tu successit vt vmbertus archiep̄s michi narrauit
apparuit cuidam iuxta molendinū equo insidētī et
iter agentī. Apparuit autem in sp̄e monstruosi ani-
malis. cuius cauda et aures asini erant. cetera vt
si. Cūq; nactus fugaz miret tremefact⁹. clamauit
monstr⁹ illud. Noli o vir expauescere. scito me ho-
minē fuisse sicut tu es. sed quia bestialitē vixi. post
mortem p̄ferre bestie sp̄em merui. Ad quē nactus
Quisq; fuisti. Ego ait ille solo nomie benedict⁹
fui. qui nup apostolicā sedē indign⁹ obtinui. Ad
quem ille. Quid habes retributōnis. Nūc inquit
vsq; ad diem iudicij p dumosa atq; squalentia et
sulphurea loca et fetida et bullientia raptor et p-
trahor. post extremū vero iudiciū. corpus meum
et animam siml irremediabilis cruciat⁹ et irreuo-
cabilis olla gehēnalis baratri deglutiet. ita vt mi-
chi nulla i posterū spes recuperatōis restet. P⁹ hec
verba disspuit. Fuerat autē ab ip̄o p̄rificat⁹ p̄i-
mordio vsq; ad finē vite in ceno luxurie quersat⁹
et ideo ab aurib⁹ asini in caudam desinebat. Du-
xerat autē p totū vitam carnalem. ideo p cetera vt
sus erat. O q̄ illi melius fuisset vt ep̄atū debuiss⁹
Post hunc benedictū sedie siluester terci⁹ vt sup
dictum est diebus. lv. Post quem gregorius. vij.
antedictus graciā magne sanctitatis et religio-
nis vir. **XXII.** De gregorio papa
huius nominis sexto et actibus eius.

Guillerinus.

Itaqz aplatus romani statū p incuriaz
anteceſſorū diminutū inuenit vt preter
pauca opida vbi vicina et oblatōes fi
deliū nichil haberet quo se ſuſtēaret. Ciuitates
et poſſeſſiones in lōgiquo poſite que ad ius ecclie
pertinebāt a pōnibz ablata erāt. **T**ramites pub
lici et ſtrata viarū per totā italiā a lacronibz ſti
pabantur. ita vt nullus peregrinus niſi cū maiori
manu impunie trāſiret. **C**eſſatū eſt ab omni proui
cia romam iter aggredi. **I**n ipſa vrbe ī medio fo
ro vagabantur ſicarij. **A**poſtoli ecclieſiā aliquis
videre cupiens in ſicarios incidens nullo modo ſi
ne ſubſtantie vel ſalutis damno domū reuerſe
tur. **S**uper ipſa ſanctorū apoſtolorū et martirū
corpora. ſuper ſacra altaria gladij nudabantur.
Oblatōes accidentiū vix dū appoſite de maibus
arzipiebant. **A**rſepte in omneſſatōes et ſcortozū
abufiones pſumebant. **T**ancis malis gregorius le
niter vt pōtifice decz occurrere cepit. amore pluſ
qz t̄ore. verbis pluſqz verberibz agens. **M**andat
urbanis vt a peregrinorū inſeſtatione ceſſent. et
a rapina ſacrozū. **A**lterū em eſt contra naturā vt
ille qui cōmuni veſcitur aere non cōmuni fruatur
pace et xpianus inter xpianos libere pgredi debz
cū omnes ſint ex vno famulicio. et omnes vnus
ſanguinis coniuncti coagulo redēptiqz p̄cio. **A**
terū vero contra precepta dei qui precepit vt q
altario deſeruiant de altario viuāt. domū dei eſſe
debere domū orationis. non ſpeluncā lacronū. nō
gladiatorū conuenticulū. pmitterent oblatōes
fideiū tranſire in vſus ſacerdotū. vel in expēſas
paupū ſe et aliquo mō puiſurū illis quos egeſtas
ad rapinas p̄pellebat. quos autē cupiditas exagi
tabat ipſi ſibi p timore dei et ſeculi honeſtate mo
duz ponerēt. muſozesqz ecclieſiaſtici paēmōij et
mandatis et epiſtolis iuitauit. vt aut īdebita red
derēt. aut ſe iure illa tenere ī ſenatu romano pba
rēt. **S**i neutrū facerēt. ecclieſie mēbra ſe nō eſſe co
gnoſcerent. **T**alia frequēter cōcionat. aut nichil
aut parū p̄fecit. **T**unc excōicauit omnes qui aut
talīa agerent aut agentibz diuicio aut colloquio p
ticiparēt. **I**lli autē excōicati ceperūt cōtra furere.
minis aures terrire muros vrbis armis circūſo
nare. adeo vt pene papā occiderēt. **T**ūc papa ſe
ro abſeſſionis vtendū iudicās. arma et equos vn
decūqz acquiſiuit. milites et equites adornaui. ac
primū ecclieſiā beati petri p̄occupās. raptōres ob
lacionū vel extinxit vel effugauit. **O**ccis itaqz ſi
bi reſiſtentibz p̄dia et opida mltō tpe amiſſa ī an
tiquū ius reſtituit. **Q**uiritēs interea rapto viue
re aſſueti. ſanguinariū illū vocabāt. et īdignū q
dō aſſerret tot cediū ofci. **I**pi etiā cardiales hoc
dicebāt. adeo vt cū ille valitudine qua d̄fūct. eſt
decūberet. cōſilio prius inter ſe habito auderent
eum amonere. ne ſe in ecclieſia ſancti petri cū ce
teris apoſtoliis tumulari p̄cipet. qui tot hominū
mortibz officiū fedāſſet. **XXIII.**

Reſponſio eius ad cardinales ipſum quaſi ho
micidam arguentes.

Vnc ille recollecto ſpiritu torūſqz lai
bus minax. hāc oratōez habuit. **S**i in vo
bis vel ſcintilla humane racōnis v̄l ſci
entia diuine autoritatis eſſet. tā p̄cipiti p̄ſuaſioi nō
p̄ueniretis pontificē veſtrū. qui q̄tū vixi et patri
moniū meū in veſtra p̄moda effudi. et famā p ve
ſtra liberatōne neglexi. **E**t ſi alij hec que p̄dixi
attexerēt. par erat vos obſistere. opiniones ſtul

toz melioribz interpretatōibz lenientes. **C**ui queſo
theſaurizau. forſitan michi. at theſauros aſceſſo
rū meozū habebā qui cuiuſlibz auaricie ſufficerēt
quibz libertatē quibz ſalutem reſtitui. **R**eſerētis
quidē michi. **A**dozabor a poplō et libere que vo
lebā accitabā. applaudebat michi totis oratōibus
acclamabat michi ī laudes meas totis diebz. **H**as
laudes hos plauſus abſtulit michi veſtre tenuita
tis cōcui. **A**d vos flexi aīm et ſeuerius agendū
exiſtimaui. fortunarū veſtraz titulos p̄dō imp̄i
abliguriēbar. vos inopē vitam diuino pane ageba
tis. ille de oblatōibz veſtris p̄cioſa ſibi ſerica mer
cabat. vos populari et diſſuto amictu oculos mo
uebatis meos. **I**taqz cū hec nequirem pati bellum
alijs īdixi. vt damno ciuiū emerem gloriā cleri
corū. ſed vt modo exp̄ior in ingratos collata bene
ficia p̄didi. **Q**uod alij p angulos muſitant vos in
publico euomit. et libertatē quidem p̄bo. ſz pie
tatem requiro. **M**ozientē patrez filij de ſepultura
ſua excogitāt. omunē mortaliū domū michi nega
bitis. nō arceēt ab introitu ecclieſie meretricula. non
uſurarius. non latro. et vos papā ingredi p̄hibe
tis. **Q**uid refert an mortu. an viuus ſacrarū ī
troeat. niſi qz viuus multis adhuc tēptat. illece
bris. vt nec in ecclieſia a macula ſit īmunis. **I**bi ſe
pe peccandi repiens materiāz vbi venerat diluere
culpā. mortu. peccare neſcit. immo nequit ſupre
mo carens viatico. quā immanis igitur barbarieſ
eſt. vt hunc a domo dei excludat. cui peccandi de
ſit et volūtas et facultas. **Q**ua p̄pter filij tā preru
pte audacie p miſericordiā agite. ſtulte em et ama
re locuti eſtis. **XXIII.** **R**atōnabilis
eius deſenſio ad eoſdem. **G**uillerimus.

Ed ne ſola me vinci aurozitate puteis
et ratōem accipite. **O**mnis actus homis
ſcōm cordis intentōnez debet examinari
vt eo vergat facti iudiciū. vnde p̄ceſſit faciendi
cōciliū. **V**t em veritas dicat. **S**i oculus tuus fuer
it ſimplex. totū corpus tuū lucidū erit. **S**i autēz
nequā totū corpus tuū tenebroſū erit. **C**rebro mi
ſerabilis interpellauit egen. vt eius leuare inopē
am ego futurozū inſcius nō abnui. ſed diuerſi mo
netis onuſtū dimiſi. **D**iſcedēs ille lacronē offēdit
qui videns eū nūmos portantē. claua quā ferebat
p̄cuſſam occidit. **N**ūquid inde iudicādo ſum. quia
p̄egrino cederā. vnde cauſam mortis incurrit. **I**n
legibz ecclieſiaſticiſ et forſibus idem factū diue
ſo reſpectu et puniē et laudat. **A**diuertit in la
trone qz hominē occiderit. in occulto p̄bat in mi
lite qz hoſtem foderit in bello. **I**taqz homicidiū in
iſto laudabile. in illo vitupabile. **L**audat. eſt oliz
p̄deceſſor noſter adrian. primus p̄dicande memo
rie. qz inueſtituras ecclieſiarū karolo magno p̄ceſſe
rit ita vt nullus elect. p̄ſecrareēt ab epō. niſi pri
us a rege inſignireēt baculo et anulo. **E**rat animuſ
karoli inuict. aduerſus auariciā. nec facile tūc in
ueniſſet aditū aliquis niſi itraſſet p hoſtiū. **P**reter
ea p tot terzaz interſticia nequibar requiri ſedes
apoſtolica. vt vnicuiqz electo aſſenſum ſuū acco
modaret dum eſſet p̄ rex qui nichil p auariciā
diſponeret. **N**ūc omnia regū palacia luxus et ab̄i
tus occupauit. **Q**uare merito ſponſa xpī liberta
tem ſuam aſſeuerat. ne illā tyrann. ambicioſo uſur
patoz p̄ſtituat. laudatqz in noſtri ſeculi pontif. ci
bus qz has donatōnes tulerūt principibus. **C**erte
non eſt epī officiū vt ipſe iubeat cōmici. p̄liam
Ceterum ſpectat ad mun. ep̄ſcopi. ſi naufragiū

innocentie videat et manu et lingua occurrat. **E**zechiel sacerdos accusat. qd non steterit ex aduerso nec se opposuerit muz. vel clipeu p domo israhel. **D**ue sunt psonae in ecclesia ad refecanda vicia osti- tute. Vna que exacuat eloquiū. altera que portet gladiū. Ego vt vos michi testes estis non neglexi ptes meas. quoad spauū pficere armaui lignam. Illū cuius interest agere re gladio certificauī nun- cō. Occupatū se rescripsit bello videlicet. rogāf vt meis laboribz et suis expēsis nō grauare. latro num pelliabula deturbare. si renuissim. quā exu- fatōem deo offerre cū impator suas in me refudif- set ptes. viderē cede ciuiū. damnū pegrinorū & dormitarē. quisquis pccit latroni occidit innocen- tem.

XXXV. Responsio ad obiecta.

Ed obijciē non esse sacerdotis vt se cede cuiuscūqz amaculet. verū est. sed nō se i- quinat qui fontē p̄mens in fontē liberat. immo uere beati qui custodiūt iudiciū et faciunt iusticiā in omni tpe. Sacerdotes fuerūt amplissia laude famosi. Fines et mathathias. qui in deliquē- tes manu sua vlti sunt. altē amplex? venerios pu- gione p̄fodit. altē ydolīs imolantē imolaticō cru- ori p̄misit. Zacharias sacerdos thurificantē re- gem expulit. et pculdubio nō dubitasset occidre nisi deus illū accelerassz cedere. Preuenit epālē ma- nū plaga diuina. vt illius cadauer depascere lēp- cuius anim? vsurpasset illicita. deturbat regis de- uotō. et nō deturbabit latronis cupido. Parū est qd excuso. etiā laudandū est qd feci. Contuli enim beneficiū. quibz videor intulisse exitiū. penam mi- nui dū mortē accelerauī. scelerat? em quāto plus vixerit. tāto plus peccabit. nisi forte sit aliqz. quē deus exemplo singulari respexerit. mors in cōmu- ni bona est omnibz. p eā iustus repositur in celesti- bus. iniustus feras ponit sceleribz. mal? p eā dat flagitijs terminū. bon? p̄tendit ad brauiū. sanct? p̄p̄uat ad palmā. peccator spectat ad veniā. qz- figit flagitijs metā. Gratie michi habende sunt il- lozū vite. qui tācis miserijs exempti sunt meo mu- nere. hec habui que p me dicerē. vt vestras asser- tōes euacuarē. sed qm et mee et vestre rōcinatō- nes falli pnt. pmittam? omnia diuio examini. Cor- pus meū aīcessorū more p̄positum ante ianuās ec- clesie sistite. ianuās seris et repagulis dānenē. Si deus voluerit vt ingrediar applaudatis miraculo. Bm minus. faciatis de caduere meo quiddo vob placuerit. Sic factū est. Mox em vt corp? ei? āce- portas ecclesie seris obclusas positū est. turbo in- gens diuinit? emissus. repaguloz obstacula diru- pit. et ipas saluas vehemēt impetu patefactas. ad parietem cum magno fragore impulsit.

XXXVI.

De muliere malefica a de-

monibus rapta.

Eodem tēpe mulier apud herbeliā anglie villam. auguratrix et malefica cū quadaz die cōiunaret cornicula quā habebat i d- licijs vocali? solito nescio quid cornicata ē. Quo audito. domine cultell? de manu excidit simul & w? expalluit. ingemiscens diutissime ait. Hodie ad vltimū sulcū puenit aratrū meū. hodie audiam et accipiā grande incōmodū. Adhuc ea loquente. venit ad eā nunciū dicens. Hodie mortu? est fi- lius tuus et tota familia subita morte interiit. quo audito cōtinuo dolore saucia decubuit. vocariqz p̄cepit supstites liberos monachū et monachā qui- bus singultifido ait. Ego miserabili quodam fato

meo demoniis artibz semp inferuiui. Ego vicioz omniū sentina et illecebrarū magra fui. et spabam tantū in religione vestra a meipa despauī. nūc er- go quia scio me demones habiturū exactores i pe- na. quos habui suatores in culpa. Rogo vos per materna viscera. vt mea tempretis alleuiare tormē- ta. Nam de anima sententiā damnatōis nō reuoca- bitis. Corpus ergo meū insuite in corio ceruino et includite in lapideo sarcophago et opculuz ferro & plumbo ostringite. et lapidem ipm tribz magnis cathenis circūdate. Si tribz noctibz ita secure ia- cuero. quarta die infodietis me in hūo. qd vere. ar ne terza nolit me recipere pro maleficijs meis. Psalmicis. I. sit noctibz. et misse cātē p me tot diebz. Factū ē vt p̄cepit. et nichil valuit. primis enim duabz noctibus cū chori clericozū psalmos canerent circa corpus. singuli demones hostiū ec- clesie immani obice clausum leui negocō ostringen- tes duas extremas cathenas dirupunt. media que opposius elaborata erat illibata durauit. Tercia no- cte circa gallicantū strepitu aduenientū hostiūz omne monasteriū visum est a fūdamento moueri. Vnus aut ceteris vltu terribilior et statura celsi- or. ianuās maiori vi cōcussas in fragmēta deiecit et arrogā gestu accessit ad sarcophagū. inclamato qz nomine vt surgeret impauit. qua respōdēte ne- queo p vinculis. Solueris inquit et malo tuo. sta- timqz cathena que ceteroz ferociā eluserat. nullo conamie vt stupam dirupit. opculumqz tūbe pe- de depulit. et apprehensa manu palam omnibz ab ecclesia extraxit ad fores vbi patus erat equus ni- ger supbe hūniens vncis ferreis p totū ptuberā- tibus sup quos misera illa imposita ab oculis intu- entū cum toto sodalicio dispuit. audiebant tamē clamores p quattuor fere miliaria miserabiles sup- peitas ozātis. bucusqz guillerin?.

XXXVII.

De ceteris euentibus illius temporis.

Sigibertus.

Anno henrici. vij. Rome vno cōtra duos et duobz cōtra vnū de papatu conten- dentibz. rex henric? cōtra eos romam va- dit. et eis canonica et impiali cēsura depositis. sin- digerus rambembgenis ep̄s qui et clemens roma- ne ecclesie. cliij. p̄sident. et ab eo rex henricus in i- peratorē benedicte. iurātibz romanis se sine p̄sensu eius nunquā papā electuros. Deoderico. metē suū ep̄o mortuo. successit adelbero fratrueis ei? vir magne prudentie et sanctitatis. Ecclesia sancte gertrudis nimigellensis que ante aliquot ānos p? negligentiā et incuriā effusi sanguinis domici cō- cremata fuerat. i nouā reedificata benedicte p̄nte impatore henrico. Anno. viij. damasus ecclesie ro- mane. cliij. p̄sident. Nix tanta in occidente cecidit vt siluas frangeret. Franco scolastic? leodicensiū et scientia literarum et mox p̄bitate daret. qui ad hermannū archiep̄m scripsit libzū de quadratura circuli. de qua re aristotiles ait. Circuli quadrata si est scibile. scientia nondū est. illud aut scibile est. Anno. ix. bruno leucorū ep̄us qui vocat leo roma- ne ecclesie. clv. p̄sident. Hic cum ad capeffendā se- dem apostolicā romē cēderet. audiuit voces ange- lozū canentiū. Dicit domin? ego cogito cogitatō- nes pacis et nō afflictōis. Hic de mltis scīs cāt? cōposuit. et multa fecit et scripsit vtilia ecclesie. Hic cum in papatu pauperem lepsum ante fores offendisset eum secū diligenter in lecto suo collo- cauit. Quem cum referato hostis non inuenisset.

pauperem se xpm suscepisse obstupuit. Viri religiosi et illi uires sanctitate i xpo dormiunt. Odilo abbas cluniac. cui hugo succedit. Poppo stabulensis. Gnatho episcopus legiensis. Oibertus sancte memorie abbas gemelatenis. Anno .xj. leo papa dum northmannos a romanorum terminis deturbare sagit. multa calamitate incurrit. quia cum multis etiam ipse capitur. sed tamen relaxari noluit. nisi etiam suis relaxatis. Bardo maguntie episcopus obiit cuius sanctitas per multa miraculorum gratia patuit. Sanctus theobaldus inter nobiles francorum non infimus hoc tempore claruit. Qui mundo et semetipso abnegato secutus xpm in uincencia urbe venecie reclusus .xj. conuersionis sue anno beato fine deuit. qui quod accepto seruiert deo post mortem eius miraculorum prodidit magnitudo. Ossa eius in gallias translata. multa multis in locis meruerunt reuerentia. **XXVIII.** De sancto theobaldo heremita. **Ex gestis eius.**

Temporibus henrici cesaris et henrici regis francorum gallia fructum honoris et honestatis deo. Theobaldus religionis incitamentum. vicij repagulum. castro primum ortu. Hic magnarum dominus facultatum. oculto et laudabili furto seipsum seculo nequa subripuit. et heremiticam vitam expetens pro xpo pauperi mus vixit. Manusque eius in laboribus seruierunt multisque virtutibus et miraculis claruit. Quodam die cum duobus sociis eo itinere cum fatigati itinere et afflicti fame et siti deficerent in via. ipse comites aliquantulum precessit et panem in via a deo sibi preparatum inuenit. Vnde in xpo confortatus primum gratias egit. Deinde panem sumit ex adipe frumenti ad vescendum suauem. socios ut residerent. prius enim erat riuulus placidissimus. manum lauarum. panem reficerent inuitauit. perquirentibus illis tamquam despondentibus quo pane vescerentur. hoc inquit. et panem qui sub vestre latebat ostendit. Illi supra modum attoniti. Deinde ad se reuersi angelicam administrationem fuisse intellexerunt. Cumque mediolanenses audita eius fama ad locum eius sicut ex diuersis partibus confluebant accessissent. primo eos verbo dei spiritualiter refecit. Deinde illis corpalem refectum sumebat. diacono nomine dionisio precepit potum ministrare. At ille munda et eius non parebat. quod vnde propinari et vinum hospitibus non habebat. Ipse enim nocte precedente vasculum ubi vinum fuerat totum cum sitiret euerterat. et unde alij ministrare non dimiserat. qui bis et ter ad monitum per improbitatem sancti patris precepto eius obediens ad vas accessit. et quod vacuum ex toto reliquerat. ex toto plenum inuenit. Ad quod incaute accessens vino cum impetu saliente gremium totum perfudit. Tanto miraculo stupefactus. cum timore hospitibus ministravit. vnde peregrini plene refecti sunt et fratres de reliquo per tres hebdomadas vixerunt. Hic et multis alijs virtutibus clarus migravit ad dominum. Impante henrico filio henrici in italia. regnante autem philippo in gallia. quedam mulier in brachio suo non quidem per reatu aliquo sed sponte circulum gestans ferreum puenit ad eius sepulcrum. ubi cum puigilaret et ad candelam que casu ex candlabro ceciderat erigendam vinculum brachium extendisset circulus ferreus confractus est. magnoque tumultu crepitans longius a brachio dissiluit. Huius festum celebrat poie. h. iulij. **Sigibertus.** Anno henrici .xj. balduinus flandrensis inuaso hagonensium comitatu. contra imperatorem rebellat. **Guillerinus.** **E**o te

pore erant due anicule in strata qua romam itur. vno in tegurio amozantes. vno imbuta. maleficio que hospitum siquado solus supueiebat. in equum aut asinum aut suum mutabatur. de quibus iam supradictum est. **XXIX.** **De iuvene qui statuam veneris anulo desponsauit.**

Rome per idem tempus erat iuuenis quidam locuples et nobilis. qui uxorem nouit duxerat et sodalibus suis diuinum frequenter pauperat. Post cibum itur in campum ut luderent. Rex diuinum ludo signifer pilam poposcit. Interim anulum sponsalium digito extento statue veneris eree que proximo astabat composuit. Et cum pene omnes solus impeteret. suspiriosque extis incalescentibus. primum se a lusu remouit. Reposcebatque anulum inuenit statue digitum usque ad volam curuatum. diuque ibi luctatus nec anulum eruere potuit nec digitum frangere. taciteque discedens rem celauit sodalibus. nocte itempesta cum famulo rediens digitum inuenit extentum et anulum subreptum dissimulato damno ad nuptiam rediit. Cumque se in lecto iuxta eam collocasset. sensit quidam nebulosum et densum inter se et illam volutari. quod sentiri quidem sed videri non poterat. hoc obstaculo ab amplexu prohibetur. Audiuit et vocem. mecum pube. quia hodie me desponsasti. Ego sum uenit cum ius digito imposuisti anulum illum nec reddam. Tertius ille tanto prodigio nichil referre vel ausus est voluit. insomne duxit noctem illam multum secum delibans. sic factum est per multum tempus. ut quacumque hora cum sponsa concubere vellet. illud idem sentiret et audiret. Erat sane alias valens et domi aptus et militie. Tandem querelis uxoris amonitus. re penitus deculit. Illi habito consilio palumbo cuidam presbitero suburbano rem pandit. is erat nigromanticus et potens in maleficijs. Illectus ergo promissum multis composita epistola dedit iuueni dicens. Vade illa hora ad compitum ubi quattuor vie conueniunt et stans tacite considera. Transiet ibi figure hominum et virisque sexus. omnesque etatis et gradus et conditionis equites et pedites. quidam leti quidam tristes. Quid quid audieris non loquaris. Sequetur illam turbam quidam statura perior. forma corpulentior curru se dens. huic tacite epistolam tradens legendam statim fiet quod postulas. Sic factus est. Inter ceteros transeuntes vidit ibi mulierem ornatu meretricio mulam inequitatem crine soluto per humeros iactato vitia aurea supne ostrecto aurea virga gerentem in manibus qua mulam regebat per tenuitate vestium pene nuda apparebat. gestus exequens impudicos. Vltimus dominus turbe terribiles in iuuenem oculos acies. ab axe superbo smaragdis et unio nibus composito causas vie ab eo requirit. nichil ille contra. sed prenta manu ei porrigit epistolam. Demon notum sigillum non ausus premere legit scripturam. Moxque brachijs in celum elatis deus inquit omnipotens quadiu patieris nequitias palumbi perbi teri. Nec mora satellites a late suo mittit qui anulum extorquerent a venere. Illa multum terguisata. vix tandem reddidit. Ita iuuenis voti compos sine obstaculo potius est diu suspiratis amoribus. Palumbus autem ubi demonis clamorem ad deum audiuit. de se intellexit sibi presignari finem dierum. Quo circa omnibus membris vltro truncatis misabili pena defunctus est. pressus coram populo romano maudita flagitia. **XXX.**

De berengario heretico et eius penitentia.
Sigibertus.

HNno quoq; prenotato gallicana turbae ecclesia p berengariū turonensē. qui assererebat eucharistiā quā sumim? in altari n̄ esse reuera corp? xpi et sanguinē s; figurā corpis et sanguinis. Contra quē multa a multis et vebis et scriptis disputatū est. Inter quos domin? guido abbas de cruce sancti leufredi ptra eum d corpe et sanguine domini elegantē edidit libū.

Guillerimus. **L**eo papa vercellis cōtra eū celebravit cōciliū. sed post leonis obitū hildebrand? cū esset archidiacon? turois mox papa rome adunatis cōcilijs eū cōpulit ad sui dogmaris anathemā. Responderūt ei lanfrācus archieps. sed precipue et fortiter guinū? prius monach? d sancto leufredo norwīmanie. Postea epus auersan? apulie nostri epis eloquētissim? Berengar? autē in fine ita resipuit vt sine retractatōne a quibusdā sanctus habeat plenus elemosinis et humilitate. magnarū possessionū dñs discedendo nō famul? abscondēdo et adorādo. nullā feminā cōspectui suo patiebat admitti. Berengar? tamē quāuis se correxerit eos quos depuauerat ouertere nequiuit. Adeo pessimū est alios exemplo vel verbo a bono infirmare. quia fortasse peccatum te grauabit alium. cū deleatū fuerit tuū. Quod epm carnōtes fulbertū p̄dixisse aiunt. Nam cū eum in extremis positū multi visitaret. et edū capacitas vix pfluētibus capiendis sufficeret ille inter oppositas catēnas oculis lōge rimat? berēgariū visu quo potuit expellendū censuit. p̄stet? immanē demonem ap̄e eū cōsistere. multosq; ad eū sequendū bladiēte manu et illicite corrumpere. Sed et ipse berēgari? die epiphaniā moriēs recordat? q miseris quōdam adolescēs primo sui erroris calore secta sua infecisset. p̄ducto gemitu hodie inquit em die ap̄itōnis sue apparebit michi dominus hiesus xpus ppter p̄niam vt spero ad gloriā. vel propter alios vt timeo ad penam. **XXXI.**

De corporibus sanctorum anglie incorruptis et d̄ sancto kenelmo martire.

Hoc anno corpus edgari regis glasconie septuaginta annis abbas adilard? incorruptū et q; locell? quē paup̄at magnitudie corporis angustior erat. regales exenias ferp̄ ausus est temerare. vnde p̄tinuo sanguis vndat. emanauit. tūc regiū corp? in scrinio qd ipse ecclesie cōtulerat. sup altare locatū est cū capite sancti ap̄olinaris martiris et reliquijs sancti vicentij martiris. q ille magno p̄cio emerat. abbatē vero temeratozem sacri corpis mox anim? reliquit. nec multo post de ecclesia egressum mors inuenit. Sanat? est ibi furiosus et cecus. Nusq; gentiū vt opinor. repies tot sanctorū post mortem illibata corpora vt in anglia que future incorruptōnis sp̄m p̄tendūt. Quod ideo diuinit? factū existio. vt natio pene extra orbem posita. in sp̄m resurrectōis aīmet ex cōsideratōne tot corporum que incorruptibilia p̄durāt. Hec autē sūt sancti echeloreda et wiburga virgines. rex eadmund? archieps elpheg?. cu thebertus antiqu? pater. omnes inuolatis cute et carne flexibilibus articulis. vitali quodā tepore speciem dormientiū meditates. kenelph? rex mercōrum filiū septēnem kenelmum quādrage sozoris si dei alendū omiserat. Illa falso sibi regnū p̄azies infantulū tollendū e medio satelliti qui alūn? erat mādauit. qui puerū venatū ducens inter fructūta obrūcavit. Quod celatum in anglia. statim rome

diuinitus innotuit. Nam membrana sup altare sc̄i petri supne delapsa. elementis āglis scripta columba deferente et necem et sepultū p ordinē p̄didit. que a quodā anglo interpretata ē. et mox epistola pape regibus anglie opatriotā martirem indicauit. vnde frequēti cultu corpus innocentis solenniter leuatū est. Cūq; deferret wimelconbam clericorū cantu et laicorū plausu excitata quādringentis p̄cudalis femia e fenestra cenaculi in quo stabat caput extulit et forte psalteriū habens p̄ manibus p̄tinuatōne lectōnis pueniat ad psalmū. Deus laudem meā ne tacearis. Quē a fine nescio quo p̄stigio retrograde dicens nitebat cantantiū leticiā infirmare. Tunc vero vi diuina oculi venefice a cauis orbib? euulsi cruore polluerūt versū illū. Hoc opus corū qui detrahūt michi apud dominū Extat vsq; hodie cruoris signa imāntem mulieris et vltōnem dei spirantia. **XXXII.**

De regibus osvaldo et edmundo et de sancta echelozita.

In sc̄lesiā cenobio pestis exorta multos interemit. indictū est triduanū ieiuniū. Secūda ieiunij die. puero eadem valitudo decubenti apparuerūt apostoli petr? et paulus dicentes. nō eū debere metuere mortem. que et languoris est exit? et vite p̄hēnis introit?. Ceterum nemine de illo monasterio hac pestilentia moriturū. Quod deus p̄clari regis osvaldi p̄cesse rat meritis p̄cōpatriotis eadem die supplicantis hunc em̄ esse diem quo idē rex a p̄dis oculis? aulam celī intrauit. Quēritus est dies mortis eius et ita inuentus extitit inter martires ānumerat? est. Duces danorū hīnguar et v̄bba orientaliū anglorum depopulabant p̄uiciā. Quārū prim? reges edmundū nō resistētem. sed p̄iectis armis solo p̄stratum et orātem post aliqua tormenta decapitauit. Caput a litore inter dumeta p̄iectum est. Qd dum ciues querebant audierūt vocem capitis omnes ad se inuitantis. qd lupus lacertis circumplexus custodiebat. qui et baiulos post tergū vsq; ad tumulū securus est neminem ledens et a nemine lesus. Sup corpus eius primo erecta est capella lignea. Quā cū fures expoliare vellent inuisibilib? lozīs in ip̄is conatib? irretiuit. Caput ei? reliquo corp̄i cōpaginatū signū martirij cocinea cicatrice p̄tendit. Eiusdē sancti crines et vngues sensim pullulāt. quos osiven quedā sancta mulier quot annis tōdere et resicare pfueuerat sacra veneratione posteris pfueuros. Hui? sancti corpus cum sibi imaciter ostendit p̄cipet. leostan? adolescens fame vt dicebat incertum oculorum fide explorare desiderās. mox vt vidit amens effect? est et post modicum v̄mibus seaturiens mortu? est. Echelozita vt beda actor est duob? viris nupta virgo p̄mansit. Pater eius fuit auna rex orientaliū anglorū. Habuit quoq; alias duas filias itelburgā et sexburgā. Quārū prima in monasterio gallie qd dicitur b̄nigis sanctiōnalis primum post abbatiā fuit semp incorrupta ante mortē et p mortem sicut et sozō sua. Altera et oberto regi cātuariorū vxor data est ex qua genuit filias duas ercōgotam de qua beda multa scripsit. et hec emildam que wilfio regi mercōz data est in p̄uigem ex qua habuit filiam weburgā virginem. in tē ap̄ belmum post matrem seburgā abbatiā fuit. filia apud ciuitatem legionum paulat. q marie orōnes feminarum et puerozū exaudire credit.

XXXIII. De quibusdam alijs sa-
cris virginibus in anglia.

Rater wlfery meward? ex ermēburga fi-
lia ermēredi fratris ercōberti habuit fi-
lias sanctas mildritā et milgurgā. Qua-
rum prima i cenobio sancti augustini cūturie. al-
tera apud weneloc requiescit. cuius manseolū quo
dā tempore fractū multū odorē velas balsami ef-
fudit. Edwardus senior ex uxore edelspira habu-
it filias multas. Quarū vna edburga dum vix ad
huc trima esset sic a patre probata est. Posuerat
ille in triclinio diuersarū professionū ornamenta.
hinc calicem et euangelia. inde armillas et monilia.
Illuc virguncula allata est. a nutrice et genib? pa-
rentis assedit. iussaq? utrū vellet eligeret. tūto a
spectu secularia despiciens pmpre manib? repēas
ewāgelia et calicē puellari innocēt a adorauit. Ex-
clamat ceter? assidentū future sanctitatis auspici-
um. exosculat? in puella pater ipse artiorib? oscu-
lis eā dignatus. Vade inquit quo te vocat diuini-
tas. Itaq? sanctimonialiū habitū induta. in vrbē
wintonie sanctitate multa emicuit. ita ut singula-
rum sociarū suarū saccos furtim nocte subriperet
et diligenter lotos et inūctos lectis eaz? rur? ap-
poneret. Eogari regis filia egieba virgo sancta
i wileunensi cenobio iacet. Beatus dūstan? dū cō-
secrar? basilicā sancti dionisiū quam ille in amore
martiris edificauerat. vidit istā iuenculā pollicē
dexte? frequēter ptendere. et signū crucis fronti
sue imprimere. quo signo delectat? ep? ait ad eam
Nunquā putrescat hic digit? . dūuoq? inter mis-
sarū solēnia flere cepit. requisitusq? causam ait.
Cito hec florida rosa marcescet. cito auis dilecta
deo auolabit. Sic factū est. Mortua est illa die p-
dicta. post. vij. s. ab illa die septianas cū esset. āno
norū. xxi. j. Non multo post idem dūstan? vidit
p somniū sanctum dionisiū candē virginē manu
tenentē et ex oraculo diuino ostanter iubentez ut
a famulis honorificet? in terris sicut a sponso et do-
mino honorabatur in celis. Hec etiā in pfessione s-
ctimonialis auratis vestib? vtebat. vnde palā in-
crepata est a sancto echelwolo epō. Que respon-
dit. Verax et ineffabile iudiciū dei. sola mortalium
opie? pficiēcia. Nam et in foridib? luctuosis potest
esse iactantia. Quāpter puto q? tam incorrupta
mens potest esse sub istis vestib? quā sub tuis di-
scissis pellibus. Huius corp? virginē cū leuaret
altius. inuentū est totū in cineres solutū pter pol-
licem dextrū et aluū et aluo subiecta. Vndē dispa-
rantib? nōnullis. vni ex his qui viderāt dormienti
virgo ipā aspicere dicens. Non mirū si ptes ille cor-
poris mei putruerūt. Nā vsus habet mortua cor-
pora sic defluere et ipā vtpote puella mēbris illis
peccauit. sed iuste venter corruptus nō est quē li-
bido non tetigit immunis fui a crapula et carnali
copula.

XXXIII. De ceteris san-
ctis illius temporis.

Sigibertus.
Anno henrici. xii. leo papa gerardū leu-
corū supra se quintū epīm sanctitate vi-
te mirabilē sinodo habita p apostolicam
auctoritatē decreuit in numero sanctorū pfessorū
in ecclesia solēniter habendū. Anno sequenti leo
papa moriē. qui cuius meriti apud deū fuerit cū
ctis paruit cū multis ad sepulcrū eius rome mira-
culis ostensis deus eum clarificauit. **Guilleri-
nus.** Eo tempe corpus palantis filij ewanōri
rome integrū repletum est cum hoc epithauio. Fili?

ewāori pallas quē lācea turni. Militis occidit mo-
re suo iacet hic. Quos versus nō tunc factos cre-
derim. quāuis carmētis literas latinas inuenisse
sed vel ab ennio vel ab alio aliquo poeta antiquo
Ea quidem natura est cōditorū corpus q? carne
tabescente cutis exterior neruol. nerui ossa stinēt
Hiat? vlnēris qd i medio pectoris turn? fecerat
quattuor pedib? et semis mēsurat? est. Ardēs lu-
cerna ad caput inuenta est. quā cū nullo aspzie li-
quoris aut flatus violentia extinguerē valerēt. qui
dam solertioris ingenij stilo subitus flamā foramē
fecit et mox itroducto aere ignis euāuit. Corp?
muro applicatū vastitate sui magnitudinē mentiū
vicie. sed pcedentib? dieb? stillicidijs rorulentis
infusum omunem mortaliū corruptōem agnouit
cute soluta neruisq? fluentib?. **Sigibertus.**
Anno. xvij. Victor papa in gallias veniēs glorio-
se ab impatore suscipit et eo presente non multo
post impator henric? moriē. et post eū filius eius
henricus impauit annis. l. **XXXV.**

De initio impij henrici quarti.

Anno henrici primo. qui fuit scz ab incar-
natōne domini. M. lxxij. Ab initio vero
mūdi quicim. lxxij. Colonie genera-
ti puentu habito. baldewin? et godefrid? median-
te papa victore ad gratiā regis et pacem reducū-
tur. et omnes bellozū motus sedantur. Anno. ij.
Fridericus filius gothelonis ducis ex derico san-
cti lāberti. vij. leuita romane ecclesie. quia exosul-
erat impatori henrico p odio fratris sui godefridi
regis. post legatōez? ostantimopolitanā apud casti-
nenses monach? et postea abbas factus. alterat?
nomine stephani romane ecclesie clviij. pñdet. Pa-
debzūna germanie ciuitas cōbusta est cum maiori
ecclesia. In monasterio aut monachozū scot? qui-
dam monachus paternus nomine multo tempore
reclusus qui etiā hoc incendiū sepe pñderat. ppe-
pōitū reclusionis exire nolens se oburi pass? est
Actoz. Hoc sic refert petrus damian? i qua
dam vrbē theutoica erat quidā seru? dei iuxta mo-
nasteriū in cellula cui reuelatū est. quia nisi popu-
lus p penitentiā deū cito placaret. infra. xxx. dies
tota ciuitas periret. Promulgata est visio nolue-
runt pueri. Ille autē pñdē queq? monasterij iul-
sit auferri ut salua essent. Tandem a. vij. vrbis re-
gionib? ignis subito exoriet. puenietq? vsq? ad cel-
lam viri dei cūq? rogaret exire noluit. s. oia iudi-
cō dei pmittens pñstus est cum sua cellula.

Sigibertus. Anno. iij. henrici. Benedictus
romane ecclesie. clviij. pñdet. In pago brachatesi
iuxta tornatū multitudines colubroz? altrifec? cō-
gregatē pñgioso plio inter se cōcurrūt. et multū
vtriusq? pñs occisus victa ps fugiens in cauo ar-
boris se abscondit. Altera ps vñcentiū more in se
quens cū sibilo circūstrepebat. donec circūiecto
ab homib? igne omnes cremate sunt. Anno. iij.
henricus rex francozū obiit. **Helināus.**

Non multo post cometes longos et flameos cri-
nes pmane ducens apparuit. de qua quidam mōa-
chus malsbie elmerus nomie. venisti inquit veisti
multis martirib? lugende. dudū est q? te vidi. sed
nunc multo terribiliorem te intueor patrie huius
excidiū minantez. Is erat literis bene imbuet? euo-
maturus. qui immanez audaciā in prima iuuen-
tute conatus fuerat. nam pennas manib? eius et
pedibus nescio qua arte innexuit. ut dedali mo-
re volaret fabulam p vero amplexus collectaq?

e summo turris auro. spacio stadij uniuersa et pl? vo-
lauit. Sed venti et turbinis violentia simul et re-
merarij facti oscientie tremul? cecidit. Post hoc p-
petuo debilis crura effractus. Ipse vero ferebat
causam fuisse ruine sue q? causam suā in postero-
ri parte oblit? fuerat aptare. **Sigibertus.**

Post henricū regnauit filius eius philipp? in fran-
cia annis. xlix. Eo tempe marianus cronograph? **XXXVI.**
claruit qui a scotia in gallias veniens colonie fact?
monach? primo apud fuldā. postea apud magun-
tiam reclusus est. **De lā**

franco cantuariensi et bonis eius imitijs.

Hoc tpe claruit lanfrancus prior monaste-
rii bectens. Ad cui? eximia doctrinā de
burgūdia ouolauit Anselm? vir postea
multa virtute et sciētia adornat? et ei in priora-
tu successit sub viro egregio herluino abbate pri-
mo qui ipm monasteriū bectense de pprio fūdauit
suo. **Ex gestis eius.** Hic lanfranc? papia ci-
uitate ytalie oriūdu? omni scientia seculari perfe-
cte imbuit? alpes trāsgressus in northmāniā ve-
nit. et i abricacensi ciuitate aliquādiu docuit. De-
inde mortaliū aurā captare vanitatē esse cōsidrās
consiliū salutis arripuit. et statuit vt omnia ppte-
eum relinqueret qui omia fecit. Cūq? ire vell? ro-
thomagū vespe in silua ultra fluuiū illā incidit in
latrones. qui cūcta que habebat tollētes. ligatis a
tergo manibus. et caputō cappe ante oculos eius
admoto. abduxerūt eū p deuia. et int? cōdensa sal-
tus fructecta dimiserūt. Talib? angustijs cōphen-
sus nescius quid ageret infortunū suū lamētabat.
Tandem nocturno silencio in se reuersus et ad de-
um cōuersus ait. Domine deus tantū temp? in di-
scendo expendi. et corp? animūq? in studijs liti-
rarū attriui. et adhuc quomō debeā orare et lau-
dare nō didici. libera me de hac liberatōne. et ego
sic vitaz corrigere et instituere curabo. vt tibi ser-
uire valeam et sciam. Surgēte auroza audinit via-
tores iter carpētes. et cepit ab eis vociferando au-
xilium petere. qui accedētes et eū soluentes reduxe-
rūt ad viam. Rogauit aut? vt vilius et paup? ce-
nobium quod in regione noscerēt sibi demonstrārēt.
Nolebat em? adire locū ubi literati essent. qui eum
honori et reuerētie haberēt. Igit? de cōsilio eorū
bectum adiit. ubi venerabilis abbas herluin? ei?
dem cenobij fundator ac nup ex grandeuo milite
in clericū pmut? eū cū gaudio suscepit. Qui mo-
nachus effectus in discēdis officijs curā maximā
impendebat. vt sciret laudes dō psoluere sicut vo-
uerat. Sic p tres annos vixit solitarius gaudēs q?
nesciebat. fere ab omnibus ignot? omnium vilitate
et extremitate i cenobio ptept? et vt ferē lectō-
noiebat in ecclesia legere. nisi prius cātor eā audis-
set. Quadam etiā die duz ad mensā legeret quiddā
mect legendū dixit sicut dicere debuit. qd p̄dēti
non placuit et aliter dicere iussit. velut si dixisset
docere media pducta vt ē. iūbz eā breuiari. Non
em? prior ille literatus erat. sed vir sapiēs et sciēs
magis obedientiā xpō dberi q? donato dimisit qd
bene p̄nunciauerat et dixit qd nō recte videbat
dicere. Cū aut? rumor et fama viri lōge lateq? per-
crebrui?z. clerici accurrūt illo de licentia abbatīs
sui scolam tenente. Laici quoq? potentes et nobi-
les multi p ei? amore eidem ecclesie p̄tulerunt.

XXXVII. De gestis ipsius p? ar-
chiep̄atum susceptum.

Hic post ex abbate cadom. factus cantua-
riensis archiep̄s multa bona in ecclesijs
anglie fecit. Quadā die dum missam cele-
braret et ventū esset ad horā qua corpus domini
manibus accepit. diacon? qui sibi mīstrauit a de-
mone puasus. arripuit eū manib? p scapulas. Ve-
nerabilis autē ātistes in nullo turbat? reflexa ma-
nu dextra p capillos eū tenuit. et ante pedes suos
adduxit. Percelebrata aut? missa in domū infirmo-
rū illū perducī iussit ubi per aliquot dies i infania
pmāsit. Dicebat autē de quibusdā eiūsdē loci fra-
tribus quedā nephāda. Tūc nomiauerūt quendā
dicentes q? de eo nō haberet quid diceret. At ille
cepit affirmare q? nunquā auderet in p̄ncipiam suā
venire. quod cū frater audiret. timuit ne aliquid
sibi pperā gestū impperar?z. Tūc sapientes fratres
cōsiliū ei dederūt. vt cū archiep̄o loquens purā
p̄fessionem faceret. et sic fiducia cū eius absolu-
tōne et benedictōne ad demoīacū iret. Quod cū
fecisset dicebant demoīaco qui aderāt. Ecce adest
cui minabaris. Dic si quid de eo nosti. At ille in
euz oruo oculo respectās ait cachinans. Pro hoc
malo omni quis te sic rebulliuit. et cōdidauit. Ni-
hilq? āplius dixit. vnde dat? intelligi q? virtus cō-
fessionis et absolutōnis aufert diabolo memoriā
peccati. aut certe potestatem accusandi. Post ali-
quot aut? dies deo miserante et lanfranco cū fra-
trū oratōnib? adiuuante. liberat? est ab illa peste.
Cū autem ipi lāfranco relatū esset q? abbas anhel-
mus vna nocte post matutinas ad lectum suum
veniens anulum in eo aureum inuenisset. referen-
ti sibi respōdit. Certissime scias illū post me futu-
rum archiep̄m. et ita factū est. Ad hunc lāfrancū
misit berengari? turonens? literas qui assererat eu-
karistiam quā in altari sumim? nō esse reuera cor-
pus et sanguinem xpī. Harū portator cū nō inue-
nit eū in northmāniā quibusdā clericis eas tradidit.
vnde de ipō lāfranco orta est suspiciō quasi foue-
ret ac faueret que a berengario dicerent. Igit? cū
eas a quodā remensi clerico romā platas recitator
legeret. leone papa sinodo p̄sidente. intellecto q?
iohannem scotū berengari? extolleret. pascaliū ve-
ro damnaret. et omni de eukaristia fidei aduersa
sentiret pmulgata est in eo damnatōnis sententia
priuās eum p̄munionē ecclesie. Et ipse lanfrancus
ex p̄cepto pape corā omnibus fidem suā exposuit.
p̄uāq? rumoris a se maculā exterfic. Deinde p̄tra
eundem berengariū scripsit in modū dialogi d cor-
pore et sanguine domini. ostendens sibi non esse
figuram tantū. sed etiā veritatem corporis et san-
guinis. **XXXVIII.** De muliere gemela-
ta et quibusdā alijs. **Guillermus.**

Et tempore in p̄finio northmānie et brita-
nie portentū visum est in vna vel pot?z
duab? mulierib?. Duo erāt capita et q̄-
tuor brachia. cetera geminā vsq? ad vmbilicū. infe-
rius singula omnia p̄medebat. ridebat. loquebat.
vna llebat. esuriebat. altera tacebat. ore gemino
māducabat. sed vno meatu dirigebat. vna defun-
cta superuixit altera pene triennio mortuā por-
tans. donec et pondere molis et nidore cadauēis
defecit. putatū est a quibusdā et literis traditum
q? hee mulieres angliā et northmāniā significārēt
que diuise licet fuerūt. tamen sub vno domio sūt
vnite. Hec quiquo pecuniarum auidis faucibus
sorbuērūt. in vnam lasciuia defluit. que est vel
principū avaricia vel circūpositarū gentiū ferocia.

mortuā et penē exhaustā northmanniā ingens pecunijs sustentat anglia. donec & ipsa fortassis ex actorū violētia succumbat. **Sigibert?** Anno henrici. vij. alexāder lucens ep̄s romāe ecclesie. dx p̄sident cont̄ quē cadelo p̄mēs ep̄s papatū a mbiēs magno scandalo ecclesie fuit. quia lōga inē eos cō certatō etiā vsqz ad homicidia p̄rupit. Anno. ix. multi vsqz ad. vij. M. orādi voto hierosolimā p̄tentes ab arabicis in pascue in quodā ca stello obfessi sūt. & tot occisi aut vlnērati. vt de. vij. & eo āpli? milibus vix duo milia reūsi sūt. Anno. x. cometes appuit tota paschali ebdomada. Harinuch nordanibz rex cū mille pene nauibus. venit in anglia regnatur? et in vrbe eboraca pl?qm mille laicos et. c. p̄sbiteros de anglis occidit. cui azalo? rex angloz cū. vij. legiōibus supueniēs eum cum multis occidit. **XXXIX.** **De guillero comite northmannie et eius origine.**

Interim guillerus comes northmannoz cum francis in anglia intrat. et cōserto cū anglis p̄lio araldū cū multis milibz p̄emit. et regnat in anglia annis. xxvj. **Guilleri?** De isto guillero hec narzari p̄nt que sunt inerti: bus incitamento p̄mpcis et alacribus exēplo p̄fētibus vsui iocūditi sequētibz. **Robertus** altē filius richardi scdi mulieris in chozeis saltantis speciem aspiciatus nō abstīnit quim eā sibi nocte cōiungeret. quā deinceps vnice dilexit. et aliquādiu loco iuste cōiugis habuit. **Puer** ex ea edic? dictus est guillerus nomie abau. cuius magnitudinē futurā mater somnio p̄uidit. que intestia sua p̄to: tam northmanniā et anglia extendi vidit et dilata ri. **Ipo** quoqz tpe quo idem puer natus humū p̄i mo attigit ambas man? iunco quo pauimentū puluis cauebat impleuit stricte qd corripuerat opugnans. obsterix fausto homie acclamauit eū regē futurū. Hic septēnis erat quādo pater ei? hiero: solimitanū iter aggressus est. **Gislebert?** comes tuor pueri cōstituit est cōcilio apud fiscanū p̄ceri bus indicto. tutela tutoris regi francozū henrico assignat. in nomē et fidem pueri ibi iubente patre. ab omnibz iurat. qui mox vt adoleuit a rege frācorū militie insignia accepit. **Duxitqz** vxorē matildem filiam baldouini comitis flandrie annis. xxx comes fuit northmannie monasteriū sancti stephani edificauit cadomis. magnificeqz ditauit vbi lā francū abbatē instituit. qui postea fuit archiep̄us cantuar. vir antiquus sciētia et religione opand? **Alterū** monasteriū hastingis sancti martini fecit. cū adhuc pene puer essz. patruū suū malgeriū ab archiep̄atu rothomageni remouit. **XL.**

De duobus archiep̄iscopis rothomagensibus malgerio et maurilio.

Erat literat? satis. sed p̄ sciētia nataliū p̄fessionis oblit? venatōibz et auim certatōibz iusto sepi? intendēs et gazas ecclesiasticas p̄uuijs p̄fusiozibz insumens. Cui? rei fama crebrescēte tota vita sua vsu palli caruit. **Q** negaret sedes ap̄lica honoris hui? p̄i: uilegium ei qui sacrum negligebat officiū. **Vnde** crebro cōuent? expostulatē nepote suo aduersus eū et eo nichilomin? irzeuerēt? agente cogente vltima necessitate degradat? est. **Ferūt** quidam depositōnis archanā causam fuisse. qd idem malgeri us nepotes suū cū vxore matilde excomūcauerat quia sanguinei iuncti erāt. Et ideo nepotē exco gitasse occasiones depositōnis in p̄secutorē flagi:

tiōz suorū. p̄ cuius sceleris expiātōne idē guille rus edificauit. postea monasteriū sancti stephani cadomis. et illa mōasteriū sancti enicatis. **Malgerio** successit maurilius fiscamēsis monach? multis ple nus virtutibz et maxime abstīnētia. **Idē** ad extrema deueniēs vicali priuat? ābelitu fere dimidia die iacuit defūct? **Tandē** cū paracēt in ecclesiam ferri resumpta anima ad circūstātes ait. **Vltima** pastoris vestri verba suscipite. **Naturaliter** mortuus fui sed vt vobis nūciarē que vidi redut: ctus sum. nec diu subsistā. quia dormire in domi no delectat. **Ductores** mei vestibus ornati et vltibus ad omnem elegantia erant. **Nichil** delecta: bilius eozū sermone nitido. **Gaudens** cū eis ibam vt videbat michi versus orientē p̄mittebat michi sedes paradisi. nō mltō p? intrandā in momēto p̄terita europa ingressi asiam venim? hierosolimā ibi sanctis adoratis iordanem prendim? **Citerio:** ris ripe accole ductozū meozū mixti cōtubernio letiozem cetum fecere. **Ego** studio visendi vltiori ora transitū maturabā. **Tūc** comites nostri domi num p̄cepisse referūt. vt ante demonū visione ter rificarer. quaten? viciales culpe quas p̄fessione nō dilueram. pauore illo horrendariū formariū purga rentur. **Adhuc** eis loquentibz. astitit ex aduerso tanta vis dmonū hastilia acuta vibrantiū et ignes efflantiū vt aer ferzeus et aer flame? vide ret. ita horrore p̄cussus sum. vt nec in celo nec in terra tu tum michi refugiū estimarem. ita meticolos? ego dum quo euadā dubito. vt hec dicēs salutē vestre nisi negligatis cōsulerē. recepi anhelituz cōfestim effusus dixit et pene cuz verbo spirītū emisit. **Corpus** eius in ecclesia sancte mane sepultū. mi: raculo vt aiūt diuino tribus diebus altius sup ter ram eleuatū est. **EXLI.** **Qualiter** p̄fa tus guillerus anglie regnum acquisiuit.

Alexander vero papa audita cā guill? ve xillū ei in omne regnū anglie misit. **Con**uentū est apud sanctū valericū. expecta turqz aura multis diebz ad trāsfretandū qua tar dante nimis. et populo guilleri murmurāte iussit corpus sancti valerici foras efferri. p̄ ueto postu lando. **Mox** p̄sper ventus carbasa impleuit et ha stingas appulerūt. **In** egressu nauis pede laps? au diuit acclamari sibi a p̄ximo milite. **Tenes** anglia comes rex futurus. **Arolo?** reuertēs a bello quo regem noricozū vicerat. misit exploratores q̄ inē castra dep̄heni. iussu sunt a willō circūduci p̄teto ria. et mox large pasci ad dominū suū incolumes remitti. **Redeūtes** nūciauit ducis magnificā p̄fidē tiam. et pene addūt omnes in exercitū illo p̄sbite: ros videri. quia. s. totam faciem cuz vtroqz labio rasam haberēt. **Angli** em supius labz pilis incess ā ter fruticantibz. in consū dimittunt. **Guilla** mona chum legatum misit tria ferentem. vt. s. arolo? vl regno secundum condiciones discederet vel sub eo regnaret. vel certe spectante vtroqz exerci: tu gladio rem ventilaret. **Aroldus** legatū nec res p̄sō dignatē turbide abegit. **Illam** noctem vt ac cepimus angli totā in cantibz et potibz insomne duxerūt. **Northmanni** autem tota nocte p̄fessionem peccatoz vacantes. mane dnico corpe p̄mūcabāt **Comes** arma poposcit. et casu lorica inuersam idu it ministris tumultuātibz. quem casum risu corri: gens. vertēt. inquit comitatus meus in regnum. **Tunc** cantilena de rollando inchoat. p̄liū omisū est. **Pugnatum** est veri qz acriter. fossatū quoddā

prupti. Angli fugientes noto sibi opedio iuaferunt
vbi tot northmanos occubuerunt. ut cumulo cada-
uerum planicie campi equaret. Arolo? aloge ictu
sagitte percussus in cerebro occubuit. Iacentis fe-
mur vn? milicu gladio pscidens ignominie nota-
tus est a guillero et milicia pulsus. Idem guiller?
eadem die discurrendo. pugnando. hortando. tres
equos fortissime sub se psoffos amisit. Sufurabatur
ei custodes corporis ut se a piculo subtraheret. sed
phistens vsq; in noctem. nichil sanguis ex eius cor-
pore tractu est. quauis iaculis multis impetere
Corpus aroldi matris repetere sine pio remisit. li-
cet illa mulca p legatos obtulerit. Die natalis dñi
cozonat? est ab alredo ebozacenfi archiepo. nolens
hoc munus accipe a stigando catuariensi. quia nec
legitime factus erat archiep? vexillu regiu ro-
mam misit ad papa. qd erat in hominis pugnatis
figura. auro et lapidib? arte sumptuosa contextu
vrbem exonia rebellante subegit. leui nego co pre-
muri vltro cadente et ingressum illi dante. quam
ille audaci? assilierat. prestans homines irreueren-
tes dei cedos dei auxilio. quia vnus eorum sup ra-
murum stans nudato inguie auram sonitu inferioris
pris turbauerat in otemptu northmanorum. P? arol-
dum vero barfagra frater oleimi impatori ostentio
politano militauit. Cuius iussu p stupro illustris
femine leoni obiectus est. qui belua nudo lacerto-
rum nisu suffocauit. **XLII.** De qui-
busdam incidentib? illius epis.

Hanno henrici. xi. obiit sanctus theobaldus
in vincencia vrbe venecie inclusus. Co-
no qui et coradus primicerius colonien-
sis ab impatore henrico ad suscipiendu archiepiscopatum
treuorum missus. capite a coite treuorum doderico. et
satellitibus eius in silua ductus de rupe terco p-
pitaet et adhuc illesus gladio transuerberat. Corp?
quoq; eius folijs silue obtegit. qd a rustico inuen-
tu ad villam deferret et sepeli. Inde a deoderico vir
dunensi ep?o trasportatu ad collegatiu monasteri-
um multis statim miraculis a deo glorificat. His te-
porib? beluacensi ciuitate suo destituta antistite.
Guido decanus custodisq; ecclesie sancti quicmi vi-
romandensis et archidiacon? laudunens? substituit be-
luacensi ep?o. et a gualio remensi metropolitano co-
secrat. qui graui ferens carere se pntia quintimi
martiris in honore eius et memoria edificauit ec-
clesiam. hanc longe a meis? belloate vrbe. R?e duo-
bus de papatu contendentib? matue sinod? colligi-
tur. et mediante Annone colonienfi archiepo ale-
xander se iureiurando d simonia expurgans in sede a-
postolica subrogat. cadelo vt simoniac? repudiare
Anno. xij. deoderic? comes treuorum de martiri-
zato conone apud deu et homines reus exiliat? ab
impatore. et accepta pegrinatione hierosolimam eu-
di. quid de eo et de omnibus qui in comitatu eius
pgebant actu sit adhuc nescit. Hinc frandis. hinc
scotis angliam incurfantib? angli fame osimune
multi eorum humanis carnibus vescuntur.

XLIII. De quibusdam miraculis san-
cti dunstani cantuariensis.

Hanno. xv. treueris in ecclesia sancti pauli
ni pessoris in cripta subteranea inueni-
tur corpus eiusdem sancti paulini. quod
olim a frigida vrbe exulauerat reportatu. Ibi a felice
ep?o catheenis ferreis fuerat suspensuz. et multa iu-
xta eum corpora sanctorum ad dexteram. s. eius palma.
eius consul et patricius treueror. Ad sinistram tirs?

vnus de principib? thebee legionis qui cu multis
thebeorum in hac vrbe a rictiouaro martirizatus est.
Ad caput. vij. senatores vrbis. maxentius. costan-
tius. crescentius. iustius. et tres fratres. leander. alexander.
sother. Ad pedes hornusda. papirius. costans. io-
uianus. Et cum multi ibi iacerent. horum tantum nomina et tempus et dies passionis auree litere i-
pictis scriptis signabant eosq; omnes sub rictiouaro
passos fuisse docebat. Anno. xvij. duobus fratri-
bus russorum regibus de regno stendentib? altu co-
rum a consortio regni pulsus. interpellat henricu
impatorem se et regnu russorum ei submittere si eius
auxilio regno restitueret. sed id frustra fuit q gra-
uissima in impio romano orta dissensio mouebat
magis sua tueri q aliena acquirere. Saxones em
multis et magis iniurijs et iniusticijs ab impatore
affecti contra eum rebellant. ad quos debellandos
impator instanter intedit. Alexander papa romam
venienti lafranco archiepo cantuariensi dignanter
assurrexit. pfectus se illud insigne reuerentie deu-
lisse. non honori archiepi sed amori magistri. Ad
huius lafranci missam quida iuuenis monachus le-
gerat ewangelium. qui cu patena pontifici p? pater
noster offerret vidit coram se quosda vltus teteri-
mos malignorum spirituum. ad quorum aspectu pterri-
tus pontificem inter manus sacra tenente. vtriusq; bra-
chij strictim amplecti horribili clamore et dicet
Xps vincit. xps impat. xps regnat. Ceteri sunt
omnes qui aderant. et portat? est ille a militib? p?
missam in cameram pontificis puenit in caplo. Addu-
cit ille demone plenus fortiter ligatus. sermones
facit lafranc? de illo et iubet pmuter p eo oratio-
nem fieri. Mox vt videbat? san? effectus est. et p-
agendis gratijs ad sepulcrum sancti dunstani pnta-
tus. Cuq; plethorum cantaret. subito ille raptus d-
stallo suo cucurrit ad portu hericu. qm ille statim ap-
prehens duxit in dormitorium. et nocte insomne
ante illum duxit. media nocte exclamans omnes in
quietauit. Ductus est ad sepulcrum sancti dunstani
plurimu renitens vbi cu venisset furere cepit et i-
dunstanu et in xpm infinitas blasphemias vsq; ad
diem euomuit. Mane referet in domum infirmo rum
vbi p multos dies cruciat? est. Quicunq; aut a d eu
accedebat si crimen aliquod habebat d quo nodu
confessi erant publice detegebat. et dicebat illos in
penis ppetuis sibi sociandos. Vnde nonnulli erube-
scentes pure confessi sunt. qui cu illi iteru se psen-
tarent. querebat qui essent et vnde venissent. et
quomodo tam subito loci essent et suam societate
amississent. Post hoc cu positus esset in medio san-
ctaru reliquiaru exiliens cu lecto in quo iacebat
volebat fugere sanctos. Cuq; illuc retineret omni-
p ventres eius tanq cactus puluis curzebat. nuc
vltus os nuc vlt? inferiora qrens exitum. Cuq; fratres
reficeret. frater q relictus erat ad custodiendu eu
multum deuotus erga sanctu dunstanu confusus
est de dei adiutorio accepit crucem quam sanctus du-
stan? solebat facere portari ante se more archiepi
et posuit eam sup demoniacu clamans cu lacrimis
sancte dunstane succurre. Mox demon exijt. Tuc
eger leuatis oculis in celum et pfusus lacrimis ait
Gratias ago tibi sancte pater dunstane et tibi fra-
ter dulcissime. quia tuis meritis sanctissime domi-
ne et tua caritatiua pce frater carissime liberatus
sum ab hoste. P? hoc baiocaten? ep?a q erat coes-
canti e. mouit quasdam calunias aduersus lafracu
sup terras et consuetudines ecclesie cantuariensis.

Cūq; adesset dies placiti lanfrancus sollicitè inuo-
cauit sanctū dunstanū. Ea nocte assistit ei sanctus
in visu dicens. lanfrāce ne turberis. ego tibi ade-
ro. et si illos non viceris scias me non esse qui te
cum loquor. Sic factū est. lanfranco in crastinum
omnia que sibi obijcebantur adnihilante cunctis
stupentib; **XLIII.** De archidiacono hil-
debrāno q; factus est papa gregori; **Sigibert;**

HNno quoq; prenotato hildebrannus ar-
chidiaconus romanorū qui et gregori;
romane ecclesie. clxi. presidet. **Guille-**
rimus. Hic hildebrannus ut audiui a quodā qui
hoc audierat referre abbatem cluniacē. hugonē.
cogitationes aliorū prophetico mentis intuitu nūcia-
bat. quem ideo papa alexander cācellariū aplicorū
p̄fecerat. p̄ cuius officij intuitu hildebrannus tanq;
cancellarius circūibat p̄uicias ut p̄perā acta cor-
rigeret. Die quadā cū equitaret cū mltā turba ob-
sequentū abbas hugo in extremo agmine cū suis
monachis p̄sequebat. visoq; emm; tanto viri ho-
nore cepit cogitare in animo vnde esset tantus ho-
nor hominū exilis stature. despicibilis p̄te
p̄culōbus hoc ei ex supbia accidere q; tot obam-
bulatores haberet. vix hoc mente verterat tūc ar-
chidiaconus reflexo equo et calcarib; incitato a lō-
ge clamans et abbatē adnutās. Tu inquit male co-
gitasti non michi hanc gloriā si gloriā dici potest
que cito trāsit vel imputo. vel ab alijs imputari vo-
lo sed beatis apostol; quorū p̄uilegio michi exhi-
bet. Erubescens abbas hoc solū respōdit. Queso
domine quomō nosti cogitatū meū. Ab ore inquit
tuo quasi p̄ fistulas ad aures meas deductus est.
Item ecclesiā aliquādo simul ingressi abbas et ar-
chidiaconus ut oraret. p̄tinuatis et iūctis laterib;
p̄strati diuini orauerūt. Tūc respexit archidiacono
nus abbatē turbulēto rictu infredēs. abbas foras
egressus causā p̄motōnis inq̄siuit. Cui ille. Si me
amare vis caue ne vlteri; hac me iūria expungas
Domin; em̄ meus hies; speciosus p̄ filijs hominū
postulatōnib; meis visibiliter astabat. incendens
dictis et serenis fauēs oculis. sed oratōnis tue ab-
iectus violentia me deseruit ad te cōuersus. Pu-
to esse gen; iniurie amico eripe actorē salutis sue
p̄terea noueris mortalitatē hominis et huic loco
imminere excidiū. Vidi em̄ angelū dei astantē sup
altare euagiatō gladio. et iam p̄uiciā istā sp̄s
et nebulosus aer circūuolat. Fugiam; ergo quan-
to citi; Hic dictis introeūtes in diuersorū ad cu-
ram corpis assedē. cōtinuoq; dapib; appōitis ex-
ortus est in domo luct; plurib; ex familia subito
extinctis. qua peste p̄ vicinas edes grassante. mox
ascensis mulis diffugerūt. Idē archidiaconus in gal-
lia cōfederat in oculio vice pape vbi plures ep̄i p̄
simoniā facti. quorū vnus hui; criminis insinuat;
nullis testib; argui. nullis argumētis poterat cō-
futari ita dicēdi arte callebat. Tūc archidiaconus
cesset humanū eloquiū. p̄ducat diuinū oraculum
Certū est q; ep̄alis gratia donū sp̄s sancti est. &
quisquis ep̄atū merca; donū sp̄s sancti cōpari
posse pecunia opinat. Corā nobis ergo qui iudicō
sp̄s sancti p̄regati sum; dicat iste. Gloriā patri
et filio et sp̄s sancto. Qd si exp̄sse et sine tituban-
tia dixerit ostabit apud me nō esse illū simoniacū.
Accepit ille libens p̄dicōez nichil minus ratus q;
hoc dicere. Et certe gloriā patri et filio sic itegre
p̄tulit. sed in hoc et sp̄s sancto hesit. suscitato cū
etorū strepitu. nullo conatu. vel tūc vel dinceps

rota vita sua sp̄s sanctū nominare potuit. Hūc ab-
iectū de ep̄atu abbas p̄dictus p̄ testimonio mira-
culi sepe secū duxit. Hic autē papa gregori; excōi-
cauit omnes electos qui inuestiturā ecclesiarū de
manu laici accipient. **XLV.** De sinodo
eius in qua simoniacos damnanit. **Sigibertus**

HNno quoq; xviij. gregorius papa cel-
ebrata sinodo simoniacos anathematizauit
vxoatos sacerdotes a diuino officio remo-
uit. et laicis missam eorū audire interdixit nouo ex-
emplo. et ut multis visum est incōsiderato p̄iudic-
cō. qui contra sanctorū patrū sententiā qui scripse-
runt q; sacramta que in ecclesia fiūt. baptisim; . s-
cisma corpus et sanguis xp̄i. sp̄s sancto latenter
opante. eorū dē sacramentorū effectū seu p̄ bonos
seu p̄ malos intra dei ecclesiā dispensent. Inde q;
sp̄s sanctus mistice illa viuificat nec bonorū meri-
tis dispensatorū amplificat. nec peccatis malorū
attenuat. vnde hic est qui baptizat. ex qua re tā
grauē orit scandalū. ut nulli; heres tpe sancta ec-
clesia grauiori scismate scissa sit. his p̄ iusticia. ill;
cōtra iusticiā agentib;. alijs a simonia nō declinā-
tibus. alijs notam auaricie honesto nomie p̄texen-
tibus dū hoc quod se gratis dare iactāt sub cari-
tatis nomie vendūt. Et ut de mōtanis dicit. Eu-
sebius sub nomie oblatōnis artificōsi; munera ac-
cipiunt. Porro p̄tinentiā paucis tenentib;. aliqui
bus eā causa questus ac iactatōe simulantib;. mlti-
tis incōtinentiā p̄iurio aut multiplicorū adulterio
cumulatib;. Ad hoc hac importunitate laicis infur-
gētib; cōtra sacros ordines et se ab oī ecclesia
istica subiectōne excutientib; laici sacra mysteria
temerant et de his disputant. infantes baptizant.
fordido hūore aurū p̄ sacro oleo et crismate vte-
tes. In extremo vite viaticū dominicū et v̄sitarū
ecclesie obsequiū sepulture a p̄biteris cōiugatis
accipe p̄uipendunt. decimas p̄biteris deputatas
igni cremāt. Et ut in vno cetera p̄pēdas. laici cor-
pus domini a p̄biteris cōiugatis p̄secratū sepe pe-
dibus p̄culauerūt. et sanguinē dñi volūtariē effu-
derūt. et multa alia cōtra ius et fas gesta in eccle-
sia sunt. Et hac occasione multi pseudo magistri
exurgentes in ecclesia p̄phanis nouitatibus plebē
ab ecclesiastica disciplina auertūt. Anno. xx. gre-
gorius papa totus in henricū ip̄atorē inuehit. et
quoscūq; potest ab eo verbis et scriptis auertit.
Animū autē maris ip̄ius agnetis ab eo alienat.
Solu magnū et glacies validissima fuit a. kl. nouē
bris vsq; in medio mensis aprilis **XLVI.**

De sancto stephano grandimōtensis ordinis
institutoze. **Ex gestis eius.**

HNno domini. M. lxxvj. cepit ordo grādi
montensis sub patre stephano. Hic filius
stephani nobilissimi viri de auernie p̄ri-
bus a patre suo in puericia ductus est beneuentus
vbi a sancto milone archiep̄o. xij. annis educatus
regulam bene viuēdi didicit. Deniq; discedēs pa-
gratis multis heremis. et de canonicorū. mona-
chorū et heremitarū vita que imitāda sunt memo-
rie p̄menda. in aquitaniā p̄pe lemoicas ad montē
p̄pe nemorosū qui muretū dicit xp̄o duce puenit
vbi fontes reppit et rupes. terram desertā et in-
uiam. que tota siluestris et sterilis hominibus insue-
ta et feris asluerat nouo hospiti suo potū frigidissi-
mū et domū ventis expositam offerens afflictōez
corpis et requiē m̄tis manifestis indicijs p̄mittebat
Tunc gaudens stephanus ibi deo se seruicūz omī

tempe spopōdit et cū quodā anulo quē de omni
substātia mūdi tantū habebat semetip̄ castissimū
virginē despōsavit dicēs. Ego stephan⁹ abrenū-
cō diabolo et omnib⁹ pōpis eius. et offero me ac
reddo deo patri et filio et spūi sancto. scribēs q̄ p
fessionē suam posuit sup caput suū. fundēs quoq̄
oratiōes ad xpm hiesū dominū et ad matrē ei⁹ vir-
ginem factō de virgulis pūo tūgurio. Anno ab i
carnatiōe domini. **M. lxxvj. xxx.** annū agens eta-
tis habitare cepit heremū in ieiunijs et vigilijs et
oratiōibus p̄tinuis seruīens deo. **XLVII.**

De austeritate vite eiusdem.

Oibus eius panis et aqua interdū farinule
saligine pua sorbiciūcula q̄ ceteris mī?
lapida necessitati vtiq̄q̄ seruit nō volu-
ptati. Incedebat quoq̄ armat⁹ lorica ferrea cōtra
carnis insidias et mētis lasciviā quousq̄ toto cor-
pore exiccato plenā de seip̄o obtinuit victoriā.
Indumēta quib⁹ sup lorica induebat nullo tpe au-
gebat. sed hieme et estate ad repellendū frig⁹ et
cauma semp erat equalia et eadem. Strac⁹ in quo
post nimiam carnis sue fatigatiōem ad quiescēdum
se modicū pferebat adeo dur⁹ erat et quieti p̄tra-
rius q̄ in eo dormiens vexari poterat nō foueri.
Erat em̄ ex tabulis ligneis instar sepulcri in tera
p̄feris omni stramento omiq̄ lectisternio carens
p̄ter illam tunicā ferreā quā semp ad nudam carnē
gestabat. vilissimū etiā habitū quo desup indutus
erat. Sic eo absente stratus eius nudus erat et va-
cuis. eo p̄sente talibus culcitrīs et lintheolis erat
ornatus p̄ter horas canonicas et regularia debita
genuflexiones innumerabiles terzā deosculando.
et cū fronte nasoq̄ p̄cutiēdo humiliter faciebat.
Itaq̄ eorū assiduitate manib⁹ ac genub⁹ in modū
cameli callos p̄traxerat. et nasum in obliquū cur-
uauerat. Psalmodiā et oratiōes ac diuine p̄tem-
platōis gratiā int̄m amabat. q̄ horū dulcedie in-
tentus. frequēter bīduo vel trīduo a corpali edu-
lio vacabat. Et quia nō potuit lucerna accensa la-
tere sub modio longe lateq̄ diuulgata est sancti-
tatis eius opinio. multiq̄ ad eū veniebāt et mor-
ta salutis audiebāt. pauciq̄ se ei sociabāt ceteris
austeritatē p̄uersatiōis sue reformidantib⁹. Verū
tamen districtiōis sue regulā ip̄e nemini ipone-
bat. sed sibi quidē asp̄. alijs pijs ac longe modra-
tiōis erat. ac postquā disponēte deo discipulorū ei⁹
numerus creuit. insimul nō quasi vnus ex illis fa-
ctus est. sed minor omib⁹ illis. Nam illis ad men-
sam sedentib⁹ et vespentib⁹. ille humiliter reside-
bat passiones sanctorū et vitas patrū vel aliā edī-
ficantē scripturā legendō de salute eorū sollicitus
ip̄os prudēter instruebat et oratiōib⁹ suis iuua-
bat. que tante virtutis apud deū erāt. vt ab ip̄is
demonum faucibus et prauis machinatiōib⁹ ho-
mines captos liberare posset. **XLVIII.**

De miraculis eiusdem.

Nam miles quidā generosus immēsi cri-
minis reus cū inter alios qui ad eū visitā-
tū gratia venerāt assisteret ait. Obsecro
te serue dī noli p̄ me deū deprecari. nā quodā pec-
catum intantū diligo. q̄ nullaten⁹ illud vel odire
vel relinquere volo. Q si p̄ me rogaueris ne hoc
michi p̄tigat timeo. tuis ergo oratiōib⁹ alijs au-
xiliare. michi vero mīme. His dictis recessit letus
et vir sanctus remāsit tristis et anxius. Ingressus
q̄ capitulū fratres p̄gregat. sed p̄ lacrimarū impe-
tu vix loquens. tandē eos hortat⁹ vt p̄ stultissimo

militē deū cū eo deprecē. Nec mora peccator redi-
it. et de stulticia veniā postulans iniquitati sue cor-
dē et ore renūciavit. Homo quidā diues victualia
que fidelis populus viro sancto in heremo p̄mo-
ranti caritate mittebat ferre cōsueuerat. sed quia
longe ab eius cella manebat in itinere sibi hospici-
um p̄viderat. in quo vadens et rediēs hospitare
tur. Cuius hospicij domū? quia diuitias illū ha-
bere cognouit. suadente diabolo duob⁹ eū latroī-
bus tradidit. qui vt ad redemptōem illū cogere
in speluncis et cauernis terre cū eo latitabāt. liga-
tum eū tenentes et captū. Post aliquot dies nū-
ciatum est dei seruo q̄ ille familiaris suus in viā q̄
ad eum veniebat ab ignotis furci fuerat capt⁹ ho-
minib⁹. et quo nesciebat abductus. Tūc fratrib⁹
sup hoc cōquerentib⁹ et dolentibus ait. Cur estis
anxi⁹. Scio cui manifestū est de homine vbi sit. et
quomō se habeat. Nudatis igit⁹ pedibus eam⁹ in
oratoriū. et beate virginis matris domi i cui⁹ ob-
sequio captus est implorem⁹ auxiliū. Qd cū fecis-
sent. ecce crastina die diluculo p̄dior hospes cū
duobus latronib⁹ et homine quē ceperāt ad celle-
ianuaz pulsantes asiterūt. Homo vero qui capt⁹
fuerat et ligatus. solut⁹ et liber. Fures autē et tra-
ditōis vinculis erāt religati. Quod frater hostiari⁹
videns et gaudens solito more patri discipulos i
struenti manifestauit. et ille gaudium mentis vltu
dissimulans. verbū mīme qd inceperat p̄termisit.
dans fratrib⁹ exemplū vt nō in miraculis s̄ in so-
lo deo gloriarent⁹. Deinceps cōpleto sermone fu-
res et p̄diorē a vinculis quibus erant ligati sol-
uit. deoq̄ et beate virginis gratias agens tutos ac
liberos abire pmisit. miri odoris fragrantia cū eo
loquētes et astantes circa eū ex eo p̄cedere sentie-
bant. vtpote in quo suauitatis actor quiescebat
et in quo virginis ita fac mentis et corporis humilitas
eminebat. Excellētissimi quoq̄ cardinales grego-
rius et petrus leonis inter quos postmodū de pa-
patu scisma fuit. cū in galliam missi in p̄tib⁹ lemo-
niāne legatōne sua fungerent⁹. ad hunc virum dī
p̄ter p̄uenerūt. et viuendi formā hanc a quo didi-
cisset. et cur in loco tam sterili maneret diligenter
inquirentes. verbaq̄ prudentie et humilitatis ei⁹
admirantes leti abundi receperunt. **XLIX.**

De transitu eiusdem.

Otrauo autem die ab eorū recessu. nullo
tamen adhuc dolore vexat⁹ ab exteri ori
colloquio cepit vacare. seq̄ totū doctri-
ne discipulorū et oratiōi p̄ferre. scies p̄ sp̄m̄ actū
obitū suum p̄inquare. Cū autem eos ardentissime
p̄moneret. illi astantes vnanimi dixerūt. Sanctis-
sime pater quādiu tecum fuim⁹. nobis p̄ amore
tuo necessaria p̄buit de⁹. sed post mortē tuā quo
modo viuere poterim⁹. Ad hoc ille in fide firmis-
simus respondit. Deum solum vobis relinquo. cu-
ius sunt vniuersa. Cuius etiā amore cuncta p̄itē
et vosmetip̄os reliquistis. si amando paup̄tatē et
p̄stanter adheferitis. ip̄e p̄uidencia qua gubēnat
omnia vobis largiet⁹ qd nouerit expedire. Si vō
quod absit amando temporalia. ab eius amore recel-
seritis. nolo vobis vnde ad ip̄m impugandū pa-
scamini relinquere. Tandem eius mēbra letalis do-
lor inuasit. et post sacrā munctōem et viaticū rece-
ptōem ad dominū migravit in ordine diaconatus
lxxx. etatis sue anno. feria. vij. idus feb. dicēns. In
manus tuas domine cōmendo sp̄ritū meū. Mox
vero monachi de ambazaro cū capellano eiusdē

vir et populi multitudine p'sauerunt ad ianuā cū
merore dicentes et clamātes. Boni viri nolite no
bis celare mortē dñi stephani. Ianitor aut volēs
eos a sepultura remouere. vt fratres exequias sine
tumultu deuotissime celebrarent. quasi cōsolādo
dicit eis. Dicitis quia mortuū est. immo melius so
lito credim⁹ ei esse. Cui sacerdos qui cum ceteris
venerat ait. Domine scim⁹ quia mortuū ē. In uico
em⁹ nostro puer quidā modo in extremis positus
ab heri et nudius tertius loquelā amiserat. qui cū
a matre sua exitū prestolante seruaretur. subito i
hec verba prorupit. Video inquit scalā lucidissi
mā cuius altera pars celū altera tangit muretum
et angeli multi descendunt per eā vt animā domi
stephani perducant ad gloriā. Quod mater eius
audiēs egressa domū me et monachos hos voca
uit et in domū suā duxit. Ad cuius intimationē
cum a puero quid diceret requirerem⁹. idipsum ab
ore illius audiui⁹. Et addidit. Hoc erit vobis
indiciū qd veritatez dico. qd iā moriar nec ultra vo
biscū loquar sed ascendāz cū sanctissimo patre et
angelozū multitudine. Quibus dictis expirauit.
O felix visio. quis enim agnuerit⁹ virgini testimo
niū debuit perhibere qd virgo. Eodem quoqz die
apud turonū et verzeliacū decessus illius diuulga
tus est. que duo loca a mureto adeo remota sunt
quod nisi miraculose id fieret nequaquā fieri pos
set. Sequenti vero nocte cuidam canoico familia
ri suo p uisū apparuit habitu roseo decorat⁹. Nec
mirz si roseo quia martir xpi extiterat dum in hoc
seculo vixerat. **CL.** De translatione cor
poris eius et miraculis sequentib⁹.

Pro igit⁹ patre orbat⁹ fratres. vnum d cō
uentu suo petrū scz lemoniceū. in priore
sibi elegerūt deo et hominib⁹ amabile. sub
cuius regimie cū fratres p'sicerēt. monachi facti
augustini locū mureti. in quo deo seruiebant ce
punt calumniari. Sed qui pot⁹ auferēt tunicam
et palliū volebāt dimittere. qd vnde ad licigandi
p'suetudinē traherēt habere locū aliū pquirebāt
vbi caput religionis sue p'stuerēt. nulloqz idoneo
repro. tandē p'siliū inierūt. vt prioz humili et de
uote missā celebraret et cū fratrib⁹ vniuersis deo
supplicaret. vt quod postulabāt indicare nō diffē
ret. Qd cū faceret et agnus dei ter cantat⁹ fuisset
vox celestis audita est dicens. In grandimonte in
grandimonte in grandimonte. quā prioz et nonnulli
de fratrib⁹ audierūt. Finita igit⁹ missa p'gentes ad
locū sibi reuelatū satis mureto. vicinū ecclesiā. &
domos fecerūt ad habitandū. quib⁹ vtrūqz vili
scemate pactis reuerūt muretū. et accipientes san
ctū corpus in grandimonte trāstulerunt. Paucisqz
scientib⁹ sube⁹ p'sbiteriū ante altare recōdiderūt
illuc quidā miles palitic⁹ deportat⁹. vt in oratōi
bus fratrū reciperet. ante altare delatus p⁹ quā sup
lapidē sepulcri pedes suos tenuit libere exclamās
ait. Sinite me. quia mō factus sum sanus. In hoc
loco in quo pedes teneo et dico vobis qd iacet hic
aliquis sanctus tumulat⁹ p cuius meritis et amo
re sanitate michi p'sulit deus. Cūqz prioz eū incre
paret et vehementē ne hoc diceret phibere. ille va
lidius p gaudio clamabat. Hic sanus factus sum
Quidam etiā eius discipulus qui lumen amiserat
p'stratus et orans ante sepulcrū eius visum rece
pit. Pannus in quo sacre reliquie inuolute fuerāt
semel ac iterū et iterū p'iectus in ignē p'uri non
potuit. que miracula prioz intuens timuit sibi et a

lijs quietē minui. et interne suauitatis dulcedinem
tard⁹ expiri. si populoz turbe locū ad quē vene
rant miraculorū causa frequentarēt. Et veniēs ad
sepulcrū ita locutus est. Serue dei tu ostendisti
nobis paupertatis viā et toto conamine docuisti nos
incedere p eā. Nūc vero de arta via ad latā et spa
ciosā tuis nos vis miraculis reuocare. et qui p
dicasti solitudinē. nūc in solitudine foras ac nūdās
vis aggregare. Nō curiositate ducimur vt miracu
la videre velimus. sanctitati tue satis credimus.
Caue igit⁹ ne decetero ea miracula facias que tuaz
extollant sanctitatē et nostrā destruāt humilitatē
Non sic tue p'uideas laudi vt nostre sis imemor
salutis. Q si aliter feceris. tibi i dicim⁹ et p obedi
entiā quā tibi p'missim⁹ p'stanter asserimus qd ossa
tua hinc extrahemus et in fluuiū spgemus.

CL. De discordia inter imperatōrē hen
ricū et hildebrannū papam.

Anno impij sui. xij. Henricus imperator cō
gregato wozmacie cōcilio. xxiij. epozum
et multozū primatum regni. iubet omnia
decreta et facta hildebranni pape irrita esse de
bere. ibiqz omnes p'ter paucos hildebrannū abiu
rant. cumqz papatu abdicandū esse iudicāt. Hilde
brann⁹ ecōtra imperatōrē excōmunicat sub hoc obrē
tu. vt primates regni quasi iusta ex causa excōmu
nicato regi cōtradiciāt. Domica palmarū circa ho
ram sextā sereno celo stella apparuit principib⁹ sa
xonū qui in dedicatōez imperatoris erāt. relaxati p
eos quibus p'missū fuerat saxonēs rebellāt instictu
hildebranni pape. Ipe papa occurrens imperatori i
longobardia sub falsa cū pace absoluit. Omnes em⁹
qui prius hildebrannū abiurauerāt. p'uriū p'urio
cumulantes imperatorem abiurāt. et rodolphū du
cem burgundionū sup se regem statuerūt. Corda
ei a papa missa cui erat inscriptū. Petra dedit pe
tro petrus diadema rodolpho. Hunc sigifrid⁹ ar
chieps magūcie in regem benedixit. et facta a ma
guntinis seditione cōtra eos. rodolph⁹ cū archie
piscopo aufugit. Hildebrannus papa omnes aduē
santes imperatori absoluit ab infidelitate et p'urio.
Imperator alpiū aditib⁹ cōtra se munitis vbiqz om
niū eozū militijs frustratis. p aquilegiā venie ra
tispanam et rodolphū adorsum eaz fugere opulit
et iterata expeditōe sueuiā depopulat. Anno. xxi
henricus imperator sueuiā p'agatus castella fran
git omnia depopulando inimicis suis formidōez
amicis dedit fortitudinem. et multos qui ex d'spe
ratōne rerū a se defecerāt ad se trahit. Hermann⁹
eps hildebranno pape ad animā p'federat. ac p hoc
imperator rebellis. metensi vrbe pellit. Ab hoc tpe
cepit reflorescere in ecclesia sancti quicūqz beluacen.
canonic⁹ ordo primū ab apostolis. postea a beato
augustino epō regulariter institut⁹ sub magistro
iuone venerabili eiusdem ecclesie p'posito postea
carnotensium episcopo. **CLII.**

CLII. Helināus.

De apologia petri damiani sup epatu dimisso
Oc tempore petrus damianus scripsit ad
papam hildebrannū. reddens ratōez qua
re ep.atum dimiserit. Erat em⁹ vir religio
ne et sapientia notatissim⁹ qui quedā ibi narzat.
que in hoc loco excerpenda decreui. Quia inquit
refutauit ecclesiasticū regimē. c. annorū p'nia mi
chi inuicta est. secundū remedia regule monastice
forte de talibus remedijs loquit⁹ hic de quib⁹ ibi
dicit. Dominicus inquit lorica ferrea vestit⁹ erat

In uisus temporis sunt quidā casus mirabi-
les. quos idem perus damian? sp̄sim in
suis libris narzat. quos hic inferere di-
gnū duxi. Dux venecie cōstantinopolitane vrbis
habebat vxorem. que tā tenere et dōlicate viuēbat
et tam artificōsa voluptate se mulcebat. vt se cō-
munib? aquis designaret ablueret. sed ei? serui de
roze celi vndiq? collecto laboriosum ei balneū p-
parabāt. cibos suos nō tangebāt. sed ab eunuchis
eius alimenta queq? minuti? p̄cidebant in frustu-
la. que mox illa fuscinulis quibusdā aureis. et bi-
benti ori suo liguriens adhibebat. Cubiculum ei?
tot aromatib? et timiamatib? replebat. vt etiā
dictū fetidum sit. et auditu incredibile. s; dum ad
huc viuere; vibrato sup eam iudicij mucrone cor-
pus eius omne p̄peruit. ita vt totū cubiculū ito

IN monasterio sancti vinctij nō pcul a monasterio qđ dicē petra pusa cōstitū to. regulare cōstitueram? edictū. vt in q̄ dragesima p̄ eridū nō nisi modicū panis cū aqua omnes fumerēt. nulla verba pferzēt. nec lectōnū nec oratōnum in audientia. nudis pedib? incederent. expleto psalterio mutua se scoparū castiga tōne quotidie purgarent. **H**anc regulā quidā frāc edendo violauit. qui pitus erat. scribendi. notādi tornandi. fabricādi. augur. cenobates. medic? ma gus. omīa nouerat. media quadagesime ille cras sus et nūdus et obesus repente infirmas? ē. **A**u dieram aut illū p peccatis suis a missarū celebratō ne sequestratū. **S**up qua re eū amonui. sed hoc ne gauit. **S**ecūda die corp? dominicū sedens in lecto anxius a me flagitabat. **C**ūq; abbas eū super hoc corripet. qui p̄sens nobiscū astabat. p eo. s. q. nul la signa mortis in eo apparerent. ille nichilominus p̄stitit. et iam sacerdote cū sacramento astāte. ap plicans ad se vnū de fratribus nescio quod graue peccatum ei in susurrauit in aurem. qui attonitus et nesciens quā ei p̄nitentiā iniūgeret. tādē. xv. annos penitentie ei iniūxit. **M**oxq; vt ille corpus dominicū suscepit. animā cū felle simul euomuit. qđ fel vsq; ad sepulturā fluere nō cessauit. **I**n p̄fato monasterio statutū erat et p trienniu iam serua tum vt hoīs canonicis beate marie semp v̄ginis officia dicerent. de quo cepit murmurare mōach? quidā nomie gazo rexpe vite. sed dicacis et accu rate faciēdie. et obtinuit p questōes suas vt hore beate virginis ampli? nō dicerent. **M**ox innume re aduēitates aduersus idē monasteriū exorte sunt. depōdatōnes. rapine. asflagratōnes. seruoz et familiarū eiusdē loci cruciatō **I**tur ad ipatorē theutoicū. sed frustra. **V**eniē ad me. dico eis hoc accidisse. quia matrē pacis a se p̄icerāt. et mox in

terā pstrati nunciū dicunt se nunq̄ decētero lau-
des beate virginis omīssuros. Sic in breui postea
pacem recuperauerunt. **C. LV. C** Item d
eodem.

DVo viri ex primorib? fauentime diuita-
tis eiusdem cuidā diacono siml' apparue-
re p visum. qui sericis casulis in modū
sacerdotū taloten? videbant induci. p̄cunctante
illo et dicente verū vos qui in illa vita estis iugi-
ter deū benedicitis. responderūt. Nos qui apud ī-
feros eterne igne cruciamur. nunq̄ bñdicim? do-
minū. Quidam p̄iceps salnitā? cū quadā die p-
spexisset de monte vellino flamas erumpe. p̄oti-
nus ait. Proculdubio aliquis scelerat? diues ī p-
ximo moriturus est et in infernū descensur?. Est
enim talis consuetudo in illis partibus. vt īm-
mēte morte diuitis reprobi mons ille flamas euo-
mac piceas et sulphureas. His dictis superueniē-
te proxima nocte dū idem princeps cū meretricē
securus concumberet expirauit. Quem illa vt po-
stea referebat quid contigisset ignorans diuiti? p-
tulit. et vix tandem a se non hominē sed cadauer
p̄iecit. Quidā p̄sbitr neapolitan? uolens certius
qđ nō licebat addiscere illuc vbi gehennale bar a-
trū feruenti? cruciabat. p̄p̄inquare p̄sumpsit. p-
missarū solennia īfulat? quasi armat? p̄cedēs. sed
dum ultra qđ solebant hoīes. temerarius scrutator
accessit. redire nō valens. postmodū nō sparuit.
Alius p̄sbitr matrē suā beneuētī egrotantē reliq̄
qui dū p̄duceret dominū suū p̄ fines neapolis ex-
undantib? flamis intendēs. audiuit clamorē quē
matris sue esse cognouit. Notauit horā et tūc cō-
pit matrē suā obijisse. Quidā cleric? cū pelice sua
p̄ quinquennū luxuriās. incensa vrbe fortuito in-
cendio simul in vna domo obustus inuentus est.
Quidā p̄sbitr p̄uersionē p̄mittēs et differēs in p-
uo fluuiolo de equo cecidit et submersus est.

C. LVI. C De eodem.

Xohannes comiculens ep̄s porcu? vidue
abstulit. Plorauit illa. n̄ ē exaudita. Qui
dum p̄mederet p̄cussus est ī gutture. qđ
vulnus dū vixit a medicis curari nō potuit. Tūc
ergo cōuersus est ad religionē quā multo ante p-
miserat et implere volebat. diu tamē postea in cō-
uersione vixit tanta laborās gutturis molestia. vt
cū magna difficultate alimēta p̄cipet. et ad geminā
refectōem statim sibi succedentiū discubaret. vix
qđ in tanto spacō sumeret vnde stomachū recrea-
ret. Vir quidā diues harduin? certa deuotōe mi-
chi spopōdrat qđ si nō posset ante. saltem expleto
decēnio trāsiret ad religionē in monasterio beati
vincenti. qđ in arpīnati sitū est. Expleto termino
tergiuersari cepit et abbas eiusdē monasterij vo-
tis eiusdem fauebat et dissuadebat p̄uerti. cui? nī-
miz p̄necessarijs sustentabat auxilijs. Interea lan-
guore correptus cōfessus et paupibus et ecclesijs
multa largiēs quasi cūctis bene dispositis securus
assistentes sibi cognatos et affines sub hac attesta-
tōne p̄strixit. Obsecro vos inquit p̄ caritatē qđ de-
us est. vt nemo me huic mortali vite reddi depo-
scat. ne me imparatū qđ absit īp̄uisa mors rep̄at.
Mortuus est ergo et aliquāto tpe post mortē suā
abbati illi apparuit nocte p̄ visum. videbat et ec-
ce in spacōsa cāpi planicie impator vl' q̄libet excel-
sa potestas cū totius regni copioso p̄ueniebat ex-
erātu. Cūq; ille stupefact? huc illucq; oculos de-
duceret ecce harduin? a quibusdā custodib? cele-

riter ducebat. Heus inquit abbas siste gradū pas-
rump. michi nō loqueris harduine. Eya frater qđ
tibi est. letaris an pateris. In pena es an in gloria
Tunc ille tristis ac flebilis. quid inquit me inter-
rogas de gloria qui iugib? penīs afficioz. Ad quē
abbas. Quid ergo tibi fecit beatus vincētiū. At
ille. Sanct? inquit vincēti? diu me fecit sperare
colloquiū. sed quia dudū fatigat? obtinere nō me-
rui. spem hāc iam omīno frustrat? amisi. sic plane
p̄missionib? frustrabat ab eo quē similiter p̄mit-
tendo frustraueat. **C. LVII. C** De eodem

Xn monasterio quod clunifcauris dicitur
quod beatus gregori? intra romane vz
bis menia cōdidit. quidam puer a penti-
bus oblatu? est. qui cū adolefceret ad seculū redi-
it et vxorem duxit. Cūq; iuuenis factus esset dī-
uino iudicō p̄cussus in gutture cepit egrotare vl'
qđ ad mortem. tandem se petijt ad monasteriū re-
ptari. ibiq; penitūdinē de suis p̄uitatib? et habi-
tum monachi recepit. Cūq; vxor eius cū nōnullis
ante lectū assisteret iacenti. cepit ille gemes et
vlulans inordinata voce garrire. Cūq; increpetur
quare nō quiesceret. Nōne inquit videtis beatum
andrea apostolū et sanctū gregoriū acerzimis me
suis verberibus flagellātes. Postea paululū quie-
scens respirabat et dicebat. Modo verberauerūt
me quia monasteriū dimisi et vxorem accepi. Et
iterū post fletus et rugit? dicebat quiescens. Mo-
do verberauerūt me. quia paupib? mendicantib?
maximeq; scotigenis non modo nil dedi sed etiaz
eos quod pessimū est frequenē irisi. Rursusq; mo-
do castigat? sum. quia sex nūmos a quadā vidua
paupla mutuo accepi et reddere nolui. quot pas-
sus illa fecit in laborādo dū veniret illos a me req̄-
rere. tot modo ictus ab amboz sanctorū maibus
ptuli. dum me p̄ter verberarent. Vt sciatis autez
inquit quia non mentior. hora sexta de hoc seculo
migraturus sum. erat tūc. vj. feria. Nocte vero
qua domicus dies illucescebat in ramis palmarū
de lecto cūctis mirantib? exiliens. scapulare et cī-
liciu? que iuxta se erant repente corripuit. et mox
ecclesiā beati andree attoitus et festinus intrauit
vbi strato compoit? his qui aderāt fratribus ait
Ecce sanctorū verberib? flagellat? ita purificat?
de corpe egredior sicut de fōte baptismatis nud?
exiui. Igit? intra sacra missarū solennia domica pas-
sione vix p̄lecta hora qua p̄dixerat obijt. Nudato
eius corpore ad lauandū. inuente sunt in eo vibri-
ces et stigmata plagaz. In eodē mōasterio cripta
est. et in eadem fons vnde beatus gregori? bibe-
bat. et cubile lapideū in quo in estate quiescebat.
Quā aliqñ criptā p̄gnans calcula igressa ē. vt ī ea
pturiret. que mox vt p̄fato cubiculo app̄iquauit
moriens corruit. **C. LVIII. C** Adhuc de
eodem

Desiderius casinensis abbas narrauit mi-
chi. Seruus inquit dei neapolitane regi-
onis in p̄rupta rupe iuxta viam publicā
solitarius habitabat. qui dum nocturno tempore
psalleret. et fenestrā cellule horaz explorator api-
ret vidit multos ethiopes iter cape. et longo tra-
ctu onustos feno saginarios p̄miare. Cūq; eos in-
quireret qui essent et cuius rei gratia hec iumento-
rum pabula vectarent. maligni sp̄ritus inquit
sumus. Hec autem p̄amus non pabula pecoribus
alendis. sed fomenta poti? ignium hominib? com-
burendis. p̄stolamur em̄ in p̄ximo principē capue

qui iam decumbit. et iohannem magistrum militum neapolitane ciuitatis qui adhuc uiuit incolumis. **I**lico uir dei iohannē festi? adijt. que uiderat & audierat narrauit. Per idem temp? orho secundo? contra saracenos ibat calabriā. His auditis iohannes ait. Modo necesse habeo impatori occurrere. et de statu terre huius diligēter tractare. **P**2 ei? abscissum spondeo quia seculū deserā et mōach? fiam. **U**t autē pbaret utrū uer? esset quod ille narrabat. nunciū direxit ad capuā qui pandolphū iā mortuū inuenit. **I**pē quoq; magister militū iohannes. anteq; impator ad illas partes attingeret. uix diebus. xv. supuiuens mortu? est. **M**artin? qui ī galmaulensi heremo amozabaē. uir multarū uirtutum et p̄cipue ī gratia lacrimarū narrauit. **M**onach? erat maritimi terzitorij ī cenobio qd dicitur ad p̄mū. maleis peccatorū nexibus inuolutus. Cui cū magna et longa penitētia fuisset iniuncta. ille a quodā familiari suo auxiliū petijt ad cōportandū pondus penitētie. **Q**d onus ille deuote suscipiēs p̄cepit eum securū manere de tanta pte p̄soluēda. **Q**ui sic obligatus nō multo p? mortuus est. **E**rat autē uite inter fratres īrephensibil' et opiniois honeste. **N**on multis post dieb? penitēti monacho ī somnis apparuit. qui inquisit? quomō se haberet male inquit et dure sed ppter te. **N**ā liber a p̄p̄is quia tuis me uinculis inuolauit et alienā cautēdem nō p̄solui. flagellis duris atteror. sed queso te ut uigiles p te et liberes me. **V**ade itaq; et deprecare puentū ut qd sponendi p̄soluat et me eruat. **Q**d cū factū esset. ille rursus p̄fato monacho apparuit uultu festiuo et sereno dicens se p oratōnes fratru? a penis erutum et sanctis diunctū. **CLIX.**

Item de eodem.

In partibus galliarū inter abbatē et quēdam seculi potentē orta est magna p̄tentō de possessione. ita ut ueriusq; p̄tis fauores post longa iurgia ad arma p̄dixerit. **P**otent' ille secularis turmis armatoz stipat? campū p̄liatur? ingreditur. **A**bbas autē cūctis qui p se dimicare uenerāt suū p̄hibuit comitatū. **S**olos monachos suos equis imposuit. capita cucullis opire p̄cepit. et sic armat? ad locū certamīs uenit. p̄uinus aduersarij tanto horrore p̄cussi sunt. ut mox equis resiliēt. arma p̄iicerēt. terre se humiliter sternerent. indulgentiā flagitarēt. **S**i obijciat leonē p̄pam bellū gessisse. **R**ūdeo. non ideo petrū factum esse apostolorū p̄ncipez quia negauit. nec dauid ideo p̄phetā quia mechaz? est mala uel bona nō d' meritis habentiū. sed de p̄p̄is qualitatib? debēt estimari. **G**regorius multas rapinas et uolentias a longobardis passus est. **A**mbrosius ab arrianis. uēq; p sola patria dimicauit. **D**usin? ep̄s ī capite ieiunij feriā. iij. fecit sibi et militib? sumptuosum uiuiū et balneū p̄parari. cuius uultuz repente palis corripuit et faciē et os et cum tali morbo diu postea uixit. **CLX.**

Item de eodem.

Quidam alienā suē furat? est. **E**rat autē uir iste hospital' ualde. **I**nterea adest hiesus ī effigie paupis et tanqm̄ p̄lixo cri? ne rogabat conforē. ille p̄m? reuerentē assurgens assumptis forcipib? eū tondere cepit. qd dum faceret. repit ī occipicō eius duos oculos latitātes. **E**xpauit ille et inquisiuit quid hoc esset. **C**ui ille. **E**go inquit hiesus uocor. qui vniq; cuncta p̄e: ploz. et isti sunt oculi quibus uidi suam quā ī cauea p̄clusisti. moxq; dispuīt. **Q**uidā ep̄s ualō sicut

uinū sibi afferri p̄cepit. **C**ūq; p̄cena totū qd erat ī uasculo exhausisset ī poculū et ep̄o detulisset. ecce paup' īportun? illud sibi dari poposuit dicēs quia si statim nō biberet. p̄m̄us expiraret. p̄cepit ep̄us illud paup' dari. **C**unq; ampli? sitit? ep̄s qd ante iussit itez ī uas uinariū inspicere si forte aliquid supesset et repletum est plenū. **A**bbas quidā iussit emi nāp̄edā. emptā est vna. xx. numis papiensibus cocta et appoita. et ecce paup' ad ianuā id maxime sibi dari postulat quod abbati appositum erat. **M**ittit ei abbas itez adhuc p̄scē. **I**lico pauper cū paphide plena p̄scē ī sublimē se extulit. et celum cūctis uidentib? penetrauit. **E**cce p̄batio qd illud qd ī sinu paupis occultam? ī celū repōit. **E**p̄s quidam nāp̄dā p̄parari iussit. **C**unq; missam cantar? illecebroso gustū eiusdē p̄scis tēptatus est affectus. **E**rubiuit ille. expletaq; missa paup' p̄scem dare iussit. **Q**uidā p̄familiariaz vniū solum nummū habebat ī loclo ad emendū aliqd qd cū pane p̄mederet. **I**nterim paup' adueit et misericordiā postulauit. dat ei nummū illum. **R**edit domū. panis qui solebat appoitur. et ecce uir quidam ignotus et quē nunq; ante uiderat festi? & anxius. xx. solidos deū ī lintheo ligatos ī manu eius posuit. dicens ei a domino suo missos et tanq; qui expectaretur mox recessit. **CLXI.**

Item de eodem.

Quidam nobilis genere sed degener moribus duxit cōsanguineā suā ī clauonia co regno. excōmunicat? ab ep̄o pio p̄em: p̄sit. **A**d diuine uero indignatōis cōtingit iudiciū ut panes de nuptialib? mensis ī plateas añ canes p̄iecti a canibus nō tāgerent. **N**on m̄lto post ille ī cubiclo dormiens fulmiatus est. **C**ūq; apud p̄mensē urbem studerē ī uigilia sanctorū martiruz geruasij et p̄thasij. uir quidā maturi? surrexit et boues suos ī remotiora pascua duxit. **C**ui? cōuicinus quidam ingressus domū et febricitare se simulans lectū uxoris eius intrauit. cunq; dēctibus strideret et tremet illa uelut febricitanti marito p̄patiens illū amplexa est. et lodice cōtexit. quā ille violans p̄uino recessit. nec multo post maritus redit. stratū repetit. cui uxor exprobrās ait. **O**ptime poteris hodie ecclesiā sanctorū ingredi martirū que tibi otigua ē cū ceteris xp̄ianis. **C**unq; ille attonit? inquireret quid loqueret et rez totā p̄or d̄nem cognouisset. cognoscentes uterq; se esse d̄lusos ualde p̄sternati sunt. **T**andem resumpto sp̄ritu et omni rubore postposito. ouenerūt cū ceteris ad nocturnū officiū. et querelā corā om̄ibus deposuerunt et uindictā de tanto scelere a domino poposcerūt. ut latente adulterū notū facerz. **M**ox adulter demone plenus et seipsum lacerās intrauit ecclesiā mō ī altū uolans modo grauissimo īpetu ī yma se p̄cipitans. modo ad pietem caput elidens. mō ī pauimentū insaniendo se p̄sternēs tandem infelicem animā corā populo exlauit. **CLXII.**

Adhuc de eodem.

Ertur ī regione puteolis ī apulia. iter aquas nigras et fetidas saxosum esse p̄montoriū et scrupē. **E**x quibus aquis cōsuetō more teterime uidentē auicule repēte cōsurgere. et a uesp̄ina sabbati hora vsq; ad ortum secunde ferie humanis aspectib? apparere. et uelut solute a uinculis libere spaciari. alas extendere plumas depectere. **N**ec vnq; uidentur uesci. nec quolibet aucupis īgeio possunt capi. **I**n matutino

secunde ferie ingens coruus ad instar uleuris eas
psequit. et post illas crocit. que primis aquis se
immergit. nec ulterius apparent. donec ad vespaz
sequetis sabbati. Has vero nonnulli phibet esse ai
mas hominu gebene deputatas. sz domico die cu
adiacentibus noctibus p gloria resurrectionis do
minice refrigerio potiri. Cui assertoni prudentius
in himno psonit dicens. Sunt et spiritibus sepe no
centibus penarum ferie illa nocte sacra qua redijt de
us victor abacherontis inferis. Sed desiderij cas
sinensis abbas rem sic se habere fundit abnegat.
Vmbertus tamē archieps pūte desiderio reculit se
hoc audisse ab accolis apulie. Idem vmbert? re
tulit qd in monasterio sancti siluestri in terzotio
vrbinati quidā monach? obiit. et ab incipiente gal
licini nocturnalibus articulo vsq; ad scdm diei ho
ram cadauer exatē fratribus circūquaq; psallenti
bus iacuit. Cūq; ad missam p eo agnus dei dicere
tur. ecce subito mortuus surrexit. Cūq; attoniti
frēs ppi? accessisset. vt ab ore illi? verba audirēt
ille maledicta et ptumelias in deū cepit. euomere
et crucē oblatā ei vt oscularet? spueret. et inteme
ratam dei genitricē ignominiosis obpzijs lacerā
re et dicebat. Quare p me psallitis vel sacrificia
offeritis. Ego in ipsa flama tartari sui. ibiq; magi
ster meus et domini? lucifer coronā suā ereā in ex
tinguibili semp ardore candentē in capite posuit.
eiusdemq; metalli clamidē qua induebat me ve
stiuit. Erat autē clamis tā longa. vt caloren? flue
ret tam feruentē ignita vt guttas emittere videre
tur. Cūq; fratres eū vt penitentiā agerz admone
rent. ille anathētizabat et omnia redēptoris no
stri ore sacrilego pdenabat misteria. tūc monachi
toto corde p illo orantes. exutis vestib? se verbe
rantes et pugnis pectora tūdentes. omib? quib?
valebāt precū generib? insudabāt. Et ecce despa
tus ille ad se redit saluatoris oīpotentiā laudat.
sathane ludificationē abrenūciat. crucē adorat. pe
nitentiā flagitat. Cōfessio est aut quia post abre
nūciatōez seculi in fornicatōem incidit. quod
eoten? celauerat. laudāsq; et benedicēs deū vsq;
in diē alterā vixit. et in sancta pfessione migravit.

CLXIII. Item de eodem.

Hildebrānus michi retulit qd in theutoia
erat quidā comes bone opiniois et vite
innocētis scdm opinione hoīm qui ante
decenniū defunct? fuerat. Post cuius obitū qui
dam vir religiosus p spiritū ad inferiora descendēs
vidit eundē comitem in supmo gradu cuiusdā sca
le. que scala inter stridentes et crepitantes flamas
videbat erecta ad suscipiendos hoīes qui ex eadē
comitū genealogia descenderēt. Surgebat aut sca
la illa de immenso baratro. Hoc aut ozōme succe
dentiū series tcebat qd qui nou? adueiebat sēpē
pmū gōū tenebat scale. et qui nouor rept? erat
ad inferiorē pximū descēdebat. Cūq; vir qui hoc
aspiciebat requireret quare ille comes sui tēporis
qui tam iuste vixerat illic torqueret. au diuit ppē
quandā possessionē metens ecclesie. quā beato ste
phano pauus eius abstulerat cui iste iam decim?
in hereditate successerat. In pibus babilonie ha
bebat possessionem sedes apostolica. vnde cātum
balsami redditū annuatī capiebat. qd sufficeret il
lūiande lapadī ante altare sancti petri appense &
semp ardenti. Hāc possessionem accepta pecunia
papa distraxit. et canonez aromatis quē accipe so
lebat amisit. Aliquāto post eū idem papa ante sā

ctū altare quasi deuot? astaret orans. ecce grāde
uus et terribilis senex. in cuius etiam facie barbi
casū videbat elato brachio colaphū illi vebemen
ter incussit et ait. Tu exinxisti lucernā meā an me
et ego extingua lucernā tuam ante deū. moxq; di
spuit. Protin? ille corruit. et paulop? obiit. Pue
rulus quidā quinquennis hubaloi filius nobilissimi
viri qui mecū degebat in heremo in meo monaste
rio factus fuerat monach? hic cū in stratu suo de
uisset vespe. mane in pistrino clausis veriq; ianuis
inuentus est. qui requisit? dicebat se a quibusdā
hoībus ad magnū diuiniū deductū. vbi omīs epu
larū delicie videbant. ibiq; eū māducare fecerunt.
Dicebat etiā qd eū vsq; ad castellū qd supeminet
monasterio deferentes sup ipm tintinabulū quod
iuxta in excello dependet deposuerūt.

CLXIII. Adhuc de eodem.

In banonie pibus duo quidā amici et cō
patres in diuino discubebāt. quib? alla
tus est gallus. qd pulmentū vnus illozū
arzepto cultello vt mos est in frustra defecuit. tri
tumq; pip cum liquamiē supfudit. Quo facto alē
ait. Profecto cōpater sic explicuisti gallum hunc.
vt ipse petrus etiā si velit reintegrare nō possit.
Cui mox intulit alcer. Plane nō modo si beat? pe
trus sed et si ipse xps inqper gallus hic impetuo
nō resurgeret. ad hāc vocem repente gallus viu?
et plumis cooptus exiliuit. alas pcussit et cecinit
plūas excussit. totūq; liquamē sup eos qui vesce
bant aspsit. Illico sacrilegi blaphemi in asphione pi
pis lepra pcussi sunt. que plaga lepre etiā in poste
ros eoz hereditaria pmanit vsq; ad obitū. vnde
in famulatū subacti sunt. bononiensis ecclesie que
beati petri insigniē vocabulo. Quidā istitores ve
necie cū applicuissent. viderūt leonem spiris ora
coīs nō pcul a litore inuolutū trahi violentē a dra
cone in speluncam. Pādoces aut qui repente huic
spectaclo puenērāt audacter draconem inuadūt
et pimūt et leonē liberāt. qui nō ingrat? p aliquot
dies quib? illic pādoces morati sunt quotidie pel
lem vnā animalis a se capri aduexit. Quidā agri
cola diluculo valō mane surrexit. et videns draco
nem enormis magnitudinis lignū putauit et super
eū sedit. quem mox bestia deglutiuit. Quidā cum
ab hierosolima redirent et defessi secus viā nocte
quiescerent. leo terribilis dormientibus super
uenit. ceterosq; pteriens solum psbiterū inuasit.
ceterisq; leonibus pōam aduexit. quem mox duo
rauerūt socijs audientib? mugientem. Quidā cū
cōuicaneo suo ad ligna cedenda pgebat. et ecce se
pens trabalis magnitudinis duob? attolens colla
capitib? in eos impetū fecit. Vnus aut eoz qui
tenebat securū vnum caput eius abscidit. et mox
ei securis ad terrā cecidit. quez serpens irat? mox
altēo capite mordicijs apphēdit et spiris suis eū
involuens in speluncā suā tulit. qui dū trahere
clamabat ad sociū vt eū defenderet. vel ei securū
quā tenebat in manibus daret qui timens noluit
sed fugit. et idcirco a sacerdotib? tanqm re? mor
tis exiliū subire coactus est. Hucusq; dō petro da
miano et dictis eius.

CLXV.

De ceteris gestis illius tps. Sigibertus.

Anno impij sui. xxiij. henricus impator
in penthecoste puentu habito magūtie
decreuit hildebrannū a papatu esse dpo
nen dū et longobardiā petens guibertū raueanne
episcopum p hildebranno papā designat. Anno.

xxiij. hildebranz? papa quasi diuinit? reuelatū si-
bi p̄dixit. hoc anno falsum regē esse morturū. Et
verū quidē p̄dixit. sed fefellit eū de falso rege cō-
iectura scdm suū velle sup henrico rege interpreta-
ta. Rex em̄ henricus saxonib? graui bello cōgredi-
tur. et in cōgressu falsus rex rodolph? cū multis
saxonie p̄ncipib? extinguit. Maguncia magnuz
terremotū p̄sensit. kl. decemb. Claret in anglia lā-
franc? doctrina et p̄bitate aspicius ex abbate ca-
domensi ordiat? cātuarie archieps. Eo tpe flore-
bat in nothmānia anselm? beccensis monasterij ab-
bas eximi? et p̄ sua sanctitate et sapiētia pluri-
mū noīat. Hoc etiā tpe i cenobio s̄cti medardi
pollebat signis et virtutib? vir beatissim? arnul-
phus qui p̄ miro sanctitatis feruore p̄positum re-
clusionis eligens. et arta nimis abstinentia se affli-
gens. prophetie gratiam diuinitus accepit. et ex
recluso abbas eiusdem monasterij factus. ad ip̄az
reclusionem pro p̄emptu mundi et desiderio in-
terne quietis postmodū redijt. Sueffionico autēz
p̄tifice defuncto elect? est. ad archiep̄atū. et ius-
su pape gregoriij a sedis apostolice legato hugone
lugdunenſi archiepo in p̄sulem est cōsecratus.

CLXVI. De cōstructione ecclesie al-
deburgensis et eius miraculis.

ANno. xxv. regis dagoberti tpe sanct? p̄-
sul vsmar? in flandresi p̄uincia p̄dicant
sub honore sancti petri apostoli. ip̄o sibi
reuelante ecclesiā in aldburgensi opido edificauit
et cōsecrauit. quā deus multis miraculis vsqz qua-
qz gloriificauit. Inter que illud tā mirabile q̄ in-
auditū aplis extitit. q̄ hoc anno dñice nocte na-
talis cōtigat cāpanariū p̄fate ecclesie vebemētē vē-
to flante a suis locis auulsū. et ad terzā penitus
fuit m̄satū ita in aere pendens et ruinā sui minū-
tans vt semp casurū et cuncta menia cōfracturū
teneretur. Et cum p̄ sex dies et noctes id tracta-
ret a poplo qualiter hincinde tractura machinis
sursum erigere. et vtrūqz suo loco relocare. p̄-
die. kl. ianuarij circa noctis mediū adueniēs vtul
diuina torā ecclesiā intus et foris impleuit luce ignea
et campanariū ad terzā reclinatū totum insimul
erexit ac firmissime locis suis relocauit. et campa-
nas ibi pendētes mox sonare cōpulit. Eadez die
ceci et claudi furci et palitici celerzimā in eodē lo-
co adepti sunt medelā. nec solū illo die. sed p̄lixio-
zi tpe diuine virtutis tanta p̄mansit copia. vt de
longe et de p̄pe cōfluentib? egrotis pata celie? p̄-
staret medicina. Magnus terremot? cū graui ter-
re mugitu factus est. vj. kl. aprilis prima noctis
hora p̄tendens forte imminēs malū qd in toto or-
be insonuit et vnde terra dolet et doluit. Henric?
em̄ impator ad debellandū papā hildebrannū itali-
am petit. cōtra quē papa vrbib? et castellis muni-
tis se ad rebellandū accigit. eūqz romā hostiliter
adeuntē nō recepit. Henric? autē ipator expugna-
tis vrbib? et castellis que cōtra se p̄ hildebranno
erant romā leoneanā obsidet. **CLXVII.**

De anselmo cantuariensi et boīs eius m̄icis.

Ex gestis eius.

Defatus anselmus ex p̄finio longobar-
die et burgūdie oriūdu. literis traditus
didicit. et in breui plurimū p̄fecit. Nec-
dum. xv. annū attigerat. cū iam qualiter secundū
deū vitam instituerē posset m̄clius mente tracta-
bat. Expleto autē aliquo tpe patriā egressus cum in-
trālsensu montis cuiusdā fatigat? corpe deficeret

vires suas niuē mādendo ip̄are tēptabat. neqz em̄
aliō quo vescere p̄sto erat. qd m̄ster ei? aduētēf
doluit. et ne forte quid edendū in saeculo eoz ha-
bere diligenter inuestigare cepit. Et mox contra
spem in eo nitidissimū panē repit quo ille refect?
recreatus est. et viē incolumis redonat. Exactis
itaqz tribus annis parti in burgūdia. p̄tim in fran-
ciā nothmāniam vadit. Et cū fama magistri lāfrā-
ci vsqz qua qz p̄crebescerz. et nobilissimos clerico-
rum ad eū de cūctis mundi p̄tibz ageret. beccū
venit. et eius magisterio se subdidit. Cūqz p̄pt. r-
studia corp? et media et frigore fatigaret. v̄it ei
in mentē qd si monach? fieret acriora qm patieba-
tur eū pati nō oporteret. nec tunc laboris sui me-
ritū pderet. quod nūc nesciebat vtz sibi maneret
Hoc ergo mente cōcepto ita secū tractabat. Ecce
monachus fiam. sed vbi. Si cluniaci vel becci. et
tum temp? qd in discendis literis posui p̄didi. Nā
et cluniaci districtō ordinis et becci supeminēz
lanfranci prudentia me aut nulli p̄desse. aut nichil
valere p̄pbat. Itaqz in tali loco p̄ficiam qd di-
spono. in quo et scire meū possum ostendere et m̄-
tis p̄desse. Nondū em̄ vt ip̄emet referre solebat i
eo vigeat mundi p̄empt? sed postmodū i se re-
uersus. Quid inquit esse ne monachū hoc est vel-
le. scz alijs p̄poni p̄ alijs honorari et magnificari.
Non. Illicigitē d̄posita p̄umatia mōach? deueni
vbi sicut equū est p̄pter deum cūctis postp̄ariis
cunctis abiectionibz habeatis. Et quidem becci nulli
us ponderis ero quāto quidem ille ibi est qui p̄mi-
nentis sapientie luce aspicius cunctis sufficiens
cunctis est honorabilis et acceptus. ille ergo mo-
nachus factus. sic religioni p̄ omnia seruiebat vt
quisquis religiose in tota agregatione viuere vo-
lebat. in eius vita satis qd imitare inueniret. Lan-
francus autē in candonenſi cenobij regimie assum-
pto ip̄e prioris officio functus est. **CLXVIII.**

De miraculis eiusdem.

Ontigit autē quadā nocte vt āte noctur-
nas vigiliās in lecto iacens secū rian co-
nare quomō p̄pbe p̄terita siml et futu-
ra quasi p̄sentia olim agnouerūt et indubitanter ea
dicto vel scripto p̄tulerūt. Et cū in his tot? essz
et hoc noscere desideraret. defixis oculorū suoz
radijs vidit p̄ medias maceries oratorij et dormi-
torij monachos quoz hoc officiū erat p̄ apparatu
maturnarū altaria et alia loca ecclesie circueuntel
luminaria accendētes et vnum eoz sumptā corda
cibālū pullantem. Ad cuius sonitū ouērū fratruz
delecto surgentem miraba? et re que acciderat.
Cōcepit ergo apud se deo esse leuissimū p̄phetis in
sp̄ritu ventura mōstrare. cū sibi p̄cesserit que fie-
bant p̄ tot obstacula corporeis oculis posse videri.
Quidā iuuenū in ouentu hoc apud se p̄posue-
rat. nulla unq̄m occasione manū suam mēbz su-
is geitalib? ad moueri. Cui p̄posito inuidens dia-
bolus tantum in eisdem mēbz dolore et agustia
fecit eum sentire. vt nullo modo se iuuenis posset
ferre. Sentiebat em̄ caro ip̄a tantū esse ponderis.
ā. si plumbi grauissima moles in illa penderet par-
te corporeis. Cūqz anxietatem iā dissimulare non
posset. requisitus ab anselmo quid haberet. rem-
celare non potuit. Admoit? ergo vt modū egrē-
tudinis adnota manu p̄baret. verecūdatus recu-
savit. timēs ne p̄positū violaret. tunc anselmus
assumpto secum grandeuo fratre et religioso. iu-
uenem languidum in secretiorē locū ducit. vt mo-

dum infirmitatis illi us agnicurus et auxilium pro
possibilitate latur? Quid aplius. Caro sanissima
repi. Euestigio quippe omnis illa diabolica vexa
to cadit. nec fatigat ulterius iuuenē quez simplex
anshelmi aspectus a tanta clade fecit immunem.

CLXIX. **Adhuc de eodem.**

Quidam quoqz ex antiquioribz fratribz q
veteri odio plurimū infest? erat anshel
mo nec poterat vllaten? sup eū respice
re simplici oculo. infirmitate pssus ad extrema e st
pductus. Cūqz fratres meridiē in lectis ex more
quiescerēt. ipse in domo infirmoz iacens. cepit mi
serandas voces emittere. et quasi quorundā hor
rendoz aspect? subfuge. gestiret et pallēs & tre
mens vultū suū delitescēdo hincinde cōmutare tē
riti fratres qui aderāt quid haberz querebāt. At
ille gemios imanes lupos inter brachia sua me te
nere pssum. et guttur meū impssis dētibz iamā
suffocare videtis & quid michi sit queritis. Quo
audito vn? ex eis ad anshelmū qui i claustro emē
dandis libris intēdebat. cōcitus prexit. et ei extra
claustrū educto quid circa infirmū fratrē agere
patefecit. Tūc ille i secretiorē locū sol? secedēs. p?
modicū domū in qua iacebat infirmus ingrediēs
leuata manu signū crucis edidit dicens. In nomine
patris et filij & spūssancti. Ad qd factum statim
eger acquieuit. & exhilato vultu intimo cordis
affectu deo gratias agere cepit dicens. q anshelmo
hostiū ingrediente et extēsa manu signū sancte cru
cis edente. vidit ex ore eius flāmā ignis ad modū
lancee pcedentē. que in lupos iaculata eos deter
ruit. & celeri fuga dilapsos pcul abegit. Tūc an
shelmus fratrē de salute anime secreti? alloquens.
ad penitentiā et pfessionē eius cor inclinauit. Pa
terna dehinc autoritate absolutū dixit. Hora q fra
tres ad nonā surgerēt pnti vita decessurū quod
& factū est. Virulphus eiusdē cenobij secretarius
quadā nocte duz horā qua fratres ad vigiliās ex
citaret p claustrū iens obseruaret anshelmū quez
ea hora sopori poti? estimabat qm oratōni occu
patū in capitulo vidit in oratōe stantē ingēti splē
dentis flāmē globo circūmctū. Quadā die cū ef
set in via occurrenti sibi cuidā monacho becci. qd
cōsiliū sibi de hospitō ferret interrogauit. Qui res
pondit. Ha bem? quidē n lōge hospitū. sz non ē
qd nobis et fratribz apponat pter panē et caseum
At ille subridēs ait. Ne timeas vir bone. sz cito p
cede & misso rethi in vicinū amnē statim inueies
piscem qui sufficiet nobis omnibus. Ille mandato
accepto puolans nunciāt piscatori. qui ridendū
potius q atreptandū qd dicebat fore pnuiciant
tandem tamen a fratre coact? cōtra spem rethe ie
cit. & ilico tructā isolite magnitudis cū alio quo
dam pisculo cepit. Alia vice quidā vir eū p terzā
suam trāseuntē ad prandiū detinuit. sed cū de pe
nuria pisciū quererēt quid ei & monachis ei? ap
poneret nisi vilia quedā nō habēs. alludēs dicit ei
anshelmus. En sturio vnus tibi deferē & animus
tuus de deliciarum inopia querit. Et ita factū ē.

CLXX. **Qualiter abbatem quendam
de correctionis austeritate redarguit.**

Quā aut abbas quidā qui admodū reli
giosus habebat. secū de his que mona
stice religionis erāt loquerēt. et inē alia
de pueris in claustro nutritis verba cōferret. adie
cit. Quid obsecro fiet de istis. non cessam? die ac
nocte eos verberātes et semp sūt deteriorēs. he

betes em sunt et bestiales. Ad quē iratus anshel
mus ait. Quā bene nutrimentū vestrū expēdistis
qui de homibus bestias nutritistis. Dic michi q
so abba si plantā arboris in orto tuo plātares. &
mox illā ex omni pte cōcluderes vt ramos suos nō
laten? extendere posset. qualis arbor inde pdirēt
Profecto inutilis incuruis ramis & pplexis. Cer
te hoc facitis de pueris vestris. Plantati sunt per
oblatōem in orto ecclesie vt cre scēt & fructificēt
deo. Vos aut intantū eos terro ribz minis et ver
beribus vndiqz coartatis. vt nulla eis penit? lice
at libertate potiri. vnde sit. vt quia nichil amoris
pietatis. dulcedinis circa se in vobis sentiūt. nec
illi alicuius boni in vobis postea fidez habeant. sz
omnia vestra ex odio & inuidia cōtra se pcedere
credant. Contigetqz modo miserabili. vt sicut de
inceps corpe crescūt. sic in eis odiū & suspicō om
nis mali crescat. semp pni & incurui ad vicia. Cū
qz ad nullū fuerit in vera caritate nutriti. nullum
nisi deplsis supcilijs oculo ve obliquo valent ieu
eri **CLXXI.** **De pmocone eius ad ar
chiepiscopū et scriptis eius.**

De quadā cū ad lectū suū in dormitorio
diuerteret. anulū aureū in eo insperatus
inuenit. qui in ope ecclesie expensus est.
et res ita remansit. Postmodū vero cū ad pontifi
catū assumptus esset. quidā hoc ipsum p anulū il
lum iam tunc quodaz psagio psignatū asseruerūt

Actor Scripsit aut anshelm? plogion. i. al
loquiū de deo. quod opus quidā insipiens refel
lere gestiens quoddā scriptū cōtra illud cōposuit
qd cū sibi a quodā amico suo trāsmisus anshelm?
cōsiderasset. suam ad hoc edidit responsionē in li
bello vno. Scripsit & monologiū. i. soliloquiū de
scā trinitate li. i. De vitate. li. i. De pcoria. libri
arbitrii & psicētie diuie atqz pdestiatōis necn &
gratie. li. j. De casu diaboli. li. j. De peccato origi
nali. li. j. De incarnatōne verbi. li. j. De sacramen
to altaris. li. j. De azimo. li. j. Cur deus homo. li. j.
Meditatōnum vel oratōnum. li. j. De grāmatico
li. j. Extat et pabolarū siue pūbioz anshelmi. li. j.
Sup cārica canticoz. li. j. Eplaz quoz eius ad di
uersas psonas li. j. De his quoz omnibus ea que
sequunt bzeuit exersit. **CLXXII.** **Ex
hortatō eius ad secretū contēplatiōis.** **Anshel
mus in plogion.**

Eya nūc homuncō absconde te modicum
a tumultuos cogitatōibz tuis. Abice nūc
onerofas curas. Exclue omia pret decū
& que te iuuēt ad qnerendū deū. et clauso hostio
quere eum. Eya ergo tu domine deus meus doce
cor meum vbi et quomō te querat. vbi et quomō
te inueniat. Domie si hic nō es. vbi querā te abs
tem. Si aut vbiqz es cur nō video te pntem sz cer
te inhabitas lucē inaccessibilē. Et vbi est lux inac
cessibilis. aut quomō accedā ad lucē in accessibilē
Quid faciet seruus tu? anxius amore tui et longe
piet? a facie tuā inuenire te cupit et nescit locū
tuum. querere te affectat et ignorat vultū tuum
tu me fecisti et refecisti. et omnia mea bona tu mi
chi cōtulisti et nondum noui te. deniqz ad te vidē
dum factus sum. O misa sors homis cum hoc poi
dit ad quod fact? est. O durus & dir? casus ille
Hec quid poicit et quid inuenit. Quid abscessit
et quid remāsit. poicit beatitudinē ad quā fact?
est. et inuenit miserā ppter quā factus non est.
Abscessit sine quo nichil felix est. et remāsit quod

p se nō nisi miser est. **M**āducabat tūc hōmo pa-
nem angelorum quē nūc esurit. māducāt nūc pa-
nem doloꝝ quē tunc nesciuit. **H**eu public? luct? hoīm.
vīuersalis planct? filioꝝ ade. **I**lle ructabat saturitate.
nos suspirā? esurie. **I**lle abundabat nos mendicam?
Ille felicitē tenebat. et misere dseruit nos infelicitē
egemus et miserabiliter. desideramus et heu vacui remanem?
Cur nō nobis custodiuit cū facile possz. quo tam graui-
ter carerem? graue damnu. grauis dolor. graue totū.
Sed heu me miserū vnū de alijs miseris filijs eue elongatis a deo
quid icepi. quid effeci. **T**endebā in deū. et offēdi in
meipm. **R**equiē querebā in secreto in me et tri-
bulatōem et doloꝝ inueni in vicinis meis. **V**ole-
bam ridere a gaudio mentis mee. et cogor rugire a
gemitu cordis mei. spabā leticie. et ecce vnde dē-
sentur suspiria. et o tu domine vsqz quo. vsqz quo
domie obliuisceris nos. vsqz quo aueris faciē tu-
am a nobis. **R**estitue te nobis vt bene sit nobis. si
ne quo tam male est nobis. miserare labores. et co-
nat? nostros ad te qui nichil valem? sine te. **I**nu-
tas nos. adiua nos. obsecro domie ne despem su-
spirādo sed ispirē sperādo. **A**maricatū est cor me-
um sua desolatōe. idulca illud tua solatōe. **E**su-
riens icepi querere te. ne definā ieiun? de te. **F**a-
melicus accessi. ne recedā impast? **P**aup veni ad
diuitē. miser ad misericordē. ne redeā vacu? & cō-
tempt? et si anteqm omedā suspiro. da vel p? su-
spira qd omedam. **D**oce me querere te. et ostendē
te querenti. quia nec querere te possū. ni tu doce-
as. nec inuenire. nisi tu ostendas. querā te deside-
rando. amem inueniēdo. **F**ateor domie & gratias
ago quia creasti in me hanc imaginē tuam. vt tui
memor te cogitē et amē. sed sic est abolita attritō
ne vicioꝝ. sic etiā obfuscata fumo peccatoꝝ vt nō
possit facere ad quod facta est. nisi tu renoues &
reformes eam. **CLXXIII** **I**nquisitō di-
uine potentie misericordie et iusticie.

Non tempto domie penetrare altitudinē
tuam quia nullaten? o po illi intellectum
meū. sed desidero aliquaten? intelligere
veritatē tuā quā credit et amat cor meū. neqz em
quero intelligere vt credā. sed credo vt intelligā
Nam et hoc credo. quia nisi credidero nō intelligā
Ergo domie qui das fidei intellectū. da michi vt
quantū scis expedire intelligā. quia es sicut credi-
mus. et hoc es quod credim? **E**t quidē te credi?
esse aliquid quo nichil maius possit cogitari. **S**ed
et omnipotens quomō es. si omnia nō potes. **V**l si
nō potes corrumpi nec mēiri. nec facere vey esse
falsum. vt qd factū est nō esse factū. & plura simi-
lia. quomō potes omnia. **A**n hoc posse nō est po-
tentia. sed impotētia. **N**az qd hoc potest qui sibi
nō expedit et quod nō debz potest. qd quātoma-
gis potest. tātomagis aduersitas et pueritas pos-
sunt in illū. & ipe min? o tra eos. **Q**ui ergo sic po-
test. nō potentia potest sed impotētia. **E**rgo dñe
deus inde verius es omnipotēs. qui nichil potes p
impotentiā. et nichil potes cōtra te. **S**ed et miserū
cor simul et impassibil? quomō es. **N**am si es ipas-
sibil? nō spatis. si nō spatis nō ē tibi miserū cor. ex cō-
passione. s. misereri qd ē esse misericordē. **D**ñe mi-
sericors es scōz nos. quia miseros saluas et pecca-
toꝝ. et nō scōm te quia nō spateris. **N**on
est em tibi cor miserū ex passione miseri. **M**iseri-
cors es. nō quia tu sentis affectū sed nos effectū
Verū malis quomō tu pcis. si totus et summe iu-

stus es. **S**ed et cū punis malos. iustū est quia illo-
rū meritis cōuenit. **E**t cum pcis malis iustum est
quia bonitati tue cōdecēs est. **P**arcēdo igit malis
iust? es. **S**ic itaqz sine repugnātia et in ste punis
et iuste pcis. **Q**uidqz aut es nō p aliud es qd p te
ipm. **T**u es ipa vita qua viuīs et sapiētia q sapi-
& bonitas ipa qua bonis et malis bon? es. & ita
de similibus. **A**n inuenisti anima mea qd querebas
Querebas deum et inuenisti eū esse quoddā sūmū
omniū quo nichil melius cogitari potest.

CLXXIII **I**nquisitō bonitatis veri-
tatis eternitatis.

Domie deus me? formator et reformatoꝝ
meus dic desiderāti anime mee. **Q**uid ali-
ud es qd qd vidit vt pure videat qd de-
siderat. itēdit eī vt pl? uideat. et nichil uidet vlt hō
qd vidit. nō tenebras. imo nō vidz tenebras. q nulle
sunt in te. sed videt se non plus posse videre ppē
tenebras suas. **C**ur hoc domie cur hoc. **T**enebrā
oculus eius infirmitate sua. aut reuerberat fulgo-
re tuo. sed certe et i se tenebrā. et a te reuerbera-
tur vtiqz et obscurat sua breuitate. et obruit tua
immensitate. vere et strabit agustia sua. et vinci-
tur amplitudinē tua. **Q**uanta nāqz est lux illa de q
micat omne verū quod ratōali menti lucet. qd am-
pla est illa veritas in qua est omne qd verum est
& extra quā nō nisi nichil & falsum est. **Q**uā im-
mensa est que vno intuitu videt omnia quecunqz
facta sunt. **Q**uid puritatis. quid simplicitatis qd
certitudinis & splendoris ibi est. **C**erte plusqz a
creata valeat intelligi. **E**rgo domie si solū es quo
mai? cogitari nequit. **S**i es quiddā mai? qd cogi-
tari possit. vere domie hec est lux inaccessibilis in
qua habitas. **I**deo hanc nō video. quia michi nimia
est. **E**t cū addit qd video p illam video. nimis ful-
get. non capit illam nec suffert oculus anime mee
diu ita intendere in illam. reuerberat fulgore. vin-
ciē amplitudinē. obruit immēitate. cōfundit capa-
citate. **O** sūma & inaccessibilis lux. o tota & beata
vitas qd longe es a me. qui tam prope tibi sum. qd
remota es a pceptu meo. qua sic ppsens sum ppe-
ctui tuo. vbiqz es tota ppsens et non video. **I**n te
moueor et in te sum. & ad te non possum accede-
re. intra me et circa me es. et non te sentio. **A**dhuc
lates domie animā meā in luce et beatitudine tua.
& idcirco versatē adhuc in tenebris et miseria sua
Spabat iam satietatē. & ecce obruit itez egesta-
te. **A**ffectabā iam omedere. et ecce magis esurio.
Conabar assurgē ad lucē dei. & recidi in tenebras
meas. **Q**uesui vultū tuū vultū tuū dñe reqrā. ne
aūtas faciē tuā a me. **R**eleva me d me ad te. mūda
sana. acue. illumina oculū mentis mee vt intueat
te. **R**ecolligat vires suas anima mea. & toto intel-
lectu intendat iterū in te domine. **T**u ergo iples
& cōplecteris omnia. tu es ante et vltra omia. &
quidē āte omnia es. quia antequā fieret tu es. **V**l
tra vero omnia quomō es. **A**n quia illa cogitari
possunt habere finem. tu vero nequaquā. nā sic illa
quidē habent finē quodāmodo tu vero nullo mō
Tu solus domie es qd es. et tu es qui es. **T**u tibi
oīno sufficiens nullo indigens. quo omnia indigēt
vt sint. & vt bene sint. **H**oc bonū es tu deus pat
hoc est verbū tuum. i. filius tuus. **E**tem nō potest
aliud qd qd es. aut aliquod maius vel minus te ef-
se in verbo. quo teipm dicis qm verbū tuū sic est
verū quomodo tu verax. **E**t idcirco ē ipa veritas
sicut tu non alia quā tu. & sic es tu simplex vt de

et non possit nasci aliud nisi quod tu es. Hoc ipsū est amor vnus et amicus tibi et filio tuo. i. spiri-
tussanctus ab vtroque procedens. Nam idem amor
non est impar tibi aut filio tuo. quia tantum amas
te et illū. et ille te et seipsū. quantus es tu. et ille
Nec est aliud a te et ab illo quod dispar non est ti-
bi et illi. nec de summa simplicitate potest procedere
aliud quod quod est de quo procedit. Porro hoc est
illud vnum necessarium in quo est omne bonum
ymmo quod est omne bonū et vñ. et totū et sū-
mum bonum. **CLXXV** **Inquisitio sū-**
mi boni in quo sunt omnia bona.

Cita tūc anima mea et erige totū itelle-
ctū tuum et cogita quantum potes quale
et quantum sit illud bonū. Si ergo singula
bona delectabilia sunt. cogita intente quod delecta-
bile sit illud bonū quod continet iocunditatem omnium
bonorum. et nō quale in rebus creatis sumus expe-
ri. sed tanto differentē quāto differt creator a crea-
tura. **O** qui hoc dono frue. quid illi erit et quid
illi non erit. Certe quidquid volet erit. et quidquid
nolet non erit. Cur ergo per multa vagaris hominū
cōfrendo bona ante tue & corporis tui. Ama vñ
bonū in quo sunt omnia bona. Quid enim amas ca-
ro mea. anima mea quid desideras. Ibi est. ibi est
quidquid amatis quidquid desideratis. Si delectat
plenitudo. fulgebūt iusti sicut sol in regno patris
eorum. Si velocitas. aut fortitudo. aut libertas cor-
poris cui nichil obistere possit. erūt similes ange-
lis dei. Si longa & salubris vita. ibi est sana eter-
nitas & eterna sanitas. Si satietas. satiabuntur
cū apparuerit gloria domini. Si ebrietas. inebria-
bunt ab ubertate domus dei. Si melodia. ibi age-
lorum chori cōcīnūt. Si sapientia. ipsa dei sapiētia
ostendit eis seipsam. Si amicitia diligēt deum plū-
quod seipsos. et inuicē tanquā seipsos. et deus illos plū-
quod illi seipsos. quia illi illū & se & inuicem per illum
et ille se & illos per seipsū. Si potestas. omnipotentes
erunt sue voluntatis ut & deus sue. Nam sicut po-
terit deus quod volet per seipsū. ita poterūt illi quod
volent per illū. Si honor et diuitie. deus seruos suos
bonos & fideles supra multa constituit. heredes
quidem dei. coheredes autem christi. Si vera securi-
tas certi erant nunquā et nullatenus ista vel potius
istud bonum sibi defuturum. **CLXXVI**

Inquisitio plenitudinis gaudij quod illo bono habebit
Audiū vero quale & quantum est. vbi ta-
le & tantū bonum est. Cor humanū. cor
indigēs. cor exptum erūnas. immo obru-
tum erumnis. quantum gauderes si omnibus his a-
būdares. Interroga intima tua. si cape possūt gau-
dium suum de tanta beatitudine sua. sed certe si quis
alius quē oīno sicut teipsū diligēs eandē beatitu-
dinē haberet. duplicaret gaudij tuū. quia nō mi-
nus gauderes per eo quod per teipso. Si autem duo vel
tres non multo plures idipsum haberēt tantū de sin-
gulis quantum per teipso gauderes. si singulos sicut
teipsum amares. in illa ergo perfectissima caritate in-
numerabiliū beatorum angelorum et hominū. vbi nullū
minus diligit aliū quod seipsū. nō aliter gaudebit quā
quis per singulis alijs quod pro seipso. Si ergo cor ho-
minis de tanto suo bono vix capiet gaudij suum
quomodo capax erit tot & tantorum gaudiorum. & vti-
quod quia quantum quisque diligit aliquē. tanto de bo-
no eius gaudet. sicut in illa perfecta felicitate vnus
quisque plus amabit sine operā deum quod se & om-
nes alios secum ita etiā plus gaudebit sine existia-

tiōne de felicitate dei. quod de sua et oīum aliorum se-
cū. Deus meus & dominus meus. spes mea & gau-
diū cordis mei. dic anime mee si hoc est gaudium
de quo nobis dicit per filium tuum. petite et acci-
pietis ut gaudij vestrum sit plenum. Inueni nāque quod
dam gaudij plenum et plusquam plenum. Nō ergo totū
illud gaudij intrabit in gaudentes. sed totī gaude-
tes intrabunt in gaudij. sed gaudij illud nec
oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis
ascendit. Nō ergo dixi aut cogitavi domine quā-
tum gaudebūt illi beati tui. vti quod tantū gaudebūt quā-
tum amabūt. tantum amabūt quantum cognoscent.
Oro deus cognoscam te. amem te. ut gaudeā de te
Proficiat hic in me noticia tui. et ibi fiat plena.
Crescat amor tuus et ibi sit plenus ut hic gaudij
meū sit in spe magnū. & ibi sit in te plenum. Medi-
tetur interī inde mēs mea. loquat̄ de lingua mea
Amet illud cor meū. sermocōnet̄ os meū Esuriat
illud anima mea. sitiāt caro mea. desideret tota sibi
stantia mea donec intrem in gaudij domini.

CLXXVII **Deplozatio miserie p̄sen-**
tis et future. Idem in libro orationum siue me-
ditationum.

Terret me vita mea. nāque diligēt discuf-
sa apparet michi aut peccatū a sterilitas
fere tota vita mea. & si quid fructū in ea
videtur. sic est aut simulatū aut imperfectū aut ali-
quo modo corruptū ut possit aut nō placere aut
displicere deo. certe tota aut in peccato est & dā-
nabilis aut infructuosa & preceptibilis. Sed quid
sepo infructuosam a dānabili. vti quod si ē infructuo-
sa et dānabilis. Omnis arbor que nō facit fructus
bonū excidet et in ignem mittet̄. Tedet animam
meam vice mee. viuere erubescō. mori p̄mescō.
Quid ergo restat o peccator. nisi ut in tota vita
tua plores totam vitam tuam. ut ipsa tota se ploret
totam. Sed & in hoc quoque est miserabilis misera-
bilis. quia nō tantū dolet quantum se nescit. sed
sic secura torpet velut qui patiet̄ ignoret. Quid
dormitas anima trepida et digna euomi. arbor di-
gna securi et igne. digna succidi et accēdi. qui sūc-
fructus tui. vti quod spine pungētes. & amara pec-
cata que vitam te penitēdo pungerēt et cōfrin-
gerēt. sic amarescerēt ut euanescerēt. **O** lignum
aridū & inutile & eternis ignib⁹ dignū. Quid re-
spondebis in illa die cū exigēt a te vsque ad ictum
oculi omne tempus viuendi tibi impensū qualiter
fuerit a te expensū. Tūc quippe p̄demnabit quid
quid fuerit inuentū in te opis vel oīj sermōis vel
silentij vsque ad minimā cogitatōem etiā quoad vixi-
sti si nō fuerit ad dei voluntatē directū. **V**e quod
peccata prouent ibi ex impulsu quasi ex insidijs quod
modō nō vides. Quot que non mala esse putas.
quot quod nunc bona esse credis nudata facie appare-
bunt ibi nigerzima peccata tunc. cū iam penitētia
nō recipiet cum emendatō non p̄mitteret̄. **V**e mira-
bilis duricia ad quā p̄fringendā leues sunt tā gra-
ues mallei. **O** insensibilis torpor. ad quē excitandū
sunt obtusi tam graues aculei. p̄ch letalis sopor
ad quē excitandū raucū est tam terzificū tonitru-
um. Si enim dixerō quidquid potero excogitare.
nondum ad id quod res est potero puenire. **A**d
de terrore sup̄ terrore. vlulatum sup̄ vlulatum.
Nam ille te iudicabit ad cui⁹ p̄tumeliam spectat
quidquid inobediens deo vel p̄uicator peccat
qui nunc patientissimus tūc districtissim⁹. **V**e ue-
ira dei ne irruas super me. non est quod te possit

tolerare in toto. **O** angustie. hinc erit accusantia peccata. inde terrens iusticia subter patens horridum chaos inferni. desuper iratus iudex. intus vrens conscientia. foris ardens mundus. Iustus vix saluabitur. peccator sic depressus in quam prem se premet ostendit ubi parebo. quomodo latebo. latere erit impossibile. apparere intolerabile. illud desiderabo et nusquam erit. istud execrabor et ubique erit. Quis meruerit de manibus dei unde michi consilium. unde salus. Quis est qui dicit magni filii angelus. Ipse est hiesus. idem est iudex inter cuius manus tremo. Respira o peccator respira ne despes. spera in eo quem times. affuge ad eum a quo aufugisti. Inuoca impotente quem superbe provocasti. Hiesu hiesu xpe propter hoc nomen tuum fac michi hoc secundum nomen tuum obliuiscere superbum provocantem. respice miserum iuocantem. Nomen dulce. nomen delectabile. nomen confortans peccatorem. et beate spei. Ergo hiesu propter nomen tuum esto michi hiesus qui me creasti tua bonitate. ne pereat opus tuum mea iniquitate. Recognosce benignissime quod tuum est. et absterge quod est alienum. Hiesu hiesu miserere dum tempus est miserendi. ne damnes tempe iudicandi. Que namque utilitas tibi in sanguine meo si descendero in eternam corruptionem. Neque enim mortui laudabunt te domine neque qui descendunt in infernum. Si me admiseris terra latissimum sinum tue misericordie non erit angustior propter me domine. Admitte ergo o desiderantissime hiesu. admitte me terra numerus electorum tuorum. ut cum illis te laudem. te perfruar. et glorier in te inter omnes qui diligunt nomen tuum.

CLXXVIII Inuocatio filii dei & memoria passionis eius. Idem in oratione ad dominum hiesum.

Domine hiesu xpe redemptor mea. misericordia mea. salus mea. te laudo. tibi gratias ago. quoniam valde impares tuis beneficiis. quantum multum exptes digne deuotionis. sed sicut potest conari tibi psoluit anima mea. Spes cordis mei. virtus anime mee. auxilium infirmitatis mee. impleat tua benignitas potentissima. quod conatur mea trepidissima imbecillitas. vita mea. finis interitum mee. Et si nondum merui te tantum precium debitor sum amare. utique saltem desidero te tantum precium debeo amare. Si bonum est domine quod inspiras. imo quia bonum est. ut quod te velim amare. da quod me facis velle. da ut quantum iubes tantum merearte amare. laudes et gratias tibi ago pro desiderio quod inspirasti. laudes et preces offero. ne sit michi donum tuum infructuosum quod tua sponte dedisti. Conuertere misericordissime meum teporem in feruentissimum tuum amorem. ad hoc demetissime tendit hec oratio mea. Hec meditatio & memoria beneficiorum tuorum. ut accendat in me amorem tuum. Tua me domine bonitas creauit. tua misericordia creatum ab originali peccato mundauit. tua patientia post illam emundationem baptismi in alijs peccatorum sordibus voluntatum hactenus tolerauit. nutriuisti. expectauit. Domine deus creator meus et nutritor meus. esto adiutor meus. & esurio et sitio. te desidero. ad te suspiro. te occupisco. Et sicut pupillus benignissimi patris orbat presentia quantum queo memor passionis tue. memor alaparum tuarum. memor flagellorum tuorum. memor crucis. memor etiam vulnerum tuorum. exilij mei erunas desleo. spero tui aduentus solam consolationem. ardeo tui vultus gloriosam contemplationem. Heu michi qui videre non potui dominum an-

gelorum humiliatum aduersatorem hominum ut homines exaltet aduersatorem angelorum. cum deus offensus sponte moriebatur ut peccator viueret. Cur o anima mea te presentem non transfixit gladius doloris acutissimi. cum ferre non posses lancea vulnerari latius tui saluatoris. cum videre nequies violari clauis manus et pedes tui plasmatoris. cur non es inebriata lacrimarum amaritudine fellis. Cur non es compassa castissime uirgini dignissime matri eius benignissime domine tue. Domina mea misericordissima quos fontes dicam erupisse de pudicissimis oculis tuis cum attenderes unicum filium tuum innocentem coram te flagellari. ligari. mactari. & carnem de carne tua ab impijs crudeliter dissecari. quibus singultibus estimabo purissimum pectus vexatum esse cum tu audires. mulier ecce filius tuus. & discipulus ecce mater tua. Utinam cum felice ioseph dominum meum de cruce deposuissem. aromatibus condidissem. in sepulchro collocassem. vel saltem persecutus essem. ut tanto funeri non deesset aliquid obsequij mei. utinam cum beatis mulieribus coarsca visione angelorum essem tertius. & audissem nuncium domice resurrectionis. nuncium mee consolationis. nuncium tam expectatum. nuncium tam desideratum. benignissime suauissime quando restaurabis michi. qui a non vidi illam tue carnis incorruptorem. quia non sum deosculatus loca vulnerum. fixuras clauorum. Non enim cadit in me dolor meus quantum pegrinus sum a domino meo ubi vel quando eum inueniam quem rogo. quis nunc dabit dilecto quam amore laqueum. Defecit caro mea et cor meum deus cordis mei & spiritus mea deus interitus nuz. Renuit psolari anima mea. nisi de te dulcedo mea. Quid enim michi est in celo et a te quid volui super terram. Te volo. te spero. te quero. tibi dixit cor meum quesui vultum tuum. vultum tuum domine requiram. ne auertas faciem tuam a me. Amator hominum benignissime tibi derelictus est pauper orphanus tu eris adiutor. Mi aduocate tutissime misere re orphanum derelictum. Sicut in te anima mea quam multipliciter tibi caro mea. O si quando videbo gaudium meum quod desidero. o si satiabor cum apparuerit gloria tua. Si potabis mee torrente voluptatis tue quam sitio. Sine michi domine inter lacrimas mee panes die ac nocte. donec dicat michi ecce domus tuus. Donec audiam anima ecce sponsus tuus. pascere me interim singultibus meis. pota me interim fletibus meis. refocilla me doloribus meis. Veniet interea fortasse redemptor meus. quia bonus est. nec tardabit quia pius est. **CLXXIX**. Inuocatio matris virginis simul et filij. Idem in oratione ad sanctam mariam.

Maneta et inter sanctos post deum singulariter sancta Maria mater admirabilis virginitatis. virgo amabilis fecunditatis que filium altissimi genuisti. que perditio humano generi saluatorem pepisti. O mater salutis. O templum pietatis et misericordie. tibi se conatur psentare miserabilis anima mea. morbis vicijs languida vulneribus facinororum scissa. vlcibus flagitiorum putrida. tibi nunc quantum moribunda valet supplicare. ut potentibus tuis meritis et pijs tuis dignetur precibus eam sanare. Sic etenim pia domina alienata est a se immanitate stuporis. ut vix sensum habeat enormis languoris. sic sordibus & fetore fedatur ut timeat ne ab ipsa misericors vultus tuus auertatur sic tabescit despando respectus tui conuersionem ut etiam omnes obmutescant ad orationem. Heu

pudor forderis iniquitatis in presentia nitentis sanctitatis. Heu pfusio immunde consciencie in aspectu fulgentis mundicie. **O** tu benedicta super mulieres que angelos vincis puritate. sanctos super pietate. Anhelat moribundus spiritus meus. ad tante benignitatis respectum. sed erubescit ad tanti nitoris conspectum. **H**orreo domina parere tibi in immundicijs & horrozibz meis. ne tu horreas me pro eis & non possim te michi videri sine eis. **E**adē enim peccata mea o domina cognosci a te cupiūt propter curatōez. **P**arere tibi fugiunt propter execratōez. non sanantur sine confessione. nec poucunt sine pfusione. **S**i celantur sunt insanabilia. si videntur sunt detestabilia. vident me dolore. terrent me timore. **O** tu illa pie potens & potenter pia maria. de qua fons est ortus misericordie. ne contineas propter tam veram misericordiam. ubi tam veram agnoscis miseriam. **S**ana ergo clementissima infirmitatem. et dolorem que te offendit fedicitatem. **A**ufer benignissima languorem. et non senties quem horres fetorem. **S**ana animam serui tui peccatoris per virtutem benedicti fructus ventris tui qui sedet in dextra omnipotentis patris sui. **N**unquid tu domina mea mater spiritus mee nunquid obliuisceris tu odio mei quod mundo tam misericorditer est intimatum. tam feliciter diuulgatum. tam amanter amplexatum. **I**lle boni filius hominis venit positum sponte saluare. et mater dei poterit positum clamantem non curare. **B**onus ille filius hominis venit uocare ad penitentiam peccantem & mater dei non premet peccantem in penitentia. **S**i & si pietas ambo offensus estis. **N**one et ambo clementes estis. **F**ugiat ergo reus ira iusti dei ad pietatem misericordie dei. refugiat reus offensa matris ad pietatem filii benigne matris. **I**ngerat se reus vtriusque inter vtriusque. iniiciat se inter pium filium & piam matrem. **P**ie domine propter seruum matris tue. pia domina propter seruum filii tui qui me iniicit inter duas tam immensas pietates. non incidam inter duas tam potentes seueritates. **B**one fili bona mater. non sit michi frustra quod confiteor de vobis hanc veritatem. non erubescam quod spero in vobis hanc pietatem. **D**ic mundi iudex cui peccis. dic mundi reconciliatrix quem reconciliabis. **S**i tu domine dānas & tu domina auerteris homunculū bona vestra cum amore. mala sua cum merore confitentem.

CLXXX **M**ater inuocatō vtriusque.

Deus qui factus est filius femine propter misericordiam. femina que facta est mater dei propter misericordiam. vel miseremini mihi. tu peccando tu interueniendo. vel ostendite ad quos tutius fugiam misericordiores et modestate in quibus certius confidam potentiores. **S**i enim est in me quia est tam magna mea iniquitas. & tam modica fides mea tam tepida caritas mea. tam fatua oratio mea tam imperfecta mea satisfactio. ut nec merear delictorum veniam. nec salutis gratiam. **H**oc est ipsum quod supplico. ut in quo merita mea michi videtis non sufficere in eo misericordie vestre non dedignentur deficere. **D**omina mater per quam talis fratrem habemus. quid gratiarum quid laudis tibi retribuamus. **M**agne domine tu noster maior frater magna domina tu nostra melior mater. docete cor meum qua reuerentia debeat vos cogitare. vestro continuo amore langueat cor meum. liquefiat anima mea. deficiat caro mea. **V**tinam sic viscera anime mee dulci feruore vestre dilectionis exardescant. ut viscera carnis mee exarescant. **D**omine fili domine

mee. domina mater domini mei. si ego non sum dignus qui sic debeam vestro amore beatificari. certe vos non estis indigni qui sic immodius debeatis amari. **E**rgo benignissimi ne sic denegatis mihi petenti id quo me precor indignum. ut auferat vobis id quo certe vos non potestis negare dignos. **D**ate itaque piissimi date obsecro supplicanti anime mee non propter meritum meum sed propter meritum vestrum. **D**ate illi quanto digni estis amore vestrum. **D**ate inquit michi quo sum dignus ut reddatur vobis quo estis digni. **S**i enim non vultis dare ut habeam quod desidero. saltem nolite negare ut reddam vobis quod debeo forsan presumendo loquor. sed bonitas vestra facit me audacem. **L**oquar ergo ad dominum meum adhuc & dominam meam cum sum pulvis et cinis. **D**ne & domina non ne melius est cum vos gratis donatis petenti quod ipse non meretur. quam cum vobis subtrahitur quod vobis iuste debetur. **I**llud quippe est precande misericordie. istud est nephande iniusticie. **I**mpendite ergo piissimi gratias. ut recipiat debitor. **F**acite vos michi misericordiam vestram quam michi expedit. & vos decet. ne faciam ego vobis iniusticiam meam que nulli expedit & nulli decet. **E**stote vos michi misericordes quod obsecro ne sum vobis iniustus quod execro. **D**ate anime mee amorem vestrum. quem ipsa non iniuste petit. & vos iuste exigitis. ne ipsa bonis vestris sit ingrata quod ipsa iniuste horret & vos non iniuste punitis. **E**cce enim peto. quod ut fiat vere est in voluntate vestra. **C**ur ergo propter peccata mea non fiet. cum sit et in vestra potestate. **A**maror et miseror hominum tu potuisti reos tuos & usque ad mortem amare. & poteris te roganti amore tui matrisque tue negare venere. igitur vos sicut digni estis meis mea. amet vos sicut equum est cor meum. **D**iligat vos sicut sibi expedit anime mea. sicut debet seruiat vobis caro mea. & in hoc presumet vita mea. ut eternum psallat tota substantia mea. **B**enedictus dominus inter quem fiat fiat. **CLXXXI**. **P**lactus proprii lapsus & pene future. **I**dem de deploratōne virginittatis amisse.

Reduc ad cor anima mea erumposa enor me delictum. & produc de corde immanem rugitum. **T**u inquam que quondam candidata celesti lauacro dotata spiritus sancto in christiana professio ne iurata virgo fuisti desponsata. **H**eu memoria potius iocunditatis. cur sic supraggual pessura pessum dantis infelicitatis. quam misera soris flagitiosi hominis cui & bonum & malum pater sunt in tormentum. **T**orquet enim me mala conscientia et cruciatus eius in quibus me timeo arsurum. **T**orquet me bone conscientie & promissionum eius memoria. que scio me potuisse nec amplius recuperaturum. **E**t miserum prode re. dolendum prode. id prode irrecupabiliter quod seruari debet inestimabiliter. **O** virginittas iam non dilecta mea sed perita mea. **I**am non iocunda mea sed despata mea. quo deuenisti in quam fetido in quam amaro ceno me dereliquisti. hinc est damnum incosolabile. hinc tormentum intolerabile. **T**u namque anima mea perfida. deo piura. dei adultera. libenter sublimitate virginittatis miserabiliter es diuersa in barbarum fornicatōis. **T**u illa olim desponsata regi celorum. ardentem facta es sortem tortoris tartarorum. **O** miserrima & plusquam miserrima simutatio. **H**eu de quam sublimi cecidisti in quam profundum corruisti. ve quam benignum premissisti. quam maligno te coniunxisti. **Q**uid fecisti o mentis amentia. amens

spurecia. spurca neq̃tia. Quid fecisti i celo s̃reli-
quisti castu amorē tuū. et ad ifernū secuta es odio
sum corruptorem tuū. & in baratro pasti nō tha-
lamū sed p̃stibulū tuū. Precipitare miser homi-
cio in tenebrosū pfundum imoderate mesticie qui
sponte p̃cipitatus es in baratru horrendo nequi-
tie. ob ruere infelix mole doloris terribilis. qui cor-
ruisti libens in cenū infernalis ferozis. volutare i
gurgite amaritudis. qui delectat es inuolutabzo
turpitudis. terroz horribilis. dolor tribilis. meror
incōsolabil. aggregate vos sup me. irruite. obrui-
te. pturbate. obuoluite. possidete. iustuz est iustu
est. impudenti audacia p̃tempsti vos. & putenti d̃
lectatōe puocauī vos. immo deū nō vos. Et nūc
penitencia miserabili desidero vos. torquete reū
vindicatē deum. Presentiat fornicatoz infernalīa
tormenta que meruit. p̃gustet p̃parauit. affuescat
quod est passurus. Voluere & reuoluere in eun-
dem turbimem amaritudinū. qui totiens reuoluit
es in eandem virginē libidinū. Consolatō. securi-
tas leticia. nolo vos. renuo vos. nisi peccati venia
reducerit vos. p̃cul estote ante mortē. si forte in-
dulgencia reuocet vos michi ṽl post mortē. sit cō-
tinua penitencia amara comes etatis mee. sit acu-
tus dolor. insatiabilis tortor vite mee. Si enī non
sum dignus oculos ad celū leuare. certe nō sum in
dignus eos vel plozando cecare. Si timet exhibe-
ri anima mea ante aspectū dei sui. iustū est vt ha-
beat ante aspectū suū tormenta sceleris sui. Cogi-
tet igit̃ & recogitet cor meū quid fecit. quid me-
ruit. Descendat inquā descēdat. ad terā tenebro-
sam & optam mortis caligine. mea mēs scēdat et
p̃templetur. videat & conturbet. Quid est deus.
quid est quod animaduerto in terra miserie & te-
nebrarū. Heu cōfusio vlulatuū. tumultū dentib?
stridentū. morōmata multitudo gemituū. Ve ve
quot & quot & quot. Ve ue. ignis sulphure. fla-
ma tartarea. caliginosa volumia. q̃ terzifico rugi-
tu video vos rotari. ṽmes in igne viuētes. q̃ mi-
ra auditas rodēdi sic vos accendit quos ille ignis
ignēos non incendit. Demones coardentes. fre-
mentes ardore. frēdentes furoze. Hec cine sūt ma-
gne deus que pata sūt fornicatozib? & p̃temp-
tibus tuis. Anima mea expauesce. mens mea defi-
ce. cor meum scindere. Quo me tradis deus mens
Si feci vt essem reus tu? nūquid potui facere vt
non essem creatus tuus. si michi castitatē meā ade-
mi. nunquid tibi misericordiā tuā pemi. Domine
domine si ego amisi vnde me damnare potes. tu ne
dimisisti vnde saluare soles. Noli domine noli sic
attendere malū meum. vt obliuiscaris bonū tuū
Ne memieris ire aduersus reum. sed memor esto
miseratōnis aduersus miserū. verū est quia asciē-
tia mea meruit damnatōem. & penitētia mea non
sufficit ad satisfactōez. sed certū est q̃ misericor-
dia tua supat omnem offensionē. **LXXXII.**

**De quibusdam incidentibus sub imperio hen-
rici.**

Sigibertus.

HNno henrici. xxvij. cōdicto inter impa-
torem & papā die ad causam iter eos dī
scernendā. Cum pax dissimulāte papa i-
ter eos non pueniret. romani et multi ytalie epī a
papa desistūt. qui fugiens ad northmānos se ocu-
lit. Anno. xxvij. romani ipatore henricū recipiūt
vrbe. et corū iudicō hildebrann? papatu abdicat
& guibertus rauēne archiep̃s in sedē apostolicam
intronizatus clemēs nominat. Bruno natōne theu-

tunicus ex vrbe colonia literis a p̃ime erudit? re-
mensis ecclesie canonic? & scolārū magister reli-
cto seculo heremū carthusie fundat. p̃positūq; mo-
nastice puerfatōnis satis arduum instituit. Huīus
sancti p̃poiti coopatoz existēs beate memorie hu-
go grānopolitan? ep̃s. qui ab eodem brunone ha-
bitum monasticū sumpsit. cūctisq; ibi habitantib?
insigne exemplū p̃buit. Anno. xxix. hildebrann? pa-
pa qui et gregorius. vij. apud salurinū exulās mo-
ritur. De hoc ita scriptum inueni. Volūmus vos
scire qui ecclesiastice cure solliciti estis. q̃ domini?
apostolic? hildebrann? qui et gregorius nūc in ex-
tremis poitus ad se vocauit vnum de. xij. cardia-
libus quem p̃ ceteris diligebat. & cōfessus deo &
sancto petro & toti ecclesie se valde peccasse i pa-
storalī cura que ei ad regēdū erat omīssa. q̃ et sua
dente diabolo contra humanū genus odiū et iraz
cōcitasse. postea vero sententiā que in orbe terza-
rum effusa est p̃ augmento xpianitatis cepisse di-
cebat. Tunc demum misit p̃dictū p̃fessorē suū ad
impatorem. & ad totā ecclesiā suam vt optaret ei
indulgenciā quia finem vite sue aspiciēbat. & itaz
cito induebat angelicā vestem & dimisit ac dissol-
uit vīcula omniū bannorū suoz. impatori & om-
ni populo xpiano viuīs et defunctis clericis & lai-
cis. & iussit suos abire de domo deoderici & ami-
cos impatoris ascendere. **Ex cronicis.** Post
hunc desiderius cassinens abbas in papam eligē
& victor vocatur. sed mox disinteria dissoluit.
& non mltō post morit. Fertur autē opinio q̃ ve-
neno extinctus sit ad primā missam in calice mis-
so. Anno. xxx. nimia aquarū inundatō multis i lo-
eis damno et piculo fuit. Nam & in italia tāta di-
luuies fuit. vt rupes liquefacte plures villas rui-
na sua destruerent. Domestice aues pauones gal-
linē & anseres a domib? se extrahentes omnes fi-
unt siluaticē. **Actoz.** Augustin? in li. iij. de
ciuitate dei simile portētū narzat cōtigisse dicēs
antequā se aduersus romā sociale latium omouerz
omnia animalia humanis ṽsibus subdita. canes aji-
ni equi boues & quecunq; alia pecora sub homi-
z dominio erant subito efferata et domestice lenita-
tis oblita relictis tectis libera vagabant & omni-
um non solum alienozū verum etiam domozū
aduersabant accessum. nec sine exito vel piclo au-
dent. si quis d̃ p̃ximo vgeret quantū mali signū
fuit. si signū fuit. quod tam malū fuit etiaz si hoc
signum n̄ fuit. **LXXXIII.**

**De crāsta-
tōne sancti nicolai et eius miracul.**

Sigibertus.

HNno cōstancini. xxxj. Venecianis medicā-
tibus auferre corp? sancti nicolai a mir-
rea licie a turcis desolata p̃occupauerūt
eos ciues beccenses numero. xlviij. ab antiochia
mirreā venientes quia quattuor tantū monachis
ibi inuentis extorserūt sibi ostendi tumbaz sancti
qua effracta ossa sancti nicolai in olei liquore natā-
tia integro numero extraxerūt. et barū cuz glōria
detulerūt. Facta est autē hec translatō. anno. dcc.
xlvij. a depositōne sancti nicolai. **Actoz.**

Huiustranslatōne scripsit iohannes archidiacō?
barine ecclesie iubente ṽsione baren? et camiline
ecclesie archiep̃o. Missus est tunc tempis quidaz
ex palatinis magnatib? ab impatore suo cui pare-
bat terza mirreoz. Hic veniens orauit sanctū ni-
colauum vt ei aliquam suam p̃ticulaz signaretur
ostendere quā osculari valeret. Minister ergo ec-
clesie cum penniculo extraxit aliquid de liquore

vrne. dens vn? est extract? . quē in a urea pixide magnatus ille a bscōdit et sup altare qd erat ibi posuit. paululū p? aspiciēs vidit de pixide oleum manare & inuoluit eā pallio putās sic posse stare oleū. s; tācomagis manauit. Despauit igit q non possz habere i occulto qd si bi domin? manifestauerat. Cui sanctus nicola? iusiōe apparuit dicēs Ecce postulationi tue satisfeci. s; nūc ferre nō poteris. quia nō pmitto vl mīmā pculā a mēbris alijs separi. In crastino dentē vbi posuerat nō inuenit. igitur bareses cum trib? nauib? ātiōchiā insulā adierunt. Deinde ad insulas magestras venerunt. Deinde ad loca macripotus sancti georgij q ab arinis portib? .v. miliarib? distat. primo positum est corpus sancti nicolai a trāferētib? in ecclesia sancti benedicti. vbi primo die plusq. xxx infirmi sanati sunt. Homo quidam de anthonica: nis partibus curuato corpore manū et pedū carens officijs osculās capellā sanat? est. Sacerdos de cauerno teritio guttā patiens in spina veniens barū ad sanctum. ex quo venit ad locū vnde barū primo potest aspici. cepit paulatī erigi. puenitq; totus sanus. Parentes adduxerūt puerū de moniacū ab amalpa qui sanatus est in loco supra dicto. Vñ vbi barū primo videt ibi crux erat posita ab his qui sanati erāt. Sanati sunt de quodā castello infantula vna toto corpore debilis. & puerulus qui nullū in stomacho poterat retinere edulium. Quidam paupcul? adarachio vxorem suam omnibus mēbris debile pter linguam sanam reduxit. Sanata est mulier de dalmacia leprosa ancillula sepontini cuiusdā dorso incuruato. sanata est mulier feta & lacte carens. Sanatus est puerul? cuiusdā de macensibus qui nunq gressus poterat mouere naturales. Sanatus est quidam paup ta: renti manens pedibus nō valens incedē & vix potens sedere dicente ad eum in somnis quadā imaginē quare non vadis baz. Quomodo inquit possum. Vade inquit quia potes. & surrexit sanus. Miles quidam pōiderat res aliquas suspicās aut hoc fecisse quendā tibiā eius sica percussit ictu accipiti. in quo vulnere vermes innati carnē robbat vlcerosam. qui veniens ad sanctum sanatus est. De galliacis alpiatib? sanate sūt due mliēs. vna ceca & altera demoniaca. que aut fuerat ceca obtrulit sancto oculos argenteos cū lapidib? p̄ciōsis.

LXXXIII. De ceteris euentibus illius temporis. **Sigibertus**

Anno henrici. xxxj. sanctus arnulph? ex abbate sancti medardi postmodū etiam ad pontificatū ciuitatis fueslionice p̄motus p pacis redintegratōe inter flandrenses flandriam venit. & in vico nomie adēbrach ecclesiā sancti petri iam diuinis miraculis illustratā cenobiū monachoz fecit ordinem regularis vite instituit. tādēq; in eodem monasterio et finem vite & sepulture secundum q ipse p̄dixerat accepit. pisces in aquis moriunt. **Ex cronicis.** Hoc tempore in hispania rex gallicie āphul fortiter saracenos debellat. & toletū urbem eorū maximā p aliquot annos obsessam tandem expugnat. & cultū xp̄ianitatis in ea dilatat. **Sigibert?** Anno. xxxij. Odo ex monacho cluniacē. ep̄s hostiens contra impatorem & guibertū. clxij. fit papa & vrbā? nominat. Hinc in ecclesia scandala & in regno au gescunt discidia. dū alter ab altero dissidet. dū regnum et sacerdotiū dissentit. dū alter alterū excō

municat. alter alterius excōmunicatōnem aut ex cause. aut ex p̄sone p̄iudicō p̄temnit. Dumq; alter in altez excōmunicandi auctoritate magis ex suo libitu q ex iusticie respectu abutitur auctoritas illius qui dedit potestātē ligandi & soluendi omnino despiciē. nimirū vt pace omnīū bonorū dixerim. hec sola nouitas ne dicam heres. necdū i mundo emerferat. vt sacerdotes ei? qui dicūt regi apostata. & qui regnare faciūt ipocritam p̄ptē peccata populi doceant populū q malis regibus nullā debeant subiectōem. Et licet ei sacramentū fidelitatis fecerant. nullam tamen debeant fidelitātē. nec p̄iuri dicant qui contra regez senserint. immo qui regi paruerit p excōmunicato habeat qui contra regez fecerit a noxa iniusticie p̄iuri absoluat. Anno. xxxij. annus pestilens fuit maxime in occidentali pte lotharingie vbi mlti sacro igne iteriori cōsumente p̄putrescētes exeb mēbris instar carbonū nigrescentib? vel miserabiliter moriunt. vel mābus & pedib? putrefactis truncatī. misere vite reseruantur. multi vero neruorū cōtractōe distortit tormentant. Anno. xxxij. metis corpus sancti clemētis p̄mi ep̄i ab apostolis illic ordinatū inuentū leuatur. Anno. xxxvj. domū? yuo sancti quī tū beluaceū. p̄positus a papa vrbano cōsecrat? fit ep̄s carnotensis. **Acto.** Hic inter alia laudabilia que fecit decreta apostolica abbreviando cōpilauit & ordinauit. Quod quidem prius isidorus vt supra diximus in vnum maximū volumen redegerat. nec sine magno sumptu trāscribi poterat. nec ipa decreta ordinare secundum materias cōtinebat. sed secundum ordinē tpm quibus data fuerant p successiones romanorū pontificū. Hic autem & ipa decreta apostolicorū vt dicūt abbreviavit & p capitula distinxit. & multas sanctorū doctorū sentētias ad eadem capitula p̄mientes p̄ter interseruit. Hic liber decretorū yuonis ap̄d nos in pluribus locis repit. qui quoniā ipse quoq; non p̄ue quantitatē. nō est facile portatilis. Hugo cathalamentis ex eodem volumine abbreviato libellū portatilem legiē p̄posuisse qui & ipse apud nos est. & summa decretorū yuonis appellat. Porro libz istum decretorū qui nunc vbiq; in vsu habetur p̄pilauit grānus vt fertur monachus. s; quo tempore ignore. nisi q post yuonē vt estimo.

LXXXV. De pestilente rege āglie **Guillero.** **Helinandus.**

Anno domini. M. xcij. Guills rex angloz vir singularis censure & seueritatis obit. cui filius eius guill's successit adhuc impante hērico. hunc guillerū filiū regis guilleri lanfrancus archiep̄s nutriuit. et militem fecit. & die sanctorū cosme & damiani in regez coronauit. Hic ita erat liberalis q p̄digus. ita magnim? q supbus. ita seuerus q seu? parum deuz reueretur. homines nichil. cū deus timendus sit omni tēpore homo p tempore. vestimī suozū p̄cium in i mensum extolli volebat dedignās siquid alleuiasset. Quodam mane cū calciare nouas caligas. q fuit a cubiculario q̄ti p̄starēt. Cūq; ille respōdisset tres solidos. indignabund? & fremens. fili ait meretricis. ex quo habet rex caligas tam exilis p̄cij vade et affer michi emptas marcha. vna argenti. Iuit ille et multo viliores afferens q̄ precepat emptas mentitus est. Atqui inquit rex iste regie maiestati conueniunt. Itaq; ex eo cubiculari? p̄cium vestimentorū eius p volūtate numerabat. Multa

pinde suis utilitatibus nundinas. tandem exhaustus expensis ad rapinas ouertit animum. adiuuante eum in hoc scelere ranulfo clerico ex infimo genere hominum lingua et calliditate puecto ad summum quo auctoritate sacri ecclesiarum honores mortuis pastoribus venum locati sunt. Nam audita morte cuiuslibet episcopi vel abbatis. confestim clericus regis eo mittebatur qui omnia inuenta scripto exiperet omnesque in posterum redditus fisco regio inferret. substituebaturque in loco defuncti quilibet non pro morum sed pro numerorum expimento. Sequebatur curiam effeminatorum manus et ganeorum greges. ut recte a quodam sapiente dictum sit. Curia regis anglie non est maiestatis diuersorium sed exoletorum prostibulum. **CLXXXVI** De actibus eius nequissimis

Hoc dedecus illius episcopi pertinet quod anselmus archiepiscopus ista corrigere conatus sed societate suffraganeorum destitutus sponte discessit nequitie temporis cedens. Qui cum iam navigaturus in portum ventos expectaret. iussu regis ut pro publico expilatus est. manibus omnibus et bulgis in medium plateis et exquisitis. Iudeos quos pater eius a rothomago laudoneam transtulerat. cum in quadam solennitate eum adiret munera offerentes ausus est amare ad conflictum contra christianos permultum delira pronuncians. quia si uicissent in eorum sectam transiret. Magno ergo timore episcoporum et clericorum res acta est pia sollicitudine fidei christiane timentium. De quo certamine iudei nichil propter confusionem retulerunt. Quis multoties iactitauerit se non ratione sed factione superatos. Robertus frater eius cum aggredi vellet iter hierosolimitanum. northmanniam ei inuadiat? est pro pecunia decemmilium marcarum. Quapropter importabilis pensionis edictum per totam angliam cucurrit. Cumque episcopi et abbates frequenter regem adirent de hoc quoniam facientes respondit ille. Numquid non habetis scrinia auro et argento composita ossibus mortuorum plena. Igitur capsas sanctorum nudare coacti sunt. crucifixos despoliare. calices confrangere. non in usum pauperum sed in fiscum regium. Venationes quoque primo indulserat adeo prohibuit. ut capitale esset eum prendidisse. Propter hoc et huiusmodi sepe a ducibus contra eum conuinctus est. Guillielmus de orpingtonis apud regem accusatus. delatoreque ad duellum provocans exceleratus et extenuatus est. Hec delator plures innocentes inuoluit. quorum unus fuit Guillielmus de alderia homo decoratus et copater regis qui patibulo affligi iussus. os mundo episcopo salesburie confessus. et per omnes ecclesias opidi flagellatus. dispositus ad inopes vestibus ad suspendium nudus ibat delicatam carnem frequentibus super lapides genu flexionibus cruentatis. episcopo et populo sequente ad locum supplicij ait. Sic deus adiuvet animam meam et a malis liberet sicut de re qua accusor imminis sum. Audita discordia que erat inter urbem papam et guibertum rauennotem tributum romane sedis negavit. prius tamen in guiberti gratiam que fuit prima causa discordie inter eum et anselmum.

CLXXXVII De pestilentia que tempore eius acciderunt.

Ecundo anno regni eius ingens terremotus. idus augusti totam angliam exterzuit horrendo miraculo. ut edificia omnia eminus resilirent. et mox pristino modo residerent. Secata est iopia omnium fructuum tarda maturitas frugum ut vix ad festum andree messes reciderent

tur. Quarto eius anno fuit cumulus fulgurum. motus urbi. Idus octobris. apud ibiceltumbam ictus de celo emissus. turris latus tanta vi impulsa ut debilitata materia in finio tecti ingens foramen ad humane grossitudinis modum efficeret. Quo ingressus trabem maximam in fragmina per totam deiecit ecclesiam. et crucifixi caput cum dextera tributa et imaginem sancte marie deiecit. Secutus est fetor intolerabilis. Tandem monachi felici ausu irrumpentes. benedictae aque aspergine inimici pestis effugaverunt. Fuit quoque discordia ventorum inter se dissidentium ab euro austro veniens. xv. kal. novemb. que londonie plusquam decem domos effregit. Collidabantur ecclesie cum domibus. macerie cum pietibus. Idem furor ventorum tectum ecclesie sancte marie que ad arcus dicitur propter subleuauit et duos ibi homines obruit. Ferebantque tigna cum trabibus per mane mirantibus qui longe timentibus qui perstabant. quattuor tigna sex et xx. pedes longa tanta vi propter in humum impacta sunt. ut vix quatuor pedes extarent notabili visu. quomodo duricie strate publice prugint. eo ibi in ordine posita quo in tecto ab artifice fuerunt collocata. Que ob impedimentum transeuntium in planicie terre defecta sunt quod aliter erui nequirent. Sexto eius anno eadem violentia fulminis apud salesburiam tectum turris ecclesie omnino disiecit. multumque maceriam labefactauit. Quinta die postquam eam dedicauerat os mundo preclare memorie episcopus. Sexto guillielmi regis anno tantum fuit in anglia diluvium ex abundantia imbrium. quantum nullus meminerat. Mox accedente hieme flumina ita sunt congelata ut essent parvi equis et quadrigis et plaustris. Gelu resoluta ex impetu glacialium frustorum portus effracti sunt. Septimo anno regis guillielmi propter tributa que rex in northmanniam positus edixerat. agricultura defecit. qua deficiente secuta est fames. qua crescente successit mortalitas hominum adeo crebra. ut deesset mortuorum cura. mortuis sepultura. **CLXXXV.**

De fulcone comite andegauensi. Guillielm?
Hic fuit antiquus comes andegavorum qui senex hierosolimam adiit. ibi a duobus seruis sacramento coactis ut quod iuberet facerent. per publicum tractus est nudus ad sepulcrum domini turas inspectantibus. alter restem ligneum collo eius intorserat. alter flagris terga expoliati vergebat. Inter hec ille clamabat. Accipe domine miserum fulconem piurum tuum. fugitivum tuum. Domine tamen contra desiderium suum placide regressus. Post aliquot annos filium habuit gaufridum cognomento martellum quod cognomen sibi usurpauerat. quia videbatur omnes sibi obistentes felicitate quadam superindere. Nam dominum suum comitem pictauensem apud marte cepit. ferreisque vinculis innotatum ad ignobilis pacis conditiones coegit ut burdegalla civitate cederet et finibus eius. et de ceteris annuum vectigal pensitaret qui capere proferri iniuria et ciborum inopia post triduum defunctus est. Cuius nouerca martellus duxit. fratres in euselam suscipiens. mox theobaldi comitis blesensis ingressus limites urbem turonicam obsedit. et ipse in eadem qui captus est et in ergastulo reclusus. urbem sibi omnibusque suis impetuum hereditatis abiuravit. Iste gaufridus moriens gaufrido fororis sue filio comitatum dedit. qui simplex fuit et ibellus. Huius frater fulco ducatum conuincit quod agnouit est rechum. quia germani simplicitati crebro infredens

ad ultimum honore spoliati pperua tenuit custo-
dia. Hic fulco habuit vxorez que relicto eo philip-
po nupsit regi francoz. qui amore eius ita captus
est. vt illa sibi in omnibus imparet. cum ipse omni-
bus alijs impare cupet. Deniqz omnium digitis se
notari & ab omni orbe xpiano se excomunicari p-
pter eius libidinez aliquantis annis passus est. Fi-
lij huius fulconis fuerunt gelfridus. marcellus et
fulco. primus insidijs suoz necatus est.

XXXIX. De clerico cui socius suus dam-
natus apparuit. **Guillerimus.**

Erant eo tempore in nannetis ciuitate duo
clerici nondum patientibus annis presbi-
teri. literis affatim instructi. iter se mul-
tū amici. huius pactū inierūt inter se vt vter eoz p-
oz moreretur. alteri vel vigilanti vel dormienti ap-
pareret infra .xxx. dies data acceptaqz corporali fide
non multū post vnus obiit. .xxx. die alteri astetit et
illi vigilanti. et nescio quid operis molienti mor-
tuus vultu exangui et pallido. qui prius viuū cō-
pellens. agnosce me inquit. agnosco ait ille. et mi-
ror quid tādū moratus fueris. Ille prius morā ex-
cusans tandem ait. tandem venio. et aduentus me-
us si volueris tibi fiet cōmodus. mihi omnino in-
fructuosus. Nā sempiternis deputat? sū supplici-
is. Ego ait alter iuuabo te precibz. ieiunijs et ele-
mosinis multis. At ille respondit. Sine penitētia
sunt iudicia dei in inferno. Dū rotat astra polus.
dū pulsar litora pontus pro criminibz meis puni-
ar. Si totus mundus mihi remedia exquireret. et
na tamen et innumera penarū genera patiar. Et
vt aliquā ex meis rationabilibz penis agnoscas.

En vna. protenditqz manū sanioso vlcere stillāte
videtur ne ait tibi leuis. Cū ille leuez sibi referz
videri. ipse mortu? curuatis in volā digitis tres
guttas defluentis thabi sup eū iaculat? est. qua-
rum due timpa vna frontem cōtingentes. cutem
sicut ignito iaclo penetrauerūt. foramen nucis ca-
pax efficientes. illo magnam penā esse doloris. cla-
more ptestāte. Hoc inqt mortuus erit tibi qm diu
vixeris & pena.2 mearū graue documētū. & nisi
neglexeris salutis tue singulare mōimētū. Vade
ergo dum licz muta habitū simul et animū. et esto
mōachus redonis apud sanctū melaniū. Cūqz vi-
uus ad hoc respōdere nollet. mortu? eū oculi vi-
goze pstringens. si dubitas inquit pūti miser lege
lras istas. Et hoc dicēs manū pteōit tēcis notis
inscriptā. in quibus sathanas et omne inferoz satel-
litum omni ecclesiastico cetui gratias de tartaro
emitebāt. qd cū ipi in nullo suis voluptatibz des-
essent. tū nūm. seditaz animaz paterent ad infer-
na descēdere pōcatōnis incuria qntū nunqm vi-
derant retroacta secula. Hīs dictis loquētis aspe-
ctus dispauit. et audiens omnia vendens et dans
paupibus sanctū melaniū adiit. & monach? ibi
factus optime conuersat? est.

De muliere laudunensi que ab igne euasit.

Sigibert?

Inno domini. M. xliij. pontificante in v-
be laudunensi helimando. mulier quedā
in pximo manens habebat generū iuue-
nilē spē decorum quē multa diligētia p amore fi-
lie sue accurabat. Vnde & orta turpis suspicō de
muliere & genero suo inter vicinos homines val-
de cam turbauit. que impatiēter ferens famā suā
huiusmodi obpbrio turbār. iniurie sue causam in
eū retorfit. et clandestina machinatiōe vt occide-

retur a duobus pueris procurauit. Postmodum
vero ad penitentiā facti homicidij cōuersa cuiusdā
presbitero per confessionē peccatū suū reuelauit
sed elapso aliquanti tēporis spacio presbiter idēz
cū ea litigans. malū quod fecerat in faciez ei exp-
brauit. Quo audito parentes hominis occisi pperā-
tes nūciauerunt vicedomino laudunensi. Iubente
vicedomino vocata mulier venit. et qualiter ho-
minem occidisset nequaquā celauit. Iudicatus est
ergo eā ignibus debere cōcremari. sed prius du-
cta ad ecclesiā beate dei genitricis marie. peccatū
suū corā deo et hominibus ex ordine narrauit. et sic
meritis et precibz sanctissime virgīs matris ma-
rie seipsā fideliter commendauit. Deinde missa in
ignem. incendiū nullatenus sensit. sed diuina p-
gente gratia consumpto igne. ipsa illesa pmanit
quod factū cognati hominis occisi nō diuine vir-
tuti ascribentes. sed fragiles potius lignozū ma-
teriā causantes. iterū accendūt ignez circa eā for-
tioribus lignis. sed nichil pfecerūt. Iterato em mi-
raculo seruauit eam deus incolumē ab exustione
ignis ad laudem sui nominis. sueqz genitricis glo-
riam & honorem. Egressa igit ex incendio. non so-
lum carne sed etiā veste & crine illesa ad ecclesiā
sancte dei genitricis omni populo applaudēte du-
cta est. & post laudes deo redditas volente deo
paucis diebus trāfactis trāsiit ab hoc seculo. An-
no sequenti helimando bone memorie laudunens
ep̄s obiit. nigelrānus succedit. fames diu pcepta
validissime ingrauat. et fit calafosus annus. mul-
tis fame laborantibz paupibus p furta & incēdia
diciores grauitē vexantibus. Cum valido vento
rum turbine etiam terremot? factus est media no-
cte. iiii. idus septēbris in multa terrarū pte. Pri-
die nonas april. circa diluculū stelle p̄ples simul o-
celo in terram cecidisse vise sunt. Inter quas vnaz
maximam labi in terram cū quidam in francia stu-
peret. & notato loco vbi visa est labi aquā ibi fu-
disset. fumū cū feruoris sono inde exire magis stu-
puit. In comitatu namucēsi panes subcinericiū q̄si
sanguine infectū vidimus. Urbanus p burgūdiā
& franciā habitis cōcilijs hildebranni decreta re-
nouat & pfirmat p philippū regem francoz qui
viuēte vxore sua supduserat alterius viuētis vx-
orem excomunicat. Hoc anno sacro igne multi ac-
cendunt. mēbris instar carbonū nigrescentibz.

XC. De condilio claremontensi et sta-
tutis eius. **Guillerimus.**

Inno anno primo. Anno domini. M. xcv.
urbanus papa venit in galliam. & cele-
brauit cōciliū apud claremontē. In quo
inter cetera statutum est vt ep̄i vel abbates vl ali-
qui de clero aliquā ecclesiasticā dignitatez de ma-
nu principū vel quorundam laicorū nō accipiant
& vt clerici in duabus ciuitatibz vel ecclesijs pre-
bendas nō habeant. vt nemo sit simul abbas & ep̄i-
scopus vt ecclesiastica dignitas a nullo emat. aut
vendatur. vt nullus cuiuslibet sacri ordinis carna-
li cōmercō vtatur. vt ei auferant ecclesiastice dig-
tates qui sciēter a se vel a penitibus suis emptas
habuerunt vt eis ignoscāt qui hoc ignorauerunt
a canonibz phibitū. vt nemo laicorū a capite iei-
niij. nemo clericorū a. l. vsqz in pasca carnes cōme-
dat. vt in sabbato pasche non nisi post nonā offi-
ciuz celebret. vt ab aduentu domini vsqz ad octa-
uas ephie & a. xl. vsqz ad octauas penthecostes
& a. iiii. feria occidente sole omni tempe vsqz ad

secundam feriam oriente sole treuga dei custodia
tur. ut qui ep̄s cepit omnino exlex habeat. ut qui
sacri oromis viros vel eorū famulos cepit anathe
ma sit. ut qui ep̄orū vel clericorū morientū bona
cepit anathema sit. ut nemo in ep̄m eligat nisi p̄sbi
ter aut diaconus aut subdiaconus. & cui natalium
dignitas suffragat. nisi maxima necessitate & licē
tia pape. ut filij p̄sbiteroz vel cōcubinaz ad p̄sbi
teratum non p̄uehant. nisi prius religiosam vitā
transierint. ut qui ad ecclesiā vel crucem pfugerit
data membrorū impunitate iusticie tradat. vel in
nocēs libere. ut vnaquqz ecclesia decimas suas
habeat. nec ad alteram trā eant. ut laicus nec de
cimas vendat nec retineat. ut p̄ seplura mortuo
rum p̄cium non exigatur. **Ex cronicis** **Ibiqz**
statutum est ut hore d̄ beata maria virgine dican
tur. & eius officium dieb? sabbatorum solennitē
celebre. **Guillerinus** **In eodem concilio** exco
municauit papa philippū regem francoz. & om
nes qui eum vel regem vel dominū suum vocarēt
& ei obedirēt. **Silicet** & illā maledicaz diuē ei? et
q̄ eā reginam v? dominā vocauerit. donec ad emē
datōnem venerint. ut alter ab altero discedat. **Si**
militer guibertū rauēnatem qui se papā appellat
& henricū impatorem qui eum manu tenet & ce
teros qui eis pficiunt. **Post hoc sermonē** habuit
ad populū exhortans eos ad crucem sumendā. in
cēta dicens ut salomō ait. **Nichil timidiū** p̄cō ne
quicia nichil laboriosius. **Nunc a nobis** pax labo
rū atqz met? finis p̄cio melioze petūē. **An nescitis**
quoniaz viuere homibz calamitas mori felicitas
est. **Mors em̄** accelerat bonis patriā. malis refecit
maliciā. **XCII.** **De innumerabilibz**
populis in occidente cruce signatis. **Sigibert?**

Hanno domini. **M. xcvi.** occidentales popu
li dolentes loca sancta hierosolimorum
a gentib? p̄phanā. cūctos etiā terminos
xp̄ianoz iam mlt̄a ex pte inuasisse innumerabiles
vna inspiratōne moti. & multis signis sibi ostens
aliq ab alijs animati. duces. comites. potētes. no
biles. & ignobiles. diuites. paupes. liberi et serui
ep̄i. clerici. monachi. senes et iuuenes pueri & pu
elle. omnes vno animo nullū vllō angariante. vn
diqz concurrunt ab hispania. p̄uincia ab aquita
nia & britania. a scotia ab anglia. a northmānia. a
francia a lotharingia. a burgundia & germania. a
lōgebardia. ab appulia. et alijs regnis virtute et si
gno sancte crucis signati & armati vultuz ire pa
rant. iniurias dei in hostes xp̄iani nomis. & q̄nto
quisqz actenus ad exercendaz mundi maliciā erat
p̄rior. tanto nunc ad exercendā vltro dei militiaz
sic p̄mprior. firmissima pace interi vbiqz oposita.
Et primo iudeos in vrbibz in quib? erat agresi
eos ad credendū in xp̄m cōpellunt. **Credere nolen**
tes bonis priuatis cruciant. vrbib? elimināt. **Ali**
qui iudeoz zelo tenende patrie legis ducti se mu
tuo cruciant. **Alij** ad tempus se credere simulan
tes. post ad iudaismū reuoluunt. **Eminebat** i hoc
dei hostico dux lotharingie godefridus & fratres
eius eustachi? et balde win? anshelm? de ribōmō
te. **Baldwin?** comes montens. **Robert?** comes flā
dren? **Stephanus** comes blesensis. **Hugo magn?**
frater philippi regis francoz. **Robert?** comes nor
thmannoz. **Raimund?** comes sancti egidiij. **Boia**
nundus dux appulie. & tancred? nepos eius. **Ho**
urm omniū curā apostolica auctoritate suscepit
vir eximius haimatus podiens ep̄s. eisqz consilio.

& doctrina vsqz ad captā anthiochiā plurimū p̄fi
cuis fuit. **Etiā** huius vie imitator petr? quidaz
heremita fuit. qui vsqz ad captā hierusalē in mul
tis vtilis cum exercitu dei p̄seuerauit. **Guilleri**
nus. **Nunq̄** tot gentes in vnaz coire sententiā
opinionē hominū vincebat numerus. quīs estima
retur sexagies. c. **M.** qui omnes hierosolimā p̄ge
bant. **XCIII.** **De ceteris euentibus**
illius temporis. **Sigibertus**

Hanno domini. **M. xcviij.** impij henrici. xij
cometes in occidente apparuit. tota p̄
ma ebdomada octobris. **Nimia** aquarū
mūdātō autūnalis satō impediē. & sterilitas fru
gum terre sequē. **Exercit?** dei aggressus terminos
paganorū viriliter agit. **Primūqz** eis fuit bellū ad
pontem pharphar fluminis. ix. kl. marcij. vbi ml
ti turcoz occisi sunt. **Scdm̄** eis bellū fuit ap̄z ni
cheam. iij. nonas marcij in quo etiam pagani victi
sunt. **Capta** ergo nichea. capta laodicia cū essent
plurqz trecetamilia armatoz in exercitu xp̄ianoz
tāta eis omniū rerū suppetebat copia ut aries vno
nūmo. bos vix. xii. nūmis venderet. **Lanfrāco** can
tua. archiepo defuncto anselm? abbas beccensis
p̄ sua sanctitate & doctria non solū in northmā
nia. sed etiā in anglia iā celebratim? succedit in p̄su
latu. qui licet a rege guillō & principib? terre to
tiusqz anglie ouentu ecclesie honorifice susceptus
fuisse. mltas tamē molestias & tribulatōes post
modū sub ip̄o rege passus est p̄ statu ecclesie cor
rigendo. **Nam** reges anglie hanc iniustā legem iā
diu tenuerant. ut electos ecclesie p̄sules ipi p̄ vir
gam pastozalem ecclesijs inuestiret. **Anno** sequēti
conradus vltraiectensis episcopus feria. iij. pa
sche post missam a se celebratā a quodā suo p̄imi
tur in domo sua. **Multis** in locis. v. kl. octobris.
celum quasi ardere visum est nocturno tpe & se
cuta est grauis animalū pestilentia & segetes ni
mio imbre & aurugine corrupte sunt. **XCIII.**
De monachis molismensibus qui ad heremum
cistercij conuolauerunt.

Hoc igitur anno ab incarnatōne domini.
M. xcviij. venerabilis hugonis lugdunē
sis ecclesie archiepi sedis apostolice tūc
legati et religiosi viri waltheri cabilonēsi ep̄i. nec
non & clarissimi principis odonis burgūdie du
cis freti cōsilio & auctoritate roborati. inuentā he
remū in abbatiam p̄struere ceperūt. p̄fato abbate
roberto ab illius dioce? ep̄o videlicet cabilonēsi
suscipiente curam virgāqz pastozalē. ceterisqz sub
ip̄o in eodem loco firmantib? stabilitatē. **At** vō
post non multū tps factum est ut idem abbas ro
bertus requirentib? eum monachis molismensib?
pape vrbai secundi iussu waltheri cabilonēsi ep̄i
scopi licencia & assensu molismū reducere. & al
bericus vir religiosus & sanctus in ipius loco s̄
stitueretur. **Hoc** sane inter vtrāqz ecclesiā seque
sire pacis gratia retento ut apostolica auctoritate
cōfirmato. ut ex eo iam tēpore neutra illarū veri
uslibet monachum ad habitandū sine cōmendatio
ne regulari suscipere. **Quo** facto nouū monaste
rium noui patris sollicitudinē & industria. in breui
non mediocriter deo coopante in sancta religioe
ac ouersatōne pfecit. opinione claruit. reb? neces
sarijs creuit. **Guillerinus.** **Tempe** guilleri se
cundi regis anglie cepit religio cistellens. p̄inet
autem ad gloriā anglie q̄ talem virum genuit
qui huius religionis & auctor fuit & mediator.

Is fuit arding? nomie a puero scireburne moach?
Postea pannos illos posus scotiam mox franciaz
pcedit. ubi aliquot annis studuit. Deinde romaz
cu clerico cōsorte pfectus est. qui eūdo & redeū
do quotidie totum psalteriū cantabāt. Deinde
burgundiā regressus est in molisimo nouo & ma:
gno monasterio se totōdit. Ibi cum ei quedā ppo:
nerentur obseruanda que nō erant de regula. ce:
pit ratōnem eorum inquirere. & cādiu de quibus
dam supfluis cū vno & alio disputauit. vt abba:
tem ipm & alios. xvij. in suam sententiā induce:
ret. Igitur cistellas venere locum prius salinofuz
& ibi steterunt suffragio archiepi vniens q ptea
aplic? fē? est. Abbatandē qui cum eis venerat
a suis monachis requisitus ad eos redijt quasi co:
actus sed volens. omnes qui cum eo venerant de
molisimo cum illo regressi sunt. pter octo qui sibi
abbatem ostiterūt albericū quendā de suis prio:
rem ardingum qui & stephanus. **XCv.**

De cōstructione abbacie et inijtō ordinis.

Eodem anno ordo cisterciens incept. In
epatu siquidē lingonēsi situm nosciē esse
cenobiū nomie molisimus fama celeberrimū
religione spiciū. Hoc a sui exordio magnif
sub breui tempe diuina clementia sue gratie mune
ribus illustrauit. viris illustrib? nobilitauit. nec
minus amplū possessionib? q clarum virtutibus
reddidit. Ceterū quia possessionib? virtutibusq;
non solet esse societas. hoc quidē ex illa sancta cō:
gregatōne viri nimirū sapientes altius intelligen
tes elegerūt. poti? studijs celestibus occupari q
terrenis implicari negotijs. Vnde & mox virtutū
amatores de paupere secunda virozū ceperunt
cogitare. simulq; aduertentes ibidē. & si sacte ho
nesteq; viuere. minus tamen p sui desiderio atq;
pposito ipam quā pfecti fuerant regulā obseruari
loquūtur alterutrū q singulos mouet. piterq; i
ter se tractant qualiter illū versiculū adimpleant
Reddā tibi vota mea que distixerūt labia. Quid
plura. Viginti et vnus monachi vna cū patre ipi
us monasterij beate videlicet memorie roberto
egressi cōmuni cōsilio. cōmuni perficere nitūtur
assensu quod vno spiritu conceperunt. Igit post
multos labores ac nimias difficultates quas om
nes in christo pie viuere volentes pati necesse est
Tandē desiderio potiti cisterciū deueniunt. lo
cū. s. tunc horrois et vaste solitudinis. Sed mili
tes christi loci asperitatem ab arto proposito qd
iā animo acceperāt. non diffidere iudicātes vt ve
re sibi diuinitus preparatū tam gratum habuere
locū q carum propositū. **XCvi.**

De causa itineris trāsmarini et signis pcedētib?

Vrci vero iam. xl. annis bichiniam posse
derant. que est ps minoris alie quam ro
manam dicunt. Huus domini? erat tunc
solmann? Abiectis aut arcubus otinuis trib? die
bus fugerunt turci. Soldan? aut apud plas ē qui
apud romanos august? toti? oriētis rector. Quo
rum & psarum impium ideo vt estimo tādū du
rat quia gens illa paz bellicosa. & viuacis sangui
nis imops. semel acceptū dediscere nescit seruitiū
ignozans vt ait lucanus ideo datos ne quisq; ser
uiat enses. Hoc anno qui fuit ann? .x. guilleri re
gis anglie secundi apparuit cometes kl. octobris
xv. diebus maiorē crinē mittens ad orientē mino
rem versus euroaustriū. Apparuerūt & alie stelle
quasi iacula inter se emittētes. Eodē anno ansbel

mus lux anglie tenebras erzoneorū fugiens romā
iuit. Baldricus ex burgalensi abbate dolensuz ar:
chieps qui scripsit historiā hierosolimitanā dicit
q turci qui hierosolimis erant sepulcr? domi pau
lo sinebāt honorificēt? seruari. nō quia multū de
religione xpiana curabāt. Sed quoniā taliter vtili
tatibus & cupiditatib? suis satisfaciebāt p obla:
tōnes aduentantiū. qui impium suū iam vsq; ad
antiochiā dilatauerāt. Dicit etiam q eps podiē
sis nomie haimar? primus omniū in ipō concilio
claremōtensi licentiā ab vrbano papa accepit eun
di hierosolimā. Dicit etiam q anno domini. **M.**
xcv. pridie nonarū aprilis. feria. iij. luna. xv. vi
sus est ab innumeris inspectoribus in gallijs tan
tus stellarū discursus vt grando ni lucerēt p den
sitate putarent. quas quidam opati sunt cecidisse.
se. quidam motū earū motū xpianitatis interpre
tati sunt. Anno enim subsequente & sinod? aruē
nis habita est et via inchoata. Porro āte hāc sino
dum generale cōciliū celebrauerat idem vrbanus
papa apud placentiam. **XCvii.**

**De itinere trāsmarino et primo cōgressu con
tra turcos.**

Excessit aut medicina modū. quia plusq;
debut in quibusdā voluntas eūdi hiero
solimā subrepsit. Nam et multe heremi
te & reclusi & monachi domicilijs suis nō satis sa
pienter relictis ire viam prexerunt. Quidam ta
men oratōnis gratia ab abbatib? suis accepta li
centia pfecti sunt. Plures autem fugiendo se sē
duxerunt. Multi em de gente plebeia cruce sibi di
uinit? innatā iactitādo ostendebāt. Quod & idē
quedā de mulierculis psumperūt qd omnino fal
sum esse dephensum est. Alij vero feruz calidum
instar crucis sibi adhibuerūt. vel peste iactantie
vel bone voluntatis ostentatōne. Boamundū ve
ro roberti guiscardi filium rogeri ducis fratē. se
cutus est tancredus nepos su? & richard? d pzi
cipatu. In duobus primis preljs pualuerūt turci
contra gentē sine rege & sine duce. primo apd ca
stellum exozogorā qd omnib? incolis vacuū xpia
ni intrauerant omnibus copijs referūt. qd verum
timore an industria incole reliquissent incertū est
Fons et pute? quo castellū sustentabāt extra erat
quo xpianis ablato. raimald? quidā quē sibi ducē
fecerant cū turcis cōciliatus est. vt fratres suos
illis pderet si posset et trāsfugit ad eos. Multi ibi
apostate facti sunt. alij vel sagittati ad signū vel
venūdati vel captiui abducti. Hanc primā psecu
tōnem passi sunt xpiani. iij. kl. octobris. Audien
tes autem turci q petrus heremita & galterus si
ne cognomento in ciuitate cui nomen cinitot ppe
nicenam essent ierunt contra eos. & accurrentes
obuiauerūt galtero. quē cum multis pmerūt. Pe
trus vero iam cōstantinopolī redierat. quoniam
illi acquiescere gens litigiosa nolebat. Turci autē
castellū cinitot obsederūt et ceperunt. & xpianos
ibi inuētos vel occiderūt vel captiuaerūt. & hoc
iterū passi sunt christiani mense octobri.

XCviii. **De transitu exercit? dei
per loca grecie.**

Qui hec agerent. godefridus cū patib?
suis baldewino & eustachio. & baldewi
nus de monte cum turmis suis p hunga
riam pmeantes cōstantinopolī appin quabāt. podiē
sis eps & comes raimūd? p selauariā gradiebant
Hugo magnus & comes flandrens. Robertus &

alius robetus comes northmannorum cum suis romam
pretereuntes in apuliam deueniunt. Audies boamundo
famam aduentus eorum singulorum pbitati
bus signisq; pscrutatis. palliū optimū sibi prece
pit afferri. Quod p ptecularē cōsūm cruce vnicū
q; suorum distribuit. suamq; sibi retinuit. Impator
cōstantinopolitanus alexius maluz exercitui dei ma
chinabat. Ventum est castoriam vbi natale domi
celebrauerunt. Inde in palagoniam castrū multissi
mum hereticorum. omnibus bonis refertū. Quo ra
dicatus diruto venerunt ad flumen bardarū. vbi
tācredus cū suis satellites ipatoris fugauit quos
dam penit quosdam vinctos boamundo pntauit.
Hoc bellum factum est feria. iij. in capite ieiunij.
Hinc ventum est ad serā ciuitatem. vbi sufficiens
habuere mercatus. Ibi boamundus cū duob; cor
palacijs amicicias iniit. Inde ventum est ad ciuita
tem rusam feria. iij. ante cenā domini. Venerūt
niceam pridie nonas maii. obsessi. q; est ciuitas p.
vii. ebdomadas et tres dies. & tandem capta est
& a xpianis impatori alexio reddita. qui turcos q;
ab ea ad se refugerant in pace suscepant. Inde ad
quendā puenit pontē exercitus dei. tertia die tur
cos innumeros offenderūt. saracenos. angulauos
psas. ccc. & lx. **M.** & arabes innumeros occiderūt
cefaq; sunt ibi barbarorum multa milia. Cecidit igitur
guill's marchisus frater tancredi & gaufridus
de monte scabioso & multi alij. Turci autē iacta
tant se de francozū stirpe genitos & eozū pauos
a xpianitate dscendisse. nullosq; naturalitē militare
debere nisi se & francos. Factū est hoc plium. kl.
iulij. Inuentū est in eozū tentorijs auri & argenti
plurimū equi boues. & cameli mule verueces &
copiosa suppellex. Soliman? aut solimani senioris
filius de nichea fugiens inuenit arabū. x. **M.** Qui
bus fugam psuasit & venientes ad ciuitates & ca
stella in quibus morabantur surziani xpiani dicebāt
eis. subdole cōdeuicim? frācos. & sic intra portas
eozum recipiebant. Ingressi autem domos eozum
& ecclesias depdabant. & auferebāt eis omnia cō
cupiscibilia. & filios & filias. His auditis xpiani
eos insequentes venerūt iconiū. Inde ad ciuitatez
crachiam que turcis abiectis illis se reddidit.

XCIX. Qualiter antiochia capta ē
a xpianis et post a turcis obsessa.

M. Aior autē exercitus cū magna difficultate
venit in vallem antiochie que est sirie
metropolis. **G**uillerinus. **H**ec p? ro
mam & cōstantinopolim et alexandriaz. iij. in loco
cunctis p orbem ciuitatibus plata est. Fluuius ibi
est qui modo farnus olim ozons dict? est. xij. ab
vrbe miliario pelago influens fluentis rapacib; et
ipso impetu frigidioribus salubris aure temperiez
quitati medetur omeatū nauū opidanis inuehēs
psueranciā obsidētiū quā dolib; tpe deridet. Et
pterea ciuitas menibus tuta. montibus ardua. Ec
clesia beati petri & ecclesia beate marie qdū tur
ci ibi fuerunt illibate manserūt. **B**aldricus. **H**anc
primo obsedit boamundo? xij. kl. nouemb.
iij. feria. a tribus portis. Erant em in ciuitate ar
menij multi & surziani xpiani quidē sed turcis ob
noxij. qui fugam simulantes audacter exhibāt i ca
stra mēdicantes & castrorū explozantes cōsilia in
vrbem reportabāt. quod multū nocuit chri stiais
Ibi i castris tanta fames facta est. q; aselli on? vē
debatur. vij. puratis qui valent denariorū. cxx.
solidos. Guillerus carpentari? & petr? heremita

latenter aufugerūt. Quos inuentos tācred? app
hendit & inhoneste cōuiciatos et coactos redire
cōpulit. Erat inobsessa antiochia quidā admirat?
turcorū nomine pirzus. qui sedus amicicie p fide
les internūcios cū boamundo inierat fama eius al
lectus. Hic boamundo filium suū misit obsidem.
& reddidit ei tres turres quas tenebat. & sic ca
pta est ciuitas. **C**assian? aut domin? turcorū intē
fugientes delituit. cui? caput armenij abstulerūt
& boamundo dēulerūt. **C**orberann? aut pnceps
eorum qui ad auxilium antiochie cōfluexerāt acce
pta licentia seuiendi in xpianos a calipha sue gen
tis apostolico innumeras gentes sibi coagulaue
rat. Intē quos & admirat? hierosolimitanorū et rex
damascenorū. His antiochia appi quantib; obuia
uit sensadulus cassian filius qui dedit corberanno
municipiū fortissimū qd vbi immiebat. Quo fa
cto corberann? ciuitatē obsedit. ad quem vēit ibi
mater ei? centenaria & auguratrix & sortilega p
dicens ei q; si pugnaret cū xpianis supandus esset
ab illis. metu saracenorum aufugerūt de exercitu
xpianorū funibus demissi p murum. Guillerus de
grentamensuil & alberic? frater eius. Guido tru
sellus & lābertus paup ppetuo obxprio appellati
deinceps funātuli. Fames in ciuitate pualuit.

C. De inuentōne lancee saluatoris.
Quidā vero sacerdoti apparuit domi? cū
beatissima genicee sua et petro apostolo
cruce sup caput resplendente expbrans
beneficia que xpianis ptulerat & ingratiūdmē eo
rum cū mulieribus fornicantiū. Cūq; minare se
vindicturū de illis & mala sua illis redditur um
mater misericordie & beatus petr? cecidērūt ad
pedes eius supplicantes ne p paucorū culpis cun
ctis irascere. qui p cibis eozū acquiescens dixit
psbitero. Vade & dic populo meo. Lupanar et p
stibulum et omnem a vobis remouete abusu et i
fra. v. dies si reuēsi fueritis ad me. reuētar ad vos
et optunum vobis pvidebo auxilium. Et interim
quottidie cantetur. Congregati sunt inimici nostri
et gloriāntur in virtute sua. Contere fortitudinē
illozū domine et dispgge illos. vt cognoscāt quia
non est alius qui pugnet p nobis nisi tu de? no
ster. Dispgge illos in virtute tua. et depone eos p
tectoz noster domine. Cuidā autem pegrino pe
tro nomine apparuit sanctus andreas apostol? p
monstrans ei locum in ecclesia beati petri. in quo
inuenienda erat lancea saluatoris. Non multo post
ignis de celo cadere visus est in castra turcorū de
nocte. Panis pastimati? et pmodic? bizanceo vē
debatur. Equine carnes et aīnime p impialib; cō
putabant dlicijs. Gallina. xv. solid. ouū p duob;
solidis. Nux vel glans vno appciabatur denario.
Hanc passionem ptinua tolerauerūt dieb;. xxxvi.
Stephanus interim comes blesens ppter infirmi
tatem secesserat apud alexandriā que nō longe ab
est ab antiochia pualescendi gratia. cuius aduen
tum omnes expectabant. quia vir osiliij erat. Qui
vt audiuit turcos ciuitate cūuallasse. latente mō
tana dscendit et festināter clādesti? discessit. pu
tans suos defecisse vel i breui defecturos fore. Et
pueniens ad impatorē qui eum magna multitu
dine grecorum et gallozū in auxilium nostrorū ve
niebat. psuasit ei vt reuenteretur. Hanc offensam
et hanc infamiā stephanus idem tactus postea cō
tritōe cordis et pfusione rediens a patria in hylēz
giauit. et sic oibus satisfecit. xij. hoies laboriosi

& strenui foderunt a mane usque ad vespere. & inuenerunt lanceam domini nimis alte infossam

CC. De fuga turcorum et descriptione urbis antiochie

Ante christiani exirent de ciuitate ad pugnam contra corberanum quedam dulcis pluuiola tanquam rosida stilla cecidit super eos equos et equites ita letificans ut equi hinnirent et equitum animi exilarescerent. Erat enim pluuiam illam tam subtilis et modica ut magis se iri potuit quam videri velut quedam guttule rosantes. Non multo post ab ipsis montibus exire visus est exercitus innumerabilis equis albis insistentes et in manibus vexilla candida preferentes. Cuius agminis duces erant sanctus gregorius et sanctus demetrius et sanctus mercurius ille scilicet qui iulianum apostatam interfecit. Victi ergo turci fingerunt. Ibi capti sunt equi multi et iumenta oues et boues et gaze innumere et in ciuitate reducte. Factum est hoc prelium .iiii. kalendas iulii. Infra ciuitatem antiochie sunt quattuor montes et satis alte. In quarum una sublimioris castellum est quod omni prominet ciuitati. Deorsum ciuitas est decenter edificata et duplici muro circumdata. Murus interior amplius et altus et quadris lapidibus compactus in quo sunt turres .ccc. l. formosis menis venustate et defensione propugnaculis. Murus exterior non est tante celsitudinis sed tamen admirande venustatis sustinet in se .ccc. et .xl. ecclesias. Patriarcham habet cuius patriarchatus subiiciuntur .c. l. et tres episcopi. Ab oriente quattuor clauditur montibus ab occidente ciuitatis muros prefluunt flumines pharphar. Octoginta et quinque reges eam constituendo sublimauerunt at nobilitauerunt. Quorum maximus et primus antiochus a quo denominata est. Hanc christiani per .viii. menses et diem unum obsederunt et ceperunt. Postea in ipsa ciuitate iam capta gentiles obfessos eos tenuerunt per tres hebdomadas in qua obsidione tantus confluxit gentiliu exercitus ut nullus copiosior memoraret se vidisse vel audisse. Requieuerunt christiani in ea .v. mensibus et .ix. diebus. Post hoc ventum est ad maritima ciuitatem opulentam quam capta est hora vespertina die sabbati .iii. idus septembris. Morati sunt franci in ea per menses integros et sex dies. Ibi mortuus est orientis episcopus. Ibi passi sunt christiani fame valida ut turcorum carnes comederent. **CCII.** Qualiter capta est hierusalem a christianis. **Sigibertus**

Anno domini .m. .xcix. christianis turcos fortiter debellantibus eorumque urbes et castella sibi bellando vendicantibus ibi contigit apud quoddam munitissimum castrum nomine archas hierusalem octo mansionibus situm multos eorum perire. Cum quibus et anselmus de ribodi monte lapide percussus in capite occubuit. Hoc solimondo post acceptum vulnus ter verbum repetens o deus adiuua me. Erat autem vir prudentissimus et exercitui satis utilis atque erga beatum quintum a deo deuotus ut singulis annis solennitate eiusdem martiris die suo clericis undique congregatis coram se celebrari faceret eisque post peractum officium copiosam refectionis mensam pararet. Exercitus autem dei diuino monitu in interiora hispanie profectus larga dei manu refocillatus est quia ciues et castella illius regionis legatos cum multis muneribus ad eos mittebant pati etiam opida vel urbes eis tradere a quibus christiani securitate accepta et in

dicto urbis tributo interim etiam multis eorum qui se subtraxerant ad eos apud eorum recurrentibus tandem perueniunt hierusalem. Eaque obsessa cum laboraret pro victis et maxime pro aque penuria omnes ex communi decreto nudis pedibus quotidie orando circuebant urbes .viii. ergo talis humiliatio nis die obsidionis autem .xxxix. capta est hierusalem idus iulii .vi. feria. & in templo salomonis & in porticu eius christiani cum paganis quinto bello conferto tanta in eos cede debachati sunt ut in sanguine occisorum equitarent usque ad genua equorum. Cumque ordinatum esset qui hierusalem deberet retinere iam principibus de repatriando agentibus ecce rex saracenorum ad debellandos eos venit ascalon iam cum .c. milibus equitum et quadringentis milibus pedum quibus cum occurrisset exercitus domini in quo non plusquam .v. milia equitum & .xv. milia pedum erant deo pro seruis suis ad se reclamantibus pugnantibus & nube eos ab estu solis defendente saraceni solo impetu christianorum terziti omnes piectis armis fugerunt & in hoc .vi. bello .iii. kalendas augusti facta cesa sunt .c. milia paganorum. In porta vero ascalonie suffocati sunt ad duomilia. At eorum qui in mari perierunt & qui inter spemeta siluarum consumpti sunt numerus nescitur. Duce autem godefrido electo ad principandum in hierusalem ceteri principes repatriant. Capta est hierusalem post annos circiter quadringentos sexaginta ex quo sub heraclio impatore secunda vice capta possessa est a saracenis.

CCIII. De descriptione eiusdem urbis et godefrido illic in regem electo. **Guillelmus**

Intra urbem hierusalem receptus per arce eminet. Ibi templum domini & templum quod dicunt salomonis quibus incertum auctoribus edificata turcorum celebri colebantur frequentia. In templo domini collocatum erat sepulchrum machometh. Ibi celebrari ope pacta ecclesia sancti sepulchri capax edificata a constantino magno nolumus unquam ab inimicis fidei tulit iniuriam. Metu ut cognitione ignis celestis qui quot annis in vigilia pasche lapidibus repente serenus infulget quod miraculum quando cepit vel si ante tempora paganorum fuerit nullius historie relatione cognoscitur. Legitur in libro bernhardi monachi quod ab hinc annis .cclij. anno scilicet domini .dccc. lxx. Idem hierosolimam profectus ignem illum viderit hospitatusque fuerit in xenodochio quod ibi karolus magnus construxit iussit. ubi & bibliothecam ingentis expense contempsit. Tantaque egypti & per id locorum memorat pacem christianorum sub dominio saracenorum habuisse ut si alicui vianti in medijs forte terminis iumentum quo necessaria d ueheret moreretur aut deficeret ille relictis sarcinis ad proximam urbem expediret pro auxilio pergeret. omniaque reliquerat intacta repturus. xv. die iulii capta est hierusalem pretem ligni dominici quidam tunc auita successionem domini custodiam reddidit. Ibi dux godefridus electus est in regem filius eustachii comitis bononiensis qui per maternum genus ad magni karoli spectabat lineam. Mater eius ida. Godefridus autem ide filius impatori henrico militauit contra ipsum hildebrannum & in oppugnando romam pretem muri qui sibi obtigerat primus irrupit. postea pre nimio labore & nimia siti vinum nimium hauriens febrem contraxit nam nactus est. Audita autem fama vie hierosolimitane illuc se iterum nouit si deus redderet ei sanitatem. Quo voto emisso mox vires eius periret reflouerunt. In antiochena obsidione turcum quedam

singularem pugnam poscentem. mediū a lateribz
gladio lotharingio dissecuit. cuius defecta medie
tate iam in armis palpitante reliquaz tulit equus
cui in ederat adeo firme currens ille militando seu
tyro cū adeo isēdrat equo suo. **D**e godefrido? alcey
pgressum vibrato in caput ense a vertice vsqz ad
inguina discidit. & ex eodem ictu fellā & spinam
equi penitus discidit. In eadem obsidione militem
quendam suum pabulatū pgressus a leone inuasū
& clipeo se defendentē tandē occisum adeo in do
luit. vt venabulo feram trāssoderit. que faucia &
dolore acius seuiens in eum irruit ita qd ex ferro
quod extabat ex vulnere tibiā eius sauciavit. qui
mox gladio bestiam euiscerauit. **C. CIII.**

De interitu impij regis anglie guillieri & de si
gnis pcedentibus. **H**elmundus.

Anno domini. M. c. qui fuit ann? xliim?
vite regis guillieri anglie visibiliter oya
bolus apparuit homibz in saltibz & de
ujs trāseuntes allocutus. Preterea in pago beru
besare in villa anfredi cōtinuis. xv. diebus fons
sanguinē tam vberim manauit vt vicinū vadū in
fieret. Anselmus autē cantuar. archieps cum quo
omnis piter religio exultauit. venit hoc anno. mar
cenniacū. Cūqz ibi loqueret cum hugone abba
te cluniacensi. respondit abbas prima nocte regē
guillierū ante deū ductū & adiudicatū damnatū
Idem rex pridie qd piret. vidit p quietē se flebo
thomi ictu sanguinē emittere. radiūqz cruoris in
celū vsqz pendi. ita vt lucem obnubilaret & oies
inēpolaret. Eadem nocte monachus quidā trans
marinus vidit p somniū qd idem rex i ecclesiā quā
dā intrauerat supbe & insolenter (vt solebat) cir
cūstantes despiciēs. Tunc crucifixū mordic? app
hendens brachia illi corosio. crura pene truncauit
Crucifixū diu tolerasse sed tandem regez ita pede
depulisse vt supin? caderet. Ex cuius iacētis ore tā
ta flama effusa est. vt fumorum voluminū ozbea
etiam sidera lamberet. Hoc somniū cū ei quidam
retulisset. Respondit monach? est & causa numo
rum monachalite somniat. Date ei. c. solidos. Ea
dem die pcussus est in saltu penit? ei? sagitta quā
iecerat galeher? curianus miles quidam de frācia
qui ceruū volebat pcutere qd ppe regē stabat. Obi
it āno domini. M. c. regni sui. xij. xliij. nonas au
gusti. Nullum suo tempe puentū ecclesiasticū fieri
pmisit. sacros honores sui iuris esse dictitabat. Eo
die quo mortuus est tres epatus & xij. abbatias
vacantes in manu sua tenebat. **C. Ex cronica.**
Anno pnotato godefrido? dux lothariensū & pa
ceps hierosolimitanorū obiit. eiqz baldwin? frater
eius in principatu succedit. **C. CV.**

De baldwino rege hierosolimitāo. **S**igibz?
Rex vero baldwin? coronatus est apud
bethleem. Anno domini. M. c. vix tūc
erant in tota militia xpianorū. cccc. mili
tes & tot pedites qui hierusalem & ramulā & cai
phā & ioppen custodirēt. Illo anno sacrat? ignis
in vigilia pasche tardauit vsqz i mane resurrectō
nis dominice. Accensa autem diuinit? vna lampa
de sepulcri mox per omnem ecclesiāz cetera lampa
des diuinitus accense sunt. Postea cepit baldwin?
nus cesareā palestine. ibi captus est admirat? v?
bis & ep̄s eorum. Ibi tureus in collo pugno xpia
ni pcussus bizanceos euomit. Mares em̄ inē gim
gimas femine intra pudēda bizanceos abscondit
Subegit idem rex postea tiberiadē. sidonem. acca

ronem. & cunctas vires maritimas. Boamundus
autem insidijs cuiusdam admirandi turcoz capt?
& decensus. sed p gratiā dei liberatus. argenteos
p̄p̄des quibz illigatus fuerat antiochiā secū de
tulit. Non multo post gallias venit offerēs cathe
nas factō leonardo. **V**xorē duxit filiaz regis frā
corum. p suspicātōne noxie potōnis cutellū habe
bat patum qui ante ora omedentis infixus sudore
p̄debat manubrij. Si aliquid recto illatū esset ve
nificij. Post hunc tancro? nepos suus p̄fuit an
tiochie. cui successit rogerius filius richardi.

C. CVI. **D**e clerico p quondā visionē
ad ordinem cisterciensium conuerso.

Anno domini. M. c. iij. quidam clerico? d
vendopa cum studeret in scholis apud lu
gdonū vidit in visione noctis quondā
vallem sub quodam monte sup quā ciuitas quēdā
pulcerima sita erat cuius a p̄ct? nimitū delecta
bat intuentes. ita vt quisquis eam videret. d aspe
ctu illius satiani nō posset & modis omnibz labo
raret quomodo ad illam puenire valeret. Interea
vidit fluuiū quondā sub pede montis. immo circa
pedem currentē. quē dum circūiret querēs artem
quomodo illum trāsmearēt. vidit sup ripā flumis
xij paupes siue. xliij. lauantes in flumine tunicas
suas. inter quos erat quidam veste cāoidissima in
dutus. multū alijs dissimilis qui adiuuabat illos i
tunicarū suarum ablucōne. qui postqz adiuuaret
vnum ibat adiuuare aliū. Tunc cleric? qui hoc vi
debat accessit ad illū qui ceteros adiuuabat & di
xit. Que gens estis vos. Qui ait. Isti paupes ho
mīes sunt penitentiā agentes. & se a peccatis su
is lauantes. & ego filius dei hie ius christ? sine cu
ius auxilio nec isti nec alij possunt benefacere. Ci
uitas hec pulcra quam vides padisus est. vbi ego
maneo. & quando quisqz tunicaz suam lauent. i.
penitentiā pegerit in illam itabit. Tūpe satis diu
quesisti viam qua itur ad illū. sed nulla alia via qd
ista ducit ad eaz. His dictis clericus a somno eui
gilauit & mirari cepit de visione. Cūqz non mltro
post redisset a scola in patriā suā narrauit ep̄o ca
bilonensi cui familiaris erat visionem hanc. Qaa
audita ep̄s suauit ei vt seculū relinqueret & religi
onem intraret. omedās ei sup omnes ordines no
uellum illum ordinē cisterciensē. Ille venit cister
cium & inuenit locum incultum & desertū et fra
tres iter bestia puerfantes. Ad portam vero mo
nasterij que de vimine facta erat pendeat malle
us ferreus. cuius sonitu ad portam portari? appel
labatur ab intrare volentibz. Hoc sonitu portari?
us vocatus venit ad eum foras. & inclmans salu
tauit eū. Quem clericus intuens. statim recogno
uit se euudem vidisse inter eos qui tunicas suas
in flumine lauabāt. Rogauitqz eum vt adduceret
ad se abbatem. Abbas igitur & totus puent? ve
nit ad eum & recognouit clericus omnes se vidis
se tunicas suas in flumine lauantes. statiqz cecidit
ad abbatē pedes. rogans eum lacrimis vt suscipe
tur. qui susceptus nō multo post fact? est prior.

C. CVII. **D**e clade fuldensi et wilstano
wigoziensi ep̄o. **G**uillerinus.

Otempore in cenobio fuldensi exicalis
lues grassata pri? abbatē corripuit. mox
multos monachorū extinxit. supstices p
mo sibi quisqz timere ozatōes & elemosinas largio
res facere sed p̄cessu temporis vt est natura oim
pedetentim metu de mpto omittere cepit. p̄fertis

cellerari? qui palam clamitabat non posse penur;
tot expensis sufficere spasse se semp aliquod alleuia
mentum p tot elationib? funerū nichil ultra spei
esse siquod viui nequissent mortui cōsumeret. Ita
q cū quadam nocte ppter necessaria diu soporem
distulisset. Tandē elaqueatis moraz nexib? i dor
mitoriū pgebat. & ecce vidit in capitulo abbates
& omnes qui obierāt illo anno eo quo decesserant
ordine sedere. Tremens & effugere gestiēs vi re
tractus est increpitus & more monastico flagella
tus audiuit verba abbatis in hanc sententiā. Scul
tum est de morte alterius emolūmēto inhāre. cum
fors cuiusq; sub eodem pendeat fato impiū esse
cum monach? omnē vitam suā in ecclesie cōsūpsit
obsequio. vt careat saltē vnius anni post mortez
stipendio. Scito ergo te cūssime obiturū. sed qd
quid p te fiet ad aliorū quib? abstulisti referetur
omodū. modo & alios corripere exemplo quos cor
ripuisti verbo. Abijt ille. & nichil se vanū vidisse
recentib? plagis q morte pxiā dīmōstrauit. Ea
tempestate wistanus wigorniens ep̄s cū de pua li
terarū scientia pulsatus. foras oculū exisset. vt str
ctiori cōsilio respōsum comeret suum remoto ani
mo a tumultib? ait ad socios. Credite michi. non
dum cantauim? horā sextam. Socijs autē referen
tibus vt prius ppter qd venerant expedirēt. quia
satis supq; sufficeret cantibus temp? regem & p
ceres. si hoc audierint risui se habere opmaturos
ait. Credite michi. prius faciem? dei seruitium. &
post agitabim? hominū litigiū. Hora igit cātata
vt nulla tergiversatōne excogitata. nullo comen
tato splendore viri. cōfestim aulā intrare prexit.
suis cū retinere temptatib? psuaderi non potuit
quāpotius illis cause sue timentib? p certo ait. no
ueritis me visibiliter hic videre beatos archiep̄os
dunstanum cantuariensē & oswaldū eboracēsem
qui hodie suis me p̄cibus tuentes falsiloquoz acu
men hebetabūt. Itaq; data benedictōe monacho
mime facundie viro se northmānice lingue sciolo
rem potans obtinuit. **CVIII.** **De**
hildeberto ep̄scopo cenomanensi & scriptis eius

Helmanodus.
Hlorebat hoc tempore hildebertus ceno
manensis ep̄s berengarij turonens disci
pulus. verifictor & dictator egregius
qui epitaphiū eiusdem berengarij magnifice scri
psit in versibus. liij. qui de roma sposuit hoc disti
con. **V**rbis felix si vel dominis vrbis illa careret.
Vel dominis esset turpe carere fide. **A**ctor.
Idem hildebertus tribulatōnes & vincula p xpo
sustinuit. Nam vt ip̄e refert in quadam epistola
generali ad omnes ecclesie filios cū i turze cenoma
nensi comes rotrocos in vinculis teneret ad eum
metu mortis trepidum ep̄s ip̄e vocatus accessit.
Cui cōfessus comes domui sue disposuit testamē
tum fecit. et ecclesie distribuit. Quod vt illibatus
pmaneret ab ep̄o p̄cibus impetrauit. quaten? ma
trem eius adiret. et de testamento testimoniū phi
beret. inhibens ne quis illud minuere p̄sumeret.
ne quis adnichilare tēptaret. Pergentē igit ep̄m
mater comitis in pasche suscepit testamēto applau
sit. gratias agens q gratia comitis accessisset. Ea
dem die initum est aduersus eū cōsiliū. & i cra
stinū iniecte sunt manus in eum. Sicq; p̄umelios
se captus est. & in custodia publica positus. diuiz
ferunt etiam sibi vestimenta eius. equis iam in eē
eos distributis. qui gratis ad faciū discurrebāt

Erat tunc in castello quo hec facta sunt veneran
dus carnotens ep̄s qui in spiritu cōtrito hubertū
scz illozū sceleratozū principem primo quidē blan
diens ouenit. sed bestia ratōnem non admisit. De
hinc illuz sacrilegij libere arguit. & postremo tra
didit eum sathane in carnis interitum anathema.
tis vinculo quo debuit alligatum. religiosi quoq;
abbates & anachorite p̄summati nomī ad eū cō
ueniūt sz eū vt lapidē duz iuenerūt. & i his oib?
nō est auersus furor eius. Hic quidē prius fuit ce
nomanens ep̄s. Deinde turonens archiep̄s. Iam
ergo p̄fatus ep̄s in vinculis positus nōnullas ep̄i
stolas scripsit. Sed & quosdā versus elegantes d
exilio suo sposuit. Liberū quoq; pulchrū de tedio
huius vite querimoniā sui ip̄ius de seip̄o ad seip̄m
ptim metricē ptim p̄saice p̄inentem. Et oratōem
pulcerimā de sancta trinitate & versus quosdā
d eukaristia ex quib? hec pauca hic inserere volui

CCIX. **V**ersus eius dē de exilio suo.
N Vp erā locuples multisq; beat? amicis
Et risere diu p̄pria fata michi
Sepe michi dixi qz sūt tā p̄spera rerum
Quid sibi vult tant? tā citus agger opum.
Heu michi nulla fides nulla est ostātia rebus.
Res ip̄e quid sint mobilitate docēt.
Res hoīm atq; hoīes leuis aura v̄sat in horas.
Et venit a sūmo sūma ruina gradu.
Cūcta sub ancipiti pendēt mortalia casu.
Et spondēt p̄pria mobilitate fugam.
Quidq; habes hodie cras te fortasse relinquet.
Aut mō dum loq̄ris definit esse tuū.
Has ludit fortuna vices regesq; supbos.
Aut seruos huīles nō sinit esse diū.
Illa dolosa comes sola leuitate fidelis.
Nō impune fauet aut sine fine p̄mit.
Illa michi quondā vultu blādita sereno.
Mutauit vult? nubila facta suos.
Accessit dānis nou? ille grauiq; tyrann?.
Quo cenomannoꝝ p̄sule ius p̄ijt.
Cuius auos puduit scelex genuisse patronū.
Fortuneq; parē mobilitate dolis.
Ille pudor patrie me nō impune tuentē.
Iusticie leges expulit a patria
Inde ratē scādo vitā p̄mitto p̄cellis.
Vela tumēt gemīa cība iuuat ope.
In fragilē p̄mū tot? p̄pe cōgerit iras.
Mundus et est hostis qd quid obesse potest.
Ecce rapax turbo tollens ad sidera fluct?
Impulit ad lit? iā sine puppe ratem.
Sic miser infelix q̄ssa rate rebus ademptis.
Euali uentos. equoz saxa iouem.
Ecce qd est homis qd iure vocare paternū.
Qua miser ille sibi plaudere dote potest.
Hoc est hic homis semp cū tpe labi.
Et semp quadā dōtōne mori.
Est homis nudū nasci nudūq; reuerti.
Ad matrē nec opes tollere posse suas.
Est hominis putrere solo saniq; fateri.
Et miseris gradibus in cinerem redigi.
Istius es heres homo p̄prietatis & illum.
Certius his dominū p̄mia nulla manent.
Res & opes p̄stant & famulanē ad horā.
Et locuples mane vespe pauper erit.
Nemo potest rebus ius assignare manōi.
Que nutus homis non didicere sequi.
Ius illis deus ascripsit statuitq; teneri.
Legibus & nutu stare vel ire suo.

Ille simul semel q3 sol2 puidit & egit.
Cuncta. nec illa aliter videt agitq3 aliter
Vt vidit facienda facit. regit absq3 lab ore.
Distinguit formis tempore sine loco.
Crescendi stadium reb2 metit. & illas
Decruit. versat legibus ipe manens.
Ipe manens dū cūcta mouet. mortalib2 egris.
Consulit. & quo sit spes statuēda docet.
Ille potens mitis tenor & cōcordia rerū.
Quidq3 velit in me deierat eius ero. **CX**
De miseria anime degentis in corpe. Idem in
querimonia sua ad seipm de seipso loquit anima.

Anguste fragilisq3 dom2 aimeq3 ruentis
Hospita seruii dicitōne p̄mor.
Triste iugū cēuice gero gūib2q3 cathēis
Procholor ad mortē nō moritura trahor.
Heu michi q̄ docilis falli q̄ p̄mpra subire
Turpia. q̄ velox ad mea dāna fui.
Hospitiū sp̄sus mira fabricauerat arte.
Quo suscepta breui tpe casta fui.
Nam michi v̄sue2 s3 origīne clar2 adulter.
Illuc. famula subreſerāte fores.
Musitat. obloquit. p̄sentib2 impat vti.
Delicijs. opibus. nomie lactat herili.
His puerſa modis ceptū puerit honestū.
Et miseram quo vult impioſa trahit.
Hospitiū lex ista mei est his exul ad horā.
Obligor. hoc fed2 soluet amara dies.
Egrediar s3 nescio quo ſil' nescio quando.
Et fortasse dies iste ſup̄mus erit.
Est igitur ponēda dom2. quo libera tristi
Carcere p̄petuo iure carere queā.
Heu q̄ turpe nephas horrendū q̄ reprimendū q̄
discois aime noxiū ſil' atq3 nephandum.
Mundi cura flagrās & mouēs pectoris estum.
Infestare docet ius & honestum.
Res abiecta nimis parq3 pudori.
Virt2 est oneri. crimen horrozi. Virt2 vilis apex
dos sine fructu. Tu venale bonū iners ſup̄is one
rosa. mersērigeis iſeris et ā bitioſa. Deponi facit
et lapsa dura reſumi. vanescis velut ūgula fumi
Non est cui placeas ſimplice voto. Qui leſam do
leat iquo teſte remoto. Qui te ḡtis amet v̄l tueat.
qui patrociniū polliceat. Laus ſublimis opes. cri
men egeſtas. p̄pollet facinus ſordet honeſtas. Ha
nunc innocuis iura minantur. An ſi flagitio ſce
pera lucrāt. Ha q̄ ſollicito quib2q3 labore. Occurrat
medico carnis amore.

De morbis anime nulla querela.
Egreſſam ſequit̄ tarda medela.
Multa duces lata p̄ libertate tulere.
Exilio ſobolē gladio caput expoſuere.
Felices ſi trīſte iugū ſic excutere.
Nec miſeros quidq̄ miſerabili2 ſequere.
Sed graue ſeruitiū male libera colla p̄nebat.
Et dños centū ſua crimīa quib2q3 ferebat.
Viuerē ſi vera ſub libertate placeret.
Nō homi ſ3 peccato ſeruire p̄deret.
Illud em̄ trāſit & ſaltē morte leuāt.
Aoc eſt eternum. nec finem ſine lucrāt. **CXI**
Dicta eiſdem de. vij. actibus anime.

Is aīe ſeptē p̄prios ſibi v̄dicat actus
Viūficat ſentit varias amplectit̄ artes.
Corrigit exceſſ2 v̄tutib2 iſtat. in ipſam
Dirigit virtutū dicitatē gaudet in illa m.
Semibus quoq3 prim2 inest. aīalia bzuta.
articipāt aliū. duo noſtre p̄prietatis.

Tres ſunt & ſup̄. ſup̄i tñ āreſerunt.
Ex actu primo vegetant̄ corpa creſcunt.
Proueit inde vigo2 nexus p̄pletō motus.
Et ſtat2 et ſpēs & ſuētiētia quedā.
Ex alio tāgīt. videt. audit guſtat od orat.
Odit. amat. petit apta ſibi. p̄traria vitat.
Soluit̄ in ſomnos i ſomnia mēte vagat.
P̄teriti meminit. v̄tutis inſtat agit q3.
Plurima q̄ ſenſu nā & ratōne gerunt.
Tercius ingenuas aliasq3 pambulat artes.
Queq3 vel ingenū vel diſciplina miſtrat.
Colligit & vario p̄fectu in artibus heret.
Quartus ab illicitis reuocat. reſidēſq3 reat2.
Abiurare docet. extūc agnoſcere ſele.
Incipit inq3 nouū niti ac tranſire decorē.
Diſcim2 ex quito nature lege teneri.
Res incōceſſas virtutis amore cauere.
Conceſſus aliquot etiā ſine teſte carere.
Sextus in aſpectū ſolis lucisq3 ſupne.
Pene parē ſup̄is animā rapit immaculatā.
Septim2 aſtringit ſtabiliq3 ſubartat amore.
Collat. rat2 deo quā dōtē iam ſpecule.
Quos thalamos quis cultus ea q̄ feſta ſerenent.
Quis dicat ſpecōſa veni dixere beate.
Maioresq3 anime nec eis tamē aut ea virtus
Aut ea lingua fuit. quibus ſic apire liceret.
Excedit ſenſus meritiūq3 recōdita merces.
primus itaq3 noſter actus eſt viūficatō. Secūdo2
ſenſus. Tercius ars. Quartus correctō. Quintus
virtus. Sextus p̄templatō. Septim2 quies. Hos a
ctus ſi carnis deſiderijs impediri negas. p̄fecto
vel penit2 in fra hominē deſeciſti. vel ſup̄a homi
nem p̄fecisti qui ſolus tam libere beatus es. v̄t eā
p̄cupiſcentiam neſcias. que adueiſus p̄fatos act2
& in uumero militat exercitu & diuerſo triūphat
affectu. Nec enim in omnes aīas par ei licentia ē.
Ipi quoq3 actus nec eodē tempe omnes nec om̄s
eadem inſtantē moleſtia. Alij quippe in ortu qua
ſi ſeges in gramie p̄focant. Alij iam p̄fecti velut
in ſpicis grana que ſeruor nimis exurit manescūt
Eſt etiā q̄ illos intrinſecus ipugnet q̄ illos extri
ſecus euacuat. **CXII** De vita cor
poris & eius appetitu vel tedio.

Horum prim2 quāto carni gratio2 eſt. tā
to a carnis inquietudinē ſecurio2. Caro
em̄ viūficatōis officiū amat. tantāq3 cū
eo pacem pepigit. v̄t ſiquid ei contrariū nouerit
& implacabili odio abhorreat. & curioſa ſollicitu
dine auerſet. Hinc eſt q̄ illi quoq3 qui cum paulo
clamant. cupio diſſolui & eſſe cū xp̄o. mortē tamē
formidant. quia caro hec anime letat̄ officiō. xp̄us
mori venerat & tamē dicebat. Pater ſi fieri poteſt
trāſeat a me calix iſte. Idem cū remotus a diſcipu
lis p̄lixius oraret. v̄q3 ad ſudorē ſanguinis anxie
tate turbatus eſt paſſionis. In cuius verbis nichil
aliud intelligendū ē q̄ quedā cōiūficatō carnis
que ſic inerat ei lege nature. v̄t tamen bonū nō im
pediret obediētie. Que cum ita ſint. tantū tamen
amorem tanq3 germanū fedus. plerūq3 ſupueniē
tes irzūpunt moleſtie. quibus excitata caro ad. vi
ūficatōis odium ſp̄reta ſollicitat. ad p̄ſenſum. q̄a
ſicut illecebrarū deſiderio. ſic & p̄nicōſe cōmouet
anxietate ſollicitudinū. Quibus dum venatrix illa
deliciarū diu ſubelle diuq3 fatigari formidat. pau
latim incipit tedere vice. placetq3 viūficatōis
gratiā abiurare. Cui2 obſequia p̄mixtis iſcōmodis
amareſcunt. Naſcitur inde turpis ac rediculoſus

mōtis appetitus. neq. s. p. genies & que more vi
pereo suos plerūq; suffocat & extinguit genitores
Nōnullos etiam tua quoq; tpa habuere. quos vel
in aquas vel ad laqueū egit dolor amisse pecunie
Nam de veteribus quid loquar. quorū mores si
mili puocatas insania. veridicis assertōibz nequa
q̄ poete tacuerūt. Non recolis idem te attestatū
cū affectate mortis originem suppositis de cana-
res versiculis. Cū placeat carni q̄ viuificat. Amet
qz hoc aīme obsequiū. tamen euenit vt diu tūnis
fracta malis vitam fastidiat abdicet annos. Malit
obire semel q̄ sepi? atqz supma mortī rapi q̄ tot
parulis esse superstes. Sed licet his instet nō est
homicida voluntas. donec declinat faueatqz vxo-
rius illi. spiritus hic stimulis & blanda lite suba-
cto signitur excessus quia dum caro clamat eāq;
spiritus exaudit. p̄sensu culpa creat. Inqz creādo
nephas caro fit vir spiritus vxor. **CXIII.**

De misterio hostie sacre Item de corpore et sanguine domini.

Ollimur e medio fatis ingentibz omnes
Et trahimur quo nos vita pacta vocat.
Hi nunq. hi semp. alij plectunt ad horā

Purgatis quia dat transitus ad requiē.
Hanc illis altare sacrū. vl' criminis exps
Vita. vel obsequijs empet? amicus emit
Perfectos. valdeqz malos nil vota suoz
Nil ipensa p̄cum. nil olocasta iuuant.

Nam nec iust? eget. nec pessim? ista mereē.

In medio est. veniā cui sacra mēsa pat.

Ipa tñ viuos a vite calle vagātes

Vt redeant salti sero iauare solet.

Inde fit vt quotiēs sacris accedim? ariis

Pariculis cedat hostia fracta tribus.

Pars intēcta mero p̄ viuis orat

Opusqz sanguinis et carnis expiat ipa caro.

Pzo bene defūctis quoz purgamiē vnus.

Hoc interuentu nō eget. alter eget.

Offerimus tibi xpe duas. sz ppter eosdē.

Oblate piter non opant idem.

Nā ps p̄ sanctis. ps est p̄ sanctificādis.

Illā refert grates. supplicat illa deo.

Hostia p̄ iustis laus est. p̄ iustificādis

Mentō. p̄ reliquis causā agit. alteriusqz

Fit cibus hic. ex pane caro. deus ex elemēto.

Misterio simplex. vtilitate triplex.

Ipe calix tumulū denotat. ara crucē.

Vtqz fides assit terrozqz recedit & horroz.

Fit cibus ipa caro. panis imago manet.

CXIII. De cōfessione sancte trini-

tatis Idem in oratōne ad sanctā trinitatem.

Alpha & o magne deus. hely hely deus

meus. cuius virtus totū posse. cui? sen-

sus totum nosse. cuius esse summū bonū

cuius opus quidqz bonū. Sup cuncta subter cū

cta. extra cuncta. intra cuncta. Subtē cūcta nec

substratus. sup cuncta nec elatus. Intra cūcta

nec inclusus. extra cūcta nec exclusus. Sup tot?

p̄sido. subter totus sustinendo. extra tot? cō-

plectendo. intra totus in cōplendo. Intra nusquā

coartaris. extra nusqz dilataris. subter nullo faci-

garis. sup nullo sustentaris. Mundū mouens non

moueris. locū tenens nō teneris. Temp? mutans

non mutaris. vaga firmans non vagaris. Vis exē

na vel necesse non alternat tuū esse. Heri nostrū

cras & pridem. semp tibi nunc & idem. Tuū de?

hodiernum diuissum sempiternū. In hoc tot um

puidisti totū simul p̄fecisti. Ad exemplar summe
mentis. formā p̄stans elementis. Nate patri coeq-
lis. patri p̄substāialis. Patris splendor & figura
factor factus creatura. Carnē nostrā induisti. car-
nem nostrā suscepisti. Sempitern? tpalis. mortu-
rus immortalis. Verus homo verus de? i. impmixt?
homo deus. Non cōuersus hic in carnem. nec mi-
nutus ppter carnem. Hic assumptus est in deum.
nec p̄sumptus ppter deū. Patri comp deitate. mi-
nor carnis veritate. Deus pater tantū dei. virgo
mater sed & dei. In tam noua ligatura sic vtraqz
stat natura. Vt cōseruet quidqz erat. facta quid-
dam quod nō erat. Noster iste mediator. iste no-
ster leg. lator. Circūcisus baptisat? crucifix? tu-
mulatus. Obdormiuit & descendit. resurrexit &
ascendit. Sic ad celos eleuat? iudicabit iudicat?
Paracletus increatus. neqz factus neqz nat? Pa-
tri p̄sors genitoqz sic p̄cedit ab vtroqz. Ne sit mi-
nor potestate. vel discretus qualitate. Quātū illi
tantus iste. quales illi talis iste. Ex quo illi extūc
iste. quantum illi tantū iste. Pater alter sed gignē
do. natus alter sed nascendo. Flamē ab his p̄cedē
do. tres sunt vnum subsistēdo. Quisqz trium ple-
nus deus. nō tres tamen dii sed deus. In hoc deo
deo vero tres & vnum asseuero. Dans vlie vnita-
tem. & p̄sonis trinitatē. In p̄sonis nulla p̄ior nul-
la minor nulla maior. Vnaqueqz semp ipsa. sic est.
p̄stans atqz fixa. Vt nec in se varietur. nec in vllā
transmutet. Hec est fides orthodoxa. nō hoc ēroz
siue noxa. Sicut dico. sic & credo. nec in prauā p-
tem cedo. Inde venit bone deus. ne despem q̄uis
reus. Reus mortis nō despero. sed in morte vitā
quero. Quo te placem nil p̄tendo. nisi fidem quāz
defēdo. Fidem vidēs hac implozo. leua fascē quo
laboro. Per hoc sacz cathaplasma qualescat egruz
plasma. **CXV. Oratio eius ad xpm**

Extra portam iam delatum. iam fetentē
tumulatū. Vittā ligat lapis viget. sed si
iubes hic r̄surgz. Iube lapis reuoluetur.
iube vittā dirumpetur. Exitur? nescit moras p?
quam clamas exi foras. In hoc salo mea ratis ife-
statur a piratis. Hinc assultus inde fluctus. hic et
inde mors & luct? Sed tu bone nauta veni. p̄me
ventos mare leni. Fac abscedant hi pirate duc ad
portū salua rate. Infecunda mea ficus. cui? ram?
ram? siccus. Incidēt incendēt si p̄migas quod me
retur. Sed hoc anno dimittat stercorē fodiat. Quod
si necdum respōdebit. flēs hoc loquor tunc
ardebit. Vt? hostis in me furit. aquis mersat fla-
mis vrit. Inde languēs & afflictus. tibi solū sum
relictus. Vt hic hostis euanescat. vt infirmus cō-
ualescat. Tu virtutem ieiunandi des infirmo des
orandi. Per hec duo chriso teste liberator ab hac
peste. Ab hac peste solue mentem. fac deuotū pe-
nitentem. Da timorem quo p̄iecto. de salute nil
cōiecto. Da spem fidem caritatē. da discretā p̄e-
tatem. Da p̄temptū terzenorū. appetitū supnozu.
Totum deus in te spero. deus ex te totum quero
Tu laus mea meū bonum. mea cūcta tuū donū.
Tu solamen in labore. medicamē in dolore. Tu in
luctu mea lira. tu lenimē es i ira. Tu in arto libe-
rator. tu in lapsu releuator. Metum p̄stans in p-
uectu. spem cōseruas in defectu. Si quis ledit tu
rependis. si miatur tu defēdis. Qd est anceps tu
dissoluis. quod regendūz tu inuoluis. Tu in rare
me non sinas infernales officinas. Vbi meror vbi

metus. ubi feto: ubi fletus. **V**bi pbra detegunt
ubi rei pfundunt. **V**bi tortor semp cedens. ubi ve
mis semp edens. **V**bi totum hoc phenne. quia p
pes mors gehenne. **M**e receptet non illa. sion d a
uid vrbis tranquilla. **C**uius fabe acto: lucis. cuius
porte lignu er uis. **C**uius clauis lingua petri. cu
ius ciues semp leci. **C**uius mur? lapis viuus. cui?
custos rex festiuus. **I**n hac vrbis lux solenis. ver et
num pax phennis. **I**n hac odor implens celos. i hac
festum semp melos. **N**on est ibi corruptela no de
fectus no querela. **N**on minuti non deformes. om
nes xpo sunt oformes. **V**rbis celestis vrbis beata.
supra petra collocata. **V**rbis in portu facis tuto.
de longiquo te saluto. **T**e saluto te suspiro. te af
fecto te requiro. **Q**uantu tui gratulen. q festiue
puiuentur. **Q**uis affectus eos stringat. aut q ge
ma muros pigat. **Q**uis calcedon quis iunct? no
runt illi qui sunt inuis. **I**n plateis huius vrbis. so
ciatus pjs turbis. **C**um moyse & helya pium can
tem alleluia. **A**men. **CXVI.** **D**e qui
busdam prodigijs & morte imperatoris henrici.

Sigibert?

Anno impij henrici. xlix. s. ab incarnatõe
domini. **M. cv.** **V**igilia natalis domi ter
remotus factus est magnus in hierosoli
mis. **H**ierosolimita innumerabile paganorũ multi
tudine gloriosa victoria cõterunt. **F**ilius henrici
impatoris a patre auersus. quoscũq potest ab eo
auertit & sub obtentu meliorade reipublice & re
staurande ecclesie in eũ insurgit. **D**uo oves i mo
dum solis forma & lumine quotidiano soli similes
apparuerũt. omniũ colorũ spẽ radiantes ad instar ar
cus celestis. **A**nno. liij. non as february. stella per
diem visa est in celo ab hora. iij. vsq ad horam no
nam quasi cubito distas a sole. **H**enricus filij im
patoris cõtra ius nature & fas legum in patre in
surgens. q indigne eum tractauerit declarat epĩ
stola ex ore ipius patris scripta ad philippũ regem
francozũ. **P**ridie idus february apud barũ ytalie
stelle vise sunt in celo p diẽ. nunc qua i inter se cõ
currentes. nunc quasi in terraz cadetes. toto pene
men se february cometes apparuit. **I**mpatore hen
rico moriente leodij. filius eius aquisgranĩ venit.
& volens venire leodiũ cõtra patrem iuum. v. fe
ria dominice cene pmissit suos poccupare pontem
apud musatum ne quis venienti sibi obstaret. **S**z
militibus patris cõcurrentib? ad exoccupandũ põ
tem. milites filij a ponte repellunt. alijs eorum ca
ptis. alijs i mosam demers. alijs occis. **I**nter quos
etiã bruno comes occisus est. **H**ic filius. ptra patre
venies redijt iglori. **C**oloni. sib? fidẽ ipatorĩ suã
t. b? . at eoz archiepõ filiũ ipatoris p patrẽ suũ
suum animante colonia obsessa oppugnatur. sed
non expugnatur. **CXVII.** **D**e mo
ribus eiusdem & aduersario eius a murib? deuo
rato

Guillerinus.

Interim henricus impator leodij moritur
Hic henricus hildebranni inimicus ore
facundo? fuit. acer ingenio. elemosinis lar
gus. **S**exagies & bis acie collata dimicauit. plures
mimicorũ eius vitam misero exitu finire. **Q**uidã
ex aduersarijs eius homo potens & factiosus. duz
resumpta ceruice in quaiuo resideret. repẽte a mu
ribus circũuallat? est. vt nusq posset effugere. tã
tus erat numerus bestiolarũ. vt in qualibet apla
puincia tot esset. nō putarent. fustibus & subtel ijs
diu expulse sugari non potuerũt. **N**ullum vā no

cere temptabant nisi illũ solum quẽ dentib? et ter
ribili quodã occẽu psequerent. **I**ste autẽ a famu
lis vltra iactũ sagitte in pelagus puectus est sed
frustra. nam p̃tinuo tanta vis muriũ inũdauit. vt
marmor paleis cõstratũ iurares. **E**t cũ tabulata na
uis corroderet. & naufragiũ tritũ aqua p rimulas
ingrediens mmarẽ. famuli puppem ad lit? retor
quet. **M**iser ergo ille in terrã expositus. mox tor?
dilaceratus. horrendã muriũ famẽ expleuit. **S**ed
hoc ideo mirũ minus iudico q̃a certum est. in asia
ticis regionibus si leopodus aliquẽ moridic? attige
rit. p̃festim muriũ copiaz aduentare vt vulneratũ
p̃m̃gant. immundũqz vrine diluuiũ p̃mitari hoĩs
ex. tũ. **S**i vero sedulitate artentiũ itera. ix. dies vi
tata fuerit p̃nicies. aduocari medicorũ inũstriam
& p̃fecto valiturã. **C**onspicat? est relatoz meus
quondã eiusmodi sancũ cũ desparet in terra obla
lucem in altum iactatis anchoris p̃cessisse. **N**ec
moza plusq mille mures vidisse corticib? maloz
granatorum quoz medullas exederant iclusos mi
rabili dicta. sed obstrepentib? nautis dimersos.
Nichil em ille parens rerũ creatarũ destituit inge
nio. nichil noxum sine remedio. **CXVIII**
De cõuersione petri alfuni quondam iudei &
editõne libelli sui.

Et tempore petrus alfunus quondã iu
deus & moyses appellatus iudaismũ reli
quit. & ad fidem xpĩ puerus libellũ el e
gantem satis edidit. in quo cõtra iudeos & cõtra
saracenos egregie disputauit. sed in primis modũ
sue p̃uersionis exposuit. dicens. **P**etrus alfun
sus. **O**mnipotens suo me spirita inspirauit. &
ad rectam semitam direxit. tenuẽ prius oculorũ
remouens albuginẽ. & post graue animi corrupti
velamẽ. **T**unc nobis p̃phetarũ claustra paruerũt
& eorum archana reuelata sunt. vnde p̃p̃endim?
& quod est intelligendũ & quod inde credendũ?
Cum itaqz puenissem ad tam excelsum huius fidei
gradum instinctu diuine miserationis exui palliũ
falsitatis. et ñdatus sum tunica iniquitatis. & ba
ptisatus sum in sede ostensis ciuitatis. **I**n nomine
patris & filij & spũs sancti. manibus gloriofi ste
phanĩ eiusde? vrbis epĩ. **A**nno. **M. cvj.** a natiuita
te domini die natalis apostolorum petri & pauli.
Vnde & ob reueratõnem atqz memoriã eius diei
& apostoli nomen quod est petrus michi imposui
Fuit autem pater meus spũalis alfunus impator
hispanie gloriosus. qui me de sacro fonte suscepit
& ob hoc eius nomen p̃fato nomini meo apponẽs
michi nomen imposui. **P**etrus alfunus. **C**ũqz in o
tuisset iudeis qui me antea nouerãt. & p̃tium in li
bris p̃phetarũ dictisqz doctoꝝ p̃bauerãt q̃ leges
xpianorũ accepissem. & vn? ex illis essem. arbit
ti sunt quidã me non hoc fecisse. nisi quia vere
cundiam omnẽ abiecerã q̃ & deum & legem cõte
pseram. **A**lij vero dicebant q̃ hoc fecissem. eo q̃
p̃phetarũ & legis verba non recte intellexissem.
Alij hocipm vane glorie imputabãt & hoc me fe
cisse calũniab. inẽ ad seclẽ bonorem. eo q̃ christia
norũ gentẽ ceteris oĩb? supesse cõspicerẽ. **N**ũc
ergo librũ cõposui vbi omnes & meaz cognoscãt
intentiõem & audiant ratiõem in quo videlicz om
niũ aliarũ gentium credulitatis destructiõem p
posui. **P**ostea vero xpianã legem omnibus p̃stan
tiorẽ legem esse cõclusi. **A**d vltimũ etiam omes
cui libet xpiane legis aduersarij obiectiões posui
põntas. qz pro meo sake cum ratiõne & auctoritate

destruxi. **Librū autem totum distixi p dialogum**
ut animus lectoris pmprior fiat ad intelligendū
In tutandis etiam xpianorum rationibz nomē qd
modo xpianus habeo. s. petri posui. in rationibus
aut aduersarij confutandis nomen quod ante bap-
tismū habueram. s. moysi. **CXXIX. De errore**
iudeorū circa legis in intellectu

Reuera concedo nūc moisen filiū amram
verū pphetā israheliticū populi missū fu-
isse a deo. ac vere et quidquid ex dei no-
mine pphetauit fideliter enunciasse. Omnes quo-
qz post moysen pphetas p eius lege cōfirmāda ve-
nisse. Nam & eadem lex a nostris quondā quibz si-
dem adhibemus doctoribus est trāslata. & apud
nos habetur scripta. & nūc quidem recto sensu
put debeo cōpletam eius fidem cōseruo. ac p re-
ctissimas eiusdēz semitas recto gressu pcedo. Vi-
deo autem iudeos legis cultores solum eius sup-
ficiē attendere. literamqz nō spūaliter sed carnali-
ter exponere. & ideo ab eiꝝ recta itentōe alienos
existere. maximoqz decepti sunt errore in eius ex-
planatōe. Non remiseris o moyses doctorū ve-
strorū. qui doctrināz vestram ubi tota lex vestra
secundū vos innitiē scripserūt. quomodo deū cor-
pus & formā asseruerāt. eiūsqz ineffabili maiestati
talīa applicant. que & nephas est credere. et absur-
dum audire. quoniā nec vlla cōstant ratōne quā
etiam de ipso tales ptulerūt sententias. que nō ali-
ud nisi verba videntē iocantiū in scolis pueroꝝ
vel nentiū in plateis mulierū. Iterū secundū intel-
lectus nostri capacitātē dum legē explanatis. vos
eo mō quo fieri nequit captiuitatē euasuros spa-
tis. Iterū adeo inuitatū vobis fieri speratis mira-
culū in captiuitatis euasione ut vestros deꝝ mor-
tuos suscitaret qui terras denuo sicut priꝝ incipiāt
inhabitare. Preterea vos exītes in captiuitate d
omnibus legis vestre pceptis etiaꝝ secundū expla-
natōem vestram nichil nisi minimū qd ptueor age-
re. Idipm autem quod agitis deo placere & acce-
ptabile esse creditis. De hoc autē quod ptermittit
eum nequaquā vos culpaturū esse pfiditis qd
euidenter obtinet maximum locum erroris.

**CXX. De errore eozum circa deita-
tis simplicitatem**

Ecce doctores vestri in prima pte doctri-
ne vestre cuius vocabulū est benedictō
nes dixerūt caput & brachia domini ha-
bere. & in cesariē pixidē corrigiā ligatā gestare.
ipiusqz corrigie nodum a postera capitis pte sub
cerebro firmatū. Intra pixidem vero quattuor es-
se carthas cōtinentes laudes iudeorū. In sūmo au-
tem sinistri brachij gestare aliā pixidem simili mo-
do corrigiā ligatā. Ibiqz cartham esse. laudes omīs
que in quattuor pdictis scripture dicuntē ptinentēz
& de pixide quideꝝ quā gestat cesariē ac de nodo
corrigie sibi attrahunt autoritateꝝ ab eo loco ubi
dominus ait ad moysen. Videbis postēiora mea
facies mea non videbiē. Tunc em moyses vt aiūt
videbat nodū corrigie. Nodum autē ipius necessa-
rium est alicuius pixidis esse. De illa vero quā ge-
stat in brachio pferūt autoritatē ab esaia dicente
Iurauit dominꝝ in dextera sua. & in brachio fortis
sui. Per brachiū em fortitudinis sinistraz intelligi
volunt. in qua virtus illa pixidis cōtinet. Et ego
quidem reminiscor illū me plegisse locū. sed auto-
ritas illa nullum eis ofert patrocinū. Cum em lex
phibz deum moysi dixisse postēiora sua se visūz

& quia deum mentiri nō posse cōstat. ita postea
licet scriptura tacente nō dubitāz factū. nusqz
tamen lex innuit qd moyses in eius postēioribz ali-
quid viderit. Qualiter igitur eum ibi nodū corri-
gie quod sine risu vix dici potest dicitis viderisse.
Iterū cum p postēiora nō solū ceruix. sed etiaꝝ q
libet ps corpis cōueniēter intelligi possit. hoc qd
vos eum viderisse ceruicē asseritis non ratōne vl le-
gis autoritate sed sola volūtate pbatīs. Et vt de
um ceruicēz (quod sane sapienti nephas & videt
& est) habere pcedam. Fieri tamen potuit vt moy-
ses nichil in eo pter ceruicē viderit. Aut siquid
aliud fingamus eum viderisse potuit videre pillez
siue nodum corrigie. s. in eius corona quāz vos di-
citis angelum micraton capiti dei singulis diebus
imponere. Vt autem vtar etiaꝝ ratōe nature vos
deum caput & brachia totāqz corpis formā pcedi-
tis habere. Qd si est. igit deum lōgitudis & latitu-
dinis altitudinis dimensionibz ptare necesse est.
Si vero tribus his & altitudinis dimēsiōibz clau-
ditur corporeis ptibus terminat qd euidentē incō-
ueniens esse pbat. De corrigiā vero quā eum i
capite habere dicitis. duo nunc ppono vobis. Illa
nāqz corrigiā aut est de ipso. aut aliunde. Si est d
ipso. iam deus diuisus est a se. Si vero aliunde. aut
creator aut creatura est. Si creator est. ergo duo
sunt creatores. Si creatura est. iam quedā creatu-
ra maior est quadam pte creatoris quod incōueni-
ens est. Preterea quero a vobis verū hoc qd eū in
brachio vel in capite gestare dicitis. aliqua gestet
necessitate aut sine necessitate. Si necessitate iam
creator creatura indiget. quod incōueniens est.
Si vero sine necessitate. ergo deus aliquid supflu-
um gestat in se quod aliud incōueniens est.

**CXXI. De erroribus ipsoꝝ circa
ipius immensitatē diuinitatis.**

Preterea vestri doctores aiūt in libro do-
ctrinarū qd deus est in occidente tantūz
autoritate. s. esdre hoc cōfirmantē dicē-
tis. Exercitus celi supplicat tibi. sic illud exponen-
tes. Cum omnes stelle in occidentem decidunt. tūc
exercitus celi supplicat deo. & quoniā hec stellarū
supplicatō fit in occidente. Idcirco deum in occide-
te asserunt esse. Hec inquā est illorum sententia
qui quāqz a cognitōne dei sunt alieni. si mundi sal-
tem figurā agnoscerēt. nunqz de deo tam indigna
sentirent. Nos em orientē non dicimus nisi locūz
illum ubi stelle prius apparēt. nec occidentem nisi
ubi aspectui nostro dispēt. Igitur in quocūqz lo-
co vis cōsistere & ab eo rectam lineam ad oriētis
ptem dirigere que cuz ad locū puenerit vltra quē
visum nequit tendere. locū illū orientē tibi esse co-
gnosce. Eodem modo si ab eo in quo consistis line-
am rectam in occidentem exeris cuz ad talē locū
qui visui tuo terminū ponat pueneris. ipm quoqz
constitue locū occidentis. Ita qz nec locus oriētis
nec locus occidentis idem est omnibus. nec eadeꝝ
hora ortus vel occasus est nobis cum ceteris gen-
tibus. sed secundum varietatem locoꝝ in longitu-
dine varianē. Iterū vestri doctores in. iij. doctri-
ne libro deum asserunt esse i loco sex ptibz termi-
nato affirmantes hoc danielis testimonio qui ait.
Cum egrededer ecce princeps grecoꝝ ingressus.
Ex hoc enim cōcipiunt qd in tali loco sit deus ubi
introitus sit et exitus. Qd si ita est. patet ergo qd
in loco cōsistat sex ptibus terminato. Si vō tmiato
cir cūscribitur loco. tunc aliquis locus vacuus est

a deo. Quid si est quomodo scit quod in alio sit. ubi ipse non est loco. aut quomodo opatur in eo. Sed dicitis quod talem sapientiam & voluntatem habere potest ut per sapientiam noverit. & per voluntatem operetur quod alibi est. Volo ergo ut michi respondeatis verum illa sapientia & voluntas in eo sint & semper cum illo. An extra illum. & sic quandoque sine ipso. Nam si dicatis quod non extra illum sint. sed in eo. de his idem perveniet quod de ipso. quia non in omni erunt loco. Quomodo ergo scire poterit aut operari quod alibi sit. Si vero dicatis eas extra illum esse & omnem locum implere. tunc ab illo sunt divise. Sciunt enim aliquid quod nescit ille. & operantur per se quod non operatur ipse. Ipse enim sunt creatrices. & mundus deo non indiget. Sed dicitis possunt quidem in eo esse & in omnes locum sciendo & operando emicare. sicut sol cum in uno consistat loco. radios tamen usqueque calefaciendo diffundit & illuminando. Si ita est. sequitur ergo quod illa sapientia & voluntas non ubique consistant equaliter. Quidquid enim diffunditur hoc modo non eandem vim habet in vltimo quam in sui principio quod minime pervenit deo. **CXXXII.** De hoc quod fingunt deum infirmum quotidie irasci & flere. & orare pro eorum captivitate.

Quoniam autem deo terminum imponere audeatis. Vtinam vel simpliciter crederetis & non ei accidentia corporis ascriberetis. Nam dicitis quidem eum semel irasci diebus singulis asferentes in medium testimonium quod dicitis. Fortis irascitur quotidie. Prima etiam hora diei eum irasci asseritis. Huius rei causam esse dicentes quod in illa hora reges iniquitatis exurgentes sibi diademata imponunt & solem adorant. Videtis nunc quod absurdus sit iste sermo & quod fatui qui hoc prulerunt. cum rei discretiorem ignorent. & quam si nossent non hoc de illo sentirent. Ira enim est cum audito aliquo quod displicet verbo. vel colera rubea feruet & super eam diffunditur. & sanguini permiscetur. Insuper si quidem hoc calefacit & in facie pallefacit. Hoc autem nulli pervenit nisi que ex quattuor elementis componitur. Deinde autem talibus non subiaceret liniametis. Non mirum etiam illud abhorrendum est quod dicunt eum tali re irasci de qua se non possit vltari. quod si posset ira profecto eius quiesceret. Aitunt preterea quod ipsius hore qua irascitur punctum nemo noverit usque. nisi balaam filius beor. in quo. si vobis ipsis extrani estis cum ex una parte moyses vocet eum ariolum vos etiam iniquum vocetis. Ex altera vero parte illum de deo esse prudentem moyses significetis. quod punctum noverit hore quod moyses latuit. Nec hoc sufficit eis de deo dicere. sed ipsum etiam quotidie semel in die plorare. & ab eius oculis duas prodeuntes lacrimas in magnum mare dicunt decidere. & has illud fulgorem a firmamento esse. qui tempore nocturno de stellis videtur cadere. Hec autem ratio deum ex quattuor elementis ostendit compositum esse. Non enim fiunt lacrimae nisi ex humiditatis abundantia descendentes a capite. Si autem est ita. ergo elementa sunt dei materia. Omnis autem materia prior est ac simplicior forma. Ergo & ista priora deo sunt & simpliciora. quod utique nephastum est credere. Itaque si deus talis est ut & dicitur cum nec cibo nec potu fruatur. & quotidie duas ex se lacrimas emittat. necesse est illum decrescere nisi forte de aquis que super celos sunt jugiter bibat. Denique ex verbis eorum intueor ipsos ignorare quid ille sit fulgor. sed fumosus quidam vapor est nimium siccus qui de terra consurgit

Vnde & loca nubium transiit perveniens ad locum ubi non est calor multus. quoniam a motu firmamenti est remotus. Quo cum pervenerit. & in uno loco multum coierit. ipsius loci calore paulatim crematur et crematus evanescit. Et hoc esse dicimus quod per aerem discursitare videmus. Fletus quoque ipsius quoque in regione deo ascribitur. iudeorum captivitatem causam esse dicunt. quietiam propter dolorem ipsum ter in die quasi leonem rugire asserunt. & ob hoc celum pulsare pedibus more calcantium in torculari ferunt. More quoque columbe quandoque suspirium sonitum dare & aliquid caput movere. ac dolentis voce dicere. Ne michi heu michi. ut quid domum meam in desertum redegit. templumque meum cremaui & filios meos in gentes transuli. Heu patri qui filios suos transulit. heu filiis qui translati sunt de mensa patris sui. Dicunt etiam quod quidam doctorum vestrorum in quodam loco ruinoso hanc audierit vocem. Aitunt preterea quod tanquam plenus inuicem pedes collidat. & more dolentis manibus plaudat. & quia quotidie orat ut misericordia eius in populo suo sit super iram eius.

CXXXIII. Sugillatio profati erroris.

Utrum si deus ut aiunt orat. quem quis adoratur. Aut eius propter quod adoratur est potens aut impotens. Si est impotens frustra se adoratur. Si vero potens. aut vult aut non vult id pro quo adoratur. Si non vult. pro nichilo orat. Si autem vult tunc orare non est necesse ex quo potest & vult. Hec ergo sententia omnino aliena est a cognitione divina. Si etiam verum est deum ut aiunt pro nobis plorare. ut leonem rugire. celum pedibus pulsare. more columbe gemere. caput movere. ac dolentem clamare ipsum. preterea pro dolore pedes collidere. manibus plaudere. & quotidie ut vestri miserere orare. quid vestra ne liberemini captivitate tem impedit. an a vobis an ab ipso hec mora pervenit. Si enim ab ipso dicitis. ipsum ad complendam voluntatem suam minus esse potentem ostenditis. cum aliquo volentem implere nec valentem. eum plorare more pueri asseritis. Si autem nunc impotens est. dicitur et verum in futurum potestatem habiturus sit. an non. Si nunquam habiturus est igitur & vester & illius dolor sine carebit. Vestraque oratio & spes nulla est. si vero habiturus est certo tempore. restat vobis dicere quid sit quod prohibeat eum modo habere. videlicet verum hoc imputetis annorum eius paucitati. membrorum debilitati. an obstaculo cuiuslibet rei a qua nequeat defendi quod nephastum est de deo credere. Legimus enim in scripturis sacris quibus nos fidei nobiscum adhibetis deum antiquis temporibus maiora miracula fecisse. quod sit vos de captivitate liberare. Inter que & egiptum decem plagis percutiens inde vos manu valida eduxit. & postmodum etiam de captivitate babilonis liberavit. Non ergo dicere potestis quod potens non fuerit etiam diebus antiquis. Si autem eo volente vos liberare vos eius voluntati pertinaciter obstititis. ut quia ille vos in captivitatem coiecit. vos e contrario plusquam ipse velit in illa periretis. debetis utique voluntati vestre satisfacere. & non semper assidue tanto merore opprimere. Sed dicitis deum captivitatem vestre terminum prefuisse. & donec illud quod constituit & iuravit & firmavit tempus adveniat ullomodo vos liberari posse. At in hoc verbo conscientiam deo ascribitis. cum tale quid eum statuisse dicitis atque iurasse quod postea peniteat eum firmasse. Cuius rei signum esse ostenditur quod tot modis pro vobis iniquitatem affligit

Quod si p̄scisset. non antea ostendisset. Insuper ergo scdm̄ vos fuit. qđ etiam cum apud vos ostet ei vtiq; indulgere debetis. non eum p̄cibus inquit rare assidue. Quanto em̄ eum ut vos de captiuitate eripiat frequētius oratis. t̄m̄ magis ei? dolo rem innouatis. Debet ergo quisq; huiusmodi credere doctozib; & fidē eoz; accommodare tractatibus. **CXXIII.** **Q** corpalia dicuntur de deo in scriptura nō p̄prie sed tropice.

Ed dicit michi aliquis. Cū illi dicta sua p̄phetaz; auctoritate p̄firmant. cur tā grauit̄ in eos inueheris. & in p̄phetas nihil dicis. An nescis p̄phetas dixisse. caput & oculos & nares & manus & brachia. & vniuersa corporis limamenta deū habere. Dixerūt etiam illuz; singulis diebus irasci. & ut leonem rugire & alia multa huiusmodi. Cui ego respondeo. qđ obscura sunt p̄phetarū dicta. nec omnib; satis apta. Propter hoc cū in eis talia inuenim; que secundū litteram accipietes a tramite ratōis exorbitent. allegorice illa interpretamur. ut ad rectitudinis semitaz; reducamus. Necessitas em̄ cogit hoc nos agere. quoniam aliter non potest ratō littere stare. Vestri autem doctores nequaquā deus ut oportuit cognouerunt. ideo dicta p̄phetarū sup̄ficiēten; exponētes in eis errauerunt. Si autem vis scire qđ quedā verba scripturarū allegorice nos oportet intelligere. eo qđ ad litterā exposita non possunt stare. Vide quid liber numeri dicat de filiis chore. Ap̄iens inquit terra os suum deuorauit illos. nūquid terra habet os. Item in libro iudicū ait gaal ad zebul. Ecce plus de umbilico terre descendit. Nunquid terra umbilicū habet. Dauid quoq; ait. Gaudēbūt campi & omnia que in eis sunt. Et iterū. Flumina plaudēte manu. Nunquid campi gaudere. flumina manus habere. vel montes possunt exultare. Salomon quoq; ait. Aues celi portabūt vocē tuā. Nūquid vel auis verbum dicere vel habēs p̄nas aliquid potest anūciare. Abacuc etiam p̄pheta dicit. Lapis de pietate clamabit. Nūquid vel lapis clamare vel lignū potest respondere. Deniq; corpea que deo ascribitis. non nisi corpee substantie & rei cōgruunt imaginariē. deum huiusmodi esse indecens est credere. Conuenit ergo que de illo tanq; corpeo dicunt scripture. non literaliter sed allegorice vltropice exponere. Nam si deum imaginem aut similitudinē vllam habere dicimus multis p̄phaz; auctoritatib; p̄trahim; Verbi gratia moyses ait filiis israhel. Custodite sollicitē animas vestras. Non vidistis aliquā similitudinē in die. qua locutus est dominus in ore de medio ignis. ne forte decepti facietis vobis sculpturam. Cūq; p̄hibuisset eis ne deum p̄positis corpali; assimilerent. veritus etiam ne forte corpib; eum simplicibus p̄formarēt. Adiunxit ne forte eleuatis ad celū oculis videns solem & lunā & omnia celi astra errore deceptus adores ea. Nec reputes moysē hoc populo iubentē metuisse. ne p̄dictorū corpuz; figuras vel imagines adorent. cum iam creaturas esse non dubitarēt. Sed hoc potius timuit ne deum imaginē alicuius horum habere crederēt. Et ideo p̄ illo huiusmodi factas similitudines adoraret. Esaias quoq; p̄pheta ait. Cui similem fecisti deū aut quā imaginem p̄e. Et iterum. Cui assimilatis & comparatis me & fecistis simile. Dauid etiā verba deum non esse localē cōp̄bant. ut p̄ hoc cōsequenter eum non esse corpeum innuant. Ait em̄

quo ibo a spiritu tuo. Salomon etiam idē sentiens ait. Sic celum & celi celoz; cape te nō possūt. Et hieremias. Nūquid nō celum & terram ego impleo dicit dominus. Ecce liquido patet qđ si scripturas doīm corpus & omnia corpis mēbra dicentes habere. quā autozitate volumus hoc p̄bare sup̄ficiētenus exponam; omnibus sup̄dictis testimonijs p̄trahimus. **CXXV.** **R**atio:

Nunc in magno palatō ratōis accubitu ri solum eius quibuscumque sententiarū floribus sternamus ut postea delectabili; in eo ratōinaturū sedeamus. Illeq; sententiē vobis erunt quidam gradus ad p̄bandū qđ deus sit. & ad cognoscendū quid sit. Prius em̄ debem; p̄bare deum esse. & post ostendere nichil ei simile esse. Quedam nāq; p̄s hominū & deum esse negant. & mundum ab eterno & sine creatore fuisse affirmāt. Que nos necessitas cogit. ut etiam ratōib; p̄bi; philosophicis prius deum esse monstrem; qui mūdū creauit. Si em̄ mundum cū omnib; que in eo sūt creatum esse ostendā. tunc deum eius creatore; necessario esse p̄cludam. Cūq; mundi creatore; esse p̄bauerimus. cōsequētē ipm̄ habere nullā similitudinē ratōe ostendem;. Itaq; fere in hoc omnes p̄bi; consentiunt. qđ p̄fecta sapiētia principiū est omnium rerū. lumen p̄clarum. substantia substantiarū argumentū rerū vniuersarū. Post hanc est anima postea vero materia. Que. s. duo simplicia sunt et omnium creaturarū prima. totiusq; rei cōposite origo & causa. De quibus gradatim factū est firmamentū cū omnib; quas possid; varietate. i. magnum atq; formarū. Nam firmamentū quidem cū omnibus que cōtinet est reuera p̄positū. licet eoz; respectu que circulo lunari subiacent dicatur simplex. Sic em̄ est in rebus omnib; ut aliud respectu illius d quo factum est dicat cōpositū. respectu vero eius quod de illo sit simplex. Et qđ omnis materia eo qđ illa factū est simplicior est. nec in se sui p̄positi formā vel imaginē habet patz; firma; menti materiā nullam in se corpeam formā habere & ideo omnino simplā esse. Qđ si dicam; aliquid i ea cōpositum esse. aliam quoq; materiā necesse est esse de qua p̄positum sit. que et illa simplicior sit. Sed et illam dicentes cōpositam. aliā quoq; fatebimur simpliciorē habere materiā. et sic in infinitum p̄cedemus. Quod ut vitemus. necesse est ut illam materiā. s. firmamētū simplā esse fateamur. Et quoniam materia ipsa varias in se quas vnq; habuerat nouiter in se formas suscepit. cōstat qđ eas non ex se sed alterius rei adiūctōne. que et potentior et simplicior sit habuit. que. s. in se diuersas formas et imagines fecit. maxime cū nulla sibi necessitas esset. ut tales in ea fierent forme vel imagines. Hoc magis ex anime desiderio factū est que tali rei voluerit amisceri. cui nunq; fuerat amixta ut in ea sua pateret potentia. Hec igitur p̄ qđ illi rei amixta est p̄ter & aglutinata. ex noua amixtōe nouis est materia formis informata. Quoniam ergo firmamētū cū oib; qđ possid; secundū p̄hos p̄positum eē nō dubitat. necesse est ut p̄ncipiū habere credat. Etenim cōpositū omne necesse est p̄posito; habere quia nec aliquid potest seipm̄ creare. Creatorem ergo mundi qui deus est. esse necesse est. Quem. s. nec creatum esse nec nouatum s; cēnuz; necessario credere cōuenit. Alioquin creatorum vlt nouatorum numerus fine carebit. nec cōpositū

sed simplicem oportet eum intelligi. quia omnis
compositio motus est et actus simplicis rei. **P**reterea
quod primum est. principium habere non potest. omnis
autem compositio principium aliquod habet. Itaque ne-
que corporeus est. quia corpus omne compositum est.
Iterum neque mobilis est. quia omne quod mouetur prius
bus constat. & omne tale compositum est. Rursus nec
variatur nec corrumpitur. quia utrumque mortalium est.
primum autem omnium immobile. Item nec crescit per se
nec augeatur aliunde. Nam omne quod vel incrementum
recipit vel augmentum perculdubio est compositum. Itaque
nec decrescere probatur. quia quod decrescit corruptum
pitur. Rursum nullius creature in aliquo similitu-
dinem habet. quia similitudo qualitatis est. Ipse
vero nulli subiaceat qualitati. ergo nec similitudini.
Preterea duorum aliquorum similitudo unum perficit
alij. ei vero nichil potest in aliquo perficari. Deique
cum materia que creata est. nullam habeat in se for-
mam vel imaginem. multominus ipsius nature creator
deus qui simplicioris ac subtilioris est nature ul-
lam putandum est habere similitudinem.

CXXXVI. De mundi creatore.

Ecce rationibus phisicis his qui non credunt
scripturis probauimus deum omnium esse fa-
ctorem. nullamque habere creature ullius
similitudinem. Porro iuxta eosdem phisicos ex dicto-
ne vniuersalis anime cum materia gradatim facta sunt
omnia. Dicunt enim quod quando materie anima coniun-
cta & aglutinata fuit. primo omnium formatum est
& compositum maius firmamentum in quo nulla sunt si-
dera. & quod omnes circulos moueri facit. Post
illud vero formatum est signifer circulus in quo. xij
emittant signa. Tercio loco factus est siderum circu-
lus. que semper situm suum seruancia in locis suis per-
durant fixa. Quarto loco saturni factus est circu-
lus. Quinto iouis est orbis locatus. Sexto porro
locum martis sibi vendicat ensis. Septimo solis circu-
lus lucet. Octauum veneris globus possidet. Nonum
mercurius sortitus est. Da lune pres decimus lo-
cus inferiores. His vero circulis omnibus completis
ac ceteris que sunt in eis. tunc cepit motus iste ro-
tundus qui dicitur simplex ac perfectus. & motus ille
in materia calorem qui effusus est per eam genuit.
ipsaque eum recepit. & inde facta sunt. iij. elemen-
ta. videlicet. Ignis & aer. terra & aqua. Quia vero
motu & virtute qualibet ab aliquo procedente quan-
to proximiora sunt illa ad que procedunt his a quibus
procedunt. tanto maiorem inde vim & fortitudinem ac-
cipiunt. calor ille qui de motu firmamenti processit in
locis vicinioribus multo plus incaluit. factusque est
ignis calide nature videlicet ac sicce. Quia vero
paullisper calor ille longius a firmamento recessit vim
suam modice iam amittens aliquantulum tepuit. ac
debilius fuit. sed etiam sese hac illaque comouit. unde
de facta est aeris natura calida videlicet & humi-
da. Omnis enim calor quodiu fortissimus existit. desic-
cat & coarctat. Ex quo vero tepescit. mollescere ac
liquefieri facit. Quoniam autem adhuc longius a firma-
mento recessit. radice quasi percul existente vigore
amissit. Ideoque natura perfluxit frigida. factaque est
liquida & poterosa videlicet aqua. Et quia longius
adhuc quod erat a firmamento recessit. ipsa frigiditatis
natura propter nimiam remotiorem fortior ac spissior
congelatio & durior extitit. factaque est frigida &
sicca. & ipsa est terra. **CXXXVII. De**
formatione rerum per intervalla sex dierum.

Completa igitur hoc modo elementorum
creatura. mouit eam natura & vis firma-
menti ad faciendam voluntatem & iussione
dei. Cumque vis firmamenti sic adiuuante mouisset cun-
cta. mixta sunt iter se piter & coniuncta. Et ipsa
eorum commixtione geita sunt alia maiora corpora. scilicet. ma-
nimata & animata. Inanimata videlicet ut lapides
& metalla ceteraque que continentur in terra nec cre-
scunt. ut argentum vitum & sulphur & alia. Anima-
ta vero ut arbores & herbe. Animalia quoque &
irrationalia ut bruta. & rationale. scilicet. homo qui fa-
ctus est post omnia. Hec autem omnia licet diuersa
ita diuina restringit potentia. ut in uullo peius re-
pugnantia sibi videantur aut dissimilia. Sed & unum
quodque inferi respectu superioris simpliciter respectu
vero inferioris dicitur compositum. Humanum autem cor-
pus quod omnibus inferius. quia sub eo nichil est
in ordine rerum. non immerito dicitur compositum. factum
que est homo ex simplicibus omnino. i. anima & corpore om-
nino composito. Dicunt autem philosophi quod rationalis anima
procedit de vniuersali. Iudei vero omnes animas in
principio mundi simul asserunt esse creatas & in uno
loco repositas. & quousque incorporeas omnes non es-
se venturum diem iudicii. Ex quo autem incorporeas
statim peruenire finem mundi. Porro christiani quo-
tidie nouas astruunt animas percreari. formatasque
nouis corporibus infundi. Quodquid autem de anima
quisque credit perculdubio qui rationem dedit omnia
fecit. & omnium causa existit. Ipse igitur hominem per-
fecit & illustrauit sue celsitudinis sapientia. per quam &
cognosceret & discerneret omnia. Facta est itaque
species hominis inter species animalium utrique melior
& elegantior & in omnibus prestantior. Vnde & iu-
ste vocatur microcosmus. i. minor mundus. Sed hic in
fidelium oritur questio. Cum deus inquit ut dicitur
omnipotens sit. cur hec omnia que creauit non in uno
sed in tot dierum spacio paulisper operando compleuit
Quibus ego respondeo. Quod ratio non patitur ut quo-
niam una creatura tardius est creata quam alia. Ideo
summus earum creator minus potens credatur. Non
enim hoc ex eius impotentia fuit. Sed quia illarum alte-
ra mollior. altera durior in forma suscipienda fuit.
Verbi gratia. Si ferum & es. plumbum & stannum pi-
cem & ceram simul accipias. & massam ex omnibus
istis mixtam eodem momento in ignem mittas nun-
quid omnia uno eodemque tempore actu liqueficerent. Non
utique sed prius cera. postea pix. deinde stannum. &
inceps plumbum. postmodum es ad vltimum vero ferum
Nunquid hoc imputas ignis virtuti. an eorum varie
debilitati. Nam utique virtute ignis eandem erga om-
nia cuncti norunt. Sed ea que molliora sunt citius
us. que vero duriora tardius liquefiunt. Sic ergo
& in creaturis mundi non alia de causa tot dierum
transiit mora. nisi quia quedam earum tardiores fue-
runt in suscipienda forma. **CXXXVIII.**

De quibusdam fabulis libri tharuch id est do- ctrine iudeorum.

Ed doctores vestri dum nobis in quibus
dam pertinaciter obistere nituntur. ipsi etiam
sibi met contrarii inueniunt. Dicunt enim
quod deus quando firmamentum constituit. peius il-
lud perficere non valens. quoddam magni foraminis
spacium in septentrionali parte reliquit. ut si quis
aliquando exurgens equalis se ei opponeret. respon-
deret ei dicens. Si tu sicut ego deus es locum illum
quem ego reliqui aptum claude si potes. Hoc autem
quod patens sit mendacium omnibus est manifestum.

Septentrionalis etenim poli aciem altissimā semp̄
sup̄ nos ne vnq̄ occultari conspiciat. ip̄m̄q̄ totū
integrū p̄fectūq̄ videmus. Aliud quoq̄ ridicu-
losū dicunt val de. s. filijs iacob patrē suū portā-
tibus ad sepulcrū. filios esau patrē suū similiter
ad sepulcrū deferētes cū magno comitatu eis oc-
currisse. vt cum vtriq̄ magnus esset exercit⁹ sin-
guleq̄ pres̄ sibi vellent sepulcrū vendicare. Dan
autē montē ascendisse. tanteq̄ magnitudinis lapidē
p̄cidisse. quanta multitudo totius exercitus esau
esse posset. Ip̄amq̄ molem capiti sui impositam at-
tulisse vt sup̄ hostium cuneū illam p̄iciēs omnes
vno ictu p̄sterneret. Cūq̄ adueniēs iā ambos cu-
neos decordes inueniss̄. molem quē attulerat ī ma-
re p̄iecit. cuius magnitudinē aqua maris terminos
suos excedens duas ciuitates sui effusione subuer-
tit. Et ip̄e sunt quas lōgo tempe post pharao rex
egipti filios israhel edificare p̄cepit. Nonne queso
risu summo digna tibi videt̄ adinuentō hec. Cum
enī filij iacob adhuc tātūmō. xij. essent. viri esau
de tribu sua iām quadringētū existebāt. Nunc ego
numero filiorū israhel crescente quāto maior exi-
stimari potest filiorū esau numerus fuisse. Tantaq̄
enī oportuit eorū multitudinē existere. vt & filij
iacob & totū egiptiū gēti que cū ioseph venerat
posset obistere. Nunc itaq̄ discerne quid horum
dignius sit ad miratōne. s. vel vbi tantū inuenerit
montem. vel quo monte tante magnitudinis molez
vel quomō ī capite tantū pōderis potuerit gesta-
re molē ul' lapidē. vt tam magnā p̄sternere pos-
set cohortem. Libet adhuc aliud innotescēdo ridi-
culum maiore ostendere fatuitatē ip̄orū. Aut enī
q̄ moyses p̄pter legem suscipiendā ī celū ascēd-
rit. & ibi cū angelis taliter altricat⁹ sit. Dicebāt
enī inquit angeli ad eum. Legem hanc ferre tibi
mīme sinim⁹. quā nobis plusq̄ filijs israhel neces-
sariam esse scimus. Ad hoc moyses insolita visio-
ne p̄teritus. nichil respondere p̄sumpsit. sed domo
se cōfortante. & vt secure responderet p̄cipiente
angelis ait. Cum lex ista regendorū corporū p̄ime-
at p̄cepta. non satis cōsidero cur vobis qui spūa
lis tantum creatura estis sit necessaria. Ad hoc nō
habentes quid dicerēt angeli. p̄tulerūt victi. De
moysi ergo victoria fertis deum nisse & valde le-
tatum fuisse. & ita moysē post triūphum cū lege
alacré descēdisse. Quid queso fatuitatis ī hac la-
sciua contineat. Quomō enī moyses corpis mole d̄
p̄ssus altitudinē celi potuit ascendere. aut quomō
deo legem dare volente āgeli p̄hibere. Quid itēz
stolidius est q̄ dicere deum vno vincente & alio
victo exultare. ac puerili modo ridere. Item si an-
geli vt dicitis legis illius retinēde tā auidi erāt
cur non eam a deo quesierāt. Vt quid p̄derat eis
p̄tentōnibus deseruire. poterant enī legem ipsam
etiam cū iudeis obseruare. nec erat ratio cur eam
moysi deberent inhibere. **CCXXIX.**

De quibusdam alijs fabulis eiusdem.

Dixerunt p̄terea. q̄ chore dum heremū cū
moysē & filijs israhel p̄teribat. tricētos
camelos onustos habebat nichil aliud fe-
rentes nisi solas thesauri eiusdem clauēs. que vid-
licet de uaccarū corijs omnes facte erant vt leui⁹
ferri possent. Nunc ego si placet ap̄utem⁹. & vtrū
hoc stare possit videamus. Demus libze. vij. cla-
ues adminus & q̄ camelus admin⁹ sexcētas tula-
rit libras supponam⁹. erūtq̄ clauēs triamilia sexcē-
te quas vnus ferebat camel⁹. Fientq̄ clauēs tre-

cētorū camelorū mille & octogintamilia. **S**3 cū
quolibet clauis adminus sit vnus arce. quot sūt
clauēs p̄culdubio totidē erunt & arce. Denē ita-
q̄ cuilibz cāelo due arce & erūt cāeli ferētē arcas
l. xl. **M.** Sed & iuxta diuitiū quibus maior est cu-
ra de custodiendis diuitijs cōsuetudinē oportuit
adminus duos camelos vnū habere custodē q̄ cū
sūma diligētia thesauros obseruaret. vix etiā dor-
mitaret. Sicq̄ camelorū custodes inueniunt ducē
ti & lx. **M.** Scriptura vero attestātē didicim⁹ q̄
exercitus chore p̄ domos & cognatōnes & fami-
lias suas non erant n̄ octomilia. de. Non min⁹ his
omnibus cuilibet p̄stat ridiculū aliō quod ip̄i me-
morati. factū. Dicunt enī angelū mortis cuidam
viro nomine ioseph filio leui doctōri appuisse ei⁹
dixisse. Ad hoc venisse me noueris. vt animā tuā
suscipiam & moriaris. Nequāq̄ ille inquit faciāz
q̄ hortaris nisi prius michi paradysum ostenderis.
Susceptū igit̄ angelus ī alis suis duxit ad locū
vnde videret paradysum. Quem ille vt vidit d̄ alis
angeli dilapsus ī paradysum se cadere p̄misit. An-
gelus ergo deceptū se esse dolens. irato vultu n̄
mis egredere inquit vt moriaris. Nequāq̄ ait ille
egrediar. Cūq̄ secundo ac tercō angelus idipsū
cum magno clamore repeteret. & ille verba eius
negligeret. amotus nimīū angelus ad deum p̄gēs
querimoniā fecit rei huius. Deus autē eum rogauit
redire. vt hoīez illū de paradiso egredi p̄cipere. & x di-
nomine. Itaq̄ veniens angelus ad paradysū ait. De-
us vt egrediaris p̄cepit. Iurauit ille & ait. Per de-
um nunq̄ egrediar. Angelus ad deum rediit et di-
xit. Iureiurando se nunq̄ egressurū inde firmauit.
Dante itaq̄ iudiciū deus respondit. Omnia volu-
mina vite & actūz eius reuolue ac diligenter re-
lege siquādo eum iurasse ac peiorasse iueneris. nūc
quoq̄ nichil sibi iurasse valebit. Si vero nunq̄ p̄i-
riū fuisse p̄baueris. hac vice nequāq̄ timebit. Ita-
q̄ illius vite volumina omnia discutiēs studiose
nunq̄ inuenit eum peiorasse. Dimisit ergo illuz vi-
ctus. qui vt dicitis vsq̄ hodie p̄manet incolumis
atq̄ viuus. Cōsiderate nunc queso q̄ risu dignis-
sima notari possint ī hoc sermūculo. Quid enī
plus meremur. an fatuitatē angeli qui callidā ho-
minis artem nō prius agnouit. an hominē q̄ audi-
to p̄ angelum dei p̄cepto contra ip̄m p̄ceptū iura-
re ausus fuit. An dicem⁹ impotentia dei fuisse q̄
non nisi p̄ mendaciū illum de paradiso potuisset ex-
pellere. An ip̄ius dei ascribemus ignorātie q̄ ali-
ter scire non potuit vtrū piurus fuisset. nisi eius
vite librum reuolui iuberet. Plane hec omnia fa-
tuitate sunt plenissima. **CCXXX.** **C**be-
rum de ceteris eiusdem.

Nec min⁹ supradictis stupendū illud mō-
strū quod og rex basan videns ingentez
filiorū israhel exercitū. videlicet sexmge-
tamilia & triamilia. & quingentos viros. a. xxx. an-
nis & supra exceptis mulierib⁹ & puulis qui sup-
putari non poterant. molem inaudite magnitudi-
nis capiti suo imposuit. Et cum ea totam expedi-
tōnem p̄sternere voluit sed vp̄upa videlicet auis
mīma eidem moli supsedit. eāq̄ tādiu rostro suo
p̄cudit. donec foramine magno iuxta quantitatez
capitis eius pacto moles caput trāsiliens ī hūme-
ris eiusdem subsedit. Capite autē sano et icolumi
corpe toto fortassis adhuc eam a collo sbleuasset
nisi adauctorū subito dentiū quātitas impedisset.
Mox enim vt lapis ī collum eius descendit. ita

repente sibi dentes adacti sunt. quod iam cum ea voluit subleuare non potuit. Quod metuens moyses (cuius corpus .x. habuisse cubitos asseritis & eius virgule totidem ascribitis) se super terram in modum salientis .x. cubitos erexit. ut eum in aliqua corporis parte virga percuteret. Si ergo computes .x. cubitos corporis eius & .x. quibus est a terra eleuatus. & alios .x. quos virga eius habebat in altum porrecta a terra usque ad virge summitatem inuenies cubitos .xxx. & tamen ut dicitis virge summitas qua eum percutere voluit. nequaquam ulterius attingere potuit quod ad nomen illum quo sura pedis iungitur qui vulgo cauilla vocatur. in quo videlicet loco cum eum percussit ille continuo cadens expirauit. A planta ergo pedis ipsius usque quanta in terra fixam tenebat usque ad nodum in quo percussus est. .xxx. cubitos habebat. Ab illo igitur loco usque ad summum non minor quam octingentorum cubitorum erat. solusque caput facile .x. cubitis constare poterat. unde patenter liquet quod auis illa secundum hoc molem ipsam .x. cubitis perforauit. In quo facto quot sunt miranda. quid ve potius mirer cum considero. stupeo. Vbi enim vel tantum lapidem potuit inuenire. vel qualiter potuit tantum pondus portare. Aut quomodo auis tam puula tantum tam durum. tamque spissum corpus. scilicet saxum valuit penetrare. Quo ve pacto dentes tam subito potuerunt gigantei crescere. aut qua ratione tam imense & inaudite magnitudinis credendum est fuisse. praesertim cum lex dicat lectum illius ferreum non nisi decem cubitos habuisse. quo ve pacto tantus homo tam facili vulnere corruisset. Quod si omnia que vestri doctores his similia conscripserunt hic poneremus. multos sicut & ipsi libros nugari fabulis implemus. Pauca uero hic inserui. ut eo per sapientiam vestram cunctis patefcere faceremus.

CXXXI. Quia causa ultime captiuitatis non fuit eadem que prioris.

Nunc que captiuitatis vestre causa fuerit. videre prius debemus. ut scierimus eandem modum melius intuemur. Nam & sapiens medicus infirmitatem prius inspicit. ut qua sit opus medicina scire possit. Prioris quidem captiuitatis. scilicet babilonice causa que non durauit nisi per annos .lxx. fuerunt ydolatria. usura. falsa testimonia. homicidia. adulteria. & plurima que longum est enumerare peccata. que tunc intantum creuerant ut a domino audiret propheta. Circuite vias hierusalem. & querite in plateis eius an inueniatis virum facientem iudicium & querentem fidem & propicius ero eis. Iterum alius propheta. Quasi de eis virum qui interponeret sepem & staret oppositus contra me propterea ne dissiparem eam. & non inueni. Hanc vero rationem extreme captiuitatis (que iam durauit annis plusquam mille) nulla vos iudei poteritis autoritate firmare quia trecentis annis ante subuersionem hierusalem nullus in israel propheta fuit. qui hoc prouideret vel scriberet. A iunt quoque doctores vestri quod edificato templo deus in manus eorum peccati principem tradidit. cui ligatis manibus pedibusque oculum unum euulsi & ab illa die non habuit potestatem recipere populum in homicidio & idolatria & consanguinearum turpitudine reuelanda. Non igitur omnia que fuerant prioris. secundum quoque causa fuerit captiuitatis. Dicunt etiam quod templo stante multi erant homines bone vite qui prophete debuerant esse si tempus fuisset prophetie. Multi quoque propter uos vel nature solita faciebant noua miracula. Verbi

gratia dicunt de iohanna filio zachim quod tante sanctitatis fuerit. ut cum in cathedra sederet ad legendum libros suos. deus ad ostendendum meritum eius virtutem. omnes aues super eum volitantes decemari & in terram ruere fecerent. A iunt etiam de anania filio dosa quod vox quotidie de monte ozeb sanctitati eius huiusmodi testimonium afferebat dicens. Propter bonitatem ananie filij dosa totum mundum gubernat. cui tamen parum quid satis de ipso sufficit mundo. De achiba quoque scriptum habetur in libro quia quod cum postulasset ipse a domino. Hi & alij similes erant in populo maiores ac iudices. qui immozibus agere bona impabant. & quorum monitis ceteri libenter obtempabant. Quorum si vel unus in tempe prioris captiuitatis extitisset nequaquam ut supra dixisse dominum per Hieremiam ostendimus. captiuitas facta fuisset. Quodque magis mirandum est his diebus quibus meliores eorum pollentes extiterunt. destructo templo iudei captiuati sunt.

CXXXII. Quia ultima fuit grauior & diuturnior quam prior.

In prima deique captiuitate cum aliorum more captiuorum in babilonem ducti fuerunt. nulla ibi pena propter seruientem sustinerunt. Agros enim colebant vineasque plantabant. domos edificabant. & cum uxoribus ac filiis secure vivebant. In secunda vero tot & tanta eis opprobria hostes intulerunt. quibus similia vel equalia nec visa nec audita sunt. Occisi quidem sunt & cremati & captiuorum more venditi. adeo increuit venditio illa donec per uno argenteo captiuum darent. .xxx. nec tamen inueniebant emptores sicut ante prouiderat moyses. Venderis inimicis tuis in seruos & ancillas. & non erit qui emat. Naues etiam illis implete sine vello remige vel gubernaculo vagari per pelagus sunt dimisse. Preterea postquam in hanc captiuitatem deiectionis fuisset. intolerabilia vobis dabantur mandata. vide licet ne legem vestram legeretis nec filios iam vestros doceretis. & si quis hoc faciens inueniret. aut credebatur. aut peccatorem ferreis acutissimis pectebatur. Similiter si sabbatum vel pascha celebrans inueniret. acerrime puniebatur. Multum quoque transijt temporis. quo nemo nisi in occulto filium suum circūcidere audebat. & circūcidens inueniret. quis penas grauissimas tolerabat. Edictum preterea diuissimum vobis promulgatum est. ut si quis vestrum puellam virginem duceret. prius ad principem principem eam adduceret. ut ille cum ea dormiret. & sic illa demum ad iudeum rediens nuberet. Qua de re adeo periti estis ut nemo vestrum desponsare virginem vellet. Sic per omnium successiones temporum diuersa vobis indiciebantur mandata maiorum ut ipsorum quoque vestrorum testimoniis probatur librorum. Et ecce iam in captiuitate plusquam mille annos implestis. & adhuc quanto durare debeat tempe. nullo scripto certum habetis. Iusticia quidem forensis exigit. ut punitis aut mortuis his qui faciunt aliquod commissere. sequaces eorum a captiuitate liberi debeant esse. Sic enim habetur scriptum & in lege. quod exploratores terre promissionis cum dei voluntati rebelles uoluerunt resistere. .xl. annis morati sunt in solitu dine. & in hoc spacio omnes peraricatores illi obiere. quibus tali morte punitis. eorum filij. quia paterno erant insontes crimine. terram illam patribus promissam introierunt. In transmigratione quoque babilonia annis .lxx. demorati sunt. donec defunctis omnibus quoque peccatis captiuitas facta fuerat. eorum filij de iugo

liberati sunt. In hac autem captiuitate que a tiro facta est iam innumerabiles transierunt generationes nec adhuc finem habet. Quod enim dicitur quod filij non portabunt iniquitates patrum sic intelligitur. videlicet si filij non fecerint iniquitates illorum. Nam & alibi dicitur scelerum filij patrum scelerum portare. scilicet quando imitatores sunt iniquitatis paternae. domino ad moysen dicente. Ego sum dominus fortis zelotes. visitans iniquitatem patris in filiis. in ter. et. q. g. his qui. o. m. Omnes ergo sequacium generationes idcirco in captiuitate patrum detinentur quod illos iniquitatem possunt opera exequi. quod si patrum opera dimitterent. etiam de captiuitate exirent. Itaque o iudei maiores vestri peccauerunt in filium dei dicentes eum magum. & de scoetum natum fuisse. totaque gentem vestram in errorem induxerunt. Hec & his similia prestantur. donec totam plebem suam prauae voluntatis efficiuntur. cōsuetudinem. virum iustum ad iniustum valde iudiciū adduxerunt. crucifixerunt & occiderunt. Tanti ergo reatus magnitudo tā longinque captiuitatis extitit causa & origo. Dūque vos in paternam manseritis voluntate quod fide. tādū pculdubio manebitis in eadem tribulatione damnationis. **CXXXIII.**
De portentis que precesserunt ultimam captiuitatem & de tolerantia dei erga iudeos.

Nosse quippe debetis quia post christi mortem expletis annis. xl. Hierusalem a tiro fuit destructa. Hierusalem. xl. annis ante quod destrueretur sicut etiam doctrine vestre libri testantur in eadem signa visa sunt & portenta liquido indicantia quod hec templi & urbis destructio esset futura. A iunt enim quod annis. xl. priusquam subuerteretur. nequaquam more solito albescebat lana que hedi cornibus annectebatur. Candelabra quoque que ad occidentem respiciebant ante consuetum tempus extinguebantur. Sed & valde templi nullo tangente. cum magno strepitu sponte referabantur. Quas ut quidam doctorum vestrorum nomine iohannes filius zachim sic apertius frequenter vidisset. tandem valde amorem clamauit. Quiescite. Et adiecit. Templum templum. profecto cognoui quia nouissima tua concrematio te possit debet. sicut propheta dixit. Api libane portas tuas & imedat ignis ce. t. Cum igitur hec prodigia. xl. annis ante destructionem fuerint visa. & anno. xl. a morte christi ciuitas a tiro fuerit destructa. liquido concluditur quod hec signa a tempore mortis christi sunt facta. Sed & hoc cum alijs doctoribus vestris iohannes intellexit. quod ipsa christi mors captiuitatis vestre causa extitit. Nec tamen hanc sed malivolentiam hominum & inuidiam. scilicet tante cupiditatis causam esse dixerunt & veram ipsam causam tacuerunt. Inuidia quippe iudeorum & malicia mortis christi causa fuit. mors autem christi causa captiuitatis extitit. Sed fortassis aliquis vestrum dicet. Si hominem illum tale ut dicitur. scilicet filium dei fuisse constaret. eiusque mors tribulationis vestre causa fuisset. nullus ex vobis viuere dignus esset. Tale quippe peccatum maius est quam negare deum. Non immerito scelus hoc maius fuit eo quod in heremo commiserunt. quando scilicet per deum vitulum aureum adorauerunt. Tunc vero legimus deum voluisse populum israel omnino delere nisi moyses iram eius auertisset multo fletu ac ieiunio & oratione. Itaque nisi moyses oratio interuenisset. nullus ex toto populo superesset. Cum igitur hoc aliud facinus presumpsisset quod quāritate excedit criminum. scilicet occidere dei filium. nec ullus esset qui per eis interueniret. nullus eorum viuere debuisse. Nunc autem & viuere nos deus permittit. &

quotidie quantum amet ostendit. cum nobis in conspectu inimicorum gratiam prestat. opibusque nos locupletat & honoribus exaltat. sicut per os moysi promissum dicens. Attamen cum essent in terra hostili. non eos penitus abiecti. Quibus ego ostenter respondendo. Nequaquam o iudei reliquias viuere patitur deus de populo vestro quod sibi displiceat in eo. sed id eo tantum ut vniuersis gentibus seruiatis & omnium oculis imperium & fabula & maledictio sitis sicut legislator promissum vobis dicens. Eris in proverbium & fabulam omnibus populis ad quos dominus te mero duxerit. Quod si tempe ipso quo peccatus illud a vobis commissum est totam iudaicam progeniem fundit. deleuisset. multis temporum circulis transactis culpa iam abolitione vel obliuione deleta. nulli mortalium cognita esset. Est & alia causa propter quam deus nolu it ut tota periret gens iudaica. Videbat enim quodam ex illo genere quandoque ad salutem credituros in se. Et ideo propter illos noluit omnino stirpem eorum disperdere. iuxta illud esaię. Quomodo si inueniam gram in botro & dicam. Ne dissipet illud quoniam b. est. sic faciam propter sem. m. ut non dissipet. Testimonium autem diuine circa vos pietatis quod moysi promissum de libro legis protulisti patet quod non ad presentem sed preteritam babilonis captiuitatem respiciat quia de illa quandoque vos eductus erat. Nam ibidem si paulisper supiora consideres eundem moysen promississe inuenies. Tunc placebunt terre sabbata. scilicet cunctis diebus sol. scilicet. x. Quod eis in babilone ductis esoras completum esse comprobatur in libro tempum dicens. quod terra cunctis diebus desolationis egie sabbatum.

CXXXIII. Quibus testimonijs probari possit quod eius causa passio christi fuerit.

Quod autem euidentius testimonium queritis vos propter dei mortem hanc subisse captiuitatem quod illud quod apud vos scriptum legitis. quia videlicet in ipso captiuitatis exordio quodam terze vestre princeps. x. de melioribus totius israelitici populi captos in carcerem misit sciscitans ut quid iustum vendidissent. lex enim iquit discernit ut mortis sententia mulctetur quicumque iudeum vendiderit. Et vos igitur secundum iudiciū legis mori debetis. dicto decreto vario dat corpora leto. Non enim omnes una coercuit pena. sed singulis singula sunt genera mortis proposita. Alium videlicet ignis cremavit. Alter vero ferrei pectinis unguit lacerat. expiravit. Alium mors queuis diuersa consumpsit. quodam modum doctrine vestre liber exposuit. Doctores autem vestri huius iusti per quo illi sunt ita puniti nomen mutantes in hoc facto contemnerunt. prius de christo dicentes quod princeps ille iustum nominans ioseph filium iacob quem in egiptum fratres vendiderant intellexit. eiusque sanguinem ab illis exigere. prope illum talibus illos supplicijs affecit. Sed absurdum rationi videtur ut id ab eis exigeret quod admodum mille quingentis annis antea factum esset. maxime cum tempore quo venudat est ioseph nulla lex esset quod eos princeps ille mortis reos dūcere posset. Quod si vultis ut etiam de prophetis auctoritate in medium deferam qua captiuitatem hanc propter hominem ipsum quod necessario christum esse ostendat. Ecce profero esaiam. A finibus inquit terre laudes audiui. & gloriam iusti. Hec verba iusti huius laudes ubique terrarum ostendunt fuisse. Nec alterius hominis iusti laudes tantas vnquam fuisse audiui. ut pervenirent usque ad fines terre. Cui. scilicet. iusto. quia tribulationes quas sine causa passus erat propheta prouidebat his vbi

opatiens dicebat. **Ve** michi. p̄uancātes p̄uancati sunt. **P**reuidens em̄ quas p̄phetis eius aduentū p̄nunciātib⁹ tribulatiōes illaturi essent ait. **P**reuaricantes p̄uancati sunt. Intuitus autē q̄ uia nec membris p̄tenti. i. p̄m. i. caput essent occisuri. p̄uancatiōnis nomen ingeminās subiecit. & p̄uancatiōe trāsgressorū p̄uancati sunt. **Q**ua vero pena p̄huiusmodi peccato plectendi essent dictante spiritu p̄sciens ait ilico subiungēs. **F**ormido & fouea & la. s. t. q̄ ha. el. ter. **I**nter cetera quoq; de eadē gēte ait. **G**rauabit eā iniquitas sua & corruiet. & nō adiciet ut resurgat. t. ubi videlicet vobis certū eua dendi captiuitatem terminū funditus dempsit.

CXXXV. **Q**uod iudi male intelligūt articulū de resurrectione mortuorū.

Quod autem post captiuitatis euasionez inuitatū vobis miraculū creditis fieri. s. mortuos qui terras denuo inhabitent a deo resuscitari errorē iudico credere qd nulla potestis auctoritate probare. **N**am si vultis huic inniti scripture testimonio. ego occidam & ego vi. fa. p. & e. fa. **H**oc deus ad ostendendā omnipotētiā suam dixit. non q̄ ipse mortuos vestros suscitaturus sit. ipsum quidē mortuos suscitare posse nō nego. quoniam omnes hoīes in die iudicii ab eo resuscitandos & confiteor & credo. **S**ed q̄ adiciatis illos s. terras inhabitaturos esse nō credo. **N**ullus enīz p̄phetaz qui fuerit ante xpm hoc p̄dixit esse futurum. **S**ed doctores vestri hunc errorem adinuenerunt. ut gens iudeorum in sua p̄sisteret infidelitate. **N**am quod ait esaias. **V**iuunt mortui tui nequaq; ostendit mortuos vestros ad inhabitandā terram resuscitari. **S**i em̄ quod ibi dicit diligēt attendimus. nec resurrectiōez mortuorū ibi patenē signa tam inuenimus. **A**lioquin sibimet p̄pheta videbit esse cōtrarius cum dixerit paulo supius moriētes non viuunt. gigantes non resurgāt. **Q**uod igitur & ab usu nature dissentit. & sensui p̄phete p̄trarieta rem ingerit. nequaq; debz exponi cum aliter sano sensu possit intelligi. **V**erūtamen illud verbū p̄phete duobus modis possumus accipere scz. vel ut dicitur extremi suscitatiōe hoc dixerit. vel ut resurrectionis vocabulo captiuitatis euasionez signauerit. **H**ic autem posterior sensus magis ad literā p̄tinere videt. cum paulo supius p̄pheta sue gentis captiuitatē defleuerit. statimq; diuine p̄missiōnis ac pietatis solaciū intulerit dicens. **M**ortui uiuent interfecti resurgent. **N**ec hanc visionē quolibet incerto tempore. sed post modicū temp⁹ euenturam insinuat dicens. **V**ade popule meus intra cubacula t. rē. que videlicet verba aggruenter ad captiuitatem intelligunt relata. **C**eterū in ezechiele legitur q̄ cum ipse plures mortuos diuina virescente suscitasset. de futuris etiam his verbis variat⁹ tus est. **H**ec dicit domin⁹ deus. **E**cce ego apiam tumulos v. rē. **E**t vestri quidem doctores nituntur asserere q̄ n̄ p̄ somniū sed vigilantes eos fecerit exurgere. ut quia hoc magnū appareat verū esse omnes illos de tribu efraim p̄hibent fuisse. quos in egressione populi de egipto dicunt in regione philisteorū obijisse. **H**ec autē suscitatiō signū fuit ut aiunt future resurrectionis. ut quēadmodum omnes illi p̄ eum sunt suscitati. sic & reliqui omnes quandoq; credantē suscitandi.

CXXXVI. **E**xpositio sup hoc in p̄phetia ezechielis. **E**d veram illis ac p̄fectam resurrectionē nequaq; reperidit. **S**piritus em̄ qui a quat

tuor ventis iubet venire nequaq; est rationalis anima s; spūs ille q̄ ex quatuor elementorū fit diuisione. **E**st em̄ corpus leuissimū ac subtilissimū. qd in hoīs corde ex. iij. elementis ut dictum est efficit. & ex eo loco in omnes venas sp̄giē. ipiq; corpori tribuit vitam & actum. & arterijs pullum assiduū. naturalem hominis faciens motum. **A**nima vero rationalis nequaq; ex elementorū p̄dit copula. sed est subsistens substantia. **S**i em̄ nasceret ex illorū diuisione. efficiēte corporis roboze dberet aīe virtus officere. **E**t incipiente corporis vigoris dissolutiōe. p̄tē dissolueret virtus anime. **Q**uod si p̄cedat corruptio corporis anima quoq; corrumpi cōcludit. **N**ūc autem econtrario accidere oculorū fide p̄bat. **F**requenter em̄ contingit ut quātomagis corp⁹ debilitatur & morti appiat. tātomagis aīa cōualeat. veluti quoq; multis solet accidere. ut quanto quis morti p̄ximior est. tanto p̄spiciōzi viget mētis acumine. plusq; solito recordeat atq; p̄uideat. et i ipso momento quo melius anima viget homo inueat. **I**nuenim⁹ autem p̄terea senes plerosq; cū iaz nulla sit in eis corpea fortitudo. tunc pollere magis eorū animas cōsilio & omni sapientia. **E**go q; dem in libris p̄horū legi. q̄ cum placuit rerū creatori animatiū omniū atq; virentiū p̄creare corpora quatuor in vnum omiscuit elementa. & eorū qualitates cōtrarias tempauit. **S**icq; ex illa cōmixtio ne p̄dicta corpora p̄creauit. **E**x qualitatū vero temperatiōe quatuor p̄uenerūt virtutes nature. s. appetitiua. retentiua. digestiua. & expulsiua. **C**orpi bus autem huiusmodi p̄creatis omnib⁹ quidē ad besit vegetabilis anima. suaq; in eis exercuit officia scz crescendo. nutriendo. & generādo. **S**ubtiliorib⁹ vō bestialis iuncta ē aīa. ut in eis sua exhibere posset officia. p̄stando scz sensum & motū de loco ad locū. **Q**uod autem ex eis subtilissimū fuit atq; leuissimū ac tempatissimū. & ad suscipiendā rationem aptissimū. illi sese rationalis anima sociavit. ibiq; libenter sua officia exhibuit. s. meditādo memorādo discernēdo & huiusmodi. **S**ic ergo iuxta dei dispositiōez ille tres anime p̄uenerūt omes in homine. **I**n animalib⁹ vero tantum due. **T**ercia vero sola in herbis & arborib⁹ que nascuntur dē telure. **S**piritum ergo quē ezechiel a quatuor mundi p̄tib⁹ ex dei iussu venire p̄cepit. spiritū corporalem intelligi debere cognosco. & de mortuis quos suscitauit. q̄ animā rationalem recepit. (licet sic a multis credat) nullaz auctoritatē repio. **I**pam tamen quo quomō facta fuerit resurrectionem signū fuisse future resurrectionis & dico & credo. et q̄ de vestros mortuos quādoq; si resuscitaturus. quēadmodū p̄pheta ibidem ostendit dicens. et scietis quia ego dominus. cum apuero sepulcra vestra rē. **Q**uod em̄ subiungit. & requiescere vos faciāz sup humū vestram. sic accipi potest ut animam in corpe requiescere significet. quod non imerito terre nomie de qua sumptū est appellat sicut scriptura testat. **F**ormauit inquit deus hominem de limo terre rē. **CXXXVII.** **I**mprobatio p̄fati erroris.

Quoniam ergo explanatō vestra de mortuis vestris suscitandis ac terras inhabitaturis tam scripture q̄ rationi inueniē se contraria equitatis iudicio est repellēda. **Q**uod em̄ scripture p̄traria sit. patet auctoritate dauid qui d mortuis ait. **S**epulcra eorum domus illorū ierernū & iterum. spiritus p̄rabit in illo rē. **I**ob cui idē

sentiens ait. **Memento** quia ventus est vita mea.
& non reuertet oculus meus etc. **Et iterum.** Vadam
& non reuertar ad terram etc. **Salomon** etiam his co-
sona sentit dicens. **Viuentes** sciunt se esse mortu-
ros. **Mortui** vero nichil nouerunt amplius nec ha-
bent partem in hoc seculo & in ope quod sub sole ge-
ritur. **Quod** autem etiam a ratione vestra expositio dis-
sentiat. multis argumentis constat. **Creditis** enim si-
cut dixerunt doctores vestri quod cum adueniente pu-
cto vestre resurrectionis mortui **Adam** quoque &
seth & **methusalem** **abraham** **ysaac** & **iacob** et aa-
ron ceterique patriarche & prophete & omnes iusti
qui ante aduentum eius obierunt. pater sint cum eis
resurrecturi & omnia officia humani generis actu-
ri. pristinosque ritus rerum colentes terras denuo
sint habitaturi. & **aaron** ac filij eius a **moysse** sacer-
dotalibus vestimentis induendi. sacrificium ut olim
oblaturi. **Quisnam** rogo tunc maximus pontifex erit
Erunt ne sunt omnes vno tempe. **s. aaron** **eleazar**
fines ceterique qui per successiones olim fuere sum-
mi pontifices. **Si** enim dixeritis **aaron** viuente cete-
ros summo sacerdote fungit non posse. quid ergo
proderit eis resurrectio. **Plus** enim ad dedecus & in-
commodum quam ad decus & commodum erit eis resurge-
re. **Melius**que illis esset in morte permanere quam eruno-
sam vitam ducere. **Si** vero in summo sacerdotij or-
dine decesseris omnes equales futuros esse. iam ho-
norem suum cuique adimis. quia nullus inter complu-
res equales excellentem potest honorem habere. **Pre-**
terea multis pontificibus multa necessaria sunt &
templa. **Ex** hoc igitur & aliud inconueniens sequitur
destructio legis. ne plusquam vnum existat templum
prohibentis. **Preterea** nunquid plures reges aut vnum
haberi estis. **Vnum** utique putatis iuxta prophetiam
ezechielis. **Vnum** inquit pastorem omnes habebunt
Nam si plures forent concordare esse non possent.
regnique pacem destruerent. **Sed** quisnam erit rex ille
Vinctus inquit in cuius aduentu captiuitas eua-
suri sumus. nostrique mortui suscitandi nostri meri-
to debet habere moderamen impij. **Bene** quidem o
iudei quod dicitis esse posset. si vinctus ille deus
& homo esset. **Si** vero ut creditis homo tantum fu-
turus sit. **Quid** tunc de **abraham** **ysaac** & **iacob** &
moysse ceterisque prophetis erit. **Nonne** cum isti tales
ac tanti viri huius vincti fuerint viri subiecti me-
lius eis fuisset nequaquam resuscitari. **Ceterum** hoc ha-
bet etiam fides vestra. ut quemadmodum cetera hu-
manitatis officia. sic & generandi habituri sint na-
turam a deo ut mulierem quotidie concepturam quoti-
die credatis putare. **Quod** vix utique humane aures
possunt audire. **Nam** si hoc esset perfectum nec eos te-
ra caperet. & si duplo maior esset aut pontus etiam
terza fieret. adeo loci coartarentur angustia quam non ha-
beret que colere posset arua. immo semper inter eos
essent per terre angustiam certamen & rixa. **Si** autem
idem omnes resuscitandi sunt qui mortui fuerunt
nunquid redibit quisque vir ad uxorem suam quam ha-
buit. an aliam nouam habebit. **Dicitis** sane quod quis-
que suam habebit. & hoc ipsum leticie summum erit
illa ergo que post tres aut plures maritos est mor-
tua in resurrectione que ex his est habitura. **Nam**
si primum habitura responderis. **lex moysi** destrue-
retur dicentis quia post secundum non debeat re-
dire ad primum. **Si** vero alium quam primum responderis
etiam in hoc est destructio legis eadem. **Ea** enim le-
ge iubente primo viro viuente nec eam repudiare
non poterit cuique nubere. **CCCCXVIII.**

Iterum suggillatio eiusdem.

Sed ecce cum tot fuerint suscitati. totque
post eos nati. nunquid mortales erunt
aut immortales permanebunt perfectum hoc ha-
bet fides vestra. quia comedendi aut bibendi atque
generandi & natura & usus sunt habituri. & per
mille annorum transacta curricula. in perpetue beatitu-
dinis regnum sine morte aliqua transferendi. **Verum**
si eos immortales fore dicitis ad pristinum inconue-
niens reditis. **Nam** infra mille annos tantum mul-
titudine propagabitur eorum ut nullatenus intra terre co-
cludi valeant ambitum. **Nullo** igitur modo ad inco-
lendos agros illis superit spatium. **Denique** cum ho-
mederit ac biberit ac generandi usum habuerit ne-
cesse est ut ex quattuor elementis dispositus sit. **Quid**
quid autem taliter dispositus est. id etiam corrumpi
necesse est. **Illos** ergo cum taliter dispositi fuerint. cor-
rupti ac morti subiacerent necessitascludit. **Rur-**
sum si maximam illam multitudinem immortalem fore as-
seritis cum eos superius sine intermissione generatu-
ros esse dixeritis. etiam si ad modum lapidis sibi in-
uicem supponerent. nullatenus in terre spacio du-
plicato concluderent. **Si** vero mortuos illos esse
predicatis. volo ut an illa resurrectio sit eis ad penam
an ad coronam dicatis. **Ad** honorem inquit erit &
ad gloriam. ut. **s. vincti** gloriam & regnum conspici-
ant. perfectamque corporis & cordis habeant leticiam
Nunc ergo de statu interim bonorum defunctorum
donec resurgant audire volo quid sentiat. **utrum**
s. i. penis an in quiete permaneat. & dicitis quod eos qui
etiam beatitudine cum deo perfrui certissimum est. **Ex** quo
sequitur quod resurrectio illa ad penam eis potius quam
ad coronam futura est. **Cum** enim nunc eterne vi-
te munere gloriamur. cur iterum in corpus ergas-
tis retrudent. nisi ut fame ac siti ac vigilijs varijs
que & innumeris denuo cruciatibus agitent. **Quine-**
tiam secundum predictam sententiam scdm mortis timo-
rem sustinebunt & penam. **Denique** quid faciet et
penas eorum in morte ipsorum melius foret illis non re-
surgere quam dolorem tantum ex mortibus filiorum
sustinere. **Sed** forte dicitis quod boni defuncti & si
nunc interim quiete et in delicijs viuunt de quibus
ad corporum angustias redituri sunt. tanta eis exul-
tatio erit vincti presentiam cernere et eius regno exul-
tare hierosolimis. ut olim habitare in templo ritu
veteri sacrificare ut et corporum pena sit eis nulla.
et quam nunc habent requies habeat postea pro-
mota. **Verum** hoc a veritatis exorbitat semita. **Nu-**
lus enim mundi presentis honor vel gloria eterne vi-
te delicijs et quieti compatatione aliqua conuenit. quod
nec vno momento quisque huius mundi delicijs vi-
sine labore et pena poterit. **Illius** autem beate vi-
te gloria nulla intercedente molestia permanet per-
pes atque continua. precipue cum et doctores vestri teste-
tur omnem mundi huius honorem et gloriam id esse
ad illius vite delicijs quod est vnum ad. **Patet**
insuper cuilibet nisi totius rationis sit expressum incorpabi-
liter magis esse gaudium cernere deum quam talem qui-
lem vos dicitis vinctum videlicet hominem terrenum
Videtis ergo si perpenditis quod vobis vndique ra-
tionis ac diffugij semita clausa sit ut nullatenus eo
modo quo dicitis resurrectio mortuorum fieri possit.

CCCCXIX. De euacuatione cultus iudeorum.

Quod autem vos dixi de mandatis legis
minimam quid obseruare nec auctoritatis
nec rationis cum liquido pateat indiget
probatione. **Nam** nec agni victimam putat olim mane

ac vespe immolatis. nec sabbatoꝝ neomeniaꝝ ac
cerimoniaru olocusta celebratis. nec panis & vi
ni & olei libamia ponitis. nec panes in mensa ppo
tis. nec luminaria nec thimiamata pparatis. **S**ac
dotum ordinatores variasq; vestimentoꝝ mutato
nes. mistroꝝ quoq; p singulas ebdomadas vicif
situdines ac multas modas in sumendis cibis varia
tes secundu legis pcepta non seruatis. leges quo
q; primitiarum ac decimarum & immundiciarum
atq; mundiciarum neglexistis. **C**etera q̄ plurima
in lege pcepta sunt que iam dudū a vobis omīno
p̄termittuntur. **S**ed dicitis de legis pceptis q̄ mi
me obseruam? nequaꝫ redarguēdi sumus. cuz &
a patria nostra exules sumus. temploq; ac legiti
mis sacerdotibus careamus. **N**am quia deliquim?
in conspectu eius. aduersus nos iratus eiecit nos
de terra vbi non possum? eius implere pcepta. **I**ta
q; impossibilitas nostra non erit inculpanda. donec
adueniat temp? quo ad terrā habitatois nostre re
deamus. & tunc ea que iussit nobis dominus ope
replebim? eiꝫ sacrificiū nostrum acceptabile erit
quādamodū ppheta dicit. **E**t placebit domo sac
ficiū iuda & hierusalē sicut dies seclī. & sicut an
ni antiqui. **C**erte si sacrificia vestra deo essent ac
cepta. nequaꝫ ita vos eiecisset de terra. vt que vos
iussit facere mīme possētis implere. **I**llud autem
quod pfertis malachie testimoniū nīhil ad nostrū
attinet ppositum. **N**am si pcedentē ac sequentē hi
storiam discusseritis de sacrificijs templi qd̄ eode
tempore edificatū est. hoc esse dictūz mueritis. **A**b
ominatus itaq; dūs opa vestra & victias & can
tica expulit vos d̄ templo suo & terra. sicut ap̄is
sime verbis huiusmōi insinuat esaias p̄pha. **Q**uo
michi multitudinē victiarum vestrarū dicit domi
nus plenus sum. **Q**d̄ etiam hieremias pf̄rmat
dicens. **V**t quid michi thus de saba affertis. et cal
su. o. de. ēi. lon. **O**locustamata vestra non sunt ac
cepta. & victie vestre non placent michi. **D**e hoc
& amos ppheta in p̄sona domini ait. **O**di & p̄ci
fessuitates vestras. & non capiā odorem. ce. v.
zē. **E**t iterū malachias. **N**on est michi voluntas in
vobis dicit dominus. & munus non sus. de. ma. v.
Et p̄s. **S**acrificiū & ob. no. zē. **P**er osee quoq; do
minus ait. **C**essare faciā omne gaudiū. solēitates
eius et neomeias eius. sabbata eius & omnia fas
t. e. & multa alia similia. **H**ec sunt maiora & p̄ci
pua legis vestre pcepta. que sicut pphetalis auto
ritas & presentiu temporū iudicat etas. deus neq;
q̄ vult suscipe de manu vestra. orationes quoq; q̄
loco sacrificioꝝ domino funditis ad eius aures ne
quaꝫ ascendūt vt exaudiant. sicut etiā doctores
vestri testant̄ deū. s. ab illo quo templū d̄structū
est tempore p̄ces vestras non suscepisse. **E**t esaias
cum extēderitis manus vestras auertā. o. m. a. v.
zē. **P**reterea vos oēs p legē moysi pmanetis imūdi
Nullus enī in vobis qui mortui contactu non sit
pollutus. q̄. s. macla nisi p̄sione cineris vacce ruf
fe nō delet. quā cum ad p̄sens habere nō potestis
& ab immūdia liberari nequitis. **M**ulieres etiā
vestre credunt omnes fluxu pollute cum p̄stini
desint sacerdotes. quozū erat iudicō derelictum
inter menstruū & sanguinis fluxu polluta discēne
re. **F**ilij quoq; vestri de pollutōe nati & omnes ci
bi vestri legis pbanē iudicō polluti. **C**uz ergo to
ta gens vestra p̄betur polluta. cibi omnes inimū
di. & orationes eozū nequaꝫ ad aures pueniāt dī
nec opa placeant ei. quomō queso possunt vllate

nus esse secuti q̄ vel malozū finez sint habituri. vī
apud deum vllius sint p̄cip. **O**līm quidem p̄cepta
legalia que moyses accepit a deo sanctos patres
digne seruasse non denego. sed postq̄ x̄ps adueit
qui pphetarū arcana reuelauit. legiq; sublato ve
lamine spūalem qui latebat sensum. appuit. extūc
legalia debuerūt instituta seruari. non secundū li
teram occidentē sed scdm̄ spiritū viuificantē. qm̄
ip̄e qui legem dederat melius eam quā illi qui au
ditores fuerant intelligebat. **Q**d̄ quia neglexerūt
facere deus antiquas obseruationes renuit susci
pere. **I**pi gratias ago. quia me de illoꝝ liberauit
errore. **CXL.** **E**xpositio legis saracenoꝝ.
Ed forte dicit aliquis. hactenus iudaice
gentis fidem q̄ inanis existat. eozūq; ob
sequiū q̄ irrationabile sit ac deo ingrātū
vel cur ab eadem fide recesseris ostendisti. & eu
dentissimis p̄batisq; rationibus in quanto hactēz
errore pmaneris edidisti. **V**erum paternā fidem
relinquens cur x̄p̄ianozū fidem delegisti. & nō po
tius saracenoꝝ cū quibus semp̄ ouersat? atq; nu
tritus es linguā intelligis. libros legis. **L**ex liqui
dem illa p̄bat esse larga de p̄sentis vite delicijs ml
ta p̄tinens mandata. p̄terq; suis cultozib; gau
dia rep̄mittit ineffabilia. **I**n qua etiam appet q̄ de
us illos multum dilexit. quia multis eos p̄ceptis
onerare voluit. sed pep̄cit cuius signum existit q̄
quinquies in die tantū eos orare p̄cepit. **Q**uonā
etiam semp̄ anteq̄ orant vt p̄fectam mundiciā ha
beant p̄putiū man? brachia. os. nares. aures. oculo
los. capillos decētissime. & ad vltimū pedes lauat
Hoc facto publica voce p̄conant. vnum pf̄tētes
deum qui nullū vel simile habeat vel equalē. eius
q; p̄phetā esse machometū. mēsem integrū in āno
ieiunant. & ieiunantes nocturno tpe medit̄ diu
no abstinent. **S**emel autem p singulos annos p̄p̄
solam recognitiōē ad domū dei que est in mecha
videndā iubent̄ ire & ibi adorare. eāq; incōsultū
b? regumētis circūire. atq; lapides p media femo
ra retro p̄lapidādo iacere. **H**anc domū dicūt adā
cum de paradiso exulasset domino extruxisse & i oī
bus filiis eius donec abrahāam venit locū oratōis
fuisse. **A**braham vero dei seruus eaz roborauit &
instaurauit. & in ea domino vota vouit & sacrifi
cia obtulit. quam etiam filio suo ismaheli p? mor
tem reliquit. eiꝫ et omnib; filiis eius p multa an
noꝝ curricula do nec machomet? natus est orā
di domus pmanit. **Q**uo nato deus eandē sibi cū
ctisq; generatōib; suis hereditariā vt ip̄i p̄bibēt
p̄mit. **A**duersarios p̄terea dei et eozū p̄phetas p̄
dari iubent̄ et captiuare et interficere et omnibus
modis p̄sequi atq; delere. nisi respicere et ad eozū
fidem conueri voluerint. aut idictū seruitutis cē
sum p̄soluerint. absoluta etiam caro est omnis ill
p̄ter porci carnem sanguinē vel morticinū ad ve
scendum. **R**espuūt etiam quidq; in alicui? rei nisi
dei nomine fuerit cōsecratū. **L**icet p̄ter hec ill eo
dem tempe quattuor legitimas vxores habere. et
repudiata qualibet aliam semp̄ accipe. **I**ta tam vt
quātnariū n̄ trāseat numerū. **I**n repudio quoq; id
obseruat. vt ei vsq; tercō quālibet repudiare. &
eam rursus liceat recipere. **E**mp̄ticias vero atq; ca
p̄tias quascūq; voluerint habere licitū erit. et
eandem vendēdi denuoq; emendī liberam potesta
tem habebit sic tamen vt postq̄ semel grauidam
fecerit nequaꝫ alterius eā iugo hūitutis astrigere
possit. **C**oncedit insup de p̄pria cognatiōe vxores

habere ut sanguinis ples accrescat. & fortius in
eos amicitie vinculum vigeat. De possessionibus re
petendis iudicia talia sunt inter eos qualia & apud
hebreos ut. s. petitor testibus oportet. Testes autem
nullus nisi valde probatas personas accipiunt & qui
bus sine iuramento credere possint. In quibusdam
alijs etiam mosaice legis morem custodiunt. ut qui
hominis sanguinem fuderit eadem pena plectatur
ut quisquis in adulterio deprehensus fuerit cum adul
tera piter lapideetur. Qui autem cum alia qualibet for
nicat? fuerit. lxxx. flagella sustineat. p. tertia ma
num p. quarta pedem amittat. Et qui cuilibet homi
nis membrum abstulerit digno pretio rediat. **CXLI**

De primo eius observatorum & pena contemptorum
secundum machometum.

Rec uniuersa precepta idcirco a deo sunt po
sita. ne si nimis larga quolibet facienda
esset licentia totius generis fieret cito rui
na. a vino semper abstinere iubent quoniam fomes et
seminarium omnis peccati esse probatur. Sed sunt pre
cepta mandata legis. quia morari longum esset in sin
gulis. Promisit itaque deus sibi & machometi fideli
prophete credentibus. illiusque legis mandata implen
tibus paradisum. id est. ortum deliciarum. prefluatibus
aquis irriguum. in quo sedes perpetuas habentes ar
borum umbra protegent. nec calore nec frigore affli
gent. omniumque fructuum & omnium ciborum vescen
tes generibus quodque appetitus cuiusque suggeret coram se
prestiti inueniet. Sericis induent vestibus omnium co
lorum. In delicijs accubabunt & angeli pincernarum
ministerium. inter eos erunt cum valis aureis & argen
teis vinum offerentes atque dicentes. Comedite &
bibite in omni leticia. quia quod deus vobis promisit
ecce impleuit. Iungent virginibus quas nec humana
nec demoniacae violauit tactus. Iacincti & coral
li splendore forma prestantioribus hec bona dabunt
credentibus. Non credentibus autem deo & machome
to eius prophete erit infernalis pena sine fine. Quia
tuncque vo peccatis colligat? quicquid fuerit. si ad di
em mortis sue deo & machometo eius prophete cre
derit. ipso interueniente saluus erit. Hec & alia quae
plurima cum tu a puero nouisses scripta. & ab omni
saraceno gentem maxime celebratone habita. car
tu christianam & non potius saracenicam religionem es
sectatus. & presenti vite melius & futura piter feli
citate fructurus. **CXLII.** Descriptio
vite machometi.

Quamuis inquit orationis tue contextus pluri
mum decoris habeat & dulcedis apud
eos qui summum bonum putant esse in deli
cijs. de me tamen id sperare te mirum est. ut ad hoc per
suadendum institeris. in quo me nullatenus falli pos
se credideris. Certum est enim michi nec incomptum
quis machometum fuerit. quomodo callida simulatio
prophetam se ostenderit. & ad machinandum quis eius
consiliarius extiterit. Hic etenim videlicet machometum
veroque orbat? pete sub tutela auunculi sui maephi a
non agebat puericie. Volentium tunc episcopi cultui cum
uniuersa gente arabum inserviens quemadmodum ipse in
alcorano suo testatur deum sibi dixisse referens. Or
phanus fuisti. & te in erore suscepi teque dilexi pau
perem & locupletavi. Post aliquantulum vero spacium
annorum mercenarius apud quandam nobilissimam vi
duam nomine cadigia. ita in breui domus sue ani
mum obtinuit. ut iure piugij rebus omnibus rerumque
piter domum potiret. Cuius opibus & pauperrimo
viciissimus effectus in tanta mentis superbia prupit

ut regnum arabum sibi spandere polliceret nisi suos
timeret tribules. quia videlicet pro rege eum non te
nerent. cum sibi & equales fuissent & maiores. Vi
am tamen excogitans qua id posset efficere voluit
se prophetam coningere. Ea videlicet facilia fretus
eloquentie quam apud diuersas nationes dum nego
ciationi desudaret ingenij suscepit leuitate. Cete
rum tunc temporis maior pars arabum milites erant & ag
cole. ipsique fere & omnes ydolatre preter quosdam
qui secundum samaritanos legem moysi tenebant cum
hereticis alijs christianis qui nestoriani erant & iaco
bite. Iacobite namque sunt heretici a quodam iacobo
dicti circuncisione predicantes. christumque non deum sed
hominem tantummodo iustum de spiritu sancto conceptum
ac de virgine natum. non tamen crucifixum neque mor
tuum credentes. Fuit etiam illo tempore in regione an
tiochie quidam archidiaconus amicus machometi
& iacobita. Unde ad concilium vocatus est & dam
natus. cuius damnationis pudore confusus de re
gione aufugit & ad machometum deuenit. Huius er
go consilio machometi usus fuit. & quod cogitabat
sed per se adimplere non poterat ad effectum perduxit
Fuerunt quoque ex illis arabie quos diximus here
ticis duo iudei audias et cabalahabar. dicti qui et
ipsi machometo se adhibuerunt. et ad complendam
eius stulticiam auxilium prebuerunt. Et hi tres macho
meti legem quicquid secundum crederet suam contempra
uerunt. eique talia ex parte dei dicere monstrauerunt
que et heretici iudei et heretici christiani qui erant in
arabia vera esse crediderunt. qui vero sponte cre
dere noluerunt. vi tamen et gladii timore credide
runt. **CXLIII.** Non fuit verus
propheta sed falsus.

Et eius quidem nec aliam prophetiam nec vl
la miracula scimus sicut moysen et iosue
samuelem et heliseum multa fecisse miracu
la legimus. sed none inquis prophetam cum animal bru
tum videlicet bos nuncupauit. Nonne luna per veram
que manica ingressa de sinu progrediens reintegrata
propheta eum miraculose designauit. Nuncquid ad hoc in
notescendum manu illius demulsa ouis affluente manna
milla haustum omni populo prebuit lactis. Mirum
etiam fuit quod ficum arboris ut ad se veniret. vocauit
et arbor quidem ad eum venit. ipseque de fructu com
edit. sed et brachium ouis quod inuenenatum in scu
tella sibi appositum fuit cum eo locutum est et dixit.
Non me omedas quia inuenenatum sum. Cur ergo
nulla probabilitate demonstratum esse prophetam hunc di
xeris. quem tantis denotatum miraculis frequenter
audieris. At inquit ista sunt friuola. nec secundum
omnium vestrorum iudicium fidedigna. maxime cum ipse
machometum in alcorano suo nichil tale retulerit.
sed potius quidquam in alcorano de illo scriptum non
fuerat. omnino verum credi prohibuit de omnibus inquit
prophetis multi multa mentiti sunt. Quod ne etiam
de me contingat. illud solum de me verum teneatur
quod alcorani huius auctoritate probatur. Qui etiam cur
miracula non faceret ostendere volens. loquentem
ad se dominum introducit dicens. Ideo te facere mi
racula non permitto. quia ne tibi sicut alijs prophetis
in miraculis contradicere timeo. Ipso igitur teste nul
lum signum monstrasse fecisse. Porro iudicia veri pro
phete sunt probitas vite. exhibitio miraculorum. veri
tas dictorum. vite bonitas. In machometo violentia
fuit. Quae se prophetam dei predicari faciebat. furto
et rapacitate gaudens. igneque libidinis adeo feruens
ut etiam alienum thorum adulterio feare tanquam domino

iubente non erubesceret sicut legitur de zanabab uxore seth. Dominus ait tibi seth. uxorem tibi dimittere precipit. quā dimissam ipse continuo sibi copulauit. Cuius etiam prophetia quā nulla sit euidentia? aut se uxoris eius turpitudine patefecit cum eam in adulterio multorum testimonio deprehensam non esse deprehensam (eo quod nollet eā dimittere) falsi gabrielis nuncio confirmauit. De cuius uicij potentia scilicet libidinis deum laudasse legitur eo quod in eo quadraginta super humanum modum abundaret. Sibi quoque agrotans eo quod suauis odor speciositasque mulieris deo dante plurimum eum oblectaret. De bellis autem quod domino iubente ac victoria promittente se dimisisse fatebatur. Dentes eodem sibi in bello faciesque collisa. multa quoque cedens suorumque fuga ueritatem testantur. Quod si angelus dei ut dicunt eum custodiret mini me acciderent ei sicut de helya & helyzeo legimus quos ab inimicis suis semper eripuit angelus domini. Si etiam propheta uerus esset propheta dimissurus mala sibi euentura presciret. **CXLIII.** **Di**sputatio contra legem ipsius.

Quod ergo dixisti me libros saracenorum legisse. linguam scire. ac semper inter eos fore nutritum. non idcirco puenit ut assequar legem illorum. Quā si per singula mandata discerim? utrum rationis fundamentum habeat inuenire poterim? Quod enim quicquies machometum in die orandum precipere dicis. ideo utique fecit quia doctorum suorum filio mediatrix inter iudeos & christianorum legem suam effici uoluit. non propter sui neque adiutorio dei. Iudei namque secundum legem in die orant ter. christiani uero septies. Sed iste terminum inter utrumque posuit. scilicet nec ter nec septies sed quicquies. Quod autem priusquam orant illos manus & brachia ceteraque corporis membra laudas abluere. nequaquam ad orationem cognoscere pertinet. Nam ad orationem quidem mandari pertinet intrinsecus non extrinsecus. Mundicia uero de membrorum ablutione pertinebat ad stelle ueneris cultores qui eam orare uolentes ad modum femine se aptabant. ora oculisque tingentes. Quia uero puncto stelle ueneris machometus rex affectus fuit. ideo hoc precipit per menses integrum ut ais. precipit illos ieiunare quo restringat uicia carnis quod est initium penitentie. Sed dic quid michi. Qui potest per diem ieiunare. & nocte ter uel quater comedere. bonisque carnibus & optimis cibis frui ac mulieribus uti. Hec quippe carnae non reprobant sed potius corroborant. Quod autem semel in anno dicis eos ad domum dei que est in mecha propter recognitionem ire. ibique orare quā dicunt fuisse ade & abrahe. non hoc ex auctoritate aliqua sumunt. sed quasi omentum aliquod fingunt. Antequam enim legem predicasset machometus. idolis plena erat illa domus. Et ego quidem nunc apte monstrabo qualis illa domus extiterit. & quod ibi secretum fuerit & cur illic machometus ire & que in lege inueniuntur iussit facere. Duo filii loth amon & moab hanc domum honorabant. ibique duo idola colebant. Vnum. scilicet ex albo lapide nomine mercurium. alterum ex nigro chomos appellatum. & illud quidem ex nigro lapide in honore saturni. alterum ex albo in honore martis edificatum. bis in anno ad hec adoranda culiores se eorum ascendebant. Ad martem quidem quando sol primum gradum intrat arietis. quoniam aries honor est martis. In cuius discessione prius mori erat lapides iacebant. Ad saturnum uero quando sol primum gradum libere intrat. quia libra bonorum saturni

erat. Sicque nudi tonsique capiteque churificati. Arabes quoque cum amon & moab idola hec adorabant que usque hodie gentes in india celebrant. Machometus autem post longum tempus ueniens. pristina consuetudinem auferre nequiuit. sed quasi quodammodo more mutato incosutilibus regumetis cooptos domum circuire permisit. Sed ne uideretur prope idolis sacrificare simulacrum saturni construxit in pietate in angulo domus. & ne facies appareret. dorsum eius tamen erat positum exterius. Alterum uero. scilicet martis ydolum quod erat undique sculptum subtus terrā misit & lapidem superposuit. Homibus autem qui adorandum ibi ueniunt lapides istos osculari precipit et humiliatis tonsisque capiteque inter crura lapides retrorastare. qui etiam humiliares dorsa denudabant quod est signum legis pristinae. & ad effugandum demones se dicunt hoc modo lapides facere. Et ego quidem in libris eorum scriptum uidi quia homar qui dem ex. x. socijs machometi more solito lapides osculans sic exorsus est. Vobis inquit lapidibus dico quod nec adiuuare nec nocere potestis scio. sed quod hoc fecit machometus more exequor illius. Iam nunc ad inceptum redeamus. **CXLV.** **Ad** hac de eodem & de fallacia eiusdem.

Quia dei aduersarios machometus predari captiuare iussit & interficere donec crederet uellent aut censum persolvere. non ex dei opibus uel preceptis hoc habet. sed hoc cupiditate precipit ut inimicos suos destrueret. Hoc autem fieri non debet. immo si quis aliquem uelit uertere non per uolentiam. diligenter ac dulciter hoc debet facere. sicut ipse machometus in suo testatur alcorano sub persona domini dicens sibi ipsi. Machometo. Si dominus deus tuus uellet totius seculi gentium uniuersitas crederet. cur ergo cogis eos credere. cum nullus credat nisi dei uoluntate. Et in alio loco. Qui crediderit. pro semetipso fecerit. Iterum in eodem dominus inquit. deus tuus si uellet sub una lege cunctos sine discordia poneret. Fingit iterum alibi tamquam dominus loquatur sibi. Non in lege uolentia debet esse. Qui uoluerit sponte sua crediderit. Et alibi. Non aliteris cum alteri legis gentibus nisi uerbis mollioribus. Cur ergo per dari & captiuare ac cogere gentes ad credendum iussit. & hec omnia semitas dei esse asserit. Deique cur me tu credere iubet legem que secum dissidet & nobis quidem absoluta est omnis caro ad uescendum. in una tantum. scilicet porci carne discordantia a ritu eorum. Hoc autem fecit machometus ut in eo a lege sua nos christiani differemus. Quod itaque de uxore dixisti licet quattuor accipe. ac repudiata quilibet aliam ducere. hoc nulla precipit ratione. Neque enim nisi causa filios generandi preceptum est uxorem accipe. Quod autem empticias & captae quaslibet possunt habere. hoc quidem est adulterium. quia multotiens emit pater stupratum a filio. & econtra filius uel frater a patre corruptum uel a fratre. Sed hoc ideo statuit machometus. quia feminas ualde diligebat ac pernitium luxuriosus erat. Et sicut ipsemet professus est. uis luxurie. xl. hominum in eo manebat. maxime quoque quia et arabes ualde luxuriosi erant eorum uoluntati satisfecit ut crederent. Quod autem propria cognatione uxores illos habere dixeris. mos tunc temporis erat. ut amicitie uinculum uigeret in eis. De iudicijs autem unde supra dixisti in quibusdam sane dissentiunt. Quod & machometus fecit. ut aliquantulum lex

sua diuersa esset a lege moysi. **A** vno ideo semper
abstinere iubent saraceni. ne forte socij ex ebrietate
patefacerent ruinam populi. **Q**ue autem de paradiso
predicasti pretermittenda sunt. quia ratione probari
non possunt. **A**ia quippe separata a corpore & quattuor
elementis a se inuicem separatis non videtur homo his
rebus secularibus eo modo quo prius. **H**omines
autem tempore machometi sine scriptura sine lege. to-
tiusque boni preter militiam & aratrum insciji. luxuriam
appetentes. gulaque dediti. facile sed voluntate sua
poterant ab eo suaderi. **S**i enim aliter faceret non eos
ad legem suam impelleret. **A**t vero post mortem il-
lius omnes discedere voluerunt a lege ipsius. **I**pse
namque dixerat corpus suum tercia die deferendum esse
ad celum. ut autem illum mendacem agnouerunt. & ca-
daver ferere viderunt. inhumato corpore maxima pa-
torum discesserunt. **A**lii vero quidam ex illius. x. so-
ciji habitari filius post mortem ipsius regnauit est
adeptus qui blande predicauit & callide gentes ad
credendum admonuit. eosque non bene machometi
sermonem intelligere dixit. **M**achometus inquit non
ante sepulturam illius videntibus hominibus ad
celum subleuaret. sed quod post sepulturam corporis ne-
scientibus cunctis hominibus ab angelis in celum de-
ferret. **V**nde quia non statim eum sepelierunt. idcirco
ferere incepit ut statim sepeliret. **H**ac igitur
causa gentem in errore pristino parum detinuit.
Quod igitur huic mendaci credere me hortaris cum o-
mnibus eu fallacem inuenerim omnipotentis dei omnipotentis pie-
tatem ut me ab errore illius eruat & christi quam cepi
legem implere perficiat. **A**men.

Continencia vicesimiseptimi libri

Acesimulseptimus liber continet historiā
tantum. xx. annorum quibus impauit he-
ricus quintus & inter hec miracula
feretri sancte marie laudunensis et mi-
raculi sancti iacobi apostoli. **F**lores
que hugonis pilensis. **S**ancti victoris canonici. **H**a-
bet autem capitula. cxviii.

De ipso herici quiti et carta caritatis. j.
De moribus abbatis stephani cisterciensis. ii.
De sancto hugone abbate cluniacensi. iii.
De gratia eius apud romanos pontifices. iiii.
De miraculo eius & spiritu prophetie. v.
De tholosano episcopo per eum a penis liberato. vi.
De visione consolatoria quam pater henrici retulit
in capitulo. vii.
De transitu eiusdem abbatis. viii.
De reuelatione glorie eius post obitum. ix.
De reconciliatione inter imperatorem & papam. x.
De tribulationibus & mirabilibus illius temporis. xi.
De miraculo feretri sancte marie laudunensis. xii.
De his que facta sunt turonis. xiii.
De his que facta sunt carnoti. xiiii.
De his que facta sunt in itinere versus angliam. xv.
De his que facta sunt in transitu maris. xvi.
De his que facta sunt catuarie & wintonie. xvii.
Qualiter apud christi kercā susceptum est feretrum. xviii.
De miraculis ibidem ostensis. xix.
De his que facta sunt in ceteris anglie locis. xx.
Adhuc de eodem. xxi.
De beato bernhardo clareuallensi & bonis eius mi-
tibus. xxii.
De quibusdam incidentibus illius temporis. xxiii.
De fundatione cenobii clareuallis & abbate bern-
hardo. xxiiii.
De quibusdam actibus eiusdem abbatis. xxv.

De anhelmo laudunensi & prodigiis illius tem-
poris. xxvi.
Item de prodigiis & quibusdam alijs euentibus. xxvii.
De initio premonstratensis ordinis & patre no-
thbertho. xxviii.
De quibusdam circa premonstratenses in initio ge-
stis. xxix.
De libello miraculorum sancti iacobi a papa gela-
sio compilato. xxx.
De miraculis sancti iacobi apostoli. xxxi.
Adhuc de eodem. xxxii.
De eodem. xxxiii.
Item de eodem. xxxiv.
De eodem. xxxv.
De eodem. xxxvi.
Adhuc de eodem. xxxvii.
Adhuc de eodem. xxxviii.
Item de eodem. xxxix.
Item de eodem. xl.
De vindicta celestini non seruantes festum san-
cti iacobi. xli.
De fundatione cenobii boneuallis & eius abbate
iohanne. xlii.
Qualiter northberthus premonstratensis factus est
archiepiscopus. xliii.
De miraculosa victoria christianorum ex sarace-
nis. xliiii.
De ceteris miraculis illius temporis. xlv.
Adhuc de eodem & morte herici imperatoris. xlii.
De magistro hugone pilensi & scriptis eius. xlvii.
Documentum eius de oratione. xlviii.
De speciebus orationis. xlix.
De quibusdam psalmis qui non videntur ad ora-
tionem pertinere. l.
De scientia recte viuendi. li.
Qualiter homo se habere debeat ad proximos. lii.
Qualiter se habere debeat in seipso. liii.
De disciplina monachorum in generali. liiii.
De disciplina seruanda in habitu. lv.
Innectio contra illos qui de veste glorian-
tur. lvi.
De disciplina in gestu. lvii.
Adhuc de eodem. lviii.
De disciplina in sermone. lix.
Adhuc de eodem. lx.
De disciplina in cibo. lxi.
Adhuc de eodem. lxii.
De cognitione dei per creaturas. lxiii.
De compositione creaturarum. lxiiii.
De dispositione vel ordine earum. lxv.
De specie & qualitate earum. lxvi.
De sapientia dei in rerum creatione. lxvii.
De cognitione dei per motus creaturarum. lxviii.
Quid de mutari non possit localiter nec formaliter. lxix.
Quid deus alterari non possit. lxx.
Quid deus propter opera sapientiam non diligit sed econ-
uerso. lxxi.
Qualiter proficere debet vita hominis ex contem-
platione. lxxii.
De duplici amore & spiritualibus mansionibus arce. lxxiii.
De arca intellectuali que constituitur in corde. lxxiiii.
De exitu actionis et cogitationis. lxxv.
De adaptatione exitus corui & columbe. lxxvi.
De seminatione & profectu arboris sapientie. lxxvii.
De illis qui ramos expandunt in altum & non in
latum. lxxviii.
De exercitio circumspectionis quod est in quattuor. lxxix.
De subdiuisione illorum quattuor. lxxx.